واده

[د واده په اړه ځوانانو ته لارښوونې]

واده

لیکوال:
دوکتور تاج الدین ملت مل
ننگرهار- افغانستان

۱۳۹۳ل
کابل،افغانستان

Ketabton.com

لیکوال:
دوکتور تاج الدین ملت مل
ننگرهار- افغانستان

۱۳۹۳ل
کابل،افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

واده

[د واده په اړه ځوانانو ته لارښوونې]

لیکوال: دوکتور تاج الدین ملت مل

۱۳۹۳هـ ش کال
کابل- افغانستان

د کتاب ځانګړنې:

د کتاب نوم:	**واده** (د واده په اړه ځوانانو ته لارښوونې)
لیکوال:	دوکتور تاج الدین ملت مل
برېښنالیک:	tajmim@aol.com
کمپوز چاپ:	استاد دولت خان (امین)، شمس الدین (الفت)، مشرف خان (حیران).
ژبنیز سمون:	پوهندوی محمد ابراهیم همکار او محب الله (الله یار)
چاپشمېر:	۱۰۰۰ (یو زر)
چاپ کال:	۱۳۹۳ل
چاپ وار:	لومړی

ددې کتاب د کاپي، چاپ او تکثیر ټول حقوق له لیکوال سره خوندي دي، سرغړونکي به یې له سختو قانوني مجازاتو سره مخ شي، د اجازې لپاره د لیکوال سره اړیکې ونیسئ.

د ترلاسه کولو درک:

استاد دولت خان (امین)
۰۷۷۷۳۸۲۱۰۰
dawlatkhanamin@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

دا کتاب خپلې ګرانې لور (هڅانده ملت مل) او هغه هیواد والو او د هغوي اولادونو ته ډالۍ کوم، چې د خپلو له جنجاله ډکو ودونو او یا هم د خپلو مینده او پلرونو د جنجاله ډکو ودونو په وجه ځوریدلي او لا ځوریږي.

[ملت مل]

(c) ketabton.com: The Digital Library

و عاشروهن بالمعروف

النساء/۱۹

ژباړه: "تاسو په غوره طریقه له خپلو مېرمنو سره خوښي، عیش او عشرت وکړئ."

واده یوه داسې ټولنیزه پروسه ده چې د هغې د اړونده پرنسیپونو په عملي کولو سره په یوه ټولنه کې په دیني لحاظ ناروا او په کلتوري لحاظ نا منل شوې ناستې ولاړې او یو شمیر نور خصوصي کړه وړه په روا او ټولنې ته د قبول وړ ګرځي.

[ملت مل]

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله جل جلاله دا دنيا له رنګارنګ نعمتونو څخه ډکه او د ټولو مخلوقاتو د استفادې لپاره پيدا کړېده. د خداي پاک نيک بنده ګان هغه دي چې له دې نعمتونو څخه د کتلو، اوريدلو، لمسولو، خوړلو، سکلو او خړوبولو له لارو سالمې او نېکې ګټې واخلي؛ او پدې لاره کې رواوالي، حيا، اعتدال، پاکوالي او روغتيا مراعات کړي او له هر نوعه نا خوښۍ، ظلم، تيري او ځورونې څخه مخنيوي وکړي. غوره هغوي دي چې له دغو نعمتونو نه په کار اخسيتنه کې له يو بل سره د مينې، پوره خوښي، خړوب او قانع کوونکي زمينې برابرې کړي، د هغوي د خالق ستاينه وکړي او د دې نعمتونو شکرانه يې ادا کړي.

[ملت مل]

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیواد ټولو مکتبونو ته د یو متمم درسي کتاب په توګه وښي (ـ مخ ضمیمه وګوري). البته دا د افغانستان د پوهنې وزارت په تاریخ کې لومړي کتاب دي چې د تعلیمي نصاب نه بهر د یوه درسي متمم کتاب په توګه منل کیږي. زه پدې اړه د پوهنې وزارت، په ځانګړې ډول د محترم تدریسي معین ښاغلي محمد صدیق (پتمن) صاحب نه د زړه له کومې مننه کوم چې پدې اړوند یې خپله هڅ راز همکاري نده سپمولې. دا زما، زما د کورنۍ او ستاسو ټولو ځوانانو لپاره واقعآ یو ښه زیري او د لوي افتخار ځای دي.

له پورتني کتاب نه ستاسو ځوانانو او د ټولنې دغه توده هرکلي زه دې ته وهڅولم چې ستاسو ځوانانو په اړوند په یوې بلې ګرمې اما له جنجالونو سره ملګرې موضوع (واده) ته چې تر اوسه ورته پدې ټولنه کې هیڅ توجه نده شوې خپله توجه ور واړوم، تر څو د واده په اړوند هم ځوانانو ته څه لارښوونې وړاندې کړم. پدغه کتاب کې د راټولو شویو موادو زیاته برخه زما د خپل ناکام واده نه لاس ته راغلې زده کړې دي او یا هم د یو شمیر هغو نېږدې دوستانو چې علمي شخصیتونه دي او د دې موضوع په اهمیت پوهیدل او هغوي را سره خپلې تجربې شریکې کړې دي، چې زه له هغوي نه مننه کوم. همدا راز د موادو د نشتوالي له امله زه مجبور شوم چې د لومړي ځل لپاره د واده په اړه په دې ټولنه کې یو ریسرچ وکړم. تاسو ته معلومه ده چې په افغاني ټولنه کې پداسې موضوعاتو تحقیقات کول څومره ستونزمن کار دي. زه پدې اړوند د تحقیق د ټولو ګډون کوونکو نه او خاصتآ د اغلو خاطره جان(سهیل) او نیلوفر(خوګیانۍ) د دوامداره همکاریو نه د زړه له کومې مننه کوم.

تر ټولو مهمه خبره دا ده چې د دغه کتاب د راټولونې، کمپوز، ډیزاین او نشر په برخه کې د محترم استاد دولت خان (امین) نه ستړې کیدونکې هلې ځلې، د ښاغلو عبدالقدیر (امین)، شمس الدین (امین)، مشرف خان (شیرزاد) او اشرف خان (شیرزاد) هلې ځلې د قدر وړ بولم؛ البته د پښتو ژبې د ګرامري اصلاحاتو په اړوند د محترم استاد محمد ابراهیم همکار صیب هلې ځلې او

مننه

دا کتاب چې تاسو ته د څه لارښوونو او له تاسو سره د ژوند په یوه مهم پړاو (واده) کې د څه مرستې په امید اوس ستاسو لاسونو ته در رسول شوي دي، دا نه یوازې زما لپاره یو لوي افتخاردي، بلکې دا د یوه ګڼ شمیر توانمندو ځوانانو دوامداره هڅې وې چې دا کتاب یې د یوه نظر نه په یوه جسمي محصول او ځوانانو ته د خدمت په یوه وسیله بدل کړ.

یو شمیر ځوانانو ته دا معلومه ده چې د یوې اوږدې مودې راهیسې ما خپله توجه ځوانانو ته په یو لړ عملي علمي خدمتونو ته را اړولې ده. پدې اړوند زما د یو بل کتاب (ځوانان او شخصیت جوړښت نه) دوه ځلې چاپ بدل او په ټولنه کې ځوانانو ته د هغه رسول او د هغه د محتوا په اړوند د مختلفو رسنیو له لارې د تعلیمي پروګرامونو جوړول او ځوانانو ته د شخصیت جوړښت په اړوند ژوندي وړیا سیمینارونه ورکول زما د دغه عملي خدمتونو څو ښکاره مثالونه دي.

زه د ځوانانو له هغه توده هرکلي څخه مننه کوم چې د دغو خدمتونو په اړه یې خپل ګرم غبرګون وښود. دا ستاسو ګرم غبرګون و چې د پوهنې وزارت هم د دغه کتاب د ارزولو په منظور یو کمیسیون ته دنده وسپارله چې کتاب تر کره کتنې لاندې ونیسي او په دې اړوند خپل نظر او وړاندیزونه د پوهنې وزارت ته وړاندې کړي. دا د ټولو افغانانو لپاره په ځانګړې ډول ما، زما کورنۍ او تاسو ځوانانو لپاره د ډېر ویاړ ځای دي چې نومورې کمیسون کتاب د ځوانانو لپاره ډېر ګټور او ضروري وګاڼه او د پوهنې وزارت ته یې له کتاب څخه د پراخه ګټې اخستنې وړاندیز وکړ. په پایله کې د پوهنې وزارت هم د کتاب پوره قدرداني وکړه او دا یې په رسمي ډول و منله چې دغه کتاب به د

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د مېرمنې ونډه د کتاب د ښکلا اصلي عامل بللي شو. د کتاب د ډيزاين په برخه کې د ښاغلي محب الله - الله يارصيب همکاري د ستاينې وړ بولم.
ليکوالو ته معلومه ده چې د يوه کتاب ليکنه څومره حوصله او وخت غواړي نو دا را ته بيخي لازمي ښکاري چې د خپلې ميرمنې فريده جان (اتمر) او ګرانې کوچنۍ لور هڅانده (ملت مل) د همکاريو او دا چې د ډېرو ورځو لپاره به يې د خپل ژوند خوږې لحظې زما په انتظار کې تېريولې، د زړه له کومې مننه کوم. په کتاب د دوو ځوانو او ټولنپوهو عالمانو محترم څېړندوي عبدالغفور لېوال صيب او استاد عبدالبصير سباوون سريزې او په هغې کې د دوي له خوا د کتاب د ابتکار او محتوا ستاينه او د دوي سپارښتنې د کتاب د لا ښکلا اساسي عامل او د دوي دغه لورېنې د ډېر قدر وړ بولم.
اي توانمندو او په هيواد مينو ځوانانو !
زه غواړم چې تاسې هر يو د يوه توانمند افغان او سپېڅلي مسلمان په توګه لومړي د لوړو او ښو شخصيتونو لرونکي واوسئ او بيا د يوه په زړه پورې او بريالي واده او خوشحاله کورنيو په لرلو سره د دې جوګه شئ چې د خپل ځان، خپلې کورنۍ، خپل هيواد او هيوادوالو ته د ښو او صادقانه خدمتونو مصدر وګرځئ. نو په همدې اميد تاسې نه يوازې د دغه کتاب په غور لوستلو ته هڅوم؛ بلکې ستاسو د ښه شخصيت د جوړېدو په غرض تاسو د (ځوانان او شخصيت جوړېدنه) کتاب لوستلو ته هم رابولم. هيله ده چې نه يوازې دا کتابونه به په غور سره ولولئ؛ بلکې لوستل يې خپل ژوند کې عملي کړئ چې پايلې يې مثبتې او خوښې زېږوونکې وي. که د دغو کتابونو لوستل مو ګټور و موندل نو دا بيا ستاسو يو ايماني او اخلاقي مسوولیت دي چې خپله کورنۍ، ملګري او هم مسلکي هم د دغو کتابونو لوستلو ته و هڅوئ.

ستاسو د کامياب او خوشحاله ژوند په هيله
ډاکتر تاج الدين ملت مل
ننګرهار، افغانستان

د ليکوال لنډه پېژندنه

د دغه کتاب ليکوال ډاکتر تاج الدين (ملت مل) دي چې دي په اکثره ځايونو کې ځان ملت مل او د ځوانانو خدمتګار معرفي کوي. ملت مل په (۱۳۳۳) هـ ش کال کې د ننګرهار ولايت د چپرهار ولسوالۍ د شولاني په کلي کې په يوه متدينه، علم پروره او ميلمه پاله کورني (د امين کورني) کې زېږېدلی دی. دي له ماشومتوب نه يو هوښيار او بيدار ماشوم وه چې تل به يې د لويو عالمانو په مجلسونو کې د ديني موضوعاتو په اړوند خبرو کولو ته زړه کېده. ده لومړنۍ زده کړې د چپرهار په ابتدايي ښونځي کې، منځنۍ يې د کونړ ولايت د عمراخان لېسې او د لېسې دوره يې د ننګرهار ولايت مرکزي "د ننګرهار عالي ليسه" کې ترسره کړې دي. ده خپل لومړني او عالي تحصيلات په اعلي درجه او ترټاکلي وخت دوه کاله کمه موده کې تکميل کړي دي. عالي تحصيلات يې د ننګرهار په طب پوهنځي کې بشپړ کړي او بيا د تخصص دوره يې د کابل په وزير محمد اکبرخان روغتون کې د داخلې په ديپارتمنت کې سر ته رسولې ده.
ملت مل د هغې سياسي بيداري په وجه چې يې لرله، په افغانستان کې د کمونستانو د فعاليتونو او د روس په حيلو ښه پوهېده؛ نو په شعوري او اګاهانه ډول يې د هغوي په وړاندې فعاله سياسي مبارزه لومړي د افغان ملت ګوند په چوکاټ کې او بيا يې د (ملت ولسي سازمان) په چوکاټ کې پرمخ بيوله چې په همدې وجه په ۱۳۵۸ کال کې د کمونيستي نظام له خوا د پلځرخي زندان تورو تمبو ته د يو کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره وغورځول شو چې بالاخره بیا د ۱۳۵۸کال د حوت په میاشت کې د عمومي عفوې په جریان کې له بنده آزاد شو. ترهغې لږه موده وروسته یې په کابل کې خپل کور او وظیفه پریښوده او په خپل کلي کې له مجاهدینو سره یوځای شو، تر څو د کمونستانو او روسانو په وړاندې مبارزې او جهاد ته ادامه ورکړي، د جهاد په لیکو کې د ځینو عمده ستونزو د درک او پروړاندې یې د جدي نیوکو له امله په ۱۳۵۹کال کې پاکستان ته کډه شو.

په پاکستان کې ده د افغاني مهاجرینو او مجاهدینو په خدمت کې د ۸ کلونو لپاره په پوره اخلاص او صداقتمندۍ خپل ایماني او انساني مسوولیتونه ترسره کړل. هلته یې څو کاله د افغاني ډاکترانو په اتحادیه کې او بیا د درې ګوني اتحاد د صحي چارو د مسوول په توګه او بیا یې له ملګرو ملتونو سره د کرمې او کوهاټ په سیمو کې د افغاني مهاجرو په کمپونو کې د ډاکتر په حیث وظیفې تر سره کړې دي. د ۱۳۶۴-۱۳۶۷ کلونو ترمنځ یې له ډاکتر صیب محمد نسیم (لودین) سره یو ځای د خپل مستقل طبي مرکز (د افغانانو لپاره د صحي او اجتماعي مرستو اداره) پرانستله او هلته یې د افغاني مهاجرینو او مجاهدینو لپاره بې ساري خدمتونه تر سره کړل چې بالاخره د سیاسي فشارونو له وجهې او د امریکا په متحده ایالاتو کې د لوړو تحصیلاتو لپاره په یوه امتحان کې بریالي او په یوه برس کې امریکا ته ولاړ. په امریکا کې د ده د اوسیدو پر مهال ډاکترصیب لودین په پیښور کې په یوه مرموزه توظه کي شهید شو او ملت مل ته هم د یو شمیر په حالاتو پوهو ملګرو له خوا په کلکه لارښونه وشوه چې هملته امریکا کې سیاسي پناه واخلي نو په همدغه دلیل دي په امریکا کې پاته شو.

ښاغلي ملت مل امریکا کې له پاتې کېدو څخه پوره ګټه پورته کړه او د ماسټرۍ ۲ شهادتنامې یې تر لاسه کړې، دغه راز یې ورسره د یوه طبي

پوهنتون په شفاخانه کې د ریسرچ د یوه متخصص په توګه دنده هم پرمخ بیوله. دي د ۱۳۸۷ کال راهیسې افغانستان ته د خپلې کورنۍ سره راستون شوي او دلته د خپلو هیوادوالو په ځانګړې توګه د ځوانانو په خدمت کولو او د دغه ملک لپاره د یوه سالم سیاسي زعامت په تربیه کولو مصروف دي.

ډاکتر ملت مل یو مخترع دي چې څلور اختراعګانې یې په پاکستان او امریکا کې منظورې شوي او د کانګرس په کتابخانه کې چې د نړۍ تر ټولو معتبره او ستره کتابخانه ده، د ده په نوم ثبت دي. پر دې سربېره ښاغلي ملت مل ۱۳ مختلف طبي، اجتماعي او سیاسي کتابونه لیکلي او د طبي ریسرچ په برخه کې یې هم په امریکا کې تر ۳۰ زیات اثار د نړۍ په خورا مهمو نشریو کې چاپ شوي دي. د ده طبي پلټنې (ریسرچونه) هم په نړیواله سطحه د غوره ریسرچونو جایزې تر لاسه کړي دي. د ده وروستي کتاب چې (ځوانان او شخصیت جوړښت نه) نومیږي، په هیواد کې ډېرو ځوانانو خوښ کړي او د هغوي په ژوند کې یې بې ساري مثبت بدلونونو راوستي دي. یاد اثر د پوهنې وزارت له خوا هم ارزیابي شوي او د یوه درسي متمم کتاب په توګه د افغانستان ټولو مکتبونو ته د هغه لیږل د پوهنې وزارت له خوا منظور شوي دي چې دا په خپله برخه کې د ګران افغانستان لپاره په ښوونیز ډګر کې یو ستر او لومړي ویاړ دي.

ملت مل د خپل ملت ملتیا او د هیواد ځوانان نسل سره خپله بې ساري مینه دوي ته د عملي خدمت په ډګر کې ثابته کړې، چې دا دي دا کتاب (واده) او نور اثار یې هم د همدغو خدمتونو یوه ښه نمونه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ غوښتنې

زمونږ ارمان او هدف د اسلام د مقدس دین سره برابر اسان او مؤفق ودونه، خوشحالي کورنۍ او د يوې خوشبخته سالمې ملي اسلامي افغاني ټولنې جوړول دي

د کاهلو انسانانو د عمر زياته برخه تر واده وروسته له ښځې او بچيو سره يو ځاي تېريږي. د واده نه پس هر نارينه هره ورځ د کور نه د باندې کارونه کوي او د ورځې په ختم کې سټړي ستومانه د يوه ارام مانښام او د شپې د يو څو ساعته خوارۍ خوب په تمه له ډېرو اميدونو سره د کور په لوري په منډه وي. ښځې هم ډېرې يې يا په کور کې د کور په کارونو اخته، سټړي او ستومانه شوې وي او يا هم چيرته د يو ځوروونکي امر په دفتر کې سټړي ستومانه د کار نه را رخصت د خپل کور، بچو او ميړه له طرفه د مينې او څو خوږو خبرو د اورېدو په تمه د کور په لوري لکه د هوسۍ په څېر په منډه وي. د دغو دواړو هريوه اميد او سترګې د هغه بل کس په لوري وي چې اوس به کله راته هر کلي و وايي او په کومه خوږه خبره به ما و نازوي.

نن خو خوشبخته هغوي دي چې پدې سټړي او ستومانه نړۍ کې د هغوي دغه ارزو پوره شوې او پوره کېږي او يا خو اقلآ د هرکلي په عوض له تاو تريخوالي او جنجالونو سره سر نه وي. متاسفانه نن زمونږ د ټولنې ډېره برخه له خپل کور او کورنۍ نه هم داسې مرور او پرېشان دي چې زړونه يې حتا کور ته تلل نه غواړي. د دې خبرې اصلي علت دا دي چې مونږ د موضوع اصلي علت چې هغه د ناقصو او نا اندوله ودونو کول دي نه دي درک کړي. اکثرآ خو خپلو اولادونو ته د دوي د واده

کولو په مسئله کې هيڅ حق هم نه ورکوو او نه دوي ته دا موقع ورکوو چې اقلآ پخپلو کې خو حتي يو ځل سره وګوري هم؛ نو موجوده د اولادونو ودونه نه د مور او پلار د زړه ارمان پوره کوي نه د هغو دوو ځوانانو.

پدغه کتاب کې راټولې شوې او ليکل شوې لارښوونې که څه هم ځوانانو ته مخاطبې دي، ولې زياته برخه يې د زېږنوالو (مېندو او پلرونو) لپاره او همدا راز ځنې برخې يې بيا د مربينو او ښوونکو لپاره او همدارنګه په ټولنه کې د علماوو او پوهانو لپاره او د مدني ټولنو د فعالينو لپاره خورا مهم او ګټورې دي؛ تر څو هغوي هم د دغو معلوماتو په رڼا کې خپل مسوولیتونه درک او په سمه بڼه يې ادا کړي.

که څه هم مونږ دا اټکل کوو چې زمونږ هر څه له اسلام سره برابر دي خو متاسفانه اکثرآ زمونږ ودونه اکثرآ نه هم اسلامي دي او نه هم انساني.

زمونږ د ټولنې په ځوانانو کې بې باوري ډېرې ژورې ريښې لري چې يو علت يې هم په ټولنه کې د ځوانانو محرومیت دي. دلته هلکان او نجونې له يو بل څخه لکه د پسه او ليوه په څېر لرې ساتل کېږي، د وړوکتوب نه هغوي يو له بل نه ډارول کېږي، دا بې اعتباري محرومیتونه منځ ته راوړي او محرومیتونه بيا د تجاوزونو سبب کېږي.

زه فکر کوم چې نن د دې وخت راغلي چې له يوې خوا دې مېندې او پلرونه د خپلو اولادونو په اړوند خپل وظايف، مسوولیتونه او لاري چارې له سره و ارزوي او او پدې برخه کې دې له واقعي علماوو نه مرسته او لارښوونه وغواړي او بيا دې د هغوي له لارښوونو سره سم په خپلو کړو وړو کې لازم او ضروري تغييرات راولي. دغه راز زه د خپلې ټولنې په ځوانانو غږ کوم چې تر دې وروسته دې د ناسم دود او دستور قربانيو ته غاړه نه ږدي. د اسلام د مقدس دين او شرعي احکامو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطابق کې دې یو شمېر هغه ازادۍ چې هغه د ځوانانو انساني او اسلامي حقوق دي هغه تر لاسه او د هغه په رڼا کې دې د خپلو ودونو او کوژدو او ودونو په مراسمو غور وکړي تر څو له نیکمرغۍ او هوسایینې ډک ژوند ولري. که پدې اړه د دوي پلرونه او مینډې د دوي په حقوقو تېري کوي؛ نو دوي دې لومړي له هغو سره مخامخ غوڅې ولي ډیري مؤدبانه خبرې وکړي او که بیا هم هغوي په خپل دغه غیر اسلامي دریځ ټینګار کاوه؛ نو بیا دې د یوه پوه او دیني عالم له لارې د خپلو دغو حقوقو غوښتنه وکړي او که دې ته یې هم مثبت ځواب ورنه کړ؛ نو بیا دې خپل دغه حقوق د شرعي او قانوني مراجعو له لارې تر لاسه کړي.

همدا راز د دې تر خوا زمونږ په کورنیو کې د ډېرو وړو موضوعاتو له املې د ښځو او مېړونو ترمنځ د تاو تریخوالي را پیدا کیدل او په نا درسته طریقه یې پرمخ وړل د ټولنې بله لویه ستونزه ده. د دغو ستونزو د حل لپاره لاندې څو لارې چارې موجودې دي:

۱— پدې برخه کې د ديني علماوو او نورو پوهانو وظایف باید اصلاح او تکمیل شي. دیني علما دې د مسجد او محراب او ممبر له لارې او نور علما دې د قلم، کتاب او ژبې له لارې پدې اړوند پراخه معلومات د خلکو د خدمت لپاره ټولنې ته وړاندې کړي چې دا دي د همدغه کتاب لیکنه د دې یوه بیلګه کیدای شي.

۲. زمونږ خلک خصوصاً ځوانان باید د دې مهمې اجتماعي پدیدې په اړوند خپل مسوولیتونه درک او هغه دې په با مسوولیته توګه تر سره کړي، یعني د دې موضوعاتو په اړوند باید مطالعې، څېړنې او پوښتنې وکړي چې په دې برخه کې خپل حقوق او مسوولیتونه په سمه توګه درک او پر مخ یوسي. دغه راز دې د خپل مقابل لوري د لیدو او هغه سره د خبرو او ګډ کار کولو په موقع خپل ثبات او حوصله مندي د

لاسه ورنه کړي او باید ډېر په اسانۍ وارخطا نه شي او د جنسي غرایضو تر اثر لاندې را نشي.

۳-- زه پدې پوره باور لرم چې د صحیحو اسلامي او سالمو کلتوري لارو پیروي به زمونږ د ډېرې ځوانانو د ودونو ستونزې حل او دوي به د خوشحاله کورنیو خاوندان شي. البته د دې تر څنګ د یو شمیر ټولنیزو اصولو پیروي او د ودونو او کورني ژوند په اړوند د اړوندو معلوماتو راټولول او عملي کول به یې هم زمونږ له ځوانانو سره ډېرې مرستې وکړای شي.

۴- پلرونه او مینډې باید خپلو بچیو ته یو لړ روا او سالمې آزادۍ ورکړي او ځوانان دې هم دغه آزادي د بامسوولیته انسانانو په څېر په ښه توګه استعمال کړي، چې د بې باورۍ فضا په یوه باوري فضا بدله او د راتلونکو ځوانانو لپاره د ډېرو ښو شرایطو د برابرولو زمینې منځته راوړي.

۵- د دې تر څنګ باید د مدني ټولنو فعالین هم په ټولنه کې د ناسمو دودونو او رواجونو په وړاندې خپل مسوولیتونه درک او په درسته توګه ادا کړي، چې زمونږ د ټولنې وګړي د دغو بې شمېره غلطو رواجونو نه خبر او د ناوړه اثراتو څخه یې وژغورل شي.

ما څکه وغوښتل چې دغه کتاب ولیکم چې پر ما د واده تو دې سړې تېرې شوي لکه یو متل دی چې وایي (ښه ډاکټر هغه دی چې پرې تېر شوي وي)؛ نو د یو با مسوولیته او رونړ افغان په حیث چې د خپلې ټولنې له ځوانانو سره بې کچې مینه لرم، غواړم چې د دوی ژوند خوشحاله او ټول د مؤفقو ودونو خاوندان و اوسي. نو دا مې خپل مسوولیت وګڼه چې پدې هکله یو څه تحقیق وکړم او پدې وسیله خپلې خوښې او ترخې تجربې او د نورو مشورې تاسې ځوانانو سره شریکې کړم، ګوندې له دې لارې په خپله ټولنه کې سالم اصلاحات را

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځته کړو، چې تاسې ځوانان د کامیابه ودونو لرونکي او له خوشحاله او اسلامي اصولو سره د برابر ښه ژوند خاوندان شئ.
په خپل هیواد او نړۍ کې د ودونو په انتخاب کې د یو مثبت بدلون او د خپل ځوان نسل لپاره د کامیابه او خوشحاله ودونو او خوشحاله کورنیو د لرلو او د یوې خوشحاله او بې شخړې ټولنې د جوړښت په ارزو.

د دغه کتاب د لیکلو انګیزې

ستاسې او نورو زرګونو ځوانانو په څېر زه هم یو وخت مجرد وم، په شپو شپو به پدې خیالونو کې ډوب وم چې چا سره به واده کوم؟ زما ښځه باید څنګه وي؟ زه به څنګه یوه کورنۍ جوړوم؟ زما ښځه باید زما د مور او پلار ښه خدمت وکړي، باید زما ډېر قدر وکړي، باید زما بچي داسې وروزي چې جوړه یې نه وي او ...
بالاخره کلونه راباندې د سترګو په رپ کې تېر شول، زما دا ارمان هم پوره شو او واده مې وکړ. د لومړۍ ورځې په مازیګر میلمانه هم زیاتره رخصت شول. د پښتنو له ولسي دستور سره سم، مجبوراً ماهم د مانښام ډوډۍ له پاتې شویو میلمنو سره او میرمنې مې د خپلې ترور سره- چې د وریځې په توګه ورسره راغلې وه، تر څو زما ښځه په نوي کور کې تسل کړي- وخوړه. په دغه عجیب دود او دستور کې خو ماته د دې اجازه هم نه وه چې د ماسختن نه مخکې دې یا ناوې وګورم او یا دې دومره بد سترګې شم چې ورسره دې خبرې وکړم، پاتې خو لا ورسره ډوډۍ خوړل شو. د ماسختن لمانځه ته هم له معمول سره سم نیغ د پلار تر شا روان او په قطار کې هم د هغه تر شا لږ شان ښې خواته ودرېدم چې هغه باید ما وګوري. نه پوهیږم چې ملا صاحب قصداً په هر رکعت کې داسې لوي سورت تلاوت کاوه چې د یوې رکوع نه به کم نه و او یا خو په ما د وارخطایۍ نه هره ثانیه لکه پوره یوه ګړۍ تېرېده، د ماسختن تر لمانځه وروسته ملاصاحب په دعا کې هم ییا یو داسې لوي سورت راونیوه او ییا یې ترجمه او تفسیر هم شروع کړ. لکه د دې ظالم په زړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې چې ما سره د ډېرو کلونو داسې کینه وه چې خلاصېدل یې نه لرل، خداي دې انور ماما ته خیر ورکړي چې په ملا صاحب یې غږ وکړ چې مولوي صاحب که دا دعا لنډه کړئ چې مور او تاسو یو بل کار(د شاو د نکاح ترل) هم لرو.

دا پښتانه مسلمانان خو څه داسې عجیبه خلک دي. یوه نکاح یې زما په کوژدن کې ترلې وه، یوه یې د ناوې د راوستلو په وخت کې او دا دربیمه یې بیا په دې ماسختن کې او هغه هم د ماسختن د لمانځه نه پس. په کور کې یو څه چوپه چوپتیا وه، دا دي چې پلار مې مخکې، ملا صاحب، ماما ګان او کاکا ګان مې ټول ورپسې زمور کور ته سیخ ورغلو، لومړي خو چاي او میوه راغله او ګپ او شپ شروع شو او بیا هماغه د نکاح د ترلو زړه لوبه پیل شوه. رښتیا دا لوبې کله دومره اوږدې شي چې د غوث الدین په شان خلک خو نور داسې بې حوصلې کړي، چې هر څه ور ګډ وډ کړي- غوث الدین زما یو ملګري و چې د هغه د واده په شپه هم نکاح لږ څه اوږده شوه؛ نو چې ملا د هغه له پلار نه پوښتنه وکړه، چې دا نجلۍ د دې د خپل ځوي غوث الدین لپاره قبوله کړې ده؛ نو د غوث الدین زړه دومره را پرسیدلي و چې بې له دې چې پلار ته وخت ورکړي نو یې فوراً پخپله غږ کړي و (هو ما قبوله کړې ده خبره مو نوره را لنډه کړئ) او پلار ته یې چې د ده وکیل ټاکل شوي و هیڅ د خبرو وخت هم ورنکړ- بالاخره زما نکاح د دربیم ځل لپاره هم وترل شوه د دربیم ملاصاحب شیریني هم ورکړل شوه او هر څوک په خپله مخه شول. زه هم لکه د غله غوندې خپلې خونې ته ور روان شوم. اوس نو حیران وم چې څه وکړم؟! باور وکړئ چې ښځه مې له ما او زه له هغې ډارېدم او هره لحظه راسره د دې سودا وه چې هسې نه چې ما نه داسې یوه خبره ونشي او یا داسې کوم کار و نکړم چې هغه به د هغې د خفګان او غسې سبب وګرځي. زه حیران یم چې زه نارینه په خپل کور

کې دومره وارخطا وم نو زما په ښځه چې د یوه نابلد سړي په منګلو کې لوېدلې وه او هیڅوک یې هم نه لرل، د هغې په زړه کې به څه حال وه.

دا هغه سوال و چې باید ما کلونه کلونه پخوا له ځان سره دا تصویر جوړ کړي وای او دا سوال مې له ځان څخه پوښتلی وای او د پوښتنې د ځواب په پیدا کولو پسې مې د سلګونو خلکو سره چې یې ودونه کړي وو، خبرې اترې کړې وای، دغه راز نورې ګڼې پوښتنې هم نا ځوابه راپاتې وې، افسوس چې اوس ناوخته شوي و.

په مجردۍ کې نه چیرته دا فکر ماته راپیدا شو او نه هم چیرته هغه چاته چې زما د واده په برخه کې یې ارزوګاني او مسوولیتونه درلودل، چې اخر دا زمور اولاد خو هم د واده په اړه په څه پوهول غواړي او که نه. د دوي له نظره د لمبا(لامبو) زده کولو صرف یوه لار وه او هغه دا چې سړي په ډنډ کې ور وغورځوه، یا به لامبو زده کړي او ډنډ نه به کامیاب راووځي او یا خو به یې اوبه ډوب کړي او سا به یې ووځي. دا څومره ناسمه نظریه وه او دا ځکه چې د لامبو زده کولو نورې طریقې شته او دا اړینه نه ده چې هر څوک دې لامبو د مرګ په قیمت زده کړي. اولادونو ته د واده په اړه د معلومات نه ورکول هماغه مثال لري لکه چې څوک خپل اولاد د لامبو زده کولو لپاره بې له دې چې لامبو ور زده کړي، دغه لوي ډنډ ته ور وغورځوي. هر څوک فکر کوي، چې اولادونه یې په هرڅه پوهیږي، اما دا هماغه غلط فکر دی چې د زرګونو ځوانانو او پیغلو ودونه یې له مشکلاتو، ستونزو، جنجالونو او مصیبتونو سره مخ کړي دي.

ښه که ما غوښتلي هم وای چې له نورو واده لرونکو سره سلا مشورې وکړم او پوښتنې مې تري کړې وای، فکر نه کوم چې کومه داسې مؤثره لارښوونه به مې ترلاسه شوې وای، دا ځکه چې زمور ټولنه یوه داسې کلتوري ټولنه ده چې په کې د واده ټول رازونه باید پټ وساتل شي. که

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه هم واده د زرګونو ستونزو سره مخ وي، ولې د کور نه بهر بيا هر يو بريتونه تاووي او داسې ښکاره کوي چې ګوندې هر څه ټيک ټاک او پوره د ده په کنترول او اختيار کې دي؛ نو فکر نه کوم چې کومه داسې مشوره به مې ترلاسه کړای وای، چې زما او زما په څېر نورو درد پري دوا شوي واي.

هغه څوک چې تر بل هر چا يې زما د واده په باره کې زياتې هيلې او ارزوګانې درلودلې هغه زما خپل پلار، مور، ورور، خور او نور نږدې خپلوان وو چې بايد ما ته يې مشورې او لارښوونې کړې وای، ولې متاسفانه دوی بيا هم د هماغه ناسمو دودونو له کبله ما سره هېڅ مسايل نه شريکول او زه پدې متيقين يم چې تاسې به هم همدا اوس له همداسې شرايطو سره مخ ياست. که مو باور نه راځي؛ نو ولاړ شئ او له خپلو نږدې خپلوانو او دوستانو همدا اوس يو څو پوښتنې وکړئ، بيا وګورئ چې غبرګون به يې څه وي؟ او تر کومه ځايه ډنډوري به درپسې غږول کېږي او د شرم لوخې درپسې تولول کېږي؟ ايا ستاسو پلار او يا نورو واده شويو خپلوانو دومره هم کله درته ويلي دي چې د واده په شپه څه کول پکار دي او څه ندي پکار؟ فکر نه کوم

لنډه دا چې ما واده وکړ، زما واده هم د سلګونو نورو ځوانانو په څېر لوړو او ژورو سره مخ او هره ورځ به له بېلابېلو ستونزو سره لاس په ګريوان وم. زما او زما د مېرمنې دواړو کورنيو د دې په ځای چې زمور هر يو ته لازمې لارښوونې وکړي او مور هر يوه ته دا ووايي چې واده د يو نوي ژوند پيل او د يو بل چا سره خپل ژوند شريکول او بالاخره د څه نه تېرېدل او څه لاس ته راوړل دي؛ برعکس په غبرارادي او ارادي توګه هغوي هر يو مور يو د بل په ضد هڅولو او پدې توګه يې زمور تر منځ دغه اور ته لاپسې د ګرمولو ببوزې واهه. د کوژدن او واده لپاره لومړني قدمونه داسې بېلګه لري لکه د يوې مانې. د بنسټ د لومړيو

خبرتو ايښودل، که مو لومړی خبرته لږه هم کره کيښوده؛ نو څومره چې دا ديوال لوړيږي په هماغه اندازه دا کور والي زياتيږي او اغېز يې هم جدي کيږي. هو همدې څو وړو تېروتنو زما واده او کورنۍ هم راونړوله. څه به مو سر خوږوم، بالاخره زه دې ته مجبور شوم چې د خپلو ارمانونو او خوږ ژوند ۲۰ کلنه جونګړه ويجاړه کړم او بيا له سره د نوي ژوند لپاره ځان اماده کړم.

دا د تعجب خبره ده چې پدې مغلق او عجيب کلتور کې مور هيڅوک هم په خپله خوښه هېڅ هم نشو کولاي. ټول په يو لړ داسې بې معنا وو ټولنيزو قراردادونو ترڼ شوي يوو چې تصور يې هم نشي کيداي. دلته هر څوک د نورو خلکو په کارونو کې کار لري. کار لرل خو لا څه چې خلک د نورو خلکو په کارونو کې ځانونو ته دومره لايتناهي صلاحيتونه ورکوي چې ځان به درنه په کې ورک شي. دا خو لا پرېږده چې د دې ټولنې دا بېکاره خلک خو خپلې ټولې بېکاره ورځې په پيتاوو کې ما او تا پسې په غيبتونو او منفي خبرو کولو تېروي. په دوي کې بيا نر او تکړه هغه دي چې د نورو خلکو نوي او دلچسپه رازونه کشف او د تبصرو ميدان ته يې راوغورځوي. کاشکې خو دوي بيا د يوه مسلمان په توګه هغه خبره سمه او په رښتيا هم ووايي. خو يوه يې اورېدلې وي او درې نورې ورسره له ځانه هم داسې ورغوټه کړي چې ته به وايې دا د همدې ډرامې اصلي ليکونکي دي. دوي خبره دې ته جوړوي چې تا پرې څومره سپکولي شي هماغومره دې سپک کړي. که ته د ځان لپاره تصميم نيسي نو بايد د هر چا سوالونو ته ځواب ووايې ولوکه هغه کومه ډېره ناقصه پوښتنه هم وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا تر ټولو سخت کار خو ما وکړ چې بالا اخره له خپلې لومړۍ مبرمنې څخه د شرعي اصولو مطابق بېل شوم.

ولې زياتو ځوانانو ته دا هم ممکن کار نه دی؛ ځکه د ژوند په اوږدو کې دومره دردوونکې پرېکړه کول او له مخې يې د خپل ژوند (۲۰) کلنه اباده کړل شوې جونګړه په خپل لاس وران ول لوي زړه او بلا اخلاقي جرآت ته اړتيا لري. زه همدا اوس په سلګونو داسې کورنۍ (خپلوان، ملګري او نور) پيژنم چې د دوي هر يوه مبړه او ښځې لپاره هر ساعت ګډ ژوند تېرول د ځمکې پر مخ دوزخ دي، دوي د خپل ژوند ټولې خوښۍ او خوشحالۍ د دې قرباني کړي دي؛ (چې خلک به څه وايي). دوي د نورو خلکو د خبرو له ويرې ټول مصيبتونه په ځان منې او دا ټول حالات داسې پټ ساتي چې څومره يې کولای شي. ځکه چې ټولنيز شرم يې زړونه زوروي. دوي فکر کوي چې د دوي د کورنۍ په ستونزو خلک ناخبره دي، ولې دا هسې د دروغو هغه خيالات دي چې دوي صرف ځانونه پرې غولوي. دوي دا خپل عيبونه او ستونزې لکه د هغې مړې مرغۍ په ډول په بډه وهلي چې بوي يې دنيا نيولې وي اما دوي وايي څه څوک يې نه ګوري.

ما بايد بيا د بل ځل لپاره نوي ژوند پيل او خپلې ټولې تېروتنې مې جبران کړې واي، ولې دا بيا هم ځه اسانه کار نه و. زه اوس هغه ځلمی نه وم چې (۳۰) کاله پخوا وم. د داسې چا پيدا کول چې اوس زما له موجوده شرايطو سره پښې وغځوي د ژوند يو نوی چيلنج و.

هغه څه چې د دې ټولو مصيبتونو په منځ کې زه ورته د يو مثبت او ګټور ټکي په نظر ګورم هغه دا دی چې که زه وکولای شم د خپلې دغې ليکنې په ذريعه د خپلې ټولنې راتلونکي نسل ته څه خدمت وکړم او پدې توګه د دوی د ژوند د دغو هيلو او ارمانونو په پوره کولو کې مرسته وکړای شم، نو دا به زما لوی بري او افتخار وي.

ما کوښښ کړي چې د دغه کتاب په ليکلو کې ربښتيني او تر ممکن حده واقعيت ليدونکي اوسم. زه به دلته د خپلو اندوښتو او تجربو نه علاوه د يو شمير نورو عالمانو او پوهانو مشورې او نظريات هم له تاسې ځوانانو سره شريکې کړم.

يو مشهور متل دی چې وايي: (بهترين ډاکتر هغه دی چې پرې تېر شوي وي)؛ نو د دې متل په اساس زه خپل ځان د دې وړ بولم چې تاسې سره خپلې اندوښتې شريکې کړم.

پدې پوهيږم چې د واده خبرې د پردې ترشا (خصوصي) دي او د دې خبرو خصوصي ساتل د دې سبب شوی چې هيڅوک په دې هکله له هيڅا سره هم حتي لږ شانتې بحث نه کوي. دا بحث نه کول، بيا د دې سبب شوي چې په هر چا چې څرنګه راغله هغسې دې ګالي، بل چا ته دې حال نه وايي او يا دې ورته دروغ ووايي، اوس د دې وخت راغلي چې مورږ په ګډه د دې ستونزو د حل لپاره کار وکړو، او سره ربښتيا و وايو؛

د دغه کتاب د ليکلو په تکل کې د موادو د راټولو په اوږدو کې راته (دفاع از حقوق زن در قران و احاديث) ليکنه د پلاس راغې. دا يو ډير ښه غنې او اغېزمن کتاب دي او پدغه کتاب (واده) کې هم ترې کار اخستل شوي دي. زه محترم هميم صاحب ته د داسې يوه غښتلي اثر د ليکلو مبارکي وايم او د هلو ځلو ستاينه يې کوم. غواړم تاسې ځوانان (ښځې او نارينه) د دغه کتاب لوستلو ته دعوت کړم. لکه دغه کتاب چې له ما سره ډېره مرسته کړېده، هيله ده تاسو ته به هم ډېر ګټور وي.

زمورږ هيله ده چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- ځوانان دې خپل مسوولیتونه په جدي توګه درک او د خپل ژوند په اړوند دې لازمه او مناسبه آزادي ترلاسه کړي او هغه دې د امانت په توګه په سالمه توګه تر سره کړي.

۲- زیږنوال دې پدې اړوند خپل اسلامي او کورني مسوولیتونه درک او خپلو اولادونو ته دې یو لړ سالمې ازادۍ چې د دوي اسلامي او ټولنیز حقوق دي ورته وسپاري او پدې اړوند دې دوي ته سالمې لارښوونې هم وکړي.

۳- عالمان، پوهان او استادان باید د تبلیغ، خبرو، چاپ او نورو تبلیغاتي لارو د ځوانانو او ټولنې د اذهانو په روښانه کولو کې فعاله ونډه واخلي.

۴- د مدني ټولنو فعالین هم باید پدې اړوند د تبلیغاتو او عامه پوهاوي له لارې د زیږنوالو، ځوانانو او عامو وګړو په پوهاوي او لارښوونو کې فعاله ونډه واخلي.

یو ټکی چې ذکر کول یې ضروري بولم دا دی چې د دغه کتاب له لیکو څخه په هیڅ صورت زما دا مطلب نه دی چې د خپلې ټولنې ځوانان (هلکان او نجونې) له واده څخه وبیروم او دوی ته واده د خدای (ج) یو لوی مصیبت ښکاره کړم؛ بلکې زما هدف دا دی چې د دغو ترخو تجربو په شریکولو سره دوی د ژوند دغه لوی، سخت، اوږد او پیچلي سفر ته لا ښه اماده کړم، چې پدې وسیله د دوی ودونه کامیاب اوله ستونزو څخه خالي وي. زه نه غواړم زموږ نور ځوانان په هغه سرنوشت اخته شي لکه چې زه او زما په څیر په زرګونو نور پرې اخته او ورسره لاس په ګریوان وو او یا دي. زموږ هیله دا ده چې ځوانان او مشران به دواړه دي کتاب ته د واده په اړه ځوانانو ته د یوه ښه او اړین لارښود په توګه د داسې یوه دستور العمل په نظر وګوري چې ممکن د ده او د ده د اولادونو په ګټه به تمام شي. په دې کې شک نشته چې هره واده شوې

جوړه خپل ځانته ډېرې خوږې او ترخې کیسې لري چې له نورو ځوانانو سره به یې شریکول د عبرت په ښه ډیرې مرستې وکړي. موږ له تاسو پلرونو او میندو څخه هیله کوو چې خپلو اولادونو او نورو ځوانان سره د کومک او لارښوونې په غرض به موږ ته دغه شان د پند او عبرت نه ډکې کیسې راولیږي چې په راتلونکي کې یو د پنده ډک کتاب په څیر خپرې شي. موږ پدې اړه له تاسو سره تعهد کوو چې ستاسو له اجازې پرته به ستاسې نوم او پیژندګلوي په هغه کتاب کې نه خپریږي، لکه چې تاسې به پدې کتاب کې هم ولولئ چې موږ د ډېرو خلکو داسې خصوصي کیسې نشر کړي اما د هغوي پیژندګلوي مو پټه ساتلې او یا مو په مستعارو نومونو او پتو خپرې کړې دي. همدا راز که د دغه کتاب په اوږدو کې ځینې موضوعات نشر شوي وي چې هغه ستاسو له نظره مناسب نه وي؛ نو موږ یې مخکې له مخکې په اړوند دا ویل غواړو چې دا په هیڅ صورت قصدي عمل نه؛ بلکې یوه تېروتنه او اشتباه به وي؛ نو موږ د دې تر خوا چې له تاسو بخښنه غواړو، هیله مند یوو چې هغه ټکي به موږ ته په نښه کړئ ترڅو بیا د بل ځل چاپ په صورت کې له هغو څخه مخنیوي وکړو. هیله ده د خپل واده د رنګینو تجربو په اړه له خپلو ښایسته او معنا لرونکو تجربو څخه موږ او دغه ځوانان محروم نه کړئ او موږ ته به خپلې ارزښتناکه لارښوونې او نظریات راواستوئ چې راتلونو نسلونو ته د لا ښه پوهاوي او بریالیو ودونو په را منځته کولو کې تر ډې د بیا چاپولو په صورت کې کار واخستل شي.

دلته د یوې ډیرې مهمې خبرې زیرې درکول لازمي او ضروري بولم، هغه دا چې ما د دوو ځوانانو په اړه چې غواړي یو له بل سره واده وکړي داسې یو لوړ علمي کمپیوتري پوښتن لیک اختراع کړي دي چې دا امتحان تر واده وروسته د دغې جوړې تر منځ د روحي او فکري تطابق

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندازه په ډيره دقيقه توګه (۹۵٪ صحيح) تخميني؛ نو ځوانان کولاي شي چې د دغې ازموينې په اخستلو سره مخکې تر دې چې يو له بل سره واده وکړي دا ازموينه واخلي او په خپل منځ کې د تطابق او اختلافاتو اندازه همدا اوس وټاکي او که د دوي تر منځ اختلافات ډېر زيات وي؛ نو د خپل واده په هکله دې بيا له سره غور وکړي. ښه خبره يې لا دا ده چې دا ضرورنه ده چې هلک او نجلۍ دې زمونږ مرکز ته راشي چې دا امتحان تر يو اخيستل شي، دوي کولاي شي چې دا امتحان دواړه جدا - جدا او په خپلو کورونو کې واخلي او مونږ ته يې د کمپيوتري تحليل او تجزيې لپاره مرکز ته راولېږي. دا امتحان تاسو ته ستاسو د اختلافاتو اندازه او ستاسې د ژوند هغه اړخونه چې تاسو پکې ډېر اختلافات لرئ يو په يو در په ګوته کوي او مونږ يې بيا تاسو ته د حل په اړوند لازمې علمي مشورې درکوو.

دا امتحان له ځوانانو پرته هغو میړونو او ښځو سره هم ډېره مرسته کولاي شي چې خپل منځي ستونزو يې د ژوند خواږه ور تريخ کړي او هره ورځ يې په ناندريو او خپرو تېرېږي. دوي هم کولاي شي چې له دغې ازموينې څخه په ګټې اخيستنې او زمونږ په لارښوونو او کومک سره له مينې ډک ژوند ومونديلي شي. تاسو کولاي شئ چې د دغې ازموينې لپاره له مونږ سره د ايميل له لارې په دغې پته tajmim@aol.com اړيکه ونيسئ او يا په ۷۷۵-۴۴۹-۴۰۵ شميرې سره اړيکې ونيسئ. هيله ده چې لوستونکي پلرونه، مينديې، ورونه، خوښديې، عالمان، استادان، د مدني ټولنو کارکوونکي په ځانګړي ډول تاسې ځوانان دا کتاب په پوره غور او دقت سره تر واده وړاندې او بيا د واده په وخت کې او حتا تر واده وروسته څو څو ځله په پوره مينه او دقت سره ولولئ او له هرې برخې څخه يې د خپل ژوند په سرنوشت ټاکلو کې لازمه او مناسبه ګټه واخلئ. هيله منديووپه دې لاره کې په ګډه د ونډې

اخستلو له لارې په ټولنه کې سالم او مثبت بدلون ونه رامنځته کړو او خپله ټولنه له ستونزو د خلاصې په لور پر مخ بوځو.

يادونه:

د دغه کتاب په اوږدو کې د کارد اسانتيا په خاطر د ښځې يا خاوند د کلمې پر ځای د شريکبانې کلمه چې هغه په دواړو يعني ښځې او خاوند دلالت کوي او همدا راز د (مور او پلار) د کلمې په عوض د (زيږنوال) کلمې استعمال شويدي، هيله دا چې دا به هم ستاسو سره د کتاب په لوستلو کې مرسته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب په اړوند د کره کتونکو تبصرې

د ځوانانو اساسي ستونځو ته پاملرنه

یوه پوښتنه تل زمونږ د نسل په ذهن کې راګرځي، چې ولې په افغانستان کې له لوست (مطالعې) سره مینه کمه ده؟ لاملونه یې ډېر دي؛ دلیک لوست کمزوري حالت، بېوزلي، روانې او ټولنیزې ستونزې... خو یوښتپیز لامل یې دادي، چې مونږ لاهم داسې کتابونه ډېر کم لرو، چې د خلکو له ورځنۍ ژوند او د دوي له لومړنیو اړتیاوو سره اړیکه ولري. د بېلګې په توګه خلک نه شي کړای د خپلو ورځنیو ستونزه حل په هغو کتابونو کې ومومي، چې د دوي په ژبه لیکل شوي او د دوي لاس ورسیدلای شي. زمونږ کتابونه یا یوازې ادبي دي یا تاریخي - یا هم سیاسي، چې ټول خلک ورسره مینه نه شي درلودلای، تاسو دیوې ګڼ ذوقه ټولنې لپاره ښایي دبیلابیلو منځپانګو خاوند اثار ولرئ.

په وروستیو کلونو کې زمونږ د ځیرکو او ستر ګورو لیکوالو پام ورو ورو دې تشې ته را اوښتي دي، چې یوه بېلګه یې د ښاغلي ډاکتر صاحب ملت مل همدغه اثر دي.

کتاب یو جامع سرلیک لري؛ (واده) چې همدا یوه کلمه ګڼ اړخیز مفاهیم او د مطالعې خورا مهم بنیادونه درلودلای شي.

واده د یوه عاطفي پیوند په توګه روانې اړخ لري. همدا واده دي، چې د دوو کسانو اړوایي پیوند ټاکي او که سم وي د تاوتریخوالي، بیلتون او کاږه برخلیک مخه نیولای شي، ځکه خو واده حقوقي او روانې اهمیت لري. همدا اوس هره ورځ د کورنیو ترمنځ د زورزیاتي او بدو

پیښو او پر ښځنو د تاوتریخوالي ستونزه دهمداسې یوې مهمې مسئلې په پام کې د نه ساتلو له امله رامنځته کیږي.

واده د کورنۍ بنسټ دي او کورنۍ په افغانستان کې ټولنیز واحد دي، ځکه خو واده یو ټولنیز بحث هم دي.

واده یوه کلتوري ښکارنده (پدیده) ده ځکه خو په فرهنګي چاپیریال، فولکلور، شفاهي ادبیاتو او دود دستور کې د ځیرلو وړه.

واده دکورنۍ اقتصادي بنسټ ټاکي، د کورنۍ اقتصاد د ټولیز - ملي اقتصاد برخلیک ټاکي، ځکه خو واده ان اقتصادي - سیاسي ارزښت درلودلای شي.

واده د راروانو نسلونو دایجاد لومړي تمځای دي، ځکه خو که غواړئ، را روان نسل مو سالم وي باید دا بنسټ یې سم وي، څه ډول باید سم وي؟ دا نو یو علمي هر اړخیز تحقیق ته اړتیا لري، چې زمونږ په هیواد کې یې لاهم ځای تش و. لنډه یې داچې واده ته ښایي دلاندنیو پوهنو له زاویې څخه یوه نوې کتنه وشي: اروا پوهنه، ټولنپوهنه، فرهنګپوهنه، سکسولوژي، اقتصاد او سیاست.

ښاغلي ملت مل تر ډیره بریده همدې ته ملاتړلې ده او په ظاهره له ټولو څخه هیره، خو خورا مهمه مسئله یې یوځل بیا مونږ ته راپه یاد کړې ده.

ښاغلي لیکوال د (واده) په اړه هغه ځانګړنې شنلي دي، چې په افغاني ټولنه کې شته، بیا یې ځای ځای له ګاونډیو ټولنو سره هم پرتله کړي دي، ناوړه دودونه یې شمیرلي دي، ځای ځای یې حل لارې وړاندیز کړي او د یوې هراړخیزې څېړنې په دود یې د خپل تیزس ټول اړخونه شنلي دي.

زمونږ د دغه ښاغلي لیکوال داهڅه یوه په زړه پورې پیلامه ده، چې هم دخلکو د اړتیا وړ مسایل کتابي کړي او په دې توګه د مطالعې مینه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

جاذبه رامنځته کړاي شو ، له بلې خوا به د ټولنيزو ستونزو له منځه وړلو لپاره علمي نسخې رامنځته کول تجربه کړو.
زه د دغه کتاب لوستل ټولو هغو کسانو ته ګټور ګڼم چې غواړي ټولنيز ريفورم او اصلاح ته کار وکړي، ځوانان هم تر دې وړاندې چې ګډ ژوند پيل کړي، کړاي شي د دې کتاب ترلوستلو وروسته ښه ترا پريکړه وکړي، هغه هم د دې منطق پربنسټ، چې هره بريالۍ پريکړه يوازې د بشپړو معلوماتو په رڼاکې شونې وي.
کورنۍ هم د خپلو نازولیو اولادونو د ښې راتلونکې لپاره دا کتاب لوستلای شي، د پلار او مور يوه وسوسه دا وي، چې اولادونه يې له تيارې او ناوړه راتلونکې سره مخامخ نه شي. ښايي دا کتاب به له دې وسوسې څخه د خلاصون څه لارې چارې وروښوولای شي.
د دغه کتاب درانه ليکوال ته د ورته نورو ټولنيزو ليکنو او بحثونو دغځولو په هيله او تمه خپلې څرګندونې پاى ته رسوم.

خوشاله ژوند ولرئ

څيړندوی عبدالغفور لېوال

۱۳۹۲ **څيله** ۱۶

د علومو اکاډمي

ځوانانو ته تر ټولو ښکلې او ګټوره نسخه

د افغانستان اساسي قانون څلور پنځوسه ماده وايي: (کورنۍ د ټولنې اساسي رکن دی او د دولت تر پاملرنې لاندې ده ...) ۲ د دې جملې ساده مانا او مفهوم دا دی چې د افغاني ټولنې اساس او بنسټ پر کورنۍ ولاړ دی. ټول پوهېږو چې زمونږ په ټولنه کې کورنۍ پرته له واده څخه نه شي رامنځته کېدای، واده (د نارينه او ښځينه د ګډ ژوند ټړون) د کورنۍ لازمي شرط دی. د اسلام مبارک دين او زمونږ د هېواد مدني قانون د واده کولو او کورنيو لپاره تر ټولو مهم، پرمختللي او غوره اصول وضعه کړي دي خو له بده مرغه چې مونږ نه پر هغو اصولو روان يوو او نه يې هم پر ځان عملي کولو ته تيار يوو.
د واده کولو لپاره په قوانينو کې درج اصول او د اسلامي فقې د کورنۍ ژوند او کورنۍ حقوقو بابونه لوستل او ځان پرې پوهول، د هر لوستي او کم لوستي افغان د وس خبره نه ده. تر واده مخکې، د واده پر مهال او تر واده وروسته معمولاً انسان له ځينو داسې انفرادي او جمعي ستونزو سره لاس او ګرېوان کېږي چې په قوانينو او نورو کتابونو کې يې روښانه حل لارې نه ترستر ګو کېږي. زمونږ په دوديزه ټولنه کې د واده او د کورنۍ ژوند زياتره واقعيتونه پټ ساتل کېږي، ډېری ځوانان د خپل ناوړه کورنۍ ژوند پر لمبو سوځېدلي او سوځي خو له کوره بهر پر شونډو درواغجنې موسکاوې ګرځوي، له خپلو ملګرو او دوستانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره خاندي، ټوکې کوي، چکرې وهي خو واقعیت دا وي چې کورنۍ او خپله کوټه ورته د زندان په څېر وي، د دې هر څه لامل د اولادونو د ودونو په اړه د والدینو پر کولتوري او سیمه ییزو باورونو ولاړې ناسمې پرېکړې دي، چې دا ناسمي پریکړې نه یوازې دوه انسانان (مېرمنه او مېړه) بلکې څو انسانان (دوي او د دوي اولادونه) او یو پوره نسل ته د ځور او درد لامل شي.

دمخه مو یاده کړه چې کورنۍ زمونږ د ټولنې اساس او بنسټ دی، که مونږ وتوانېږو چې یوه ښه او د خپلې خوښې پر بنیاد کورنۍ رامنځته کړو نو په حقیقت کې به مو د ټولنې اساس او بنسټ سم ایښی وي او راتلونکی نسل به یو خوشحاله او سوکاله نسل وي. ویل کېږي چې د ژوند کتاب یوازې یو ځل لیکل کېدای شي، واده هم همدې جملې ته مترادفه مانا لري او د ژوند په کتاب کې د یو مهم څپرکي لیکل دي، دا څپرکی په حقیقت کې د ژوندانه د کتاب تر ټولو مهمه او اصلي موضوع ده، که څه هم اسلامي شریعت د ناخوښۍ پر مهال د ژوندانه د دغه مهم څپرکي د رنګولو (طلاق) لاره هم پرېښې ده خو تر ټولو ناخوښ روا عمل (طلاق) دی. د دې خبري مفهوم دا دی چې الله (جل جلاله) هم نه غواړي چې کورنی ژوند دې د طلاق په واسطه ګډوډ شي بلکې غواړي چې له پیله دي د کورني ژوند بنسټ په ښه او خوشحاله توګه کېښودل شي، که چېرې د چا پښه خوښېږي او کورنی ژوند یې نه شي تېرېدای، نو بیا اړتیا نه شته چې هره ورځ ودرد ېږي، هره شېبه وځوریږي او هر ساعت زړه وخوري، طلاق بیا له دغسې عذاب څخه د خلاصون غوره لار ده.

د ودني ژوند لپاره نه ډېره پوهه په کار ده، نه ډېره شتمني، نه هم ډېر جایداد ونه، نه ډېر زور او قوت، نه ډېره مینه او نه هم ډېر نفرت، ودنی ژوند چې یوازینې شي ته اړتیا لري، هغه اعتبار او باور دی. اعتبار او

باور چېرته په کوم مارکېټ کې نه شي رانیول کېدای، اعتبار او باور په زړونو کې وي او یو د بل په منلو او یو بل ته د غاړې ایښودلو پر مهال خپله په زړونو کې پیدا کېږي. یو بل منل او یو بل ته غاړه ایښودل، هم څه دومره اسانه کار نه دي، که اسانه وای، نو ممکن ډېرو جوړو (مېړه او مېرمنې) به دې حالت ته ځانونه رسولی وای. خو لکه په دې کتاب کې به یې چې ولولئ، زیاتره جوړې له خپل ودني ژوندې ځورېږي او لامل یې د خپلمنځي باور نه شتون دی.

د خپلمنځي باور د پیاوړتیا او په رواني لحاظ د ودني ژوند لپاره ځان برابرول ځینو اروا پوهنیزو او د عملي ژوند د تجربو پر اساس لیکل شویو کتابونو لوستلو ته اړتیا لري، چې ستاسې په لاس کې دا کتاب (واده) یې زما په اند تر ټولو غوره نمونه ده. دا کتاب د یو داسې عالم انسان په واسطه لیکل شوی دی، چې هره شېبه یوازې او یوازې د وطن د ځوانانو په اړه فکر کوي او کله هم چې له خپل ډېر فکر څخه کوچ راوباسي، نو هغې ته بیا د عمل جامه ور اغوندي. ډاکتر تاج الدین ملت مل پر ځوانانو دومره مین انسان دی، چې تر دې دمخه یې د (ځوانان او شخصیت جوړېدنه) په نوم یو کتاب ولیکه او په خپل لګښت یې چاپ کړ او د هېواد ګوټ ګوټ ته یې تر ځوانانو ورساوه. دا کتاب لیکنه هم له ځوانانو سره د ښاغلي ډاکتر ملت مل د ډېرې زیاتې مینې ثبوت دی.

په دغه کتاب کې تاسې تر واده دمخه ژوند او د واده لپاره د تیارۍ نیولو مهمې لارښوونې او مشورې لوستلای شئ. ورپسې د واده د انتخاب او د واده کولو پر مهال باید څه وشي، له واده وروسته څنګه خوشحاله ژوند وکړو؟ او څنګه د خپلې کورنۍ ستونزې مدیریت کړو؟ دا او دې ته ورته نور ډېر مهم مسایل هغه څۀ دي چې په ورځنۍ ژوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

محترم ډاکتر تاج الدین ملت مل ته د دغه کتاب د چاپ مبارکي وایم، د کتاب لوستنه د ټولنې ځوانانو (هلکانو او نجونو) ته په کلکه د دغه علمي، ګټور او فوق العاده ضروري اثر بیا بیا لوستلو او پرې عمل کولو ته رابولم. دا کتاب ولولئ او تر ممکنه حده یې له نور ملګرو سره یې هم شریک کړئ.

په خورا درنښت

عبدالبصیر سباوون

الفلاح د لوړو زده کړو موسسې د حقوقو او سیاسي علومو پوهنځي

کې هر ځلمي او پېغله ورته ضرورت لري او په دغه کتاب کې دا ټول موضوعات په ډیره ښه او تفصیلي بڼه ځای پر ځای شوي دي.

زه نه غواړم چې د کتاب موضوع دلته یو په یو تشریح کړم، د تشریح امکان یې هم نه شته دی خو د ارزښت په باره کې یې دومره ویلي شم، چې کاشکې دا کتاب ډیر کلونه پخوا زما تر ګوتو شوي واي. ځکه کتاب په دومره دلچسپي، په دومره روانۍ او پراخ زحمت تېرولو لیکل شوی دی چې د ودني ژوند لپاره ټول مهم مسایل په کې رانغاړل شوي او د هرې مسئلې تشریح ممکن د یو جدا کتاب ارتیا پېښه کړي.

زموږ په ټولنه کې ځوانان ډېرو دغو نوعه اثارو ته چې هغه د همدغه ملک له دود او دستور سره اړخ لګوي او په ډیرو ارزښتمنو موضوعاتو او هغه هم د هغه چا له خوا لیکل شوي وي، چې پخپله د موضوع یو ژوندي مثال وي، ډېر سخت ضرورت لري. دې قربانۍ ته ډیر کم خلک حاضریږي، چې خپل کورني رازونه د نورو د عبرت او لارښوونې په غرض د خلکو په وړاندې کیږدي. دا چې ملت مل د خپل ژوند ترڅې تجربې، د خپل نړیوال ټولپوهنې په رڼا کې د خپل ولس په ځانګړې توګه د ځوانانو اساسي موضوعاتو ته توجه کوي او هغه په ډېره ساده او روانه ژبه ولس ته د لارښوونو په غرض وړاندې کوي، دا یو فوق العاده ځانګړي عظمت او قرباني ده، چې له ځوان نسل سره د ده له بې کچې مینې نه سرچینه اخلي. دغسې مشران واقعاً زموږ د ټولنې او په ځانګړې توګه د ځوانانو اصلي او بنیادي خدمتګاران دي.

په پای کې زه د هېواد په ټولو ځوانانو، د کورنیو په مشرانو، په علمي شخصیتونو او تعلیمي ادارو غږ کوم، چې دا کتاب تر خپله وسه پورې خپور کړي، په دې اړه علمي سمینارونه او غونډې جوړې کړي، تر څو د دغه کتاب له محتویاتو او د ښاغلي ملت مل له علم، پوهې او تجربو څخه د هېواد اکثریت ځوانان استفاده وکړي. پداسې حال کې چې ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی
عمومیات
دوا ده خیالونه

ښه ده نو اوس ته ځوان شوی یې او د راتلونکي عمر په باره کې خوبونه ګورې او خیالونه ترسیموې؟ داهم له ځانه سره و ایې: زه به تعلیم کوم- ښه وظیفه به اخلم- بیا به واده کوم- داسې ښځه به کوم چې هم ښایسته وي هم زما د مور او پلار عزت وکړي- ځانته به کور او موټر اخلم- بیا به مې بچیان پیدا شي هغوی سره به لوبې کوم او زما ښځه به زما ماشومان داسې روزي، چې نمونه به یې نه وي. زما ملګري به ډله ډله زما کور ته د میلمستیاو لپاره راځي او زما مېرمن به یې داسې عزت کوي چې زما سترګې همیش ورته لوړې وي او داسې نور او نور.

هو، دا خیالونه او خوبونه ټول ریښتیا دي او شته. ما هم ستاسې په څیر د خپل راتلونکي په باره کې خوبونه او خیالونه لیدل او په سلو کې سل هر ځوان د دې امید او ارزو لري چې ښه دنده، کامیابه او خوشحاله کورنۍ ولري خوکله چې د عمل میدان ته راووځي نو د زیاتو ځوانانو خوبونه د زمانې په څپو کې لاهو شي او بیا نو خپل پاتې عمر په کشمکشونو او ویش ویش کې تیروي. د دې بې شمیره او هر اړخیزه ناکامیو او نا هیلیو وجهې زیاتې خو یو څو مهمې او اړونده یې دا دي:

۱- ډېرې ځوانان له خپل چاپیریال څخه ناخبره او خیالونه یې ډېر اوچت پروازونه کوي او ځانته داسې خیالي مانۍ جوړوي چې عملي کیدل یې بیا له توانه وتلي او له ټولنیزو شرایطو سره هېڅ اړخ لګوونکي نه وي.

۲- که بل هیڅ علت هم نه وي نو بیا خو یې د اکثرو په ژوند کې داسې یو تغییر را پیښ شي چې د ده اراده او خیالونه او د ده د بېړۍ منزل او جریان ته داسې بدلون ورکړي، چې نه یې هغه منزل پاتې شي او نه یې هغه چټکوالي.

۳- په خپل زړه او خیال کې صرف د خپل ځان ګټې، احترام او غوښتنې تصویروي او ځان داسې امیدوار وي چې د ده شریکبانۍ به د ده د ارمانونو په پوره کولو کې د یوه نوکر په څیر لاس په نامه ولاړ ونډه اخلي، کله هم پدې فکر کې نه وي چې د ده پشان د ده شریکبانۍ هم همدغه ډول ارمانونه لري او داسې تصور کوي چې شریکبانۍ یې باید د هغې ارمانونه ورپوره کړي. نو تر ټولو غټه اشتباه دا ده چې مونږ هر یو په واده کې د راکړې په طمعه یوو خو چیرته مو ځان د ورکړې لپاره نه وي اماده کړی چې دا همدا یو طرفه قضاوت او غوښتنه ده چې د اکثرآ ودونو د ناکامیو او د دوو ځوانانو د هیلو د رژیدلو سبب ګرځي. دا تر ټولو اړینه ده چې د واده نه دمخه د واده په اړه یو لړ ستونزمنو واقیعیتونو باندې ځانونه پوه کړو او پدې اړه یو لړ ترخه واقیعیتونه او ستونزې هم مخکې له مخکې قبولي کړو، هغه ومنو او تر ممکنه حده یې د مخنیوي په اړه جدي او مصمم و اوسو.

د واده په اړوند یوه مهمه مسئله ځان ښه پوهول او د واده د مختلفو پراونو لپاره پرلازمو او ضروري کارونو باندې ځان پوهونه او د دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرې مرحلې لپاره لازم تیاري نیول دي. که همدا اوس موږ د سلګونو ځوانانو نه دا درې پوښتنې وکړو چې:

۱- واده څه شي دي؟

۲. ته څه ډول شریکبانې غواړې؟

۳- تاسو د خپل واده په اړوند کومه اندازه مسوولیتونه تر سره کړي که څنګه؟

نو زه په یقین در ته ویلی شم چې تر **۹۵٪** زیات به یې د دې پوښتنو په اړوند داسې په سوچونو کې شي چې تصور یې نشو کولای. دوي هر یوه ته به دا سوال یوه معما وي، پاتې خو لا د هغه ځواب ویل شول؛ مګر دا کومه نابېره خبره نه ده ځکه چې زموږ ټولنه په کتلوري توګه د واده په اړوند غیر ارادي (Passive) برخورد کوي نو پدې اړه هیڅ سوچ هم نه کوي او نه پدې اړوند د کومو مسوولیتونو لرلو احساس کوي. کله چې مو د دغه کتاب په لیکلو کار کاوه، نو ځینو دوستانو او ملګرو به پر ما ملنډې وهلې او دا به یې راته ویل چې دا ته څه بیکاره شوي یې او زه به یې لیوني ګڼلم چې خلک په څه لګیا دي او دي په څه لیونتوب سر دي. ما به ورته د سترګو لاندې کتل او په سړه سینه به مې د دوي دا مسخرې کتلې، ځان به مې داسې نا خبره اچاوه لکه زه چې له هیڅ خبرې خبر هم نه یم. هو زموږ په وطن کې دا تېر پنځه دېرش کلن جنګونه بې اغېزه نه دي. دي جنګونو نه یوازې دا چې زمونږ د ټولنې اجتماعي جوړښت را بدل کړ، عزتمندي او ابرومندي کورني یې پټیدو ته مجبوري کړې، او زمونږ په ټولنه کې یې نوي کم ارزښته کورني د قوماندانانو په نومونو حاکمي کړې. دغه قوماندانانو زمونږ د ټولنې ټول ارزښتونه لوټ کړل، دوي نه یوازې دا چې ډول ډول ناسم قضاوتونه په فکرونو ور وتپل؛ بلکې ځینو خو بیا پکې دې څلور

ودونه هم وکړل. د جنګ او جګړو له امله خو لا صبرې او یو د بل په وړاندې زغم او تحمل لا نور هم را کم کړل او پدې ډول یې کورنۍ لانجې لا نورې هم زیاتې او لا ستونزمنې کړې. له بلې خوا په دې **۳۵** کلن جنګ کې د چور او چپاول او یا هم د پردیو د جاسوسۍ له لارو د اسانه پیسو پیدا کولو خو ډیرو ته په ودونو کې د یو شمیر نویو نخرو او سیالیو زمینې هم برابرې کړې چې د دوي دغه کارونو بیا د هیواد عادي ځوانانو په زړونو کې د واده کولو هغه امیدونه هم له خاورو سره برابر کړل چې سینو کې یې ورته د خوښۍ هیلې کرلې وې. موږ مجبور یوو چې د ځوانانو دغو پوښتنو ته علمي ځوابونه پیدا کړو، څو ځوان نسل ته لازمې لارښوونې سره را ټولې کړو خو ښه خبره لا دا وه چې د دې کار په اوږدو کې مو د ځوانانو ترمنځ د خویونو د تطابق امتحان هم تولید او ځوانانو ته وړاندې کړې. دا کتاب به نه یوازې ځوانانو ته ګټور وې بلکې د هغو واده شوي غټانو لپاره چې په کورونو کې ستونزې ولري هم ډېره مرسته وکړي.

لکه څومره چې واده مختلف ټولنیز، اقتصادي، روانې، عاطفي او بنسټیز اړخونه لري، چې دې هر اړخ ته یې پام کول تر هغې زیاتې پاملرنې ته اړتیا لري چې اوس یې موږ، پلرونه، مېندې، استادان او ځوانان ور ته ورکوو.

زمونږ په ورځنۍ ژوند کې یو ځوان ته په واده کې ممکن ښکلا ډېر بنسټیز شرط وي، ولې سره له دې چې موږ نشو کولای د ښکلا بنسټیز رول له منځه یو سو؛ خو له بل اړخه به دا هم ګټوره نه وي چې د واده هغه نور بنسټیز مسایل دې یوازې د ښکلا قربانې نشي کړای، لکه چې یو شمېر هغو ځوانانو چې دا کار کړی، اوس تر ډېره بریده لاسونه مروړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر وخت تر تېر دی او دوی اوس له همغې ښکلې ټاکنې سره د مجبورۍ ستومانه او نا ارامه شپې، ورځې تېروي.
همدا راز اکثره مېندې او پلرونه د اولادونو په ودونو کې خپلې هیلې او ارزوګانې د بنسټیز معیار په توګه په نظر کې نیسي؛ خو له بده مرغه د هلک او نجلۍ نه رضایت او اغلباً په خپلو کې د کوژدن کېدو نه ناخبره، بیا د دې دواړو ځوانانو هغه ټول ارمانونه او غوښتنې د خاورو سره خاورې شي او دوی د پلار او یا مور د غوښتنو قرباني پاتې کېږي.
د واده خیالونه ښه دي، خو دا خیالونه باید رښتیني، عملي او د پلي کېدو وړ شرایط ولري او ترڅنګ یې باید ځوانان خپل ځانونه چمتو او حتی پدې لاره کې که اړتیا شي نو یو اصولي او قانوني بغاوت ته هم حاظر شي، کنه نو د دوی ودونه به د تل لپاره د نورو د ارزوګانو قرباني کېږي.
زه پدې اړوند د ګراني لیلا جانې چې زما یوه دوسته ده، هغه قربانۍ تقدیروم چې پلار او مور یې د دې له مشورې پرته هغه د کاکا ځوی ته ورکړې وه، ولې دې په ډېر ښه سکلوک او دوامداره مبارزې بلاخره هغه کوژدن چې ماتول یې ډېرو توانمند و خلکو ته هم ناشونې برېښېده، شونې کړه او په خپله ټوله هوښیارۍ یې بلاخره خپل پلار، مور او نور د کورنۍ غړي دې ته وهڅول چې خپله غلطي و مني او لیلا ته د خپلې ټاکنې آزادي ورکړي. زه د لیلا د غې قربانۍ، هوښیارۍ او سالم مقاومت ته د تعظیم سر ښکته کوم.

د واده تعریف:

واده د مختلفو منابعو په حواله مختلف تعریفونه لري، چې ځینې یې دا دي:
۱. د افغانستان د اساسي قانون ۶۰ ماده واده داسې تعریفوي: "واده یو عقد دي چې پکې یو نر او ښځه د کورنۍ د جوړښت لپاره یو نوي او ګډ ژوند جوړوي او دواړو خواو ته د یو بل په وړاندې حقوق او وجایب ور په غاړه کوي." ۱۰
۲. ځینې پوهان بیا واده داسې تعریفوي: "واده یوه حقوقي رابطه ده چې سړي او ښځې د دغې رابطې په اساس یو له بل نه جنسي خوندونه اخلي"۱۱

۳. د Cambridge Dictionary واده داسې تعریفوي:
(a legally accepted relationship between a woman and a man in which they live as husband and wife, or the official ceremony which results in this.

" په قانوني بڼه منل شوې اړیکې د یوې ښځې او نارینه تر منځ چې له مخې یې دوی د ښځې او مېړه په توګه سره یوځای اوسېږي او همدا راز هغه مراسمو ته ویل کېږي چې په پایله کې یې پورته حالت منځ ته راشي." ۱۲
۴. خو د هیواد یو ځوان او تکړه حقوق پوه محمد سعید سعیدي، په خپل اثر (بشري حقوق، پراخه لومړنۍ ټولګه) کې بیا د ډاکتر ملت مل د همدغه اثر په حواله واده داسې تعریفوي:۱۳
"واده یو داسې ټولنیز لیکلي او یا لفظي تعهد او ژمنه ده چې د یوه نارینه او ښځې تر منځ د هغوي د دیني احکامو او ټولنیزو منل شویو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرنسیپونو پر اساس او د یو شمیر تعهداتو په ورکولو سره د دغو دوو ځوانانو یو ځای اوسیدنه او جنسي اړیکي په هغه ټولنه کې په شرعي لحاظ ناروا او په کلتوري لحاظ نا منل شوي سطحي څخه یوې روا او منل شوې سطحي ته لوړوي چې هغې ته د کورنۍ تشکیل وایي. د واده اصلي هدف د کورنیو جوړول او د انساني نسل ادامه ده او په دې توګه واده له دوي څخه هر یو ته لومړي د یو بل په وړاندې او بیا د دوي د کورنیو په وړاندې او بالاخره د دوي د اولادونو په وړاندې، یو شمیر مسوولیتونه او صلاحیتونه ور په غاړه او هر یو ته ځانګړي حقوق ور په برخه کوي چې دوي دواړه او په دوي پورې اړوند خپلوان د همدغه قرارداد په اساس د دغو ټولو تعهداتو د منلو ژمنه کوي او په نتیجه کې یې دوه پردۍ کورنۍ سره اړوند او خپلیږي." ۳

که ښه ځیر شو دغه تعریف په نړۍ کې تر ټولو نورو تعریفونو مکمل او هر اړخیز دي؛ ځکه دا د واده ټول اړخونه او اساسات احتوا کوي.

نو د دغو تعریفونو په بنیاد، واده یو داسې اجتماعي قرارداد دي چې هغه په راکړه ورکړه ولاړ دي نو په همدې اساس د واده په برخه کې باید هر ځوان او پیغله واده د لاندې خصوصیاتو له مخې مطالعه او ارزیابي کړي:

۱- واده د دوو متفاوتو جنسونو یعني نر او ښځې ترمنځ د یو اوږد او ډېر ستونزمن سفر اغاز دي، چې هغه ته په ذهني او هم په بدني لحاظ د یو شمیر زیاتو تغییراتو رواوړلو ځان اماده کول غواړي. لکه څرنګه چې نر او ښځه پخپل ظاهري جوړښت کې یو تر بله فرق لري همدا شان د دوی په فکري جوړښت او توانمندۍ کې هم فرق وجود لري. یوه واحده مسئله ممکن نر د یوې زاویې له مخې مطالعه کړي او ښځه یې ممکن هغه له بلې زاویې مطالعه کړي چې پدې صورت کې دا د یوه ګناه هم نه

ده ولې دواړه هغه څیز د مختلفو زاویو له لارې ګوري. د بېلګې په ډول: که تاسې یو موټر مخامخ وګورئ نو ممکن هغه تاسې ته داسې په نظر درشي، چې دا دوه ټایرونه لري، پوز (شو) یې نري دي او په منځ کې یې ښیښه ده او د شیشې شا ته یو څوک ناست دي او یوه ګرده کړۍ (اشترنګ) یې په لاس کې نیولې ده خو که همدغه موټر له اړخ څخه وګورئ نو ممکن داسې یې تعریف کړئ چې: دا یو کوټه غوندې شي دي چې دوه دروازې لري او هره دروازه یې د ښیښې یوه ډېره وړه کړکۍ لري او په دوو ګردو حلقیي ټایرونو ولاړ دي او غاړې ته یې یوه وړه غوټه ده. او که بیا همدا موټر له کوم بل اړخه څخه وګورئ نو ممکن چې هغه در ته بالکل بل شي ښکاره شي، پداسې حال کې چې دا هماغه یو جسم دي.

۲- د واده په پیمان سره دوه مختلف کسان، دوه متفاوتې کورنۍ، دوه ولسونه یا قومونه په خپلو کې ژور، کلک او نوي روابط تامینوي. څرنګه چې دغه دواړه اړخونه د بیلو بیلو خصوصیاتو او کرکترونو لرونکي دي نو پدې صورت کې هر اړخ غواړي چې د دې اړیکو په اوږدو کې باید د هغې معیارات او خصوصیات خوندي وساتلی شي. اکثراً دغه خصوصیات سره مشابه وي چې دا د کار د اسانتیا سبب کیږي. اما کله کله ځینې داسې خصوصیات وي چې هغه د دواړو اړخونو ترمنځ تفاوت لري. دا د همدغو متفاوتو خصوصیاتو درک کول او صحیح پرمخ وړل دي چې د یوه واده سرنوشت ټاکي.

خو متاسفانه کله نا کله بیا په دې برخه کې غلط فکرونه او غلط قیاسونه او د ښځې خیالاتو او غوښتنو ته نه متوجه کیدل او هغې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مناسب ارزښت نه ورکول، د ښځې او خاوند او بالاخره د دواړو کورنیو او ولسونو ترمنځ د اختلافاتو او جنجالونو سبب کیږي.

۳- واده د مسوولیتونو اخیستل دي نه د مسوولیتونو ورکول. له بده مرغه دا هغه اړخ دی چې زمور ځوانان ورته هیڅ ډول اماده ګي نه لري؛ بلکې زمور ځوانان هر یو واده د خپل عیش او نوش او خپلې خوښې هنداره بولي. نه هلک او نه هم نجلۍ چېرې پدې فکر کړی وي او نه ورته چا دا ویلي وي چې په واده کې د مسوولیتونو اخیستل خورا ټاکوونکی رول لري نسبت د مسوولیتونو ورکولو ته. په واده کې به ۵۰٪ څه له لاسه ورکوې او ۵۰٪ څه نوي به لاسته راوړې.

۴- واده یوه راکړه ورکړه ده چې هغه باید هر وخت په نظر کې ونیول شي. متاسفانه ځوانان هر یو واده ته صرف د راکړې په فکر ځانونه اماده کوي او هیڅکله هم پدې برخه کې چې خپل شریکبان ته څه ورکړي کومه اماده ګي نه لري. نو دا تر ټولو مهمه خبره ده چې زمور ځوانان باید ځانونه دې ته اماده کړي چې واده یو دوه اړخیزه باند دی څه به اخلې او څه به ورکوې.

۵- واده زمور په ټولنو کې یو طرفه جاده ده چې پرشا ترې ستنیدل نه مشوره ده او نه په ټولنه کې قبولیت لري. نو زمور د ټولنې دغه یو اړخیز دریځ د واده په برخه کې زمور مسوولیتونه لا زیات جدي کوي او باید چې د واده او خپل شریکبان په برخه کې ژور فکر وکړو او پر نورو ټکو سربېره باید په خپل ځان کې د یو څه تغییر اتو راوړلو او د خپل شریکبان د یو لړ غوښتنو منلو ته اماده کړو.

۲- په ودونو کې د نورو دخالتونه زمور د ټولنې یوه بله عمده ستونزه تشکیلوي. هر څوک ستا په واده کې خپلې ګټې او خوښي لټوي. نور خلک، خصوصاً نږدې خپلوان ځانونه ته دا حق ورکوي چې د خلکو اولادونو په ودونو کې هر اړخیزه لاس وهنې وکړي او پدې اړوند بشپړ کنترول ولري. که څه هم چې تر یو حده دا د خپلو خپلوانو حق دی چې د خپل اولاد او د هغه د ژوند له شریکبان څخه چې نوی د دوی خپل شوی دی یو څه معقول توقعات ولري؛ ولې متاسفانه کله کله بیا دغه غوښتنې او توقعات له خپل سرحد څخه زیات او د هغه بل ځوان له توانمندۍ او غوښتنو څخه لرې وي چې پدې برخه کې مور یو ځل بیا له ځوانانو نه غوښتنه کوو چې د خپلوانو یو څه معقولو ارزوګانو او هیلو ته باید احترام وکړل شي او ځانونه د هغې منلو ته اماده کړي، ولې له بل اړخه د دې ځوانانو د خپل خپلوانو نه هم دا غوښتنه کیږي چې خپلې غوښتنې او ارزوګانې تر ممکن حده کنترول او محدودې کړي او دې دواړو ځوانانو ته وخت ورکړي چې له یو بل سره بلد شي او ورو، ورو یو د بل په خوي باندې پوه شي او په ډېره بېړه د هغې په مقابل کې دریځ ونه نیسي. خو تر دې لا هم مهمه خبره دا ده، چې ځوانان هم باید د خپلو کورنیو د غړو نا مناسبه غوښتنې او حیله ګري درک کړي او په فوري او قاطعانه توګه د هغوي دغه راز غوښتنې پخپله رد کړي او پرې نږدې چې د دوي دا ناروا او غیر لازمې غوښتنې د دوي د شریکبان د نا راحتۍ سبب وګرځي.

۷- زمور په ټولنه کې د واده په برخه کې یوه بله ستونزه دا ده چې اکثراً هلک او نجلۍ خو یو او بل سره حتی هیڅ لیدلي هم نه وي آن تر دې چې کله یې واده وشي. د سایکالوژۍ له نظره په لومړي ځل د هرو دوو او حتي زیاتو نویو کسانو لومړۍ لیدنه کتنه د یو څه روحي فشار او نا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارامي. سبب کيږي خو په واده کې بيا دا نا راحتي د داسې يوې نجلۍ لپاره چې پخوا تر دې يې د يوه نابلده (بيګانه) سړي سره دوه خبرې هم نه وي کړي او دفعتآ له خپلې کورنۍ او بلد محيط څخه را جدا شوې وی او په يوه نوي محيط او نوې خونه کې له يو نابلده نارينه ځوان سره مخامخ کيږي نو دا حالت ډېر ډارونکي او له يو لږ زياتو جدي روحي نا ارامیو سره ملګري وي نو دوی ته يو څه وخت ورکول پکار دي تر څو يو د بل په خوی او خاصيت بلد شي خو له بده مرغه زمونږ زيات شمير خلک دغه ټکي ته هېڅ پام نه کوي او ډېر ژر له نوې راغلې کورنۍ غړي په باره کې عجيب و غريب درېځونه غوره کوي.

۸- په ټولنه کې د کوژدن او واده تر منځ د وقفې ورکولو اصلي معنا همدا ده چې تر څو دغه دوه ځوانان د مناسبو نسبي ازادیو په لړلو سره يو له بل سره راشه درشه وکړي او يو بل سره په سمه بڼه درک او وپېژني متاسفانه زمونږ په ټولنه کې له کوژدن سره سره هم دهلک او نجلۍ حتي ليدنه کتنه د قبول ورنه ده. دا هغه ناسم او محرومونکي دود دي چې اصلاح او تغيير ته ضرورت لري.

۹- د ښځې، خاوند، مور، پلار او د خوابښې او خسر او نورو خپلوانو د حقوقو او سرحدونو نه زياتي يو بل مشکل دی چې زمونږ د ټولنې د ودونو د ستونزو سبب کيږي. پدې برخه کې اکثراً هلک د هغې مينې او احترام له کبله چې يې خپل مور او پلار ته لري د خپلې ميرمنې حقوق او آزادي تر پښو لاندې کوي او له هغې څخه همدا سې توقعات کوي چې هغه دې د ده د کورنۍ د ټولو غړو غوښتنې بې له کوم قيد و شرطه ومني او که نه نو بيا دغه مور او پلار او نور خپلوان هلک ته د تحريک ورکولو په وجه د دوي کورنۍ روابط خرابوي. د واده دواړو شريکبانو ته دا ضروري ده چې پدې پوه شي چې د ده شريکبان د هغې د خپلوانو

په وړاندې يو څه مناسب مسوولیتونه لري لاکن دا بايد د خپل شريکبان د حقوقو او ارزوګانو د پښو لاندې کولو سبب نه شي او هر يو بايد دې ته اماده وي چې د واده په صورت کې اوس د هغوي مينه نيمګړې کيږي او بايد زياته توجه يې خپل شريکبان ته وي. مه پريږدئ چې ستاسو د خپلوانو غير معقول او بې ځايه توقعات ستاسو د واده او کورني ژوند د خرابيدو سبب شي. البته دغه موضوع په عين شکل د ښځې د خپلوانو په باره کې هم صدق کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واده څه شی دی او څه شي نه دي؟

۱- واده یوه راکړه ورکړه ده، چې دواړه هلک او نجلۍ پکې څه نوي څیزونه ترلاسه کوي او څه خپل پخواني صلاحیتونه ترلاسه ورکوي. نجلۍ خپل مور او پلار او نور خپلوان پریږدي او د هلک د کورنۍ غړي باید د هغوي پرځای ځایناستي کړي.

۲- واده د ښځې او میړه لپاره د یو بل منل او د خود خواهۍ کنترول دي.

۳- واده یو نوي ژوند دی، دوي چې پخوا سره دوه نا بلده انسانان وو اوس په دوو داسې خلکو بدل شوي چې د هر یوه ژوند په بل پورې تړلي دي.

۴- واده په ژوند کې یوه مغلقه او پیچیلې مسئله ده. د دغه ژوند لومړۍ ستونزه د ملګري ټاکل او ترټولو لوی مشکل کار یې بیا خپل ځان له هغی سره برابرول دي (ملت مل)

۵- لکه د ژوند په نورو ټولو اړخونو کې د واده په اړه هم عوامل په دوو برخو وېشلي شو: یو شمیر هغه عوامل دي چې مور او تاسو پرې کنترول نه لرو نو هغه څښتن تعالي او زمانې ته وسپارئ، ولې یو شمیر نور عوامل دي چې مور او تاسو پرې کنترول موندلاي شو نو باید دغو شیانو ته زیاته توجه وکړو.

۶- واده د موضوعاتو په برخه کې روښانه نظر ورکول او سره شریکول دي نه دا چې موضوعات یو له بل نه پټ ساتل او کینه کولو باندې وخرخي.

۷- د کور لپاره د یو قاطع مشر انتخاب دی.

۸- واده د مسوولیتونو شریکول دي، ځیني مسوولیتونه یو او ځیني بل ته سپارل دي.

۹- اولادونو ته د منظم پلان لرل او هغوي ته رښتیا ویل، نیک عملونه ورښول دي.

۱۰- د ځینو عمده او مهمو مسایلو په اړوند د پخوا نه توافق لرل دي.

۱۱- یو بل ته احترام او د محترمو احترام لرل دي.

۱۲- واده د خپل ژوند د لومړیتوبونه ټاکل او هغه په غوڅه او قاطعیت سره خپل شریکبانې ته انتقالول او پرې پوره پوهول یې دي.

۱۳- د واده نه مخکې د هر یوه هلک او نجلۍ ژوند د هغه د شخصیت ۵۰٪ تشکیلوي. دا واده دي چې بیا د هغه دغه ۵۰٪ شخصیت یا پورته کوي او یا یې د ۵۰٪ نه نور هم راکموي. ښه او کامیاب واده سره د هر انسان شخصیت ٪۵۰ نه ٪۱۰۰ ته پورته کوي او که د ژوند ملګری یې ښه نه وي نو د هغه دغه خپل ٪۵۰ شخصیت لا نور هم متضرر کیږي او تر دې هم راټیټیږي.

۱۴- واده د هرانسان په ژوند کې ترټولو نورو شیانو زیات ټاکوونکی نقش لري.

۱۵- واده په ژوند کې یو ځل کیږي چې سرنوشت مو ټاکي؛ که څه هم دوهم او درېیم ودونه هم کیدلای شي خو په اوسني وخت کې زمور د ایماني کمزورۍ له امله دغه هر یو بیا د انسان په ژوند کې له یو څه ګټو سره یو څه زیاتې اجتماعي او رواني صدمې هم منځته راوړي.

۱۶- زمور په ټولنه کې د واده په کولو کې عمده ستونزه دا ده چې زمور ځوانانو ته د واده په اړوند نه د څه زده کولو اجازه شته، نه د څه زده کولو لپاره لازم او ضروري مواد او نه هم هیڅ نوعه لارښوونه ورته کیږي چې ایا دوي د خپل ژوند شریک په انتخابولو کې کوم اساسات

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې باید سره مقایسه او وڅېړي تر نظر لرې پاتې کېږي او دا د دې سبب شي او کېږي چې بیا ژر سره طلاق اخلي او بیلېږي چې په ځینې حالاتو کې د دې طلاق اثرات نه یوازې په هغه هلک او نجلۍ باندې منفي اغېز پرېږدي؛ بلکې که اولادونه ولري نو دهغوي ژوند هم له یو عالم پریشانیو سره مخامخ کوي.

د واده په هکله یو متل دی چې وایي: چې مجرد وم ټول خلک ګونګیان وو چې اوس واده شوم ټول خلک کانه دي. د دې مطلب دا دی چې دغه شخص ګیله کوي او وایي چې کاشکې ما ته له واده مخکې هغوی چې ودونه یې کړي وو ځینې مشورې راکړې وای. ولې هاغه وخت دغه واده والا ټول ګونګیان وو او ماته یې هیڅ لارښوونه ونکړه، اوس چې ما واده وکړ او د هغې په ټولو اړخونو او باریکیو پوه شوم او غواړم چې نورو ته مناسبې مشورې ورکړم نو ټول خلک کانه دي او هیڅوک حاضر ندي چې راته غوږ کېږدي.

دا زموږ د ټولنې یو لوی مشکل دي، مور او پلار فکر کوي چې د دوی اولادونه د واده خصوصیات او رمزونه له چاپیریال څخه زده کوي ولې دا یوه غلطه اټکل او بیځایه تصور دی.

په نظر کې ونیسي او بیا د واده نه پس یوله بل سره د سلوک په اړوند څه وکړي او څه باید و نه کړي؟.

په دواړو ټولنو یعني وروسته پاتې او هم په پرمخ تللو ټولنو کې د واده په اړوند ځینې داسې نیمګړتیاوې شته چې هغه نه یوازې د شریک په انتخاب باندې منفي اغېز لري، بلکې تر واده نه پس د ژوند ورځنې سلوک هم د واده په بریا او ناکامیو مستقیم اثرات لري.

د مثال په ډول: په وروسته پاتې هیوادونو کې لکه افغانستان چې یوه کلتوري او مذهبي ټولنه ده اکثراً هلک او نجلۍ ته د ژوند د شریک د انتخاب حق بالکل نه ورکول کېږي. څه چې یې مور او پلار یا نور خپلوان وغواړي هغه کوي؛ همدا ده چې د هلک او نجلۍ دواړو ګډ ژوند د دې پر ځای چې په مینه او محبت سره شروع شي په مجبوریتونو استوار پاتې کېږي نو ځکه ډېر کم شمېر یې له خپل ژوند او کورنۍ څخه لذت وړي.

همدارازه په غربي او متمدنو ټولنو کې چون اکثراً هلکان او نجونې دا اجازه لري چې د خپل ژوند ملګری پخپله خوښه او زیاتره هم د مور او پلار له مشورې څخه بغیر او حتی د دوی د مشورې خلاف غوره کړي نو پدې توګه متاسفانه دوی د خپل مور او پلار له تجربو څخه نه مستفید کېږي.

د دې لپاره چې د دواړو په منځ کې د توافق مسئله شتون ولري هلک او نجلۍ حتی د ډېر کوچنیوالي (۸) کلنۍ نه روابط شروع کوي، چې د ځوانۍ په وخت کې بیا دغه روابط په جنسي غرایضو باندې بدل او د دواړو مینه د دوی د ورځنیو جنسي خواهشاتو قرباني کېږي. څرنګه چې ځوانان په ځوانۍ کې اکثراً جنسي غرایضو او نورو سطحي مسایلو ته زیاته توجه کوي نو د دوی ترمنځ ځیني بنیادي موافقې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده ارزښت:

ښځه د الله پاک یو داسې ځانګړې نعمت دي چې خلقت یې له نارینه ووځخه په ځانګړې بڼې سره تر ټولو زیات په زړه پوري او عاطفي دي؛ ځکه خو د نارینه وو ارزو ، عیش او عشرت په ډیره ښه توګه ورپوره کوي خو پدې شرط چې دا مجامعت په روا او ښه طریقه تر سره او په هغې کې د ښځې اقناع او ارضا هم حاصله شي. لکه پدې برخه کې چې الله پاک (ج) فرمایلي دي:

(و عاشروهن بالمعروف) سورت النسا ، ۱۹ ایات.

ترجمه:(د خپلو ښځو سره عیش او عشرت وکړئ په ښه طریقې سره).

همدا راز الله پاک ښځه د نارینه لپاره او نارینه د ښځې لپاره متمم او ضروري پیدا کړي او ښځه یې بیا د نارینه لپاره یو تسکین ګرځولي دي. لکه چې پدې اړه الله پاک فرمایي:

(و من ایاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجآ لتسکنو الیها و جعل بینکم مودت و رحمه) سورت الروم، ۲۱ ایات.

ترجمه:(او د الله پاک (ج) د قدرتونو یوه نمونه هم د ښځو پیدا کول دي تاسو لره ستاسو له جنس څخه، تر څو د دوي په خوا کې ارام وکړئ او ستاسو په منځ کې مې پیدا کړه مینه او محبت). ښځه د انسانانو په ژوند کې د اجتماعي اړیکو د جوړښت وسیله ده. پدي اړه الله پاک (ج) فرمایي:

(و هو الذي خلق من المآ بشرآ فجعله نسآ و جهرا) سورت الفرقان، ۵۴ ایات.

ترجمه:(او خداي پاک هغه ذات دي چې له اوبو یې انسان پیدا کړ او بیا یې هغه د خپلوي او زومتوب سبب او وسیله وګرځوله). واده یوه

اجتماعي پروسه ده چې په ټولو ټولنو او ادیانو کې قبول شوي اصل دي؛ حتا په غربي ټولنو کې هم چې د تمدن او ازادۍ لوړترینو پړاونو ته رسیدلي دي بیا هم واده د یو اجتماعي اصل په توګه مطرح او د قبول وړ یوه پروسه ده.

د واده اصلي فلسفه په ټولنو کې دا ده چې پدې طریقه د ټولنو او کورنیو حقوقو او ابرومندۍ ته په احترام د یوه هلک او نجلي ترمنځ ناروا او د ټولنیز اصولو خلاف جنسي اړیکي په ټولنیز سطحه په یوه قبول شوي او روا جنسي اړیکو بدلیږي. د واده یوه بله فلسفه د انسانانو تر منځ د اجتماعي اړیکو ښه والي او پراخوالي دي. لکه چې د پوزت ایت شریف نه معلومیږي ښځه د دوو جلا کورنیو تر منځ د ارتباطاو وسیله ده. دا ښځه ده چې د نارینه د زومتوب باعث کیږي او پدې وسیله دوه پردۍ کورنۍ سره خپلې او د انسانانو تر منځ اړیکي لا پراختیا مومي. یعني د دې پروسې نه بغیر که یو هلک او نجلۍ سره ناسته ولاړه او یا جنسي اړیکي ولري هغه د ټولنې خلکو ته په دیني او کلتوري لحاظ د منلو وړ نه وي؛ اما کله چې د واده پروسه ترسره شئ نو بیا د دوي ترمنځ ګډه استوګنه نه یوازې دا چې د منلو وړ ده؛ بلکې هغې ته ترجیح ورکول کیږي او خلک ورته د قدر په سترګو ګوري.

که څه هم اوس په غربي نړۍ کې هلکان له هلکانو سره او نجونې له نجونو سره د جنسي اړیکو لپاره د واده په نوم یو لړ مراسم تر سره کوي؛ ولې دا مسائل په تمامه معنا یو افراطي عمل دي چې حتي په هماغه غربي نړۍ کې هم په عامه سطحه قبولیت نه لري؛ ځکه د اولادونو پیدا کیدل چې د انسانانو د نسل د بقا یو مهم اصل او د واده لپاره یو عمده دلیل دي پدغه نوعه ودونو کې بیا نه اولادونه زېږوي او نه انساني نسل دوام مومي؛ ځکه خو ویلي شوو چې دا په اصل کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واده نه بلکې يو نوعه غير اخلاقي او افراطي جنسي اړيکو ته يو نوعه تظاهر ورکول دي او يا هم که متوجه شو په غرب کې اکثره هلکان او نجونې د پيغلتوب نه پس دا آزادي لري چې سره ناسته ولاړه ولري او حتي يو زيات شميري يې ممکن جنسي اړيکي هم ترسره کوي خو له دې سره بيا هم د واده لپاره خاص مراسم نيسي او نکاح تړي. نکاح د مسلمانانو نه علاوه په نور اديانو کې لکه په عيسويت، مسيحيت، هندوايزم، بودايانو او نورو ټولو اديانو کې هم يو منل شوي او قبول شوي اصل دي.

د واده اصلي فلسفه يوازې په جنسي غرايضو نده ولاړه، بلکې په واده کې د نسل ادامه او پاکوالي دوه مهم اصلونه دي. که پام وکړو نو په واده کې ښځه او نر سره يو ځای کېږي، يو له بل نه شهواني لذت اخلي او د دوي اولادونه زېږي او کورنۍ جوړوي چې په همدې ترتيب د انسان نسل ادامه پيدا کوي.

د ښځينه ماشومانو (نجونو) راوړل يو بل نا حق تهمت دي چې زموږ په ټولنو کې په ښځو تړل کيږي. يعنې د هغه چا چې زامن نه کيږي نو دا تهمت په ښځه کوي او په همدې وجهه دويمه يا هم دريمه ښځه کوي. ساينس دا ثابته کړيده چې ښځه د اولاد د نوعيت په ټاکلو کې کوم خاص رول نه لري، يعني دا د پلار کروموزوم دي چې د اولاد نوعيت (هلک يا نجلي توب) ټاکي. يو شمير علما پدې عقيده دي چې د واده نه بعد ارثيت هم په پلار پورې تعلق نيسي او همدا وجه ده چې له پلار او مور څخه پيدا شوي ماشومان د پلار تخلص اخلي، او دا هم تاکيد شوي چې ښځه دې هم خپل تخلص د ميړه په تخلص د واده نه پس بدل کړي. نو د اولادنو پيدايښت او د انسان د نسل تسلسل د واده اصل جوهر تشکيلوي. د واده يو بل اصل د انساني نسل سوچهوالي دی، په

اسلام او نورو اديانو کې هم پدې تاکيد شوي دي چې نسل بايد سوچه وساتل شي. نو يو له هغه علتونو څخه چې يو نارينه په يو وخت کې څو ښځې کولاي شي لاکن يوه ښځه په يوه وخت کې له يوه نه زيات ميړونه نشي کولاي، هم د همدې نسل سوچه والي دي. دا يوه موضوع ده چې اکثراً غربيان پدې اړه په اسلام اعتراض کوي. زه چې کله په امريکا کې وم، پدې اړوند د عيسويانو او مسيحيانو له خوا له زياتو سوالونو سره مخ کيدم خو بالاخره ما د دوي دغې پوښتنې او اعتراض ته په ځواب کې داسې يو منطقي دليل پيدا کړ چې تر هغې وروسته به بيا دوي په اسانه قناعت کاوه. زه غواړم چې هغه دليل دلته له تاسو سره هم شريک کړم ترڅو په مناسب وخت کې ترې ګټه واخلئ:

ښځه په جنسي مجامعت کې د يوه لوښي مثال لري چې نارينه پکې انزالېږي. که موږ په دوه يا درې لوښو کې شيدې او د مالټې شربت سره يوځای او ګډ کړو، نو نه يوازې دا چې د دې محلول رنګ بدليږي؛ بلکې خوند يې هم بدل او بيا دغه محلول ته چې په همدغو لوښو کې دي نه شيدي ويلي شو او نه د مالټې شربت، که موږ شيدي په دوه، درې او يا زياتو لوښو يا ګيلاسونو کې هم واچوو، هغه بيا هم خالص شيدي وي. د هغې په رنګ او اصل کې کوم فرق نه راځي؛ نو که يو نارينه په عين وخت کې دوه يا دري ښځې هم ولري نو له هغوي سره د جماع په صورت کې يې بيا هم نسل پاک او سوچه وي خو که برعکس له يوې ښځې سره څو تنه نارينه مجامعت جنسي وکړي نو د هغې نسل به داسې ګډوډ او نا معلوم شي لکه د هغه لوښي په څير چې په هغه کې د شيدو او مالټې جوس ګډ کړل شوې وي؛ د همدې نسل د پاکوالي په بنا په اسلام کې يو نارينه ته په يوه وخت کې د څو ښځو جواز شته اما يوې ښځې ته په يوه وخت کې د څو ميړونو جواز نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې د سړي تر مرګ وروسته لږ تر لږه تر درې میاشتو پورې ښځې ته بل میړه سره د واده کولو اجازه نشته د دې علت هم همدا دي تر څو پدې درې میاشتو کې د هغې ښځې د حمل معلومات وشي که یې حمل درلود نو دا ماشوم معلوم دار چې د هغه اول میړه څخه دي او که د میړه تر مرګ وروسته یې تر ۳ میاشتو لاهم جامې "زنانیي ناروغي" راتللې نو بیا ښکاره ده چې له لومړي میړه نه حمل نه لري او بیا ښځه کولي شي له بل خاوند سره نکاح وکړي.

دا چې د نسل تسلسل د واده یو اساسي اصل دي؛ د دوو نارینو او یا دوو ښځو ترمنځ د جنسي اړیکو تعهد ته واده ویل له یوه سره ناسمه او بې ځایه خبره ده. له بلې خوا د واده یوه مهمه فلسفه چې اجتماع کې د انسانانو ترمنځ د ښو اړیکو پراختیا ده که متوجه شوو نو د ودونو په ذریعه دوه پردی کورنۍ سره خپلې او یو د بل لپاره د ښه اجتماعي حمایت او پلوي سبب کېږي او پدې توګه د انسانانو ترمنځ اجتماعي اړیکي پراختیا مومي، د همدې دوو اصلونو په نظر کې نیولو سره چې له یوې خوا واده د انساني نسل تسلسل او ادامه ده او بل دا چې واده په ټولنه کې د مختلفو انسانانو او قومونو د وګړو ترمنځ اجتماعي اړیکي جوړوي، واده یو اجتماعي پروسه ده نه دا چې یوازې د جنسي غرایضو تابعداري.

جنسي غرایز د انسانانو په ځیر په حیواناتو کې هم وجود لري خو هغوي که د یوې د یو خوا خپل جنسي غرایز پوره کوي او له بلې خوا خپل نسل ته ادامه ورکوي، لاکن د انسانانو او حیواناتو ترمنځ تفاوت همدا دي چې انسانان همدغه جنسي پروسه د واده او نکاح له لارې په یوه اجتماعي منل شوې دوامداره پروسه بدلوي او د بلې خوا د انسانانو ودونه د نسل د تسلسل نه علاوه د دوو مختلفو کورنیو او

قومونو ترمنځ د نېږدیوالي او خپلوۍ سبب کېږي چې دا ټولنیزه پروسه بیا په خبرو نه کوونکو حیواناتو کې نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده په اړه څوک هم رښتيا نه وايي!

د واده په اړوند هيڅوک هم ځوان نسل ته ريښتينی حال نه وايي او دا مختلف عوامل لري چې ځينې يې دا دي:

۱ـ يو شمېر خلک يې په دې وجه نه وايي چې دوی نه غواړي خپل کورنۍ رازونه له نورو سره شريک کړي او د خپل واده ناکامۍ اړخونه له نورو سره لاشه چې د خپلې کورنۍ له ځوانانو سره هم شريکول نه غواړي.

۲- ځينې نور يې دا کار ځکه نه کوي چې د هغوی له نظره د واده مؤفقيت او ناکامي د دواړو لوبغاړو په ځانګړي مهارت پورې اړه لري او داسې فکر کوي چې د نورو ودونو تجربې نشي کولای د بل چا په واده کې څه اثر وکړي او يا ترې څه ګټه واخيستې شي.

۳- دريمه ډله يې بيا د واده په مسائلو خبرې کول (بې حيايي او بد سترګي؟) بولي او داسې فکر کوي چې ځوانانو سره دا ډول خبرې ممکن د دوي د سپين سترګيتوب سبب شي او پدې وجه ممکن دوي د مشرانو په مقابل کې بې احترامي او بې حيايۍ ته وهڅول شي.

۴- يو شمير بيا واده د قضا او تقدير ټاکنه بولي او هرڅه د له پيل څخه ټاکل شوي بولي. دوي داسې استدلال کوي چې ښځه او خاوند بايد هر څه د ازلي فيصلو په توګه قبول کړي. د واده په کاميابيدو او ناکاميو کې د ښځې او ميړه ونډې اوهڅې بې اثره دي.

۵- ځيني نور بيا د واده کاميابي د نارينتوب يوه برخه بولي او د واده ناکامي بيا د هلک د نارينتوب ضعف ګڼي، او پټول يې بهتر بولي، چې د هغوي نارينتوب ته پرې صدمه ونه رسيږي.

په هر حال دا ټولې هغه نيمګړتياوې دي چې په عيني توګه زموږ په ټولنه کې وجود لري او دا د دې سبب شوي چې په همدې يوه سوړه کې

بيلا بيل خلک همدا يو مار چيچي خو د دوي يو هم بل ته حال نه وايي، دا ځکه چې دا نور له ځان سره برابرول غواړي.

له پورته دلائلو څخه د هر دليل په وجه چې وو، زه د دې مشرانو له لارښوونو څخه محروم پاتې شوم، او داسې راغله چې هر څه بايد پخپله پيدا او زده کړم چې دا يو بلکل غير علمي او غير عملي کار وو. زه دغه کار ډېر و ځورولم ځکه مو وغوښتل چې د دغه کتاب په وړاندې کولو سره نه يوازې ځوانانو ته د واده دغه اوږدې او تپې تيارې جادې ټولې لوړې او ژورې ور په ګوته کړم او پدې توګه دوی تر وخت وړاندې پدې لاره کې خپلو مهمو مسوولیتونو ته متوجه کړم؛ بلکې موږ اُميدوار يو چې د دغه کتاب لوستل به له يو شمير پلرونو او ميندو سره هم پدې برخه کې مرسته وکړي چې دوی د خپلو اولادونو د ودونو په برخه کې فعاله او با مسوولیته وندې واخلي او د خپلو تجربو له لارې د خپلو اولادونو د سالمې لارښوونې باعث وګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واده یا په ژوند کې تر ټولو مهم تصمیم:

د علماوو نظریه ده چې د درې شیانو په انتخاب کښې ژور فکر او زیاتې لارښوونې او ځانګړې توجه ته اړتیا ده. لومړي د مسلک انتخاب، دویم د کور ابادول او درېیم یې واده کول دي. هو ! دا رښتیا ده ځکه چې دا درې واړه هغه تصمیمونه دي چې د انسان په ټول راتلونکی ژوند پورې سرنوشت ټاکوونکي تړاو لري او چې یو ځل مو دغه انتخاب وکړ بیا یې بدلول نه یوازې دا چې څه اسان کار نه دی، بلکې په هیڅ توګه د انسان په پاتې ژوند کې له منفي اثراتو څخه خالي نه وي خو د دې درې واړو له جملې څخه واده فوق العاده مهم، حساس او د ډېرې ژورې توجه وړ دي. که مسلک مو غلط کړ، بیا به د نوي مسلک لپاره نوي مکتب ولولئ، که مو کور خراب جوړ کړ، خرڅ به یې کړئ او بل کور به واخلئ یا به یې وران او له سره اباد کړئ چې دا هر یو یې د مالي تاوان په واسطه جبرانېدلی شي او کومه بدنامي هم نه لري، نه مو په شخصیت کوم منفي اثر غورځوي، خو که مو په واده کې غلطي او اشتباه وکړه، د دې جبران تر ډېره حده نا ممکن دي، که یې ممکن هم وبولو له ډېرو اجتماعي ستونزو او دردونو سره به ټرلي وي او بې له شکه به دا کار د افغانستان غوندې یوه ټولنه کې ستاسو او ستاسو په کورني شخصیت ډېر منفي اثر وغورځوي ځکه چې دلته د هر چا د واده په اړه خبرې او منفي تبصرې کول د بل هر چا یو منلي حق ګڼل کېږي او هغه خپل روا حق بولي. که څه هم دا ناروا دي خو خلک یې خپل روا حق بولي او په خپلو ټولې توانمندۍ در پسې خبرې کوي.

واده د هر انسان په ژوند کې تر نورو ټولو شیانو زیات ټاکونکی نقش لري. د هر انسان په ژوند کښې دهغه د شخصیت ٪۵۰ د هغه پر خپل خان پورې اړه لري او نور پاتې ٪۵۰ یې د هغه د ژوند د ملګري (شریکبانې)

پورې اړه لري چې که د چا د ژوند ملګری ښه وي، بیا د هغه شخصیت هم ورسره د ٪۵۰ نه تر ٪۱۰۰ پورې پورته او تکمیلېږي او که د ژوند ملګری یې ښه نه وي نو بیا د ده دغه ٪۵۰ ځاني شخصیت لا نور هم متضررېږي او ښکته راځي چې دا موضوع بیا په شرقي ټولنو کې چیرته چې معنویات تر مادیاتو زیات ارزښت لري لا زیات اثر غورځوونکي دي.

واده د انسان په ژوند کې یو ځل کیږي چې هغه د هغه شخص سرنوشت ټاکي. که څه هم دوهم او درېیم ودونه هم کیدای شي خو دغه هر یو بیا له ګټو سره سره یو شمیر زیاتې صدمې هم لري.

زمونږ په ټولنه کې د واده په برخه کې تر ټولو عمده ستونزه دا ده چې د ژوند د داسې یوې مهمې او با ارزښته فیصلې په باره کې زمونږ ځوانانو ته هیڅ ډول لارښوود وجود نه لري، تر څو هغه له دوی سره د دې مهم انتخاب او تصمیم نیولو په برخه کې مرسته وکړي او نه پدې برخه کې زمونږ په ژبو لیکل شوي داسې کتابونه شته چې په لوستلو سره یې ځوانان خپله ورکه ومومي او نه هم څوک حاضر دي چې حتی د خپلې کورنۍ ځوانانو ته هم مناسبې لارښوونې وکړي او کم تر کمه هغه خپلې تجربې ورسره شریکې کړي.

د واده په برخه کې زمونږ د ټولنې د ځوانانو ترمنځ ډېرې نیمګړتیاوې وجود لري. زمونږ ګڼ ځوانان واده د کورنۍ جوړښت او په ټولنه کې په منلې طریقې سره د جنسي خواهشاتو رفع کول بولي او په هغه کې د خپل شریکبانې د حقوقو منلو ته لا څه چې اوریدلو ته یې لا هم اماده نه دي. د واقعیتونو پر خلاف، دوي د خپل واده شریکبانې خپل اخیستل شوي حق او ملکیت ګڼي، چې متاسفانه دا هماغه یو اړخیزه او غلط خیالات او فکرونه دي چې زمونږ ځوانان واده ته په ښه توګه نشي اماده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای او برخلاف د دوي ودونه د ستونزو ، ناکامیو او نا امیدیو خوا ته وړي.

د واده په اړه ناسم توجیحات او هیله مندي

د واده په اړه ناسم توجیحات:

متاسفانه تردي وخته زمونږ په هېواد کې د ناپوهۍ، ناوړه دودونو او په ټولنه کې د وروسته پاتېوالي مغرضو لاسونو په وجهه لا تراوسه هم زمونږ ګڼې کلتوري ستونزې دومره زیاتې او سختې دي چې حتي د دې هېواد د ډېرو وګړو شخصي ژوند یې هم ور خراب کړي دي.

ډېر پلرونه لا تراوسه د خپلو اولادونو او حتي خپلې ښځې هیڅ ډول حقوق نه پیژني او یا هم هغې ته په هیڅ ارزښت قایل نه دي، نن هم اکثرا اولادونه (انسانان) خپل غلامان بولي او په اړه یې داسي ناسمې پرېکړې کوي چې تصور یې نشي کېدلای.

۱. لاتراوسه زمونږ اکثرا خلک د واده په معانا او مفهوم پوي نه دي. دوي چې کله واده کوي نو فکر کوي چې د یوې بلې کورنۍ نجلۍ د غلامې په توګه خپل کورته راولي چې د ده او د ده د ټولې کورنۍ خدمت به کوي. دا هغه ناسمه توجیح ده چې د واده له اصل مفهوم سره په سلو کې سل سلنه مغایرت لري.

۲. اکثره خلک واده د خپلو جنسي غرایزو د خړوبولو او اقناع یوه وسیله بولي. دی خلکو ته د ښځې ښایست او ځواني تر بل هر څه ارزښتمندوی. نو چې کله یوه ښځه لږه زړه، او په ښایست کې یې کموالی راشی، نو دوي بیا دوهمه او دریمه ښځه هم بی لدی چې د هغی حقوق خوندي وساتي په نکاح کوي، او پدې توګه فکر کوي چې واده کول یوازې د جنسي غرایضو د سرته رسولو لپاره په ټولنه کې یو منل شوې طریقه ده چې پدې توګه دوي حتي په هماغه جنسي مقاربتونو کې هم د ښځو حقوقو او اشتها ته هیڅ ارزښت نه ورکوي. حتي ځینې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلک ولوکه ښځه يې کومه نسايي ناروغي هم ولري دي تري خپلې جنسي غوښتنې ترسره کوي، خو د هغې د تداوی په اړه کوم مسوولیت هم نه احساسوي.

۳. ښځې ته د يوه انسان په نظر قانع نه وي مينه او محبت له خپلې ښځي سره هم ځانته کسر شان بولي چې دا د ټولو انساني او اخلاقي معيارا تو خلاف عمل دي.

۴. ښځه له خپلو ډېرو لومړنيو حقوقو څخه محرومه ساتي، د بېلګې په ډول: ښه خواړه بايد نارينه او د هغه ميلمانه وخوري که ښځې ته څه پاتې وو، وي به کنه پاتې شوني دې وخوري. پداسې حال کې چې د مختلفو طبي او اجتماعي دلايلو په وجه- لکه ښځه ماشوم په ګيده کې را لويوي- چې هغه جلا او جدا غذا ته ضرورت لري، ماشوم ته شيدې ورکوي چې هغه جدا اضافي غذا ته ضرورت لري، مياشتنۍ ښځينه ناروغي (حيض) او د ماشوم د تولد نه پس د نفاس دوره لري چې په دې موده کې زياته وينه ضايع کوي، دغه ټول عوامل په ګډه د دې ايجاب کوي چې ښځې ته بايد د نارينه په نسبت ښه او غښتلي غذايي رژيم ورکړل شي. مګر زمونږ په ټولنه کې برعکس د ښځې غذا ته هيڅ توجه نه ورکول کېږي چې دا ډول برخورد هم له انساني اخلاقو او معيارونو سره په ټکر کې عمل دي.

۵. ښځه حق لري چې په مناسب وخت د خپلې پلار ګنۍ کورنۍ د ليدو لپاره هغوي کره ولاړه شي، متاسفانه اکثرا نارينه لا تراوسه دا د ښځې حق نه بولي او هغې ته د پلار کور ته د تللو اجازه يا نه ورکوي او يا هم پرې ډېر محدوديتونه لګوي.

۶. د نارينه په خير تعليم د ښځې يو ثابت حق دي، مګر مونږ نه خپلو ښځو او نه هم خپلو لونو ته د تعليم شرايط او زمينه برابرو چې دا بيا د ښځو ژوند نور هم ورتريخوي.

۷. هغه ښځې چې تعليم يې کړي وي که وغواړي چې کار وکړي نو کار کول د دوي يو روا بشري حق دي؛ متاسفانه اول زمونږ په ټولنو کې ډيرو لږو ښځو ته د تعليم او تحصيل شرايط برابرېږي او چې بيا تحصيل وکړي اکثره ميړونه د دوي د کار مخالفت کوي چې تر واده وروسته د ښځې د کار کولو حق په ښځې پورې اړه لري او بايد چې خاوند د هغې ممانعت ونه کړي.

۸. دغه راز د اسلام مقدس دين د ښځې او اولادونو نفقه په خاوند فرض کړې ده مګر اکثره ميړونه له خپل دغه مکلفيت نه ناخبره دي. ميړونه دا مکلفيت لري چې ښځې ته ښه خوراک، ښه لباس او نقدې پيسې د ځينو خاصو مصارفو لپاره ورکړي.

۹. د کور په کارونو کې اکثرا نارينه هيڅ برخه نه اخلي پداسې حال کې چې دا د نارينه مکلفيت دي چې د کور په يو شمير کارونو کې ښځې سره مرسته وکړئ. خپله رسول اکرم(صلي الله عليه وسلم) به هم له خپلو مېرمنو سره د کور په چارو کې مرسته کوله چې دا د انساني اخلاقو يو لوړ صفت ګڼل کېږي.

۱۰. په کور کې د ځينو داخلي آزادیو لرل لکه د خپلې خوښې رادیو- تلويزون پروګرامونو ليدل هم د ښځې يو بل حق دي چې اکثراً نارينه پدې برخه کې ناغيړي کوي او ښځو ته د دې اجازه نه ورکوي چې د خپل خوښې پروګرامونه وګوري او يا له نورې نړۍ خبرې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱. ښځو سره په احترام او درنښت خبرې کول یو بل مهم اړخ دي چې متاسفانه اکثراً میړونه ښځو ته په ډېر تېټ نظر ګوري او اکثره ورته بد الفاظ استعمالوي چې باید مخنیوي یې وشي.

واده په اړوند زمور د څېړنو پایلې:

علمي اصول دا حکم کوي چې د یوې موضوع په اړوند د نظر ورکولو دمخه باید د هغې موضوع په برخه کې یو لړ څېړنې او تحقیقات تر سره شي، ترڅو د هغې پدیدې په اړه د منفي او یا مثبت نظر ورکولو په اړه یو څه علمي اساسات او بنسټونه شتون ولري.

دا چې زمور ټولنه له غربي ټولنو او حتي زیاتو شرقي ټولنو سره ډېر توپیرونه لري، مور د دغه اثر له لیکلو څخه دمخه یو لړ څو اړخیزه څېړنې همدلته په افغانستان کې تر سره کړي او بیا مو د دې څېړنو په رڼا کې دا سلا مشورې ستاسو لپاره تهیه کړي. دا دي غواړو د دي څېړنو ځینې برخې له تاسو سره شریکې کړو.

لومړي مور د دې څېړنو لپاره یوه مفصله پوښتپاڼه ترتیب کړه او هغه مو لومړي یو شمیر محدودو اړونده اشخاصو سره د ځواب او نظر ورکولو لپاره شریکه کړه. بیا مو د دوي نظریات او خپل مشاهدات پکې شامل کړل او د هغې په رڼا کې مو په پوښتپاڼه کې لازم تغییرات راوستل.

په دوهمه مرحله کې مو دا پوښتپاڼه د ټولنې(۴۰) تنو عادي وګړو ته چې په هغې کې د هرې ژبې او مذهب نارینه او ښځې شاملې وې وویشلې چې دا دي تر ازمایښت وروسته یې لاس ته راغلې پایله له تاسو سره شریکوو:

۱- په دغه ریسرچ کې د (۳۲) تنو ونډه اخستونکو پاڼې مکملې او د تحلیل وړ وې. چې د عمر له مخې اوسط عمر یې شاوخوا (۳۱) کلن وو او د وادوه د وخت منځنۍ موده یې ۹ کاله وه.

۲. له دې جملې نه صرف د اتو تنو (۲۵٪) ودونه مؤفق اود نورو ۷۵٪ یې له ستونزو سره مل ژوند درلود. د ودونو په اړوند دا ارقام مور د دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته متوجه کوي چې زمونږ ټولنه کې ډیر زیات شمیر ودونه له ډېروستونزو سره مخ او پدې اړه ډېر عامه پوهاوي او ډیر کار ته ضرورت دي.

۳- د دغه سوال په اړوند چې تر واده مخکې مو څومره معلومات د واده په اړه درلوده؟ ۸ تنو (۲۲٪) هیڅ معلومات نه لرل، ۹ تنو (۲۸٪) کسانو افاقي معلومات له ملګرو څخه، ۷ تنو (۲۲٪) افاقي معلومات له خپلوانو څخه، ۴ تنو (۱۳٪)، له عمومي له منابعو څخه، ۳ تنو (۹٪) له ځانګړو کتابونو څخه او یو تن (۳٪) معلومات په دې برخې کې له عمومي داکترانو څخه لرل. له دې څخه معلومیږي چې د واده په اړوند زمونږ د خلکو لپاره معلوماتي برخې هم ډیرې محدودې دي او که موجودې هم وي نو د استعمال کچه یې ډیره کمه ده.

۴- کله مو چې له دوي څخه وپوښتل چې په ودونو کې یې انتخاب څومره د دوي په خوښه وو؟ (۱۲٪) یې اختیار په سلو کې سل د دوي په خوښه، (۱۲٪) خلکو اختیار په سلو کې (۷۵٪) د دوي په خوښه، (۲۲٪) خلکو اختیار په سلو کې (۵۰٪) د دوي په خوښه او (۱۴٪) خلکو اختیار په سلو کې (۲۵٪) د دوي په خوښه او د (۳۲٪) خلکو اختیار په سلو کې صفر د دوي په خوښه وو. یعنی تقریآ د ۷۵٪ خلکو ودونه تر ۵۰٪ زیات په دوی اجباری او تحمیلی وه. نو له دې څخه دا ښه معلومیږي چې زمونږ په ټولنه کې څومره زیات ودونه اوس هم اجباري او د هلک او نجلۍ له خوښې بغیر دي.

۵- کله مو چې د دوي د ودونو د رضایت په اړه وپوښتل، له خپلو ودونو د خوښۍ منځنۍ سلنه یې (۳۸٪) وه. یعنی په سلو کې ۳۸ کسان له خپل واده زاضی نه ول. له دې معلومیږي چې تقریبآ دوه نیم چنده ودونه هره ورځ له ستونزو سره مل وي.

۶. کله چې له دوي (انترویو کیدونکو) څخه پوښتنه وشوه چې د دې نا راضیتو نو مسوولیت چا پورې اړوند بولي نو (۴۰٪) یې خپلو ځانونو پورې تړلې وګڼله او (۲۰٪) یې دا د خپل شریکبانې پورې اړوند بوله. له دې څخه معلومیږي چې زمونږ په ټولنه کې زیات خلک د خپلو غلطیاو پړه هم په ځان نه مني او هغه هم مقابل لوري ته ور منسوبوي.

۷. کله چې ترې پوښتنه وشوه چې هغه پنځه شیان چې تاسې ته ډېر مهم دي او باید ستاسو شریکبانې هغه همیش په نظر کې ولري هغه څه وو؟ (۸۰٪) هیڅ نه پوهیدل چې هغه څه دي او (۱۰٪) صرف یو ځواب ویلي، (۴٪) صرف دوه ځوابونه ویلي، (۲٪) صرف درې ځوابونه ویلي وو. چې د دغو له جملې نه دا ټکي په ترتیب له شمیر سره عبارت وه له: احترام او محبت (۸۰٪)، زما د کورنۍ احترام (۷۰٪)، اولادونو ته توجه (۷۵٪)، مسوولیت درک کول، غوږ نیونه، متعهد او اعتماد لرل ورپسې عمده غوښتنې وې.

۸. کله چې ترې پوښتنه وشوه چې ایا تاسو دغه ټکي کله هم خپل شریکبانې سره شریک کړي وو، (۷۰٪) یې کله هم نه و شریک کړي او (۱۴٪) ورسره د جنګ او جګړې په محال شریک کړي وو، (۱۰٪) هغو ورسره د اول ځل جنګ او اختلاف د واقع کیدو نه پس شریک کړي وو، (۸٪) ورسره په ارام حالت کې شریک کړي وو او (۲٪) هغو ورسره د واده نه مخکې شریک کړي وو. د دې معنی داده چې زمونږ د ټولنې ډیره کمه فیصدی د واده د د راتلونکي په اړه یو د بل سره خپرې کوي، او زیات خلک لا پدې هم نه پوهیږي چې دوی د خپلې میرمنې او یا خاوند نه څه ارزوګانې لري.

۹. د دې پوښتنې په ځواب کې چې هغه پنځه شیان چې تاسې ته ډیر مهم دي چې باید ستاسو شریکبانې هغه همیش په نظر کې ولري او وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې نکړي هغه څه وو؟ (۲۵٪) هيڅ نه پوهيدل چې هغه څه دي، (۱۵٪) صرف يو ځواب ويلي و، (۱۲٪) صرف دوه ځوابونه ويلي او (۸٪) صرف درې ځوابونه ويلي وو.

۱۰. چې تري پوښتنه وشوه چې ايا تاسو دغه ټکي کله هم د خپل ښريکبانۍ سره شريک کړي وه؟ (۲۰٪) يې کله هم نه وو شريک کړي، (۱۵٪) هغو ورسره د جنګ او جګړې په محال شريک کړي وو، ۱۰٪ ورسره د اول ځل واقع کيدو نه پس شريک کړي وو، (۹٪) هغو سره ارام حالت کې شريک کړي وه او (۲٪) ورسره له واده نه مخکې شريک کړي ول. او د اهميت له مخې دا ټکي عبارت وو له: جنګ او غالمغال نه کول (۲۲) تنه، بې تعهدي نه کول (۲۵) تنه، د مور او کورنۍ سپکاوي نه کول (۲۴) تنه، رټل او وهلنه کول (۱۲) تنه، نا مشروع اړيکې نلرل (۱۰) تنه. نو له دې څخه معلوميږي چې مورږ د واده په اړه څومره په تيارو کې ژوند کوو.

لومړي خو مورږ له خپل شريکبانۍ څخه د خپلو غوښتنو په چل نه پوهيږو او که پوهيږو نو بيا يې ور سره شريکوو نه، چې هغوي په دې پوه شي چې مورږ ترې څه غواړو او که بيا هغه ورته وايو هم نو د جنګ او جګړې په حال کې يې ورته وايو چې پداسې وخت کې اصلاً د هيڅا ماغزه هم د هيڅ شي قبلولو ته تيار نه وي چې دا د ځوانانو تر منځ د تفاهم د غټې ستونزې يوه عمده نمونه ګڼل کيداي شي.

۱۱. کله چې د دوي څخه پوښتنه وشوه چې د دغو ناخوښيو (ناراضيتيو) مسوولیت په چا پورې اړوند بولي؟ (۳۵٪) يې خپل ځانونه پرې ګڼل او (۲۵٪) يې خپل شريکبانۍ نو ګورئ چې مونږ بيا پرې منولو ته هم تيار نه يو.

۱۲. کله چې ترې پوښتنه وشوه چې دوي ځوانانو ته څه مشورې او پيغام لري، ځوابونه يې د تعداد د زياتوالي له مخې په تدريجي توګه په لاندې ډول وو:

۱. ځوانان بايد له يو بل سره د کافي او يوې اوږدې مودې لپاره وپيژني.
۲. په کوژدو او ودونو کې زياد مصارف ونکړي.
۳. د واده په انتخاب کې پوره دقت وکړي او عجله ونکړي.
۴. تر واده پس د کورنيو د مداخلې مخنيوی وکړي.
۵. د تمامو موضوعاتو په اړه تر واده مخکې پوره تفاهم وکړي.

۱۳. کله چې دوي څخه پوښتنه وشوه چې په لاندې کومو برخو کې يې غلطي کړي او د هرې يوې علت يې څه و، ځوابونه يې په لاندې ډول وو:

برخه	د اشتباه نوعه	دليل يې
د کوژدن او واده لپاره مناسب وخت	شپږ تنو په کم عمر کې واده کړي و	د کورنۍ فشار او غربت له کبله
د شريکبانۍ په انتخاب کې	۲۰ کسانو ويل چې اشتباه يې کړې وه	د بې تجربه ګۍ او د مور او پلار د احترام له امله
په کوژدن کې	۲۲ کسانو کوژده کړې وه او ۱۴ کسانو ډيره مصرفناکه کوژده کړې وه	د رواج او سيالۍ په خاطر، خاصتاً له تربورانو سره د مقابلې لپاره
د نامزادۍ په وخت کې	د ۱۵ تنو دا دوره ډيره ښه او د ۱۷ تنو ښه نه وه، لاکن ۱۵ تنانو يې بيا هم واده وکړ.	لس تنو په خپلو ميړونو او يا ښځو له بل چا سره د اړيکو شک کاوه، لاکن دا يې هيڅکله هم هغه ته نه وه ويلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده په مراسمو کې	۲۵ تنو ډېر لکس واده کړي و	عمده دلیل یې دا و چې (دا زما ډیر ارمان و)
د واده په اولو شپو کې	د ۲۲ تنو شپې او ورځې ښې وې.	مور راضي او مداخلې کمې وې.
د واده نه څو موده بعد	د ۲۰ تنو شپې او ورځې ښې وې.	مداخلې ورو مخ په زیاتیدو وې او مور هم بې تجربې وو
د پلرونو او میندو د مداخلو له امله	په ۲۰ پیښو کې کورنۍ مداخلې موجودې وې چې ۳۸٪ ودونو کې د هلک کورنۍ او په ۲۲٪ پیښو کې د نجلۍ کورنۍ بیځایه مداخلې کولې.	مور د خپلو والدینو په مداخلو نه پوهیدو. مور فکر کاوه چې دوي مونږ ته سمه لارښوونه کوله، اما ډیره موده پس پوه شو چې دا مداخلې وې.

۱۴- که تاسو ته بیا چانس درکړل شي په کومو برخو کې به څه ډول بدلونونه راولئ؟ د دوي ځوابونه دا وه چې:

برخه	د بدلون ډول	دلیل یې
د کوژدن او واده لپاره مناسب وخت	۱۲ تنو ویلي وو چې په پاخه سن کې به واده وکړم	ځکه له ژوند نه به مو پوره تجربه تر لاسه کړې وي.
د شریکبانو په انتخاب کې	د نامزدۍ موده زیاتول	۱۴ تنو ویلي وو چې زه به ډیر دقت وکړم، او اقلآ به یو کال نامزد پاتې شم.
په کوژدن کې	۲۰ تنو ویلي وو چې مصارف به کم کړم	لوړ مصارف د واده نه وروسته ستونزې

		پیدا کوي
د نامزدۍ په وخت کې	۲۴ تنو ویلي وو چې د خپل نامزد سره به زیات وخت تېر کړم	تر څو هغه ښه وپیژنم او په ټولو موضوعاتو به وررسره خبرې وکړم.
د واده په مراسمو کې	۲۳ تنو ویلي وو چې د واده مصارف به کم کړم.	لوړ مصارف تر واده وروسته ستونزې پیدا کوي
د واده په اولو شپو کې	۱۰ کسانو ویلي وو چې ما به زیات وخت رخصت اخستي واي. ۵ تنو ویلي وو چې کاشکې ما یو بل چیرته سفر کړي واي.	ځکه د خپلې میرمنې/خاوند سره به مې ښه وخت تېر کړي وو او یو بل سره به مو ښه تفاهم کړي وو.
د واده نه څو موده وروسته	۱۲ تنو ویلي وو کاشکې چې مو په واده کې قرض نه واي اخستي.	تر واده پس د قرضدارانو له لاسه ډېر په عذاب وو. د ۸ تنو میړونه د کور او وطن په پرېښودو مجبور شوي وه.
د پلرونو او میندو د مداخلو له امله	۲۳ تنو ویلي وو چې مور باید د میندو او بلرونو او خسرخیلو مداخلې درک او بندې کړې واي.	مور اول د دوي په مداخلو نه پوهیدو او چې کله پوه شوو، نو بیا دا اختلافات دومره زیات شوي وه چې ترمیم یې ګران کار و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناسم دودونه او مخنيوي يې:

۱- ناسم دودونه:

د واده په اړوند د واده نه مخکې ناسم دودونه: دا نا سم دودونه ډېرزيات دي، د دې لپاره چې هغه ښه تنظيم کړاي شو دا ناسم دودونه مورِ په دري برخو ويشو:

الف- د واده په اړوند عمومي ناسم دودونه:

دا هغه دودونه دي چې په عمومي توګه د ودونو په اړوند زمورِ په ټولنه کې وجود لري او اکثراً يې اوس حتي د منل شويو قوانينو په څېر ځاي نيولي دي چې يو شميريې دا دي:

۱ـ د ماشومانو ودول په کوچني والي کې: دا هغه ناسم دود دي چې زيات شمير نجونې او هلکان په ډيرو خامو عمرونو کې يو بل ته او يا هم کله يوه ځوانه نجلۍ زورِ سړي ته واده کېږي.

۲- په وړوکوالي کې ماشومان د نورو خپلو خپلوانو سره نامزادول هم يو بل غټ مشکل دي چې ځينې ماشومانې نجونې د هغوي خپلوانو هلکانو ته په وړوکوالي کې په نوم کېږي او وروسته بيا که د دوي خوښه وي او که نه، بايد يو له بل سره واده وکړي؟ دا يو ډېر دردوونکي ناسم دود دي چې ډيرې ناسمې پايلې لري.

دا به بيځايه نه وي چې دلته له تاسې سره د مرغلرې کيسه چې يو ډېره ښه ببلګه ده شريک کړم.

مرغلره زما د يوه دوست لور ده. د نومورې پلرنۍ کورنۍ داسې ځانګړي رواجونه لري چې په پښتنو کې تر نورو ځايونو څه زيات سخت او درانده دي. مرغلره ډېره هوښياره او د خدای ښکلا نه برخورداره نجلۍ وه. د هغې پلار او مور نسبتاً ښاري ژوند را خپل کړی

و او په زامنو او لورګانو يې سبقونه ولوستل. مرغلره هم د کالج نه فارغه شوه او اوس نسبتاً پښه پېغله وه. د شاوخوا مرکې هم پرې زياتې وې؛ خو مور او پلار يې د دې په خاطر چې مرغلره د خپلې کورنۍ نه لرې نه شي، هغه يې د کاکا زوی ته په نامه کړه؛ خو پدې کوژدن کې د مرغلرې موافقه نه وه. هغې دوه دلايل درلودل، يو دا چې د ده د تره زوی شاهباز د دوی سره د وړوکوالي نه په يو کور کې را لوی شوی و او مرغلرې هغه د خپلو وروڼو په څېر ګڼه؛ نو هغې ته د شهباز سره مينه کول څه عجيبه او نا مناسب ښکارېدل. دوهم دا چې شاهباز د مرغلرې نه ډېر کشر و، نو دا هغې ته ګرانه وه چې د شاهباز سره واده وکړي. د کوژدن په شپه چې مرغلرې هر څومره وژړل، داد و فرياد يې وکړ؛ مګر پرېکړه يې د نيکه او ابۍ وه هغه يې غاړه ايښودو ته اړه ګڼله. د مرغلرې کورنۍ دا فکر کاوه چې د وخت په تېرېدو سره به مرغلره دا پرېکړه ومني او د شهباز سره به واده وکړي، مګر د مرغلرې پرېکړه هم قاطع وه، ظاهراً يې غبرګون نسبتاً نرم خو په اصل کې پوخ و. د څو کلونو په اوږدو کې بلاخره مرغلرې په خپل مؤدبانه مقاومت، د پلار او مور د هر اړخيز احترام سره سره دا په هغو و منله چې د دې کوژدن نه ډډه (صرف النظر) وکړي، خو دا موضوع هغو ته په کور، کلي او ولس کې ډېره ګرانه وه. مرغلرې به وخت نا وخت زما څخه هم مشوره غوښتله او زه پدې خوښ وم چې هغه ما ته د يو کاکا په سترګه کتل او ټول موضوعات يې راسره په رښتيا او هر اړخيز ډول شريکول. زما او د هغې داسې خوږه ملګرتيا وه چې ببلګې به يې ډېر کمې پيدا شي. زه خوښ پدې وم چې ما هم هغې ته په زغم او استقامت، مګر مؤدبانه مبارزه ټينګار کاوه. زه پدې اړبدم چې که هغه موضوعات زما نه پټ کړي، هسې نه چې بله ورځ يا زهر وخوري او يا په کومه بله بڼه ځان وژنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

و نه کړي چې دا ډول ځان وژنه په داسې حالاتو کې په ځوانانو کې ډېرې عامې وي؛ خو زه په دې ډېر خوښ يم چې ما وشو کولای چې مرغلرې سره پدې ستونزمنه دوره کې ډېره مرسته وکړم او هغې ته د يوه ښه مشوره ورکوونکي، ملاتړ کوونکي او ډاډمن ملګري رول ادا کړم. سره له دې چې مرغلره او شهباز لا تر اوسه دواړه مجردان دي. مرغلرې پدې مبارزه کې درې لاسته راوړنې درلودې:

۱- خپل ناخوښي واده ته تسليم نه شوه، هيله ده چې يوه ورځ به د خپلې خوښۍ واده وکړي چې بيا خپل ټول عمر ورسره خوښ او خوشاله وي.

۲- په خپله کورنۍ کې دا ريکارډ مات کړ او نور به څوک په دې کورنۍ کې په بل چا تحميلي واده نه کوي.

۳- دې په خپل قوم او قبيله کې هم دا وښوده چې څوک بايد د خپلو بچيانو سره په زوره د واده سلوک تر سره نه کړي. زه فکر کوم د مرغلرۍ دغه اصولي مسالمت امېزه؛ مګر اخلاقي جرآت يو لوی انقلاب راوستی دی. هيله ده مرغلره به يو ورځ خپل دغه داستان د نورو سره په تفصيل شريک کړي.

خو د مرغلرې دغې پنځه کلنې مبارزې، ښه سلوک او بلاخره معجزه امېزه بريا د ډېر ستايلو وړ ده، زه خو ورته په ځانګړي ډول د تعظيم سر ښکته کوم.

۳- بدل کول يعني خپله لور يا خور د يو چا زوي ته ورکول او په مقابل کې يې د بل چا خور يا لور خپل زوي او حتي کله کله خپل ځان ته ودول؛ دا يو ازمايل شوي ناسم دود دي. حتي کله چې په يوه کورنۍ کې اختلاف او منازعه يا کړکېچ پيښ شي بيا مقابله کورنۍ هم په عين شان اعمالو لاس پورې کوي او پدې توګه دواړو خواو ته ناستې نجونې يا مېرمنې تر تاو تريخوالي لاندې راځي.

۴- د ښځو لېږل بيرته د خپل پلار يا ورور کورته: اکثره ميړونه چې يې له ښځې نه زړه خفه شي او نه غواړي چې ورسره په خپلو کورنيو ستونزو حتي خبرې هم وکړي او دي غواړي چې بله ښځه وکړي، خپله لومړۍ ښځه په وهلو ټکولو مجبوروي چې د خپل پلار يا ورور او مور کورته بيرته ولاړه شي او خپل پاتې عمر هلته د يوه مجرم انسان په توګه کړي. دغه رنګ وګړي اکثره هڅه کوي بله ځوانه نجلۍ واده کړي او نوي ژوند شروع کړي چې په دا رنګ حالاتو کې هغې اولنۍ ښځې ته حتي طلاق هم نه ورکوي، چې هغه هم د خپل ځان د راتلونکې لپاره کوم بل شخص سره واده وکړي، دا يو له هغو غير اخلاقي اعمالو څخه دي چې د ښځې ژوند بربادوي.

زه د دې يو په ښه بېلګه په خپله کورنۍ کې درکوم. زما يو کاکا و چې هغه عسکري صاحب منصب و او په کابل کې اوسېده. ده ته يې پلار خپله ورېره چې زمونږ د پلار د تره کور کې ده واده کړه. نه پوهېږم چې څه وجه به وه خو د دوی (مېړه او ښځې) ګذاره سره ډېره خرابه وه. کاکا به مې هره ورځ خپله ښځه وهله او راکشوله، ولې علت يې هيڅا ته هم معلوم نه وه. سره له دې چې زما د کاکا دغه ښځه ډېره ارامه او درونده خويه وه، خو د خاوند او د دې سره لکه د پيشو او پرانګ نه لګېده. بلاخره مې تره دا ښځه له کابل نه بېرته د پلار کور ته راواستوله او تر يوه ډېر وخته زمونږ دا کاني زمونږ د نيکه په کور کې لکه د يوې بندۍ په توګه اوسېدله، مېړه يې په کابل کې بل واده وکړ او بيا بلکل کلي ته رانغی. دوهم واده نه يې بچيان وشول، مګر د خپلې ټولې کورنۍ سره يې هم اړيکي پرې کړي. په دغه ټوله لويه ۱۰۰ کسيزه کورنۍ کې يوازې زما سره د ده تعلقات ښه وه او زه يې خپل کور ته (د دوهم واده نه پس) پرېښودم او بس. خو وروسته بيا په کورنۍ کې د ودونو يوه بله دوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغله او زما نیکه په یوه شپه ۲۲ هلکان او نجونې په کورنۍ کې پرته له دې چې هغه هلکان او یا هغه نجونې خو لا څه چې د هغوی پلرونه او مېندې هم خبرې نه وې، یو بل ته په نکاح کړل. په دوی کې یې زما یوه خور هم د همغې کاني یو کشر ورور ته په نکاح کړه او د هغی ترہ یوه ځوانه لور یې زما پلار ته په عوض کې د دویمې ښځې په توګه په نکاح کړه. سره له دې چی زما پلار ۴۵ کلن و او په خپل واده او کور کې ښه خوشحاله و او هېڅ یې بله ښځه نه غوښته؛ خو د پلار له وېرې یې هېڅ هم نه نشو ویلای. زما ورور ته یې هم زما د بل تره لور په نکاح کړه.

بابا ډېر تریخ سړی و، هېڅوا د هغه پربکړه نشوه ماتولی او نه یې تري پوښتنه کولای شوه. یوازې زما یو یاغي کاکا و چې هغه ته به یې په کورنۍ کې مارشال وایه (دا ښېسواده ولې زورور او جنګي سړی و). دا ښه و چې زه وړوکی وم او له دغه جنجال نه خلاص شوم، خو چې کله مې د بابا نه د دې پوښتنه وکړه چې دی ولې دا کار کوي، زه یې یو دوه بینته (ډانګی) وو هلم خو را ته یې ازادي راکړه او وې ویل چې ځه ورک شه او ته دې بیا ښځه په خپله خوښه وکړه) البته دا به د همغې خبرې اغېز و چې زه کله هم مور او پلار ښځې کولو ته اړ نه وېستم او نه یې زما د خوښې پرته ما ته واده وکړ. په هر حال زما خور چې هغه بل تره زوی ته چې زما د هغې کاني ورور و- زما کاکا ته واده شوې وه او هغه پرېښې وه- نو زما د خور مېړه هم د خپلې ښځې سره بدې ورځې را واخیستې او پرته له دې چې زمونږ د خور کومه ګناه وي هغه به یې برناحقه وهله او بلااخره یې هغه پرېښوده او دوه کوچني ماشومان یې تري ستانه کړل او زما خور (خپله ښځه یې) د خپلې خور د قصد په ځواب کې زما د پلار کور ته راواستوله. دا خور هم لکه زما د کاني په څېر بې له کومې ګناه د یوې بندۍ په څېر شپې تېرولې تر هغې چې یې

زوی زلمی شو او واده یې وکړ او بیا د کور او ولس د پېغور او شرم په وجه راغی او خپله مور یې خپل کور ته بوتله.

نو وګورئ چې څنګه ۲۰ کاله پس هم زما خور، زما د هغه تره د بدو او ظلمونو ښکار شوه او پدې ډول د دواړو ژوند تباه شو.

۵- د یو نارینه له خوا په یو وخت کې د دوو، د رې حتي څلور ښځو نکاح کول: دا عمل چې اسلام ورته پوره جواز ورکړي خو په دې شرط چې خاوند وکړي شي د مېرمنو ترمنځ د هغوي د حقونو اندول وساتلي شي نه داسې چې لکه زمونږ د ټولنې او سني حالت چې ډېرې دارنګ زیات ودونو والا په کې نه عدالت تامینولي شي او نه یې د ناګرانې مېرمنې په حقونو پایمالېدو خوا بدېږي؛ د داسې ودونو کول؛ بلکل پرځای پربکړه نه ده او نه اسلامي شریعت د داسې اشخاصو لپاره د زیاتو ودونو کولو اجازه ورکوي.

۶- په ښځو د ولور اخستل: دا یو بل هغه ناروا کار دي چې زمونږ په ټولنه کې نه یوازې دا چې په ډېر شدت رواج لري بلکې ورځ په ورځ زیاتوالي مومي. دلته دا مهمه ده چې د مهر او ولور فرق واضح کړو.

مهر هغه پیسې دي چې خاوند یې ښځې ته د نفس د اختیار ورکولو په مقابل کې ورکوي چې دا پیسې د همغې ښځې حق دي نه د هغې د پلار، ورور یا بل چا او باید همغې ښځې ته ورکړل شي، پداسې حال کې چې ولور معمولاً د ښځې پلار، یا ورور اخلي او ښځي ته پکې څه نه ورکوي. دا نوع ولور ناروا او غلط کار دی.

۷- جهیز: جهیز له هغه سامان الاتو څخه عبارت دي چې د نجلۍ د کورنۍ لخوا نجلۍ ته په دې نیت ورکول کېږي چې له خپل ځان سره یې د خاوند کور ته یوسي. سره له دې چې د جهیز مسله په افغانستان کې دومره خاص رواج او اهمیت نه لري او اکثراً د هلک کورنۍ د هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتنه هم نه کوي، په ځينو نورو هيوادونو کې لکه پاکستان، بنګله ديش او هندوستان کې يو لوي مشکل دي چې د هلک د کورنۍ له خوا د نجلۍ په کورنۍ اينبودل کېږي. دغه ډول دروند بار متاسفانه د ګنو نجونو د کورنيو ملا ور ماتوي او نه شي کولاي چې په لوڼي په خپل وخت واده کړي، مګر په افغانسان کې بيا برعکس د زيات ولور له کبله خلک واده نشي کولاي.

۸- طويانه يا د واده مصارف: دا هغه مصارف دي چې اکثراً د نجلۍ د کورنۍ له خوا په هلک اينبودل کېږي چې پدې کې د هوتل پيسې، د ډوډۍ نوعيت او د ميلمنو تعداد ډير اثر لري. دغه د طويانې پيسې هم د واده هغه لوي مصارف تشکيلوي چې اکثراً ځوانان يې له توانه نه شي وتلاي او پدې وجه له ودونو پاتې وي.

دو هم : دد واده په وخت کې ناسم دودونه:

دا هغه ناسم دودونه دي چې اکثراً له خواستګاري (مرکې) څخه نيولې بيا د واده ترشپې پورې ترسره کېږي چې پدې کې ځينې داسې ناسم او کړاو پېښوونکي دودونه شامل دي چې هغه خصوصاً د هلک شخصيت ته زيات ته صدمه رسوي.

۱ مرکه:

دا هغه دودېزه کړنه ده چې د نجلۍ تر غوره کولو وروسته د هلک د کورنۍ له خوا څو کسه د نجلۍ کورته د هغې غوښتلو لپاره ليږل کېږي. د مرکو مشکل دا دي چې ډېر کله حتي که موافق هم وي د هلک کورنۍ ته هاغه دغه بهانې کوي او په څوڅو ځله ور تللو يې مجبوروي. دوهم مشکل دا دي چې په کلتوري لحاظ د نجلۍ د کورنۍ له خوا هلک ته مرکه نشي ليږل کيداي چې دا د نجونو د انتخاب په برخه کې غټه ستونزه جوړوي، يعني يو شمير زياتې جنکۍ د هلکانو د انتخاب نه محرومي.

۲. د نکريزو شپه:

دا هغه رواج دي چې هلک د لومړي ځل لپاره د نجلۍ کور ته ځي او دوي دواړو ته نکريزې لګول کېږي. دا يو نوي دود دي چې يوازې تر ښارونو محدود دي او کليوالو سيمو ته يې لا لمن نه ده غزېدلې.

پدغه ډول محفلونو کې او يا پرته له دې کله چې هلک په جلا بڼه لومړي ځل د نجلۍ کور ته د ورتګ په وخت کې د هلک نه بوټان پټوي او بيا هلک مجبوروي چې هغې جلۍ ته چې معمولاً د هلک کومه خپله (د ښځې خور) يا کومه بله نېږدې خپلوانه وي بايد يو څه پيسې ورکړي تر څو تري بوټان بيرته ترلاسه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. په ځینو ځایونو کې دود وي چې هلک په کټ یا څوکۍ کې کینوي او هغه بیا د خپلو همزولو له خوا پورته، پورته اچول کېږي دا یو بل ناوړه دود دي چې ډېرکله د هغه ځلمي لپاره ناارامه کوونکي وي.

۴. د ښځې بوټان یا څپلۍ نه ویستل: دا هم یو کلیوالي رواج دي چې کله ناوې خپل نوي کورته راشي نو بیا په خپل تخت کې خپلو بوټانو سره ناسته وي او داسې توقع کوي چې میړه یې باید له پښو بوټان وباسي. د دې ولسي معانا دا ده چې ښځه په خاوند ور زوره وره شوه، دا یو منفي دود و چې اوس یې لمن مخ په ټولېدو ده.

د اولادونو د ودونو په برخه کې د دوی د مور او پلار نقشونه او حدودات:

پدې کې هیڅ شک نشته چې که پلار او مور د اولادونو په ودونو کې لوړ صلاحیتونه لري نو درانده مسوولیتونه هم لري چې له خپلو اولادونو سره د دوی د واده د شریکبانې د انتخاب په برخه کې خورا زیاته مرسته او مؤثر کومک وکړي. هر مور او پلار غواړي چې زوی یا لور دې د ښه واده او ارام ژوند خاوندان اوسي، کله نا کله بیا د زوی او لور د خوشحالۍ او راتلونکي په نسبت یې پلرونه او میندې د خپل ځان ګټې مهمې او ضروري ګڼي او د دوي د پرېکړو اساسي معیار پدې ولاړ وي چې څرنګه به د ده د زوی او لور د شریکبانې غوره کول د دوي لپاره راتلونکي کې د ښو روابطو او عزت زمینه برابره کړي. همدا وجه ده چې ډېرکله مور غواړي چې خپلې لور یا زوی ته په خپلو خپلوانو کې واده وکړي او پلار غواړي چې برعکس بیا په خپلو خپلوانو کې ورته واده وکړي، ځکه خو دلته د یو ټکر رامنځته کېدو وېره لري او دا وېره بیا د لور په نهیلۍ تمامېږي چې د وخت په تېرېدو دا نهیلي په کینه او کورنیو ستونزو اوړي او دا یو ډېر ناقص او غلط کار ځکه دي چې د هغوي زوي، لور یا ښځه یا خاوند یو بل نشي درک کولای.

غواړم پدې برخه کې ستاسو جدي توجه راواړوم، چې په دغسې حالاتو کې دغه ډو منفي او ناسمو غبرګونونو ته په کلکه متوجه اوسئ او یا هم کله کله داسې کېږي چې دوي دغه ناهیلیتوب د دې باعث کېږي چې له خپلې ننږور یا زوم څخه تر اندازې زیات توقعات کوي او د دې پرځای چې د هغوي په منځ کې د واده د مؤفقیت او خوښۍ لپاره خپله مرسته وړاندې کړي هغوي په مستقیمه او یا غیر مستقیمه توګه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځان په لور د تمایل او ځان ته په تابع کولو مجبوروي او چې کله بیا پدې مؤفق نشي نو بیا خپل اولاد د هغه د شریکبانې په ضد تحریکوي او راز راز پلمې ورته جوړوي. له بده مرغه دا رنګ وضع بیا د ښځې او خاوند په منځ کې د اختلافاتو او جنجالونو زمینې برابروي، چې کله ناکله خوابنې او خسر حتا د خپل زوم او ننږور د ګټو او ارزوګانو په خلاف دوي له خپل ځان سره په ګډه اوسیدو (استوګنې) او له دوي څخه په هر اړخیز مطابعت کولو مجبوروي، چې دا هم عموماً ښه کار نه دي. همدا راز کله نا کله نور خپلوان او یا همسایه ګان د نوو واده شویو ګړو د سادګۍ نه استفاده کوي او دوي د خوابنې، خسر او نورو په وړاندې تحریکوي، چې ځوانان باید دې موضوعاتو ته هم جدي پاملرنه وکړي، چې د نورو په شیطانت په خپله کورنۍ کې د جنجالونو د پیدا کیدو سبب نه شي.

غواړم چې د دغه ډول بې ځایه مداخلو منفي او خرابو نتایجو ته د ځوانانو او پیغلو پام راواړم.

خپل خاوند یا میرمن څخه د خپلو غوښتنو په باره کې احساساتي برخورد مه کوئ او صرف پدې خاطر چې خپل مور او پلار خوشحاله کړئ او یا خو هغوي ته داسې ښکاره کړئ چې تاسې په خپله ښځه یا خپل خاوند زورور یاست خپل شریکبانې د یو لړ غیر ضروري او غیر عملي شیانو په منلو او سرته رسولو مجبوروي. دا یو فوق العاده غلط او خطرناک عمل دي. هره ښځه او خاوند د دې په خوا کې چې د خپل مور او پلار سره خپله مینه او احترام په کافي اندازه وساتي، مګر دي نه باید چې یوازې او یوازې خپل پلار، مور او کورنۍ ته متوجه وي، بلکې د خپلې مینې یوه برخه باید د خپل شریکبانې او د هغه د کورنۍ خواته هم ښکاره کړي. کله چې ستاسو مور او یا هم پلار تاسې د خپل

شریکبانې په ضد هڅوي، تاسې باید د دې مسایلو اصلي عوامل وڅیړئ او په نا اګاهانه توګه ځان د هغوي د هرې خبرې په منلو مجبور نه کړئ.

د مثال په ډول: تاسې تازه واده کړی د هلک مور او پلار غواړي چې تاسې دواړه د اختر ورځې له دوی سره تیرې کړئ لاکن ستاسې د شریکبانې (ښځې) خپلوان غواړي چې تاسې دواړه دغه خوښې ورځې د هغوي ترځنګ تېرې کړئ. متاسفانه اکثراً خلک دغه موضوع یو طرفه حل کول غواړي او توقع کوي چې صرف د ده د خپلوانو غوښتنې ته دې توجه وشي. اما د هغه بل جانب نظر او توقع تر پښو لاندې کوي چې دا سم کار نه دي او زما په نظر د حل ښه لاره به یې دغه لاندې درې پیشنهادونه وي:

۱- کوښښ وکړئ چې دواړه په ګډه د اختر یوه موده له یوې کورنۍ سره او پاتې موده له بلې کورنۍ سره تېره کړي. البته د حساس وخت په نظر کې نیولو سره که یوځای سره خاص او مهم وخت (لکه د اختر لومړۍ ورځ) تېروي بیا د بل ځای سره زیات وخت تیر کړي. مثلاً د اختر لومړۍ ورځ به د اختر د دوهمې او درېیمې ورځې سره یو شان برابره نه وي نو لومړۍ ورځ چې اکثراً مهمه وي په یو کور کې تیره کړي بیا دوهمه او درېیمه ورځ په بل کور کې تېره کړي.

۲- د دغو ورځو تبادله په نظر کې ونیسئ. مثلاً که د کوچني اختر لومړۍ ورځ د خاوند له خپلوانو سره تېره کړئ، د لوي اختر لومړۍ ورځ بیا د ښځې له خپلوانو سره تېره کړئ او یا هم کال ته د دغه تقسیم اوقات سر چپه عمل وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- که پدې اړه سره موافقې ته ونه رسیدئ بیا خپله دغه ورځې ځانته سره ګډې تبرې کړئ او د دواړو کورونو ته له تللو څخه صرف النظر وکړئ چې دلته دا د مشکل د حل نښه لاره نه بلکې اخري لاره به وي.

همدا راز میندو او پلرونو ته توصیه کیږي چې دغه اساسات په نظر کې ونیسي او خپل اولادونه پدې توګه په داسې شرایطو کې وا نه چوي چې د دوي خوښي د هغوي په منځ کې د اختلافاتو سبب شي. په مختلفو مراسمو کې د دواړو خواوو ترمنځ تعادل ساتل اړین دي. که تاسې خپل مور او پلار سره د ځینو مراسمو په ګډون کې برخه اخلئ نو کوښښ وکړئ چې همغه ډول ګډون د خپل شریکبانې د خپلوانو په مراسمو کې هم تر سره کړئ، هسې نه چې خپل شریکبانې د خپلو خپلوانو مراسمو ته په ورتللو مجبوروئ مګر خپل ځان په کې مکلف نه بولئ.

د دغه ډول جنجالونو د مخنیوي لپاره به غوره وي چې د یو اړخه له خپلوانو سره د برخورد طریقې یاداشت او کوښښ وکړئ چې له هغه بل اړخ سره هم معادل سلوک وکړئ، که د کوم شخصي معذرت له کبله مو په ټاکلي وخت کوم مراسم تر سره نه شو کړای، کوښښ وکړئ چې معاوضه یې ژر او په اصولي توګه وکړئ.

راځئ چې لومړي دا موضوع د نښې په انتخاب کې اولادونو ته د نظر ورکولو یا له دوي څخه د نظر اخستلو په اړوند اجراتو کې وګورو. مور اکثره میندې او پلرونه د خپلو لورګانو په ورکولو یا زامنو ته په نښه کولو کې اولادونو څخه یا هیڅ پوښتنه نه کوو او یا له دوي نه پوښتنه کول ډېره سرسري وي. حتي ځینې خو خپل اولادونه لا په صغارت کې نامزادوي، چې بیا دوي په غټوالي کې مجبوراً هماغه چا سره واده

وکړي او پدې ترتیب د اولادونو نظر د هغوي د ژوند د شریکبانې د انتخاب په برخه کې بالکل لرې پاتې کېږي.

پدې کې هیڅ شک نشته چې پلرونه او میندې د اولادونو ودونه د خپل ژوند د یو شمېر تجاربو په رڼا کې ترسره کوي او د دوي له نظره هغه څوک چې دوي یې مناسب ګوري فکر کوي چې هغه به نښه او مناسب انتخاب وي. اما د شریکبانې په انتخاب کې دوه اساسي اړخونه مهم دي، یو دا چې د شریکبانې کورنۍ او خوي او اخلاق یې د هغې کورنۍ لپاره د قبول او قناعت وړوي، چې دا موضوع واضحاً پلرونه او میندې ممکن د ځوانانو په تناسب نښه درک کړای شي. نو دا به بهتره وي چې د هلک او نجلۍ لپاره د شریکبانې د کورنیو په انتخاب کې د مور او پلار ونډه جدي او اساسي وګڼل شي.

دوهم اړخ د هلک او نجلۍ په قد او قوارې پورې اړه لري. د دوو ځوانانو ترمنځ په واده کولو کې د دوي له یو بل سره مینه او علاقه لرل او یو بل ته جذابیت او د زړه کششوالي فوق العاده مهم او با ارزښته مسله ده. پدې اړه ښایست او ښکلا یو اساسي اصل دي. ښایست او ښکلا کوم ټاکل شوي معیار نه لري، ممکن یو څوک د یو چا له نظره ډېر ښکلي اما د بل چا له نظره ډېر بدرنګه وي، هرڅوک د یو ځانګړي کیفیت له مخې د یو چا په لیدو هغه ښه درک کولي شي او د یو چا خوښه د بل لپاره ډېره د قناعت وړ هم نه شي اټکل کېدي. د انګلسي ژبې یو متل دي چې وایي: The beauty is in the eyes of beholder (ښایست په شخص کې نه بلکې د کتونکي په سترګو کې دي) نو د واده د دي اړخ صلاحیت او امتیاز باید همیش ځوانانو ته پرېښودل شي.

ځکه خو یو شاعر هم وایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅ معيار تـوپير د مينې دود کـې نشـته
هسې روح مې ستا پـه روح باندې مـين دي

په شريعت کې هم په همدغه ټکي ډېر تاکيد شوي چې هلک او نجلۍ باید یو له بل سره وګورئ چې یو بل ته په زړه پوري او د مینې وړ وي. نو زمونږ له نظره به ښه دا وي چې د اولادونو شریکبانو په پرېکړه کې زیږنوال او ځوانان په ګډه دا انتخاب وکړي او ځوانان دې ته وهڅول شي چې په جرآت سره خپلو والدینو سره د خپل انتخاب په اړه خبرې وکړای شي. زمونږ مشوره به دا وي چې والدین خپلو اولادونو ته له ټاکلي شخص سره د مخامخ لیدو کتو لپاره ابرومنده او مناسبې زمینې برابرې کړي.

بله مهمه موضوع دا ده چې خپل اولادونه د واده په اړوند په یو شمیر نورو موضوعاتو او فیصلو کې هم دخیل کړئ، دا ځکه چې دا د هغوي واده دي نه د هغو د زیږنوالو. دوي باید دا واده د خپل ژوند د ارمانونو هینداره کړي نو دوئ ته اجازه ورکړئ چې د واده د یو شمیر نعمتونو په برخه کې لاسرسي ولري، مثلاً د واده مراسم چیرته نیسي څومره میلمانه دعوت کوي، کوم هنرمند راغواړي او داسې نور. تاسې کولای شئ چې بیا د دوي د دغو واړاندیزونو په اړه خپل نظر هم ورته ووایئ او د دوي په نظریاتو کې چې کومې ستونزې تاسې ګورئ نو هغه ورسره په ارامه بحث کړئ.

یوه بله مهمه موضوع دا ده چې تاسې باید تر هرڅه دمخه خپل او لادونه دې ته اماده کړي وي چې دوي د خپل واده یوه برخه مصارف پخپله تهیه کړي. د دې موضوع لپاره به ښه خبره دا وي چې تاسې هم د واده په اړه تیاري برخه چې پدغه کتاب کې لیکل شوې لوستې وي او ځوانانو ته هم خاصتاً هغه څوک چې د واده په نوبت ولاړ وي مخکې له

مخکې توصیه کړې وي چې هغه هم دا برخه ولولي. ولې که تاسې ډېر شتمن خلک هم یاست په خپلو اولادونو د واده د مصارفو یوه برخه کیږدئ، دا کار دوه ګټې لري:

لومړي داچې دوي با مسوولیته تربیه کیږي او په خپل ژوند کې د پیسو د ګټلو ترڅنګ د پیسو د ساتلو هنر هم زده کوي. تاسې باور وکړئ چې د پیسو د پیدا کولو څخه د پیسو ساتل مشکل کاردي.

دوهم داچې دوي لدې کبله چې په واده کې مستقیماً ونډه اخلي ممکن تر یوه حده خپل ځان راحت محسوس کړي. دا چې د واده نه پس بیا هم پلار هغه ځوان پلار او مور ته د پیسو لپاره لاس غزوي دا د یو ځوان په روحیه او او کورني ژوند په مؤثریت ډېر تاثیر اچوي. د واده د مصارفو په اړوند خپل اولاد ته داسې څرګنده کړئ چې ستاسې توان ټولو مصارفو ته نه رسیږي؛ نو هغه دې ته وهڅوئ چې له خپلو ځینو ملګرو څخه قرض وغواړي. دا موضوع هم دوه ګټې لري، اول دا چې ځوانانو ته د دې ښه پته لګیږي چې ممکن ډېر لږ ملګري ورسره مرسته وکړئ؛ نو هغوي د پیسو په ارزښت پوهوي.

دوهم دا چې په ملګرو او دوستانو کې حقیقي او لافو ملګري ورته معلومیږي، چې دا امتحان سړي هر وخت نشي تر سره کولای.

په وداه کې یو څه نقدې پیسې د خپل اولاد په اختیار کې ورکړئ چې هغه په ځینو مراسمو کې په درسته توګه مصرف کړي، ښه به دا وي چې د واده د مراسمو په اوږدو کې ټول هغه موضوعات چې د نقدو پیسو د مصرف ځایونه دي باید دوي ته ووایاست او په هر ځای کې د مناسبې اندازې مصرف حدود هم ورته ووایاست.

ځوانان پدې پوهه کړئ چې خپلې پیسې وړې کړي او همیشه له ځان سره څه وړې (ماتې) پیسې ولري ترڅو مجبور نشي چې د لږو پیسو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځاي کې غټ لوټ (نوټ) استعمال کړي. حتي دا به ښه وي چې خپلې پيسې په دوه يا درې برخو وويشي او دهر پروګرام لپاره محدود د ټاکل شوې اندازه پيسې په يو ټاکلي جيب کې ولري او صرف هماغه استعمال کړي.

واده د پيسو سيلاب دي، که مو لږ لاس سست کړ ډېرې زياتې پيسې به درنه مصرف شي او که مو په هر ځاي کې لږې لږې ذخيره کړې؛ نو ډېرې پيسې به سپما کړاي شئ چې دا به مو بيا په ډېرو مهمو ځايونو کې په کار راشي. ځوانان پدې وپوهوئ چې د پيسو لرل حتماً پدې معنا نه دي چې هغه دې ټولې مصرف کړئ؛ بلکه دا پدې معنا دي چې د هغه عزت او قدر وساتل شي.

د واده نه پس د خپلو بچو سره خپلې مالي مرستې دفعتاً مه بندوئ، ښه به دا وي چې اقلاً په اونۍ کې يو ځل د هغوي سره مالي محاسبه وکړئ. البته دا محاسبه بايد ډېر په احتياط سره وشي چې هغوي د کموالي احساس ونکړي، دغه راز به له بلې خوا د حساب ورکولو تراثرلاندې هم وي. که ضرورت و؛ نو اقلاً د واده نه پس تر درې مياشتو ورسره يو څه مالي مرسته وکړئ، لاکن هغوي بايد دا اطمينان ونه لري چې دا پيسې به حتماً ورکول کېږي او په هرځل چې پيسې ورکوئ داسې ورته وانمود کړئ چې دا اخري پيسې دي.

بله هغه موضوع چې والدين پکې د اولادونو د ودونو په برياکې ښه رول ادا کولاي شي هغه د دوي د يو شمير غيرعملي توقعاتو لرل دي. زيږنوال بايد پوه شي چې دوي واده خپل اولاد لپاره کړي دي نه دا چې د خپل ځان لپاره؛ نو دوي بايد خپل اولاد ته اجازه ورکړي او مناسب چاپيريال ورته برابرکړي چې د خپل شريکبانۍ سره ورو-ورو عادت

واخلي او د دوي والدين بايد د ده په شريکبانۍ خپل يو لړ صلاحتيونه او امتيازات ورونه تپي.

اکثراً هيندې او پلرونه خپل زوي يا لور ته داسې تدريس کوي چې خپل شريکبانۍ بايد د زور او فشار له لارې تر کنترول لاندې راولي او حتي هغه دې د خپل مور او پلار هر ډول غوښتنو منلو ته اماده کړي چې دا يو لړ اضافي او غيرې ضروري تحميلي شيان دي چې دا د دوو واده شويو ځوانانو ترمنيځ د مينې د کموالي سبب کېږي. نو والدينو ته په کلکه سپارښتنه کوو چې د داسې ډول مداخلو څخه په کلکه ډډه وکړي.

❊❊❊

[واده د ژوند داسې يو تصميم دي چې په هغه کې اشتباه کول له خپل ژوند سره لوبې دي نو رائځئ چې په ګډه د ناسالمو ودونو مخنيوي وکړو.]

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم څپرکی
تر واده وړاندې موضوعات او مسؤلیتونه

د واده مراحل، چارې، رواجونه، ستونزې او مشورې:

واده یوه اوږده پروسه ده چې له مرکې کولو نه شروع او تر واده وروسته په یو شمیر دودونو او دستورونو پورې دوام کوي.
ډېر ځل ځوانان(هلکان او نجونې) د واده په مراسمو کې په ناخبرۍ سره د اسې کړو وړو سره مخا مخ کېږي چې هغوي ترې هیڅ خبرتیا نه لري او نه یې ورته کومه اماده ګۍ نیولې وي. چې دا بیا په هغه ټاکلې موقع کې د هلک یا جلۍ د حیرانتیا او کله کله هم د خجالت سبب کېږي.
نو پخوا تر دې چې د دې موضوع په اړه مشورو او بحث ته داخل شو راځئ د څو کسانو د ودونو په اوږدو کې حیرانونکي پېښې ولوو:
۱- زه چې کله شل کلن وم زما پلار په لغمان کې ټوکر پلورنه (د رخت خرڅلاوي کاوه) هره جمعه به د نوي رخت د خرڅ او د زړو پیسو د راټولولپاره هلته ته پلار مې د کار و بار په بهانه یوځل زه د لغمان مرکز (مهترلام) ته واستولم چې د هغه ځای له هټیوالو څخه پیسې راټولې کړم او کورته یې راوړم، دا یې هم راته وویل چې د شپې زما د دوست (احمد) کورته لاړشه شپه به هلته وکړې او سهار به راشې. ما همدا سې

وکړل، زه هیڅ پوه نه وم چې زما پلار غوښتل چې ما هغه دوست او ممکن د هغه لور ته وښیي چې بیا دې زما لپاره پرې مرکه وکړي. پدې راز ډېر کلونه پس زه پوه شوم چې کله مې مور راته د هغې کورنۍ د نجلۍ د کوڑده کولو په اړه وویل او زما نظر یې وغوښت خو ما موافقه ونه کړه.
۲- پنځوس کلن خان محمد وایي: ما په پاکستان کې واده وکړ، زه هیڅ نه پوهیدم چې واده کې څه ډول کړه وړه شامل وي، د واده په شپه له داسې کارونو سره مخ شوم چې حق حیران وم څه وکړم او چیرته وتښتم. خبره به رالنډه کړو.
په ما هم د متوسطې او لیسې د دورې راهیسې مرکې او جرګې را روانې وې. اکثره زمونږ په خپلوانو کې داسې ښکلې نجونې وې چې د هغوي کورنۍ هم غوښتل چې لونې یې ما سره واده وکړي. ځینې کورنۍ به چې زما د پلار او مور خوښې شوې، بیا به یې ماته د مور په خوله وویل چې درته ښځه کوو. یو څو نجونې خو پکې داسې هم وې چې زما هم ډېرې خوښیدې چې واده ورسره وکړم، نه پوهیږم په څه وجه به ما تعلیم او بیا تحصیل ته ترجیح ورکوله، دې چارې به بیا هغوي ته دا معانا لرله چې زه واده کول نه غواړم، زما توجه تعلیم ته وه ما نه غوښتل په مکتب کې خپله اعلي درجه دلاسه ورکړم، مورته به مې ویل: زما د واده په اړه فکر هم مه کوئ ما پریږدئ چې درس ولولم. پدې ډول مې تر دولسم ټولګي پورې ډېر ښه چانسونه له لاسه ورکړل. بیا چې کله فاکولته کې داخل شوم، دا مرکې او غوښتنې لا زیاتې اوڅه نورې هم خوړې شوې، مګر زما بیا هم هروخت مور ته همدا بهانه وه چې زه فاکولته لولم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوړي په رخصتۍ کې وه چې يوه ورځ ښار ته ولاړم د پوهنتون د ليلي امر چې زما يو دوست و راته وويل چې (تا ته يو ليک راغلي دي). هغه راته ليک راکړ، حيران وم چې دا ليک به د چا وي؟ کله چې مې ليک پرانيست ومې ليد چې په طلايي کاغذ د ډېرو ښکلو ګلونو سره په ډيره مينه او ښکلي خط ليکل شوي و. پوه شوم چې د اخو د کومې نجلۍ ليک دي، فوراً رستورانت ته ننوتم، پداسې حال کې چې لاسونه مې رېږدېدل د ليک په لوستلو مې پيل وکړ. حق حيران شوم چې زه او نجلۍ؟ زه او دا دومره صفتونه؟ زه او په ما د داسې يوې نجلۍ مينېدل چې زه نه پوهيږم هغه څوک ده او څنګه ښکاري؟ په فکرونو کې ډوب او د حيرانتيا سره لړزيدم کورته روان شوم، په بازار کې مې يو بل ملګري راباندې غږ کړ: ډاکتره! ستړي مشي مو سره وکړه، رانه يې و پوښتل کلي ته ځې؟ ورته ومې ويل هو. هغه چې زما د کلي و او زما ښه ملګري و راته يې وويل: زه هم ځم خو راځه زما در سره يو څه کار دي. يوه رستورانت ته يې وردننه کړم او چاي يې راوغوښت، بيا يې راته وويل: يو پټ سوال او ځواب درته لرم، زما په دفتر کې يوه نجلۍ ده هره ورځ له ما نه ستا او ستاسې د کورنۍ په اړه ډېرې پوښتنې کوي، اوس يې رانه وغوښتل چې ډاکتر ملت مل ته ووايه چې يو ځل دفتر ته راشي. د دې خبرې په اوريدو سره زه لا حيران شوم چې په يوه ورځ له دوو مختلفو لارو د يوې نجلۍ پيغام راته راځي او قسم چې زه نه پوهيدم چې هغه څوک وه، څنګه ښکاري او څنګه ما پيژني؟ نو باور وکړئ چې تېې ونيولم، په ليک کې يې راته ليکلي وو چې زه يې د نارنج ګل په مشاعره کې ليدلي وم او له همغې ورځې يې خوښ شوي وم. دا نو يو بل ازمېښت او سړه لرې وه چې په زړه مې رانننوته، نه پوهيږم چې ما هغه ته په ځواب کې څه وويل.

له يوې خوا شرميدم او له بلې خوا حق حيران وم، ځکه زه لا تر دې وخته پدې نه پوهيدم چې مينه څه ته وايي؟ او تر ټولو دا راته عجيبه وه چې د هغه وخت معمول خبره داوه چې هلک به نجلۍ ته وړانديز کاوه، مګر دا چې يوه نجلۍ يو هلک ته ليکي چې زه په تا مئينه يم او بيا را ته د نارنج ګل مجلس ښيي چې زه يې هلته ليدلي وم. هو دا زما په ياد وه چې زه د خپې يوه ملګرې سره د غې مشاعري ته تللی وه، چې د هډې په فارم کې جوړه شوي وه، هوم هلته ډيرې جنکې هم راغلي ويو او په مخکې قطارو کې ناستې وي، خو په هغه ټول مجلس کې زما دا په ياد هم نه راځي چې ما دې کومه نجلۍ سره مخ په مخ ليدلي هم وي.

اصلاً دا نجلۍ زما د يو ملګري خور وه او زه به کله کله د هغوي کورته تلم، خو په هغې کور کې دومره جنکې وې چې د يوې او بلې فرق کول هم ګران ول. ما چيرته هم د هغې کورنۍ نجونو ته داسې په ځير او يا مطلبي سترګو کتلي هم نه وو. په هر حال رېښتا درته وايم له هغې نجلۍ سره مې ملګرتيا شوه، وخت نا وخت به مو سره پټ ليدل کتل کول. بالاخره د يو دوه کلو ملګرتيا وروسته راته هغې نجلۍ د واده کولو وړانديز وکړ، تاسې پوهيږئ چې سره لدې چې د **۱۳۵۱-۵۲۱۳** هجرې کلونو په اوږدو کې په افغانستان کې نسبتاً ډيره ازادي وه، د دې امکانات وو چې هلکان او نجونې په آزاده توګه سره وګوري را وګوري او يا ځينو رستورانتونو ته د ډوډۍ خوړلو او يا هم ځينو پارکونو کې سره په ګډه چګر ووهي چې مونږ به هم کله کله د جلالاباد دې ښکلو باغونو او پارکونو ته سره يو ځای خو د بلدو خلکو نه په پټه تللو او خوندونه او مزې به مو تری اخيستي. دا ټول شيان به تر ډېره حده زما او د هغې د خپلوانو او ملګرو نه پټ تيريدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما ویره د دې نه وه چې د دې نجلۍ ورونه او یا هم زما سیاسي ملګري پدې خبر نشي چې ممکن د هغې او زما دواړو د بد حالت سبب به شي او رسوایئ به منځته راوړي، خو زه د هغې نجلۍ زړه ورتوب ته حق حیران وم. د بلې خوا به هلک په هغه وخت کې د دې له وېرې چې که چیرته یې نجلۍ سره ملګرتوب رسوا شي؛ نو بیا به دې ډېر وشرمیږي او ممکن د مجبوریت له مخې هم هغې نجلۍ سره په واده کولو مجبور شي. نو اکثره هلکانو به خپلو ناستو ولاړو کې د ډېر احتیاط نه کار اخست چې زه دغه ټکي ته متوجه وم او لا تراوسه دې ته نه وم تیار چې واده دې وکړم، نږ ځکه باید زما او د دې نستي ولاړي باید پټې پاتې شوي وي. نو په طریقه به مو کله کله د هري سنګ په دوکان کې چې زما یو سک ملګری وه د سودا په بهانه سره کتل او د بل ځل لیدو لپاره به مو وخت او ځای سره ټاکه.

له بلې خوا، زه پدې هم پوهیدم چې زما کورنۍ یو کلیوالې کورنۍ او د هغې نجلۍ کورنۍ یوه ښاري او متمدنه کورنۍ وه، زمونږ د کورنیو ترمنځ توافق هم یو جدي سوال و. زمونږ پدغه ملګرتوب بالاخره زما مشر ورور خبر شو. د دې لپاره چې هغه له ما سره ډېر ملګرتوب درلود، په لومړي وخت کې نه دا چې هغه د دې موضوع مخالفت ونه کړ؛ بلکې زما او د هغې نجلۍ ترمنځ به یې اړیکي هم تامینولې. مشر ورور مې ډېر هوښیار وو او پدې کې یې ځانګړي هدف درلود. هغه پدې پوهیده چې که نیغ په نیغه زما مخالفت وکړي، ممکن زه یې خبرو ته کوم ارزښت ورنه کړم. نو ده هم لومړي زه په خپل اعتماد کې واخستم او بیا یې ورو ورو د هغې نجلۍ په اړوند راته منفي خبرې شروع کړې. بالاخره چې زه یې په دې قانع کړم چې د هغې نجلۍ ملګرتوب نه صرف النظر وکړم؛ نو چې کله هم راته هغې نجلۍ د واده کولو وړاندیز وکړ،

ما تر ې ځان په اخوا د بخوا خلاص کړ او هېڅ چانس مې ورنه کړ، ځکه ما د هغې سره خپل واده یو نا انډوله او ناکام واده ارزاوه، چې خرا زیاتي خرابې پایلې ممکن ولري.

د دې واقعې شریکول د دې لپاره ګټور بولم چې ځوانان پدې ټولنه کې له اړوندو چلنحونونه څخه خبر شي او باید احتیاط وکړي چې بې وخته او ناروا اړیکو کې شامل نشي؛ ځکه دغه ډول اړیکي بیا ستاسې د آزادۍ د محدودیت او کله کله هم د جبري ودونو لامل ګرځي چې معمولاً پایلې یې خطرناکې او دردونکې وي.

لیکوال وایي:

دغو موضوعاتو زما د واده موضوع لاهم وځنډوله د پوهنځي په وخت کې د تحصیل پوره کول او وروسته مو بیا د وظیفې ستونزې زما د واده د ځنډیدو سبب کیدې. له فاکولټي نه تر فارغېدو سمدواره په سمنګانو کې د ډاکټر په توګه په دنده بوخت شوم. هلته مې هم د پلار ښه دوستان وو او هم ما یو څه ډېر ښه دوستان پیدا کړل چې هم یې ښې ښکلې لونې درلودې او هم ښې درنې کورنۍ وې. خو د دې امله چې سمنګان له ننګرهار څخه ډېر لرې و ما نه غوښتل هلته واده وکړم. په هر حال د اموضوعات یو په بل پسې زما د واده د ځنډ سبب شوو. بیا د کمونستانو کودتاه وشوه او زه په هرات او بیا په کابل کې د ډاکټر په توګه مقرر شوم. پدې وخت کې بیا هم کورنۍ مرکې رازیاتې شوې او هم د کار او اوسیدو په ځایونو کې ډېرو نجونو سره بلدیت د هغوي له دوامداره غوښتنو سره مخ کولم، د کمونستي نظام د ګډوډیو او په حالاتو نه باورتیا ماته د اچانس راکاوه چې له مور او پلاره ځان په هاغې او دغې خلاص کړم. بیا د کمونستانو له خوا د پلچرخي زندان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د يو کال لپاره سياسي بندي شوم چې کيسې يې ډېرې دردوونکې دي.

بالاخره له زندان نه تر راخلاصيد وروسته مې په کابل کې کور او کار دواړه پريښودل او خپل کلي ته لاړم چې د روسانو او کمونستانو په ضد او له وطن نه په دفاع کې له مجاهدينو سره ملګري شوم، ډېر ژر د جهاد په ليکو کې د نارواو په ضد ودربدم او دا موضوع د دې سبب شوه چې د افراطي مسلمانو لخوا زما د ترور پلان جوړ شو، اما زه پرې خبر شوم او دې موضوع زه دې ته مجبور کړم چې پاکستان ته مهاجر شم.

په پاکستان کې هم د څو کالونو اوسيدلو په اوږدو کې د يوې خوا د خپل خپلوانو او ملګرو له خوا د مرکو نه په تنګ وم او له بلې خوا هم د مور اوپلار له دوامداره غوښتنو نه چې بايد ژرترژره واده وکړم. پلار او مور مې چې د افغانستان نه پاکستان ته د څو ځل تللو راتلو سره سره چې خورا مشکل کار و، ولې دوي ونه توانيدل چې ما واده ته چمتو کړي او بالاخره يې پر مرورتيا سربېره راته وويل چې تر دې وروسته به راسره بيخي اړيکي قطع کړي. دغه کار زه دې ته مجبور کړم چې هرو مرو او ژر تر ژره واده وکړم. خپل نږدې ملګري مې راټول او ورته مې د مبرمنې کولو او ګډ ژوند جوړولو په اړه خپل شرايط وويل. په هغه وخت کې زما له خوا ټاکل شوی او روښانه شرايط دا ول:

۱- نجلۍ بايد افغانه وي، زه له پاکستانيانو سره واده نه کوم.

۲- نجلۍ بايد تعليم کړي وي، اقلاً (۹) صنف يې لوستي وي، زه بې تعليمه ښځه نه کوم.

۳- نجلۍ بايد ښکلې وي.

۴- زه بايد نجلۍ پخپله وګورم او د امکان په صورت کې ورسره خبرې هم وکړم.

۵- نجلۍ بايد له يوې درنې او ميلمه پاله کورنۍ څخه وي.

د مهاجرت په هغو سختو شپو کې دا څه عجيبه شرايط وو. د ښو خلکو د لوڼو د ليدو شرايط نه وو او هغوي چې يې ليدل اسان و بيا نه دوي او نه ما ورسره ځان مناسب ليده؛ نو دغو شرايطو زما کار نور هم ستونزمن کړي و.

دا چې واده د قسمت او تقدير کار دي، ما هيڅ نه منله، راځئ چې وګورو چې زما په واده څه وشول. او بيا تاسې د خپل ځان سره دا فيصله وکړئ چې واده د تقدير کار دی او که د تربير.

بالاخره مې يو ملګري راته وويل چې زه غواړم چې تا له ځان سره يوه ورځ د يو ملګري کورته يوسم او ته د هغه لور وګورې، که دې خوښه شوه، بيا به سره نورې خبرې وروسته وکړو. هغې نجلۍ په يوه دفتر کې کار کاوه او پرده يې نه کوله. او مهمانخانه يې هم داسې وه چې د هغې کور ته د راتللو لار په همدې وه نو کتل يې اسان ول. مورې يې کورته ولاړو، ډېر انتظار مو وکړ، پدې ورځ دا نجلۍ کورته وختې راغلې وه او مورې يې ناحقه د راتلو په انتظار ناست وو.

د هغې نجلۍ ليدل خو ونه شوو، په بله ورځ د هغې نجلۍ پلار زما ملګري ته زما په اړه د يوې بلې پاکستانۍ نجلۍ مشوره ورکړې وه، چې ملګري مې ما ته راياده کړه، ما فوراً مخالفت پدې وکړ چې زه نه غواړم له پيښوريانو سره خپلوي وکړم. له دې ټولو سره سره بيې هم هغه سړي زما ملګري ته ويلي وو چې دا خلک اصلاً د کابل دي خو د تقدير له مخې څه موده پخوا پيښور ته راغلي او دلته ښه کار و بار لري، ما بيا هم په خپلو پورتنيو شرايطو ټينګار کاوه او ددوست په ليدو مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول ورسره مطرح کړل، هغه راته وویل چې دا ټول شرایط د منلو وړ دي.
ته به نجلۍ هم د هغوي په کور کې وګورې.
مرکو پیشرفت وکړ، خو باور وکړئ چې ما مې دا ښځه د واده له شپې نه مخکې هیڅ ونه شوای لیدای. هر څه په بیړه پرمخ لاړل، آن تر دې حده چې د کوژدې د دستمال تیاري ونیول شو. پدې اړه چې ایا پلار مې د کوژدې لپاره له افغانستان نه را وغواړو او که نه، داسې فیصله مو د څو ملګرو او خپلوانو په شمول وکړه چې ددې په خاطر چې پلار مې راځخه خفه افغانستان ته تللي دي ممکن هغه زما کوژدې ته هم رانه شي او دا به بیا زموږ په خپل منځي اړیکو ډیر بد اثر وکړي، دا چې ماما او د کاکا زامن مې هملته وو او ډیر ښه ملګري مې هم وو، موږ فیصله وکړه چې د دستمال به مې پلار ته ورولیږو. دا چې زموږ دا فیصله څومره ناسمه او خرابه وه، پدې بیاموږ وروسته پوه شو. کله مو چې د دستمال پلار ته ولیږه هغه دومره خفه او په قهر شوي وو چې تصور نه لرې خبره وه. سره لدې چې زه پدې وخت کې تقریباً (۳۰) کلن وم ملګري مې هم پوه او د (۳۵-۴۰) کلنۍ په عمرو کې وو خو موږ د غه موضوع ښه درک نشوه کړای.
بل کوم څه چې زما د واده په اړه پیښ شول هغه زما د خسرګنۍ د کورنۍ سخت دریځي وه، چې د هماغه شپږ تولي طلا او په پیښور کې د کور په نیولو او یو شمیر نورو موضوعاتو په اړه یې کوله، زه او زما ملګري ورسره له څو ځلي خبرو کولو سره سره نتیجې ته ونه رسېدو. حق حیران وم چې څنګه دا مشکل حل کړم، کله چې مې پلار موضوع ته داخل شو، په داسې یو مهارت یې دا ټول جنجالونه حل کړل چې زه او زما ټول ملګري ورته حیران پاتې وو.

زما خوابنې زما پلار ته وویل چې (ښه ده چې طلا او نور شرایط مو پوره نه دي، اوس واده مه غواړئ او چې کله مو دا شرایط پوره کړل نو بیا واده پسې راشئ). پلار مې ورته په ځواب کې وویل: (ښه ده دا ښه خبره ده، چې تاسې حتماً دا شرایط پوره کول غواړئ، زموږ خو دا اوس په وس نه دي پوره، زه به مې زوي ته بله ښځهد خپلو امکاناتو سره برابره وکړم او چې کله مو ستاسې شرایط پوره کړای شوو، بیا به ستا د لور د واده لپاره راشو). خوابنې مې چې کله دا خبره وا وریده، لاره تري خطا شوه نو مجبوراً یې زموږ شرایط ومنل.
واده د تیاریدو په حال کې و، د پاکستانیانو خپل رواجونه وي او د افغانانو خپل، کله کله دغه رواجونه هم سره ټکر کې راتلل. لکه د نورو پاکستانیانو په څیر زما خسرګنۍ هم ډیر زیات جهیز (دواده سامان) اخستي وه، او لا یې ورته نور هم اخبسته. ما ورته و ویل: له دې سامان نه صرف نظر وکړئ، زما ټوله کورنۍ ورته حقه حیرانه وه، چې زه ولې دغه دوه لاری سامان نه اخلم، زما دلیل ورته دا وه چې زه یو مهاجر سړي یم، خپل کور نه لرم او په کرایي کور کې د دې سامانونو سنبالول مشکل دي. خو دوي هم د خپلو رواجونو نه مجبور ول، بالاخره. تر ډېر جار او جنجال وروسته یې په شنه زور دا سامان را اوچت کړ او زما کور ته یې راوړ. زه پدې پوهېدم چې له یوې خوا د دې سامان ساتل ګران دي او له بلې خوا ورسره نورې خبرې هم شته چې هغه به بیا ما ته ګراني وي.
زه په رښتیا وم، د واده په درېمه ورځ مې میرمن غوښتل د ځینو سامانونو په استعمالولو قیودات شروع کړي، نو ما هم تلویزون ورته په لغته وواهه او مات مې کړ چې دا موضوع زما او د هغې تر منځ د جنجالونو شروع وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده په دوهمه ورځ چې خلکو ولېده چې لوي واده و او ډېر جهيز ورته راغلي، د شپې کورته غله راغلل، خو ښه وه چې مورِ ورته متوجه او بېدار وو، غله مو وځغلول، خو مورِ هم د هغې کور په پرېښودو مجبور شو. ما ته دا ضرور وه چې په يو امن ځاي کې اپارتمان ونيسم، چې بيا د دې سامان هلته وړل، پورته کول او ځايول يې په هغه وړوکي کور کې د خداي لوي غضب و، ځکه خو مې ترې يو څه اندازه په قصدي ډول مات او يو څه مې بېرته خسر کره ولېږل.

پدې مې هم له مېرمنې سره ژوند لا تريخ شوو. سره لدې چې تر واده وروسته زه د دې واده په زياتو اړخونو خوشحاله وم، لاکن دغه ناولي سامان زما او زما د مېرمنې ترمنځ وخت نا وخت د جنګ او جګړو سبب کېده.

ښه که زما خسرګنی د دغه سامان پرځاي نغدې پېسې خپلې لورته ورکړې واي او يا يې پرې مورِ ته يو کور اخيستي و او يا يو موټر، اخستی واي، څومره به ښه واي.

او که بل هېڅ نه واي چې زما خسرګنی زما خبره منلې واي او دا سامان يې ماته نه واي راکړي، هم به ښه واي، نو زمورِ ترمنځ خو به دا تاو تريخوالي او جنګونه نه پېښېدل.

که ور ته ځير شوو څنګه وړې وړې خبرې چې د هغو مخکې تر مخکې حل نه وي رامنځته شوي، په واده کې د جنجالونو سبب کېږي. زه ځکه په دې زور اچوم چې ځوانان بايد دغو ټکو باندې پوه وي. دوي بايد يو د بل له کورنيو سره د ټولو شيانو او رواجونو په اړوند سپينې او واضح خبرې وکړي، يو له بل نه توضيحات وغواړي او ځان په ټولو تفصيلاتو پوه کړي. هلک او نجلۍ بايد د واده له دغو موضوعاتو نه خبر وي. اکثراً د هلک او نجلۍ د کورنيو سره خبرې کېږي؛ مګر د دوي

له خبرو نه واده کوونکي (هلک او نجلۍ) چې د واده مرکز جوړوي نه خبرېږي، چې بيا په پوره ناخبرۍ کې د نورو د پټو فيصلو قرباني کېږي.

***

[که تر واده نه وروسته يوه مېرمن غواړي چې د خپل خاوند توجه له مور، خور او ملګرو څخه د ځان په لور راوګرځوي نو بايد دا پخپله هم د مور، هم د خور، هم د ملګرو او هم د مېرمن ځاي ونيسي.] (م م)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوژدې، واده او نکاح پېژندنه او توپیر:

زمونږ ټولنه داسې یوه عنعنوي ټولنه ده چې هغه اکثراً په رواجونو چلیږي. کله کله دغه رواجونه له اسلام سره، چې زمونږ د خلکو له هرڅه نه یو لوړ ارزښت دي، هم مخالف وي، بیا هم خلک له دې سره سره هغه عملي کوي.

لومړي راځئ چې د کوژدې او واده په فرق خبرې وکړو:

- کوژده د دوو کورنیو تر منځ (او په حقیقت کې د اسلام له نظره دا باید د هغو دوو کسانو تر منځ چې سره واده کوي) لومړنۍ موافقه وي چې دوي او د دوي کورنۍ غواړي چې د ښو او نیکو اړیکو په ټینګولو سره د موافقې په صورت کې واده وکړي. د کوژدې اصلي هدف د دواړو ځوانانو تر منځ د لا ښه تفاهم لپاره زمینه برابرول وي، چې دوي د واده کولو او یا نه کولو لپاره یو له بل سره ښه تفاهم وکولای شي.

زمونږ ټولنه یو وروسته پاتې او عنعنوي ټولنه ده، چې په دې کې ځوانان هغه شرایط او آزادي نه لري چې هلکان او نجونې سره یوځای درس ولولي، کار وکړي، ترڅو دوي له یو بل سره ښه و پېژني او هغوي ته د یو بل له خوي خصلت نه د خبرېدو لپاره زمینه برابره شي. نو دا موضوع د دې سبب شوېده چې اکثراً ټاکنه او کوژدنې د ځوانانو نه په پټه د دوي په نماینده ګۍ د دوي د مور او پلار له خوا ترسره کېږي. دا چې دا ښه کار دي او که بد، د دې ځای د بحث موضوع نه ده او په بل ځای کې به پرې خبرې وشي، دلته همدومره ویل غواړم چې کوژدن د دوو کورنیو تر منځ هغه تفاهم دي چې ټولنې ته څرګندوي چې د دوي د کورنۍ ځوانان په راتلونکي کې له کلتور او دین سره سم د یوې ښې جوړې موندلو تصمیم لري چې اصلاً دغه ټولنیز تعهد او خلکو ته د دې ښکاره کول د همدې لپاره دي چې دغه دوو ځوانانو ته په ټولنه کې دغه

حق حاصل شي چې یو له بل سره وګوري او یو د بل له خویونو او عادتونو سره بلد شي، یو د بل خویونه و پېژني او خپل ټاکلي معیارونه په اسانۍ درک کړي شي (یعنی ایا د دوي ترمنځ د خویونو یوشان والي موجود دي که نه، چې معلومه شي دوي سره واده وکړي او یا نه؟)

شریعت هم پدې ټینګار کوي چې ځوانان باید یو له بل سره لا زیات او ښه و پېژني، له همدې کبله د کوژدې او واده تر منځ یوه موده منل شوېده چې پدې موده کې هلک او نجلۍ دواړه وکولای شي چې د واده تصمیم ونیسي او یا کوژدن ماته کړي، له دې کبله چې زمونږ په ټولنه کې د ناستې او ولاړې شرایط محدود دي. په کلو کې خو له کوژدې سره سره بیا هم هلک او نجلۍ ته له یو بل سره د لیدو او خبرو کولو اجازه هم نه لري چې دا ډېر غلط او منفي رواج دي او په ضد یې مبارزه کول او د خلکو پوهول ضرور دي. مګر ځینې خلک خصوصاً چې په ښارونو کې ژوند کوي، د دې لپاره چې له هلک او نجلۍ سره د لېدلو او ناستې ولاړې جواز پېدا کړي، د کوژدې په وخت کې نکاح هم ترې چې دا یو ښه کار دي. اما زه ځوانانو ته په دې اړه جدي توصیه کوم چې له دغه اعتماد نه چې د نجلۍ کورنۍ یې په هلک باندې کوي، هلک باید ډېره مثبته فایده واخلي او د دې په عوض چې د دوي په ناستو کې یوازې د جنسي غرایزو اغېز موجود وي باید د نجلۍ او هم د خپلې ازادۍ احترام او درناوي په پوره دقت سره وکړي. پدې وسیله لومړي خپل ځان خپل شریکبانې ته داسې ښکاره کړي چې دي ډېره توانمندي او اوچت شخصیت لري او کولای شي چې خپل جنسي هیلې تر کنترول لاندې وساتي. همدا راز ده ته د نجلۍ شخصیت او ابرو تر هر څه ډېر اهمیت لري، پدې وسیله به دي له یوې خوا هغه اعتماد چې د نجلۍ کورنۍ په ده کړي دي وساتي او له بلې خوا پدې وسیله خپلې کورنۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته د خپل لور شخصیت، ښو اخلاقو او د امانت ساتنې خصوصیات ثابت کړي. دا کار به تاسې سره ستاسو د واده په اړه دومره مرسته وکړي چې باور به ونشئ کړي. پدې توګه به ستاسې قدر او عزت د هغې نجلۍ په کورنۍ کې لا هم زیات شي. له بلې خوا دغه نجلۍ چې ستاسې د ټول عمر شریکبانه جوړېږي تاسې باید د هغې د غرور او عزت په لوړاوي کې هر ډول قربانۍ ته تیار اوسئ او دا په همدې وخت کې دي چې تاسې د هغوي په سترګو کې خپل شخصیت تثبیتوي.

د دغه اعتماد په لاسته راوړلو کې ټولې هغه اقتصادي او اجتماعي ګټې چې تاسې یې تر لاسه کوئ زه نشم کولای چې درته څرګندې کړم. که مو یو ځل د خسرګنۍ دا اعتماد تر لاسه کړ او موساته، پدې سره به ستاسې نامزادې ته لا زیات وخت او چانس ورکړل شي چې له تاسو سره وګوري، پدې توګه به تاسې ښه او لا زیات وخت ولري چې:

۱- هغه لا ښه وپېژنئ او دواړه سره په ګډه تصمیم ونیسئ چې ایا واده سره کوئ او که نه؟

۲- ممکن په ګډه سره پلان جوړ کړئ چې بیا تاسو هغه غټه ستونزه چې هغه د ذوق او سلیقې مسئله ده حل کوئ، ممکن ډیر شیان په جرآت سره یو د بل په مشوره واخلئ. ممکن هغه تاسې د ډیرو شیانو د اخیستلو نه معاف یا یې په خپله واخلي.

۳- تر دې هم مهمه خبره داده چې ممکن ستاسې میرمن ستاسې د یو شمیر خریداریو مخالفت وکړي او د خپلې کورنۍ د ډیرو غوښتنو څخه چې ستاسو د یو شمیر اضافي مصارفو سبب کیږي، تاسې معاف کړي.

۴- له بلې خوا په ګډه او مصلحت سره د کور د سامان الاتو اخیستل د دې سبب کېږي چې ستاسې میرمن په راتلونکي کې هغه خوښ کړي او

اکثراً داسې لېدل شوي چې مېړه په خپله خوښه کوم شي اخیستي وي ولو که ښه هم وي کله نا کله یې میرمن نه خوښوي چې پدې توګه د دې غلط فهمۍ مخه هم نیول کېداي شي.

۵- تر ټولو مهمه خبره دا ده چې تاسې د ناستو ولاړو په اوږدو کې یو د بل په طبیعت او مزاج پوهېداي شئ چې څومره سره توافق کوي. که مو دا وموندله چې ستاسې ترمنځ د خوښۍ او انتخاب په برخه کې ډېر تفاوت دي، نو بیا هم لا وختي دي او کولای شئ چې اوس هم د واده په اړه له سره سوچ او فکر وکړئ او تري تېر شئ.

د کوژدن او واده ترمنځ فرق هم همدا دي او د کوژدن او واده تر منځ وخت هم د همدې منظور لپاره ورکړل شوي دي. دا چې زمونږ ټولنه وروسته پاتې او ډېر منفي رواجونه لري او صرف د دې لپاره چې (خلک به څه وایي) مونږ اکثراً خپلې ګټې او خوښي د نورو د خیالونو قرباني کوو، د دې وضعې د بدلولو لپاره دوو اساسي کارونو ته اړتیا لرو:

اول- یو تعداد خلک باید جرآت وکړي او دغه غلط رواجونه مات کړي. دا صحیح ده چې په اوله کې به لږ څه ستونزمنه وي، تدریجاً به خلکو ته د منلو وړ وګرځي.

دوهم- هغه ځوانان چې اول د دغه ډول ناستو ولاړو امکانات ورته برابرېږي، که دوي له دغو شرایطو نه سالمه فایده واخلي او د نجلۍ شخصیت او وقار او عزت او ابرو ته درناوي وکړي، ورو ورو به دغه اعتماد زیات او فایده به یې ډېرو نورو ځوانانو ته ورسېږي. زه یو ځل بیا په ځوانانو غږ کوم چې له دغې حساسې موقع څخه هم د خپل ځان او هم د خپلې ټولنې او کورنۍ په ګټه سالمه پورته کړي او پرېږدي چې د څوشبو جنسي خواهشات ستاسو شخصیت د هغې نجلۍ په سترګو کې او د هغې د کورنۍ په سترګو کې کم راولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده په اړه تياري:

ښه ده دا چې اوس تاسي پدي پوه شوو چې واده د انسان په ژوند کې تر ټولو مهم او سرنوشت ټاکوونکي عمل دي، بيا دا لازم او ضروري ده چې پدې اړه بايد له پوره غور او دقت څخه کار واخستل شي.

د واده په اړه تياري په درې پړاونو کې مطالعه کيږي:

اول– دواده په اړه تياري

دويم–واده ته تياري

دريم–تر واده وروسته ژوند ته تياري

اول– د واده په اړه تياري:

لکه چې مو د مخه وويل واده يوه مغلقه پروسه ده چې په پراخه پيمانه چمتووالي او لازمو تدابيرو ته ضرورت لري. د دغو تدابيرو لومړۍ او مهمه برخه دا ده چې سړي د واده په اړه لازم او ضروري کارونه وپېژني او د ترسره کولو تابيا يې ونيسي چې ځينې يې دا دي:

۱ - د واده کولو عمر:

دا بايد روښانه او واضح وي چې تاسی کله او په کوم عمر کې واده کول غواړئ.

د عمر مناسب وخت يوه داسې مسله ده چې ترډېره بريده د هرشخص په ځانګړو شرايطو پورې اړه لري، ممکن يو څوک د خاصو مجبوريتونو له مخې ضرورت ولري چې زر واده وکړي، اما ځيني نور بيا ممکن دغه ډول مجبوريتونه ونه لري، په عمومي توګه د واده مناسب عمر او وخت په اړوند لارښوونې او تفصيلات وروسته ورکول شوي، که په لنډ ډول يې ووايو: **۲۵** نه تر **۳۵** کلنۍ پورې عمر عموماً د

واده لپاره ښه او مناسب وخت دي. د وخت په لحاظ دا هم بايد ووايو چې ښه خبره به دا وي چې لومړۍ زده کړې يې بشپړې کړې او تر **۲** يا **۳** کالو يې کار هم کړي وي.

۲ - د واده لپاره د مناسبو مالي امکاناتو برابرول:

بل مهم فکتور چې د واده په اړه بايد پرې فکر وشي هغه د واده لپاره د مناسبو مالي امکاناتو پيدا کول دي. سره لدې چې پدې اړه هم وروسته تفصيلي خبرې شوي، په عمومي توګه بايد دا ووايو چې دا به ښه خبره وي چې هلک خاصتاً د خپل واده يوه غټه برخه پيسې پخپله پيدا او هغه په واده کې اوتر واده وروسته مصرف کړي. که څه هم اکثره پلرونه د زامنو د ودونو مصارف په غاړه اخلي، ښه طريقه يې داده چې تر واده وروسته بايد هلک په خپلو پخو ولاړ او يو څه مادي امکانات يې د واده د مصارفو لپاره او يو څه نور يې تر واده وروسته د مصارفو لپاره ګټلي او خوندي کړي وي.

۳ – د شريکبانې د انتخاب د مسوولیت او صلاحیت معلومول:

دا چې د هلک او نجلۍ لپاره د شريکبانې انتخاب د چا مسوولیت او صلاحیت دي، د دې معلومول ضروري دي. سره لدې چې په افغاني ټولنه کې اکثره د دې انتخاب صلاحیت مور او پلار او خاصتاً پلار ته وي ولې دا به زمونږ جدي توصيه وي چې د شريکبانې په انتخاب کې ځوان او د هغې پلار او مور او د ضرورت په صورت کې ځينې نور نږدې خپلوان لکه ورونه او خوښدې، کاکاګان او ماماګان هم ګډون ولري، دا به ښه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شریکبانې خصوصیات:

دا ډېره لازمي او ضروري ده چې هرڅوک باید پدې پوه وي چې دي له کوم ډول شخص سره واده کول غواړي، یعنې د ده د شریکبانې خصوصیات باید معلوم وي.

د شریکبانې په خصوصیاتو کې ډیر مسایل شامل دي، ځینې مهم یې دا دي:

الف- د شریکبانې د عمر حدودات:

باید هلک او نجلۍ د خپل خاصو شرایطو په نظر کې نیولو سره دا تصمیم نیولی وي چې دي د څومره عمر لرونکي هلک یا نجلۍ سره واده کول غواړي، چې دا عموما یوه اندازه وي نه یو خاص کال، مثلآ د ۲۰ نه تر ۲۵ کلونو پورې عمر باید ولري، البته پدې اړه به د هر چا ځانګړي شرایط وي، په عمومي توګه ستاسې عمر نه تر پنځه کاله لاندې باندې یو عمومي ښه فارمول دي، مګر تر دې د زیات تفاوت په اړه ژور فکر پکار دي. مثلآ که ستاسې عمر ۲۳ کاله وي نو د ۱۸ - ۲۸ کلن سره واده کول یو ښه مناسب عمر دي. البته پدې اړه یو بله توصیه دا ده چې د هلک عمر باید تر نجلۍ اقلآ ۲ کاله زیات وي. د دې مختلف عوامل دي خو یو دلیل دا هم دي چې نارینه فزیکي وده د ښځو په نسبت دوه کاله وروسته وي، یعنې که نجلۍ په ۱۳ کلنۍ کې د پیغلتوب احساس کوي (اولین ځل لپاره یې حیض یا جامې راځي) نو هلک بیا په ۱۵ کلنۍ کې بلوغ ته رسیږي. د بلې خوا د نارینه منځنې عمر په افغانستان کې ۴۷ کاله او د ښځې ۴۵ کاله دي. د دې مانا به داهم وي چې د دغو دوو کالو تفاوت په نظر کې نیولو سره ممکن د ښځې او نارینه د مرګ په موده کې وقفه ۴ کاله وي نو د دغه تناسب په

د هغې تجربې له مخې چې لیکوال تر ې استفاده کړې وه او پایله یې ګټوره موندلې ده، دا به ډیره غوره او ګټوره طریقه وي چې د شریکبانې د کورنۍ انتخاب د ځوانانو د کورنۍ (مور او پلار) په خوښه تر سره شي، اما د هلک یا نجلۍ غوره کول د دوي د اولاد په خوښه تر سره شي. دا کار په دوو لارو تر سره کیدای شي:

الف- دا چې هلک او یا نجلۍ څوک د ځان لپاره د شریکبانې په توګه خوښوي او خپله خوښه بیا له خپل مور او پلار سره شریکوي او ټول بیا په ګډه سره پدې اړه تصمیم نیسي.

ب- یا هم برعکس مور و پلار یوه یا څو کورنۍ خوښوي او بیا خپل اولاد (لور یا زوي) ته د هلک یا نجلۍ د خوښولو لپاره د هغې د لیدو او خوښولو چانس ورکوي. پدې توګه دا یو ګډ او شریک انتخاب راځي.

د دې طریقې ګټه په دې کې ده چې د هلک او یا نجلۍ انتخاب لپاره هم د دې ځوان نظر ته درناوي کېږي او هم یې د کورنۍ په غوره کوولو کې د دوي د مور او پلار نظر ته درناوي شوي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظر کې نیولو سره به د ښځې او یا میړه د مرګ په صورت کې د پاتې شوي شخص د کونډ توب د مودې د لنډیدو سبب هم وګرځي، چې په اجتماعي لحاظ دا یو ښه او محفوظ کار دي.

ب- د شریکبانډ د تعلیم او تحصیل اندازه:

هر ځوان باید پدې مشخصاتو پوه وي چې د ده د شریکبانډ څو کاله زده کړې دي او حد اقل دا زده کړې ده ته د معیار په توګه د منلو وړ دي او که څنګه او یا دا چې زده کړې هیڅ د دې له شرایطو څخه نه دي. بیا د هماغه معیار له مخې د مناسب شخص په پیدا کولو پسې هلې ځلې کوي.

ج- د شریکبانډ د کورنۍ اقتصادي حالت:

د ا باید هر ځوان ته معلومه وي چې په اقتصادي لحاظ له کوم ډول یوې کورنۍ سره خپلوي کول غواړي؟ د دې لپاره لومړي باید دي په ټولنه کې د خپل ځان په مالي موقف پوه او بیا دا تصمیم ونیسي چې ایا د ځان په څیر د یوشانته کورنۍ سره خپلوي کول غواړي، که له ځان نه پورته او یا ټیټې کورنۍ سره او ترکومه حده تفاوت د دې لپاره د منلو وړ دي؟

سره لدې چې د کورنۍ ترمنځ اقتصادي ورته والي دومره زیات ټاکوونکي نقش نه لري، تریو بریده موثر او په ځینو شرایطو کې په راتلونکي کې د ناراحتیو سبب کېدای شي چې دا موضوع بیا خصوصاً په هغو حالاتو کې چې د نجلۍ کورنۍ په اقتصادي لحاظ د هلک د کورنۍ په نسبت شتمنه او مالداره وي کله نا کله د ځینو ستونزو سبب ګرځي.

د- د شریکبانډ د کورنۍ ټولنیز او سیاسي موقف:

دا هم یو مهم فکتور دي چې باید ځوانان پدې پوه وي چې د کوم ډول ټولنیز او سیاسي موقف لرونکو خلکو سره خپلوي د ده لپاره د منلو وړده؟ کله کله د دغه ډول زیاتو ټولنیزو او سیاسي توپیرونو درلودل بیا د ځانګړو ستونزو سبب ګرځي.

ه- د شریکبانډ ظاهري قد، قواره او قیافه:

دا لازم او ضروري ده چې هر ځوان باید د خپل شریکبانډ په اړه یو شمیر خصوصیات لکه قد، قواره، قیافه، ویښتان، سترګې، د پوستکي رنګ، او نورو په هکله یو ټاکلي نظر ولري او پدې پوه وي چې له کوم ډول شخص سره واده کول غواړي؟ دا خصوصیات باید دومره واضح او روښانه وي چې یو بل چاته یې تشریح کړای شي.

و- یو شمیر نورعمومي فکتورونه لکه قوم، ژبه، منطقه، دین او نور هم د دغو مشخصاتو یوه برخه ده چې هر یو یې په تفصیل سره څېړل مشکل او غیرضروري ښکاري.

سره لدې چې دا مشکله خبره ده چې د یو ایډیل (له زړه سره برابر) کس ټول مشخصات سړي ذکر کړي، ترکوم حده چې دغه شرایط واضح او روښانه وي او په تطبیق کې یې کوښښ وشي، دا به ډیر ګټور کار وي.

د کتاب لیکوال چې لومړي واده یې له ستونزو ډک او له اړې ورځ یې هغه مات کړ او بیا یې دوهم واده وکړ، د لومړي واده لپاره یې پنځه روښانه شرایط په نظر کې درلودل - (۲۳مخ وګورئ) ، بیا هم پدې وتوانید چې دوه یې تري عملي او پاتې درې نور یې پوره نشو کړای چې ممکن د هماغو نه تر سره کیدل دده د واده د ناکامۍ سبب هم شوي وي، ځکه خو یې په خپل دوهم واده کولو کې پدې شرط ډیر ټینګار

(c) ketabton.com: The Digital Library

درلوده چې: لومړي بايد داسې ښځه وکړم چې عمر يې اقلاً تر ۲۸ کالو لوړ وي.
دوهم دا چې زه بايد نجلۍ سره پخپله وګورم او نجلۍ له ما سره پخپله موافقه وکړي. سره لدې چې د دغه شرط پوره کول ډير ګران کار وو او دا هم ممکن د دې سبب شوي وي چې د ځينو ښو کورنيو له نجونو سره د واده کولو نه به محروم شوي هم يم، دا زما لپاره ځکه مهمه وه چې ما نه غوښتل د نه ليدو په صورت کې وروسته زما ښځه په خپل انتخاب پښيمانه او په ژوند کې ستومانه وي. زه او ښځه مې چې اوس له خوښۍ ډک او ښه ملګري ژوند لرو ممکن غټ دليل يې همدا وي چې هغې زه تر واده او کوژدې وړاندې ليدلي وم او ما هغه ليدلې وه او دواړو د يو بل په غوښتنو قناعت کړي و.
د ځوانانو لخوا د دغو شرايطو معلومول او هغه له مور او پلار او نورو خپلوانو او ملګرو سره شريک کول دوه ګټې لري، لومړي دا چې دا کار تاسې او ستاسې د کورنۍ نورو غړو ته چې ستاسو لپاره د ښځې پيدا کولو پسې تلاش کوي ښه لارښود ورکوي او پدې ډول به هغوي بې ځايه د دغه چوکاټ نه بهر د چا پسې خواري او تلاش نه کوي. د بلې خوا دا له تاسې سره هم مرسته کوي چې د يو چا د قبلولو او يا ردولو په اړه په اسانۍ سره تصميم ونيولي شئ، دا ځکه چې که د هر چا له خوا کوم پيشنهاد راشي تاسې هغه د احساساتو له مخې نه بلکې د يو فارمول له مخې يې تحليلوئ، که يې ستاسو له مقراراتو سره سمون وخوړ قبلوئ يې او کنه نو ردوئ يې. خو دا خبره ډيره مهمه ده چې دغه خصوصيات بايد تاسې مخکې تر مخکې په ارامه فضاء او ښه سوچ او فکر سره جوړ کړئ او يوه ځاي کې مو چې هميش درسره محفوظ وي ليکلي وي.

سره لدې چې سل په سلو کې به ستاسې له غوښتنو سره برابر څوک پيدا کېدل ګران کار وي، د دغه چوکاټ لرل بيا هم تاسې سره ښه کومک کولای شي. هو، دا هم مهمه ده چې په هرې برخه کې بايد تر يوه حده انعطاف پذيرۍ ته حاضر واوسئ. مثلاً: که يو څوک ستاسې د شرايطو په سلو کس سل نه، اما ۷۰-۸۰ سلنه شرايط ولري، دا به د ردولو وړ نه وي او يا هم يو څوک په يوه برخه کې ستاسو له شرايطو څخه لږ کم اما په نورو برخو کې برابر وي، تاسې بايد په هغې برخه کې يو څه نرمښت ولرئ.

۵- د شريکبانو د واده نه مخکې تعهدات:

کله چې تاسې په خپلو کې دغې موافقې ته ورسيدئ چې يو شخص هلک يا نجلۍ سره تاسې د واده کولو لپاره اماده ياست او ور سره مو ليدنه کتنه وشوه او تاسې دواړه يو و بل ته په فزيکي لحاظ د منلو وړ ياست؛ نو بله مرحله دا ده چې تاسې بايد يو د بل څخه خپلې اساسي غوښتنې او هيلې په واضح او مشخصه توګه حتي د امکان په صورت کې په ليکلي توګه سره شريکې کړئ چې دواړه خواوې د مقابل لوري په غوښتنو پوره غور وکړي او د هرې يوې په وړاندې خپل دريځ او موقف په تعهدي ډول يا په ليکلي توګه څرګند کړي.
د دغو ټولو مسايلو لپاره اول کار به دا وي چې تاسې ته خپل ارزښتونه روښانه او معلوم وي. يعنې تاسې هريو دوه لستونه، يو هغه ۱-۵ غوښتنې چې تاسې يې له خپل شريکبانۍ څخه غواړئ او هغه به يې هميش نه کوي مثلاً (ما ته به ښکنځل نه کوې، ما به د خلکو په وړاندې نه تهديدوې، زما مور او پلار ته به بد رد نه وايې، ما به له کار کولو څخه نه منع کوې، ماته به په ميلمنو نه غوريږې) او همدا راز ۱-۵ هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور شیان چې تاسې یې له خپل شریکبانې نه غواړئ چې هغه به یې همیش کوئ مثلاً: (زما د مور او پلار احترام به ساتئ) او داسې نور. نو دا لست به هم ترتیب او یو له بل سره به تبادله کړئ.

دا ستا سو لپاره همدا اوس ښه چانس دي چې خپل شریکبانې په یو لړ داسې اصولو سره وتړئ چې بیا به هغه ستاسې تر واده وروسته ژوند کې ډیرې اسانتیاوې راولي؛ ځکه ستاسي شریکبانې به په یو لړ قیوداتو او ژمنو چې تاسې ته ارزښت لري ترلې شوي وي او بیا به ترې ورته تجاوز کول ګران کار وي. د دغو تعهداتو په اړه باید ډیر تاکید وکړئ چې مقابل لوري یې په پوره غور او دقت ولولي او یوازې د هغو غوښتنو سره یې موافقه وکړئ چې تاسې یې سل په سلو کې منلو ته تیار او په ځان کې یې چمتوالي ګورئ. هیڅکله هم هغه شرطونه ونه منئ چې تاسې یې د عملي کولو چمتوالي نه لرئ.

کوښښ وکړئ چې د دغو تعهداتو تبادله لمړي په لیکلي توګه ترسره کړئ او که دا ممکنه نه وه؛ نو بیا یې اقلاً په لفظي توګه په واضحو جملو کې سره تکرار کړئ. مثلاً: تاسې مقابل لوري ته ووایئ، ایا تاسې زما هیلې او غوښتنې ولو ستې؟ پرې پوه شوئ؟ که یې وویل: هوو ما ولوستې او پرې پوي شوم او زه یې منم؛ نو بیا ورته د خپل لست له مخې هغه یوه په یوه په واضح ډول ووایئ او که ضرورت و ورته یې تشریح کړئ او ځواب یې له ځان سره په یو کاغذ کې یا داشت کړئ او که ممکن وه دغه خبرې ټایپ هم کړئ او بیا یې په کور کې د یاداشت په کتابچه کې وساتئ.

دویم مقابل لوري سره فزیکي کتنه:

مورې او تاسو پدې پوهیږو چې افغانستان یو اسلامي او عنعنوي ټولنه ده چې ځانته ځانګړي شرایط لري، پدې کې ځینې داسې غلط شرایط هم شته چې هغه نه اسلامي دي او نه انساني، مګر هغه ناقص افغاني شرایط دي، دا ضروري نده چې تاسې ځوانان دې د هغو ناوړه کلتوري او غیرې اسلامي رواجونو قرباني شئ.

د بېلګې په ډول: د واده نه تر مخه د هلک او نجلۍ د لیدو موضوع، هغه موضوع ده چې د اسلام د مقدس دین کې هم پرې په کلکه تاکید شوي چې هلک او نجلۍ باید له نامزدۍ نه د مخه له یو بل سره وګوري او په کلتوري لحاظ هم دا یو ښه کار دي؛ مګر د نامعقول کلتور په وجه یو نا منل شوي عمل ګڼل شویدي. مورې پدې وسیله له ټولو مېندو او پلرونو نه هیله، کوو چې د اسلام د مقدس دین د احکامو مطابق او له انساني سالم کلتور سره سم په افغاني دغه ناوړه دود کې د یوه مثبت بدلون په غرض د خپلو اولادونو په مقابل کې خپل اسلامي او انساني وظایف په درسته تشخیص او ادا کړي- د خپلو اولادنو تر کوژده کولو وړاندې د هلک او نجلۍ ترمنځ د یوې موزونې ناستې او لیدنې کتنې شرایط برابر کړي- دغه راز مو له ځوانانو هیله دا ده چې پدې کتو راکتو کې د والدینو هغه اعتماد چې یې په تاسې کوي په پوره توګه وساتئ او د نورو جنسي غرایضو په عوض یو د بل په فزیکي کشش او علاقمندي توجه وکړئ او د هغه شخص رویه رویش او سلوک وارزوي. باید پدې کتنه کې پوره دقت وکړئ چې د مقابل لوري درنښت، رښتینولي او ستاسو د پوښتنو په وړاندې د صادقانه او ښو ځوابونو ورکولو ته متوجه و اوسي نه دا چې نورو جنسي غوښتنو ته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر څومره چې تاسې پدې مرحله کې خپل اخلاقي معیارات او لوړ وساتئ په هماغه اندازه به تاسې لازیات د مقابل لوري د احترام، درناوي او د خپلې کورنۍ او د مقابل لوري د کورنۍ د لازیات باور وړ وګرځئ. دا کار به نه یوازې دا چې تاسې ته په راتلونکي کې د لانبو او اوږدو لیدو کتو زمینه برابره کړئ، بلکې ستاسې او نورو والدینو په زړونو کې چې کومه ویره او هیبت د دوو ځوانانو د کتو په اړه شته هغه به ورو ورو کم او د لازیات باور رامنځته کولو فضا جوړه کړي چې ځوانان په مینه یو بل سره وګوري.

دریم- تر واده وروسته د مهمو موضاعاتو په اړه د نظریاتو تبادله

یو لړ موضوعات داسې وي چې اکثراً تر واده وروسته که څه هم کوچني وي، د دې کبله له چې په کور او کورنۍ کې هره ورځ تکرار یږي کولای شي د خاوند او میرمن ترمنځ د دوامداره لفظي مشاجرو سبب شي او بالاخره دا وړې مشاجرې د مینې د کموالي او بیا د مایوسۍ، نا امیدۍ او بې علاقګۍ سبب شي او دغه موضوعات بیا یو خوا یا دواړه خواوې یو لړ نورو مسایلو ته وهڅوي چې هغه بیا لا نور هم د ښځې او میړه ترمنځ مناسبات خراب او په پای کې د ودونو له ناکامۍ او جنجالونو څخه د ډک ژوند سبب کبږي. د مثال په ډول: یوه ښځه ځانګړې علاقه لري چې زیړرنګ جامې پرتن کړي یا تېز بویه عطر استعمال کړي، پداسې حال کې چې میړه یې ژیړ رنګ یا تېز بویه عطر نه دا چې نه خوښوي، بلکې ورڅخه نفرت هم لري. دې کې خو د یوه ګناه هم نده لېکن دا د دوي هر یو طبعي خصلت او خوښه ده، که دوي سره واده وکړي پکار ده چې بیا ښځه هغه خپل دوه په زړه پورې شیان (ژیړ رنګ جامې او تېز عطر) بالکل پریږدي او یا خو یې خاوند باید هره ورځ دغه مصیبت وزغمي او په خپل ځان فشار راوړي. پدغو دواړو

صورتونو کې یو له دې وګړو به ځان تر فشار لاندې محسوسوي او دا کینه به زړه کې اړوي راړوي او بالاخره به دا د دوي ترمنځ د مینې د کموالي سبب ګرځي. مینه د هرانسان ضرورت دي او ښځه او خاوند دواړه د یو بل مینې ته ضرورت لري چې دا مینه باید په مختلفو شکلونو ورته ور وښودل شي. کله چې د یو لوري مینه کمه شوه هغه بیا دا مینه له بل ځاي نه تر لاسه کول غواړي چې دا بیا د لازیاتو خرابو چارو او جنجالونو زمینه برابروي. دا به ډېره ګټوره وي چې یو لړ داسې موضوعات له واده څخه پخوا لا بحث شوي وي او په اړه یې سره موافقه شوې وي او یا هم دا موضوعات چې اختلاف پیدا کوونکي دي باید دومره زیات نه وي چې ستاسې راتلونکي ژوند پریشانه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې سالمې کورنۍ د جوړښت لپاره مشورې او نظريات:

۱. کوښښ وکړئ چې يو څه مناسب مالي امکانات د يوې مودې (۲-۳ مياشتو) لپاره د ځان او يا هم د عاجلو پيښو لپاره خوندي وساتئ.

۲- په واده کې له قرض کولو خصوصآ له لنډ مهالې قرضدارۍ ځان وژغورئ.

۳- د کور د ضرورت وړ شيان لست کړئ او هغه د لومړيتوب له مخې په درې برخو (۱ برضوري، ضروری، او غير ضروری وويشئ او هغه په همدې ترتيب په تدريجي توګه واخلئ.

۵- خپل شريکبانې سره خپله اقتصادي وضعه په رښتيني توګه شريکه کړئ او د ضرورت په صورت کې ترې پدې برخه کې د ګذارې کولو غوښتنه وکړئ.

۲- د خپل راتلونکي ژوند لپاره د کور او موټر اخستلو په شمول د ټولو شيانو لپاره يو واضح پلان جوړ او هغه له خپلې مېرمنې سره شريک کړئ او پرې ټينګ عمل وکړئ.

۷- د خپل شريکبانې، ماشومانو او نورو خپلوانو هر يوه سره په احترام او ادب خبرې او برخورد وکړئ.

۸. خپلې کورنۍ سره د ۱وړی خورلو، تفريح، د خپلوانو د ليدلو او نورو کارونو لپاره يو منظم تقسيم اوقات او روښانه رول او اصول ولرئ چې د کورنۍ هرغړی پرې خبر او پوه وي.

۹. کار، خپلوانو او ملګرو سره د ارتباطاتو د ليدنو کتنو نه علاوه د خپلې کورنۍ لپاره ځانګړی وخت ولرئ.

۱۰-- هر مازيګر له دندې يا کار وروسته خپلې مېرمنې او ماشومانو سره د ساعت ټبرۍ يا تفريح لپاره يو څه وخت او ټاکلي مهالويش ولرئ.

۱۱-- د کور له غړو سره ټوکې، ټکالې او شريکې لوبې وکړئ. اکثرآ هغو ته د لوبو د ګټلو چانس ورکړئ.

۱۲. حد اقل د ورځې يو وخت ۱وړی باید سره ټول په ګډه وخورئ. د ۱وړی خوراک په دعا پيل او په دعا ختم کړئ.

۱۳. په خپله ښځه هر اړخيزه ياوور وکړی او هغه و هڅوی چی ته له ما ښه کولای شی چی د کور مالی او اداری چاري اداره کړي.

۱۴- د هرو ښو مالي او اداري چارو په ترسره کولو سره هغه وستايئ، کوښښ وکړئ چې هغه د کورنۍ د نورو غړو په وړاندې په ځانګړي ډول د هغې د خپلوانو په وړاندې ۱ره وستايئ.

۱۵. که کومه تېروتنه تړې وشوه هغه ور ته په ۱ړ احتياط متوجه کړئ په ځانګړي ۱ول د دې متل کارول به ګټور وي چې لوښي هغه څوک ماتوي چې يې پربمينځي. هر عمل د اشتباه سره مل وي چې څوک هېڅ عمل نه کوي نو اشتباه به له کومه ځايه وکړي. خو راځه چې اوس پدې خبرې وکړو چی څرنګه کولای شوو د داسې تېروتنو مخه په راتلونکي کې ونيسو او دا بايد د دې سبب نه شي چې ته د دې کار د غزولو څخه لاس واخلې.

۱۲- د کور په کار کې له خپلې مېرمنې سره برخه واخلئ.

۱۷. نوي واده شوي ځوانان بايد دې ته پرې نږدو چې مادي ستونزې د دوی ترمنځ د جګړو زمينه برابره کړي، بلکې دوي بايد خپلې مادي ستونزې يو له بل سره په روښانه توګه شريکې کړي او پرې بحث وکړي او د حل په برخه کې دواړه خپله ونډه روښانه کړي. د ببلګې په ښه: که د يوې خوا هلک کولی شي چې د کار ساعتونه زيات کړي له بلې خوا ښځه هم کولای شي چې يا د يو کار په کولو او يا هم د کور په مصارفاتو کې د کمښت په راوړلو دغه فشار په کورنۍ باندې کم کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸. اکثراً میړونه نه غواړي چې ناوې دې د ده له اقتصادي مشکل نه خبره شي؛ ځکه دوی فکر کوي چې دا به بیا د هغوی په سترګو کې د دوي قدر او ارزښت کم کړي. متاسفانه دا ښه خبره نه ده، ځکه چې میرمن د خاوند په ستونزو پوهه نه وي هغه نشي کولای چې په ګټوره توګه ورسره د ستونزو په حل کې برخه واخیستي شي او برعکس ممکن د ستونزو د لازیاتوالي سبب وګرځي. د بېلګې په توګه که ښځه د میړه له اقتصادي مشکل نه پوره خبره نه وي، بیا هغه ممکن د کور د ښکلا لپاره غیر ضروري شیان واخلي چې هغه بیا د میړه لپاره د خوښۍ پرځای د لا پریشانۍ زمینه برابروي. ښځې چې هغه د خپل کور د ښایست او د خپل میړه د خوښۍ لپاره اخیستي وي او ګوري چې میړه یې نه دا چې د هغې ددغه ابتکار قدر نه کوي، بلکې برعکس د هغه د خفګان سبب کیږي، د میړه د عدم علاقې د اصلي علت د نه پوهیدو له کبله هغه فکر کوي چې ممکن میړه یې ورسره د بې مینې توب په وجه د دې د دغه ابتکار قدرداني نه کوي او پدې توګه دا بیا د دوي ترمنځ د سوء تفاهماتو، شکونو، تردیدونو او اختلافاتو د لا زیاتوالي سبب کیږي. د بېلګې په ډول: که ښځه د میړه له اقتصادي ستونزو خبره نه وي، ممکن هغه په بازار کې د کور د ښکلا لپاره یوشمېر داسې قیمتي شیان واخلي چې د دوي له اقتصادي توان سره برابر نه وي او کله چې یې کورته راوړي، په خاوند یې د اقتصادي فشار له امله داسې وضعه حاکمیږي چې هغه د دغه څیز هرکلي په هغه شان نشي کولای لکه څنګه چې یې د ښځې ارزو وي. د میړه له خوا د دغه څیز ناچیزه ګڼل بیا ښځې ته د دې شک ور پیدا کوي چې دا د هغې په لاس د څیزونو د اخستلو او په نهایت کې له میرمن سره د خاوند د نه

مینې لرلو شک پیدا کوي او د نورو ډېرو ناسمو تعبیراتو لمن لا هم پراخیږي.

۱۹. - تر واده وروسته تدریجاً د ښځې او خاوند عمر زیاتیږي، طبیعي ښکلا او انرژي یې کمیږي، د دوي اولادونه زیږي او پدې توګه د دوي مینه چې پخوا یوازې د دوي ترمنځ وه یوه برخه یې د اولادونو خواته منعکس کیږي چې دا بیا په طبیعي توګه د ښځې او خاوند په منځ کې د مینې د کموالي احساس منځته راوړي. دوي باید دا خبره یو بل ته واضح کړي چې اوس یې په مینه کې بدلون راغلي نه دا چې کمه شوې ده.

۲۰- اوس ممکن مېرمن د بچیانو د مسوولیتونو له کبله زیات وخت ونلري چې خپل ځان او خپل نظافت او ښکلا ته هغسې توجه وکړي لکه چې پخوا به یې کوله، دا بیا حتماً د هغې په ښکلا، جذابیت او مینه کولو کې اثر اچوي او پدې توګه یې د خپل خاوند په وړاندې جذابیت او کشش کې کموالي راځي چې دا حالت په غیر مستقیمه توګه د دوي ترمنځ د مینې د کموالي سبب هم کیدای شي. دا مهمه خبره ده چې د یوې خوا ښځې باید ورته متوجه شي او له بل اړخه میړونه د موضوع په اصلي علت پوه کړای شي چې د ناسمو تعبیراتو مخه ونیول شي.

۲۱- د وخت تېرېدل، د بچیانو زیږول او روزل یوه طبیعي پېښه ده چې هغه باید میړونه د یو واقعیت په توګه په نظر کې ولري او پرې نږدي چې دا د ده او د ښځې ترمنځ د مینې د کموالي سبب وګرځي. یو مثل دي چې وایي داسې نشي کیدای چې(زامن مې دې څلور او ښځه مې دې نجلۍ وي) نو دا ضروري ده چې د بچو راوړل د ځوانۍ له ښکلا سره تبادله کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲- ښځو ته توصیه کیږي چې باید د اولادونو په راوړلو سره دوی له خپل پاکوالي او ښکلا نه ناخبره پاتې نشي؛ بلکې د خپلې ښکلا هغه ځلاوالی چې د وخت په تیریدو سره له منځه ځي هغه د ځنې نورو مثبتو تغییراتو په راوړلو سره لکه نوې او ښایسته جامې اغوستل، ښایسته او ژر ژر مک آپ کول، د ویښتانو جوړول او د بدن د ښایست د نورو وسایلو نه په استفادې د خوب په کوټه او بستره کې د زړه رابښکونکو او دلچسپو بدلونونو په راوړلو او خپل خاوند سره د مینې او محبت په نویو طریقو سره د خپل خاوند مینه او توجه د خپل ځان په برخه کې ګرمه وساتي.

۲۳. د (ته اوس زما مال یې) روش او سلوک یو بل ناوړه عمل دی چې ممکن د ښځې او خاوند په منځ کې د مینې په کموالي اثر واچوي. له واده څخه ترمخه هلک او نجلۍ یو له بل سره کتنه د مینې په خاطر کوي، تر واده وروسته هر یو د خپل ملګري په هکله داسې فکر کوي چې (دا دي ته نو اوس زما مال یې) ته خو اوس چیرته راځخه تللی هم نه شې او چې اوس زه څه وایم ته باید هغه ومنې. دا هغه فکرونه دي چې د مقابل لوري مینه او علاقه راکموي. نو اړینه ده چې دواړه (ښځه او خاوند) باید له دغه ډول برخورد او سلوک څخه د یو او بل په مقابل کې په کلکه ډډه وکړي. دغه راز باید خپل روش او سلوک همیش داسې څرګند کړي چې زه تا غواړم، زه تاته ضرورت لرم او ته ماته خاص ارزښت لرې. نو نه یوازې دا چې د سړي او ښځې په خیال کې باید دا ډول کلمات وي، بلکې په خوله او ښکاره ویل یې هم خورا ګټور او د مینې په زیاتوالي کې خورا مرسته کوي.

۲۴. بې ځایه حیا کول: کله کله خصوصاً نارینه داسې فکر کوي چې له خپلې میرمنې سره مینه کول، د هغې ښکلول او یا هغې ته د یوې تحفې

راوړل بد سترګي او بې حیایي ده. نه، هیڅکله هم نه، دا یوه فوق العاده ناسمه مفکوره او منفي نظر دی. دا ډېره ګټوره ده چې خاوند خپله ښځه همیشه وستایي، هغه د خپل مور او پلار او نورو خپلوانو په وړاندې تقدیر کړي، ورسره مینه وکړي او هغې ته وخت په وخت تحفې راوړي. یوه تحفه ولوکه ډېره وړه هم وي چې په اخلاص میرمنې او یا خاوند ته ورکړل شي، هغه د یوه او بل په وړاندې مینه او محبت کې زیاتوالي راولي. خو ښځې یا خاوند ته د تحفې په راوړلو کې باید له احتیاط څخه کار واخستل شي؛ ځکه دا تحفې معمولاً قیمتي وي او دوام ورکول یې بیا کله مشکل وي او بیرته قطع کول یې هم ښه کار نه دي او هم شکونه را پیدا کوي. نو پدې اړه به ښه مشوره دا وي چې د تحفو ورکول، کله نا کله، ناڅاپي او د حیرانتیا وړ او توقع خلاف وي او له بل اړخه یې قیمت باید مناسب وي چې سړي یې د بیا بیا اخیستلو توان ولري. د ماشومانو په وړاندې د خپلې ښځې ښکلول او له هغې سره مناسبه مینه کول حتي د ماشومانو د ډېرې خوښۍ سبب ګرځي.

۲۵. شریکبانۍ سره واضحې او ښکاره خبرې کول او د غیر مستقیم عکس العمل نه ډډه کول:

یو له هغه عواملو څخه چې د دوو شریکبانو ترمنځ د اختلافاتو عمده سبب کیږي هغه یو بل سره د موضوعاتو او مسایلو په باره کې په واضحه او روښانه توګه خبرې نه کول دي. د ښلګې په ډول: که ښځه له خاوند څخه پدې وجه خفه شي چې خاوند یې ورته د اختر لپاره جامې ندي کړي، بیا ښځه دغه موضوع له خاوند سره نه شریکوي او د دې په عوض سبا مانښام د ډوډۍ په وخت کې هغه وید ږي. دې ته غیرمستقیم عکس العمل یا مرورتیا وایي او یا هم د دې لپاره چې خپل خاوند پرې خفه کړي، خپل ماشوم ناحقه او بغیر له کوم موجبه په څپیړه وهي، چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ته ناموزون یا غیر مستقیم عکس العمل ویل کیږي. دغه ډول حادثات په کورنیو کې زیات پیښیږي او یو بل شکل یې هم خپل زور له داسې یو څیز څه ویستل دي چې هغه ضعیفه وي. مثلاً د قهر په صورت کې د ماشومانو وهل، رټل یا د دروازې په زوره او درب سره بندول دا ټول ناموزون او د غیر مستقیم عکس العمل شکلونه دي.

دغه ډول عکس العملونه نه یوازې دا چې اصلي مشکل نشي حلولای، بلکې پر اصلي مشکل نه سربېره د مقابل لوري د لاغوسه کیدو، قهر او خفګان او د نور جدي عکس العملونو زمینې برابروي. پدې برخه کې سپارښتنه دا ده چې د یوه نه منونکي عمل د توقف او اصلاح لپاره باید عکس العمل اصولي، نیغ په نیغه او د ښه سلوک له لارې مطرح شي. او په ربنتینې توګه په هماغه اصلي عامل باندې بحث وشي، نه دا چې په نورو فرعي او غیر لازمي مسایلو باندې.

د خراب عمل په مقابل کې خراب عکس العمل هیڅکله هم خراب عمل نشي اصلاح کولای، بلکې شدت او تکرار یې لا نور هم زیاتوي.

د واده مناسب شرطونه:

اول- د واده مناسب وخت یا عمر:

په مختلفو ټولنو کې ځوانان د عمر په مختلفو مرحلو کې ودونه کوي، د واده لپاره د یو مناسب وخت انتخاب د واده په موفقیت کې زیات اغیزمن دی. د هغې څېړنې په پایله کې چې پدې برخه کې ترسره شوی د واده لپاره مناسب وخت هغه دی چې هلک او نجلۍ خپل تحصیلات تکمیل کړي وي، خصوصاً هغه ځوانان چې د لوړو زده کړو توان او علاقه لري باید له پوهنتون څخه تر فراغت پورې خپل واده وځنډوي او که د پوهنتون د شاملیدو هیله نه لري نو کله چې له (۱۲) ټولګي څخه فارغ شي، ځان ته یو کار او مصروفیت پیدا کړي او د یو څه مادي امکاناتو خاوند شي نو بیا به د واده کول ګټور وي.

له تحصیل څخه تر فراغت وړاندې او په اقتصادي لحاظ په خپلو پښو ودریدلو نه مخکې ودونه که څه هم چې مور او پلار یې زیات پیسه دار هم وي، نه نتیجه نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تعليم په دوره کې د واده کول درې عمده ستونزې را منځته کوي:

۱- ممکن شخص د خپل واده د مسوولیتونو په وجه د خپل تعلیم په برخه کې توجه لږه کړي او پدې توګه یې تعلیم نیمګړی پاتې شي.

۲- د دې له کبله چې دي زیات وخت په تعلیم مصروف پاتې کیږي ممکن د خپل ژوند ملګري ته هغسې توجه ورنکړای شي ، چې د دوی د نوي واده له کبله دوی یو بل ته مکلفیت لري. همدا راز له پوهنتون څخه د فراغت عمر عموماً د (۲۲) کلنۍ څخه پورته وي پدې عمر ځوانان هم په جسمي لحاظ او هم په ذهني لحاظ له واده څخه ښه لذت پورته کولای شي. دغه راز پدې عمر کې دوي یو څه پر خپل ځان اتکا او تحمل پیدا کوي چې د واده او شریکبانې په وړاندې د حوصلې او زغم لپاره زیاته مرسته کوي.

ولې د واده لپاره ښه عمر به دا وي چې له (۳۵) کلونو څخه زیات نشي، ځکه پدې صورت کې د یوې خوا بدني نیمګړتیاوې د واده لذت کموي او له بلې خوا خصوصاً په نجونو کې تر (۳۵) کلنۍ وروسته د ماشومانو زیږول له یو لړ صحي ستونزو سره ملګري وي، پدې توګه سپارښتنه کیږي چې د واده په وخت کې د (۲۲-۲۵) کلونو پورې عمر به ښه عمر وي.

۳:- د تحصیل تکمیل د مالي بنیاد د پیاوړتیا سبب کیږي. د واده کولو په وخت کې باید واده کوونکي په اقتصادي لحاظ په خپل ځان متکي وي. کله چې ځوانان خپل تحصیلات تکمیل کړي او د یو کار او مصروفیت خاوندان شي، ممکن خپل مستقل اقتصادي امکانات ولري.

دویم- مالي استقلالیت:

د عمر ترځنګ اقتصادي حالت هم خورا زیات ارزښت لري. مستقل اقتصادي امکانات د ده او د ده د ژوند د شریکبانې پوره ازادۍ ته ښه زمینه برابرولای شي. که نوې واده شوې جوړه ښه اقتصادي امکانات ولري، دوي به مجبور نه وي چې د اقتصادي مجبوریتونو په لحاظ د یو او بل د کورنۍ ځینې بې ځایه قیودات په ځان ومني. که څه هم اکثراً د هلک پلار او مور د خپل زوی د واده زیات مصارف تهیه کوي لیکن دا د توجه وړ خبره ده چې باید هلک د خپلې شخصي مالي ځواک په اساس او تکیه خپل واده او د خپلې میرمنې ورځنې ضروریات او اړتیاوي پوره کړای شي. دا په کلکه توصیه کیږي چې هر ځوان باید له واده څخه ډېر مخکې په خپلو اقتصادي چارو کې په خپل ځان متکي شوی وي او ښه به دا وي چې حتی د خپل واده ټول مصارف او که نه نو یوه زیاته برخه یې له خپلو عایداتو څخه ترسره کړي او تر واده وروسته هم د یوځه اقتصادي امکاناتو لرونکی وي، چې له واده سره سم له اقتصادي فشارونو سره مخ نشي. ښه به دا وي چې تر واده وروسته د یوې تفریحي رخصتۍ لپاره مصارف او د ځینو عاجلو ضرورتونو لپاره یې یو څه مادي امکانات جدا ذخیره ساتلي وي. تر واده وروسته تفریحي رخصتي خورا ضروري او د واده په ټینګښت کې مثبت اثر اچولی شي، ځکه پدې توګه له خپل شریکبانې سره یوځای او له نورې کورنۍ څخه جدا د وخت یوه برخه ګډ تېرول دواړو ته د دې چانس ورکوي چې یو د بل په خوي او عادتونو پوه شي او په خپلو کې نظریات او توقعات په روښانه توګه تبادله کړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده په انتخاب کې مهم ټکي:

د واده په انتخاب کې عمده فکتورونه چې باید په نظر کې ونیول شي په لاندې برخو کې یې مطالعه کوو:

الف- شریکبانې پورې اړوند فکتورونه:

دا هغه فکتورونه دي چې هر ځوان یې باید د خپل شریکبانې په باره کې په روښانه توګه وځیړي.

۱.د شریکبانې شکل:

باید دواړه لوبغاړي د یو او بل لپاره ښکلا تمثیل کړای شي. (ښکلا) یوه داسې کلمه ده چې ځانګړی تعبیر، تفسیر او تعریف نلري. ښکلا د هر چا له نظره فرق کوي. دا په کلکه توصیه کیږي چې له واده څخه تر مخه باید هلک او نجلۍ سره وګوري او یو او بل ته د هغه د فزیکي جوړښت له کبله متمایل او مینه وال وي؛ ځکه هغه ودونه چې د ښکلا او مینې په اساس شوي وي اکثراً ښه دوام کوي او مؤفق وي.

۲. د شریکبانې ذهني تمایل:

پر ښکلا سربېره باید دواړه لوبغاړي د یو او بل په باره کې یو څه معلومات ولري چې د هغوي کړه وړه، ناسته او ولاړه او ورځني سلوک یو بل ته روښانه شي او یو بل ته د قبلیدو وړ وي. په دې اړه زموږ د ذهني او سلوکي مشابهتونو ازموښنه اخیستل د دوي په ذهني توافق پیژندنه کې ډېره مرسته کولای شي.

۳.د شریکبانې تعلیمي او اقتصادي ورته والی:

باید کوښښ وشي چې په نسبي توګه د دواړو لوبغاړو ترمنځ د تحصیل، مسلک او اقتصادي حالت له مخې یو څه ورته والی وجود

ولري. ډېر زیات اختلافات پدې اړوند ممکن وروسته د اختلافاتو د پیدا کیدو او مشکلاتو زمینه برابره کړي.

۴.د مزاج او دلچسپیو ورته والی:

ښه به دا وي چې دواړه شریکبانې د ځینو ټولنیزو او ورځنیو کړو وړو او روشونو په باره کې هم ورته والی ولري. د ببلګې په ډول، یا به دوي دواړه مبلمه پال وي، که یو تن زیات میلمه پال او بل تن لږ یا هیڅ میلمه پال نه وي ممکن دا د دوی ترمنځ په راتلونکی کې د اختلاف پیدا کیدو زمینه برابره کړي. یا برعکس که یو تن خصیص او کنجوس وي او نه غواړي چې یوه روپۍ هم مصرف کړي او بل تن بیا پراخ لاسی او زیات مصرف کوونکی وي دا رنګ حالت هم هم کولای شي د دوي ترمنځ د اختلاف زمینه برابره کړي.

۵.د عمر نږدې والی:

دا ډېره ضروري خبره ده چې د هلک او نجلۍ عمر باید سره نږدې وي. که هلک له نجلۍ څخه تر څلورو کلونو پورې مشر وي ښه خبره ده، ځکه چې یو خوا د هلک بالغېدل وروسته صورت نیسي او له بل اړخه د ښځې عمر هم د نارینه په نسبت زیات وي، دا به بیا د نارینه د مړینې په صورت کې د ښځې د کونډیتوب موده لنډه کړي. ولې په هر صورت د (۱۰) کلونو څخه زیات توپیر باید په جدي توګه ارزیابي کړای شي.

۶.سیاسي نظریاتي ورته والي:

سیاست زموږ د ژوند یوه مهمه برخه ده او هره ورځ موږ له داسې مختلفو مسایلو سره مخ کیږو چې باید پرې سیاسي نظر ورکړو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

حتي د يو مشخص نظر پلوي وکړو. دا چې مور د سياسي پيښو د پيښيدو په اړوند کوم کنترول نه لرو، اخبار، راديو، تلويزون اونور مطبوعات هره شيبه داسې سياسي موضوعات راسپړي او پرې بحث کوي چې مور ممکن پرې مخالف نظريات ولرو؛ نو که ښځه او خاوند يې دوه جلا حتي متضاد نظريې ولري، دا اکثراً د ښځې او خاوند تر منځ د مشاجرو او مخالفتونو سبب کيږي.

دوهم- کورنيو پورې اړوند فکتورونه:

څرنګه چې واده، نه يوازې چې د ښځې او خاوند شريک ژوند وي، بلکې دا د دوو کورنيو ترمنځ د خپلوۍ، ناستې او ګډ ژوند زمينه برابروي، دا ډېره مهمه ده چې د ښځې او خاوند په انتخاب کې د دواړو کورنيو ترمنځ ځينې مشابهتونه وجود ولري او که نه نو بيا دا به په راتلونکي کې د دواړو کورنيو د مناسباتو او بالاخره د ښځې او خاوند په مناسباتو باندې مستقيمې اغيزې کوي. کورنۍ پورې اړوند فکتورونه په لاندې ډول دي:

۱. اقتصادي ورته والی:
ښه به دا وي چې دواړه کورنۍ په اقتصادي لحاظ له يو بل سره نږدې والی ولري، که يوه کورنۍ له اقتصادي پلوه په بلې خوا برتري ولري دا د دې سبب کيږي، چې معتبره کورنۍ هغې بلې کورنۍ ته هغه شان قدر نه ورکوي لکه چې يې ايجاب کوي او دا رنګ غير متوازن حالت بيا د هلک او نجلۍ پر روابطو هم اغيزه اچوي. اقتصادي ورته والې او يا حد اقل نږدې والی مهم دی خو د دې اهميت خصوصاً زمور په ټولنه کې هغه وخت جدي مطرح کيږي، چې د نجلۍ کورنۍ په

اقتصادي لحاظ د هلک تر کورنۍ لوړه وي. په دې صورت کې هلک اکثراً د خپل غرور د ماتوالي شرايط ګوري، چې دا ورته سخت وي او دا بيا د دوي تر منځ جنجالونه او ستونزې را منځته کوي.

۲.اجتماعي ورته والی:
دا به ډېره ګټوره وي چې دواړه کورنۍ د اجتماعي حالت، خويونو او خواصو له مخې يو له بل سره ورته والی او نږدې والی ولري. د زيات تفاوت په صورت کې ممکن دغه اختلافات د هلک او نجلۍ د ورځنيو کړو وړو په برخه کې مختلف اثرات پيدا کړي او پدې توګه د دوی کړه وړه کېداي شي د دوی ترمنځ د اختلافاتو زمينه برابره کړي، چې همدې اصل ته په اسلام کې د (کف) خطاب شوي او کف يې د واده په انتخاب کې خورا جدي توصيه کړې ده.

۳.د دواړو کورنيو نږدې استوګنه:
سره له دې چې د دواړو کورنيو نږدې استوګنه کوم جدي ټاکونکی نقش نلري خو بيا هم د نږدې اوسيدونکو کورنيو ترمنځ د خپلوۍ کول کېداي شي د دې سبب شي، چې دغه کورنۍ يو- بل ته د لا تقويې او ښه شخصيت او کومکونو د ورکولو زمينې برابرې کړي. اما ځينې نور بيا د نږدې کورنيو اثرات منفي بولي او داسې فکر کوي چې که له کورنۍ سره ډېرې نږدې وي، کېداي شي يوه خوا هغې بلې کورنۍ ته زيات اجتماعي پلوي او قوت ورکړي، خو له بل پلوه د خسر خيلو نږدې والي کېداي شي د هلک او نجلۍ ترمنځ د تحريک ورکولو او منفي رول زمينې برابرې کړي چې دا به بيا د دواړو د واده په برخه کې منفي اثرات ولري. که دواړه لوبغاړي په جدي توګه د دوی د کورنيو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مداخلو مخنيوی وکړای شي، بيا د نړۍ کورنيو ترمنځ د واده کول به
ډيرګټور وي.

د ښځې او ميړه حقوق پر يو بل باندې:

حقـوق او مسـوولیتونه د يـوې سـکي دوه مخونـه دي. حقـوق بيلـه مسوولیته اصلآ وجود نشي پيدا کولای، مثلآ يو ښځه هلتـه پـه يـوه نارينـه حقوق پيدا کوي چې د دوي ترمنځ واده وشي او د واده پـه وجـه اول نارينه د ميړه توب مسوولیت ومني ، بيا د ښځې او نارينه د حقوقو مسئله مطرح کيدای شي او مسوليتونه بي له حقوقو تر سره کيدای نشي. د انسانانو ترمنځ ژوند هلته ښه او خوندور تيريدای شي، چې هر يو د بل حقوق وپيژني، درناوي يې وکړي او هغه په سمه بڼه ادا کړي. په يوه ټولنه او نظام کې هم کـه ملت پـه دولت حقوق لري نو خلک هم د دولت په مقابل کې مسوولیتونه لري. بل خوا د دولت صلاحيتونه هلتـه د منلو وړ وي چې هغه دولت د خلکو حقوق ومني او هغه ورتـه ادا کړي. واده هم يو اجتماعي پروسه ده چې د هغې په اساس ښځه پـه خاونـد او خاوند په ښځه يو لړ حقوق حاصلوي.

يو هلک او نجلۍ تـه دا ډېره ضروري خبره ده چې لـه کـوژدن او تعهـد ورکولو نه مخکې له خپل مقابل لوري نه د خپلو حقوقو په اړه د هغـه پـه خبرتيا او پوهاوي ځان مطمئن او خپل مقابل لوري سره په تفصيلي بڼه خپل حقونه روښانه کړي، چې ډاډه شي مقابـل لـوري يـې د ده پـه حقوقـو پوه او د سرته رسولو کلکه ژمنه يې کوي. د دې لپـاره دا اول ضـروري ده چې ښځه او نارينـه دواړه هـر يـو پـه خپلـو حقوقـو او د مقابـل لـوري پـه حقوقـو پـوه وي. د ښـځې او ميـړه تـرمنځ د حقوقـو پـه اړه الله تعـالي پـه سورت البقـر کې فرمـايلي دي: (ولهـن مثـل الـذي عليهـن بـالمعروف و لرجال عليهن درجه.) ژباړه: (د ښځو پـه ميړونـو حقـوق دي، لکـه څرنګـه چې د ميړونو په ښځو حقوق دي، اما ميړه يوه درجه لري چې هغه د کـور مشري ده). که زير شو دلته د ښځو حقوق اول ذکـر شـوي او بيـا د نارينـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقوق خو نارینه ته د مشرۍ حق ورکړل شوي دي. په زړه پورې خو دا ده چې یوه ښځه پر میړه ۲۲ حقونه لري، مګر میړه بیا پر ښځه ۸ حقونه لري. د دې لپاره چې په دې اړوند مو ځانونه لا ښه پوه کړي وي، دا حقوق په تفصیل سره ذکر کوو:

الف- د ښځې حقوق په خاوند باندې:

۱- د مهر حق: مهر یو مقدار پیسې، طلا یا نور ارزښتمن څیز دي چې د نکاح په وخت کې ټاکل کیږي، چې باید میړه یې ښځې ته ورکړي. سره لدې چې دا مهر هر وخت ورکول کیدای شي خو غوره طریقه یې دا ده چې د نکاح په وخت کې ورکړل شي. ښځه کولای شي چې خپل مهر خاوند ته وبښي. د مهر کوم خاص اندازه معلومه نه ده. سره لدې چې د مهر زیاتوالي په شرعیت کې کوم ممانعت نه لري، کمه اندازه یې غوره بلل شوې او مستحب ده. پدې اړه حضرت محمد (صل الله علیه وسلم) فرمایي: (این اعظم النکاح برکته ایسره مونته.)

ژباړه: (هغه نکاح ډیر برکت لري چې د مهر تکلیف یې کم وي.) په شرعیت کې د مهر کمه اندازه حتي د قرانکریم د څو ایاتونو ورزده کوونه، یا دوه موټي خرما هم قبوله شوې ده. د حضرت محمد (ص) د هیڅ ښځې یا لور مهر له ۴۸۰ درهمو څخه چې اوس تقریباً (۷۰۰۰) افغانۍ کیږي زیات نه وه.

۲- د نفقې حق: د اسلام مقدس دین د ښځې نفقه په خاوند فرض کړېده. پدې اړه حضرت محمد (ص) فرمایلي دي: (و حقهن علیکم ان تحسنوا الیهن في کسوتهن و طعامهن.) ژباړه: (ستاسو د ښځو پر تاسو دا حق دي چې هغوي ته ښه لباس او خواړه تهیه کړئ.)

۳- د اوسیدو د ځای حق: ښځه په میړه دا حق لري چې د هغې لپاره له توان سره برابر اما مصؤن کور اماده کړي. پدې اړه الله تعالي فرمایلي دي: (اسکنوهن من حیث سکنتم من وجدکم.) ژباړه: (تاسې خپلې ښځې پداسې ځایونو کې ساتئ کوم ځای چې تاسې اوسیږئ او ستاسې په توان برابر وي)

۴- د لباس حق: میړه باید د رواج او شرعیت په مطابق د خپلې ښځې لپاره ښایسته او ښکلي لباسونه اماده کړي. په دې اړه د دوهمې مادې حدیث په وضاحت ویلي دي. د لباس تعداد ندي معلوم خو په کال کې اقلآ دوه جوړه لباس لازمي ګڼل شوي دي.

۵- د کوروالي حق: ښځه حق لري چې میړه باید ورسره په ښه او نیک سلوک کوروالي وکړي. پدې اړه رب العلمین فرمایلي دي: (فاتوهن من حیث امرکم الله.) ژباړه: (تاسې باید له خپلو ښځو سره کوروالي وکړئ، له هغې لارې څخه چې مباح دي یعني د معقد لار منع کړل شوې ده. (د کوس له لارې، نه دا چې د کونې له لارې)).

۶- د احترام او قدرورکولو حق: ښځه په میړه حق لري چې عزت او احترام یې وکړي او هغې ته هیڅ ډول داسې بدې خبرې یا ستغ الفاظ استعمال نه کړي چې هغه پرې خفه کیږي او نه باید هغه په فزیکي لحاظ وځوروي. په دې اړه په یو حدیث شریف کې راغلي دي: (اذ ما اکرمهن الا کریم ولا اهانهن ملا ندیم) روایت دي د ابن ماجه څخه. ژباړه: (عزتمند نارینه د ښځو درناوي کوي او رذیلان نارینه د ښځو سپکاوي کوي)).

۷- د تعلیم حق: په میړه د ښځې تعلیم لازمي دي. دا تعلیم کیدای شي چې دیني، فرهنګي، مدني او یا اخلاقي او ټولنیز وي، چې معاصر

(c) ketabton.com: The Digital Library

علوم ټول پکې راتللاي شي. په دې اړه حضرت عايشې (رض) فرمايلي دي:
(نعم النسا؟ نسا؟ الانصار لم يمنعهن الحيا؟ ان يتفقهن في الدين) بخاري.
ژباړه: (د انصارو ښځې نيکې دي او حيا د دې سبب نشي کيداي چې هغوي دې د دين د زده کړې نه محرومې کړي.) همدا راز حضرت عروه بن الزبير (رض) فرمايلي دي: (ما رايت احد اعلم بفقهو لا طب ولا شعر من عايشه) بخاري. ژباړه: (ما داسې څوک نه دي ليدلي چې په فقه، طب او شعر ويلو کې تر عايشې بې بې اوچت وي).
۸ـ د ښه سلوک حق: نارينه بايد له ښځو سره درومد او ښه سلوک وکړي. الله پاک فرمايلي دي:
(و عاشروهن بالمعروف) سورت النسآ.
ژباړه (ښځو سره په غوره او ښه توګه سلوک وکړئ).
۹ـ د کور او کوروالي د رازونو د پټ ساتلو حق: بايد نارينه او ښځه دواړه د کور او کوروالي رازونه پټ او خوندي وساتي.
۱۰ـ د ارايش او ښکلا حق: لکه څرنګه چې نارينه د ښځې ارايش او ښکلا خوښوي، همدا راز ښځې هم د نارينه پاکوال او ښکلا خوښوي. نو ښځه دا حق لري چې خاوند يې بايد هغې ته ارايش وکړي، يعني خپل نظافت او پاکوالي وساتي. په ښکلا کې دا لاندې شيان شامل دي:
- د ويښتانو اصلاح کول، مينځل او ږمنځول.
- وخت په وخت د بغلونو او تناسلي الې د شاوخوا ويښتانو کلول (پاکول)
- ښکلې او پاکې جامې اغوستل.
- د عطر يا نورو خوشبويو وهل.

- د خولې او غاښونو برسول او يا مسواک وهل.
او د نوکانو لنډول او له سګرتو او نصوارو څخه پرهېز کول.
۱۱- د کور په کارونو کې له ښځې سره د مرستې کولو حق: ميړه بايد خپلې ښځې سره د کور په کارونو کې مرسته وکړئ.
۱۲- د مشورې حق: ميړه بايد له خپلې ښځې سره د کور په کارونو کې هميشه مشوره وکړي.
۱۳- د ښځې د خپلوانو او ملګرو د درناوي حق: ميړه بايد د خپلې ښځې له خپلوانو او ملګرو سره درومد سلوک وکړي.
۱۴- د خپلوانو کره د تللو او د هغوي د راتللو حق: ښځه دا حق لري چې په مناسبو وختونو کې د نېږدې خپلوانو کره د ميړه په اجازه او د ضرورت په صورت کې د هغه په ملتيا د خپل پلار، مور، ورور، خور او نورو نېږدې خپلوانو کورونو ته د مړي او ژوندي او يا هم د هغوي د ليدو په غرض ولاړه شي او يا هم د هغوي د راتللو په صورت کې د ښځې د خاوند لخوا په پراخه تنده هرکلي وويل شي. البته پداسې حالاتو کې ښځې ته د دې زمينه برابرول چې هغه له خپلو خپلوانو سره ازادانه خبرې اترې وکړي ښه کار دي.
۱۵ـ د ښځې د ابرو ساتنې حق: بايد ميړه د خپلې ښځې او د هغې د خپلوانو ابرو او عزت وساتي، خاصتآ د ښځې د ابرو ساتل فرض دي. په دې اړه حضرت محمد (ص) فرمايلي دي: (ثلاثته قد حرم الله عليهم الجنتهمد من الخمرو العاق والديوث الذي بقر في اهله الخبث) مشکوت. ژباړه: (درې تنه جنت ته داخليداي نشي، د شرابو معتاد، د پلار او مور ازاروونکي او دووس (هغه څوک چې خپله ښځه له پردیو نارينو سره د نامشروعو اړيکو لپاره پرېږدي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶- د کار او ملکیت حق: ښځه حق لري چې کار وکړي او پدې وسیله ځانته ګټه ترلاسه کړي، پدې شرط چې د ښځې کاري بوختیا د خاوند د حقوقو او غوښتنو خنډ نشي. همدا راز ښځه حق لري چې ملکیت او جایداد ولري.

۱۷- د میراث حق: ښځه حق لري چې د میړه د وفات کیدو په صورت کې د هغه له پاتې شوي مال نه میراث ترلاسه کړي.

۱۸- د سلام ورکولو حق: ښځه په میړه دا حق لري چې هغه باید ورته سلام ورکړي او احترام یې وکړي.

۱۹- د نیوکو حق: ښځه دا حق لري چې د میړه په تېروتنو او ناروا کارونو نیوکې وکړي.

۲۰- د ناروغتیا د علاج او پرستاري حق: که ښځه ناروغه او یا معیوبه وي، په میړه د ممکنه علاج او پرستاري حق لري چې هغه باید د خپلې مېرمن اړوند حاجتونه وړ پوره کړي.

۲۱- د عدالت حق: که یو میړه دوه یا زیاتې ښځې ولري، پدې صورت کې هره ښځه له نورو سره د برابر سلوک، کوروالي او نورو امتیازاتو حق لري.

۲۲- د ښه سلوک حق: ښځه په میړه دا حق لري چې ورسره ښه سلوک وکړي.

۲۳- د خلع (جدایۍ) حق: لکه څرنګه چې میړه د طلاق حق لري، همدا راز ښځه د خلع حق لري چې په خلع کې باید ښځه یو څه مال متاع خاوند ته ورکړي چې هغه خوشې کړي. خلع بیدون له موجب نه هم امکان لري ولې دا بیا یو تقبیحي عمل دي.

ب: د میړه حقوق پر ښځه:

۱- د فرمانبرداري حق: لکه دمخه مو چې وویل، میړه د کور مشر وي او باید د کور نظم، دسپلین او پلانونه جوړ او عملي کړي، ښځه باید د هغه روا امرونه ومني، اما په نا روا کارونو کې بیا دا اصل لازمي نه دي.

۲- د سړي د شتمنۍ، ملکیت او حرمت ساتنه: ښځه باید د میړه د کور، اسبابو پوره ساتنه وکړي او د کورني حرمت او پاکۍ بشپړ درناوي یې وکړي.

۳- د کور د کار حق: ښځه مسوولیت لري چې د میړه د کور کارونه (لکه د ډوډۍ پخول، د کالیو مینځل، د لوښو مینځل، د کور جارو کول او د ماشومانو پاکول) په ښه توګه او د میړه له توقع سره سم تر سره کوي او کور به پاک ستره ساتي.

۴- نظافت او د سینګار کول: میړه په ښځه حق لري چې د هغه لپاره بهترینه ښکلا تمثیل کړي، خپل نظافت پاک وساتي، ښکلې جامې واغوندي، خپل ویښتان سم جوړ، پاک او غوړ کړي، ښه عطر استعمال کړي، خوله او غاښونه پاک برس او یا مسواک کړي.

۵- د میړه په کور کې اوسېدل: دا د میړه حق دي چې د هغه میرمن باید د ده په کور کې و اوسي او بې میړه له اجازې هیڅبرته حتي خپلو خپلوانو کره هم لاړه نشي. له خپلوانو کره تګ د میړه په اجازه جواز لري خو ژر باید بیرته خپل کور ته را ستنه شي. دغه راز چېرته چې د خاوند خوښه وي هملته باید ښځه استوګنه وکړي نه داسې چې خاوند کوم ځای استوګنه خوښوي، مېرمن دې ورسره مخالفت وکړي نه، هېڅکله هم نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶ـ د ناروغۍ په وخت کې د میړه نه پرستاري: دا د میړه په ښځه حق دي چې د ناروغۍ په وخت کې له هغه نه په ممکنه اندازه په ښه توګه پرستاري وکړي، مګر دا چې د ښځې په وس پوره نه وي.

۷- د کور والي (جماع) حق: د حیض - د ښځې هغه میاشتینۍ ناروغي چې تړي وینه راځي او نفاس هغه موده چې د ماشوم د پیدا کیدو نه پس له ښځې نه وینه او نور افرازات راځي- نه بغیر ښځه باید هر وقت د نارینه د کور والي غوښتنه ومني او هغه سره په مینه کور والي وکړي.

۸ـ د طلاق حق: میړه کولای شي چې د لزوم په صورت کې ښځې ته طلاق ورکړي، مګر دا طلاق ورکول باید بیځایه د ښځې د ازار سبب نه شي.

د واده د بریا لپاره څو با ارزښته وړاندیزونه:

که مو پام کړې وي حتا هغه ودونه چې که څه هم د دوو مشابهو کسانو ترمنځ صورت یې نیولي وي، هغه رنګ دوام نه کوي لکه څرنګه چې شروع شوي وي. خصوصآ په غربي نړۍ کې، چې د ودونو کول په خپله خوښه وي اکثراً هلکان او نجونې چې ودونه کوي لومړي یو له بل سره ډېره زیاته مینه لري، مګر ډېر ژر دا مینه سړه او بالاخره یې د ژوند لار سره بېلږي. برعکس په وروسته پاتې او کلتوري ټولنو کې ګڼ ودونه په شخړو او ناندریو پیل خو تدریجاً وخت په تېرېدو د سولې او ګزارې کولو خواته ځي.

تر واده وروسته په ودونو کې د ستونزو د زیاتوالي درې عامله وي:

۱- تر واده وروسته اکثراً کورنۍ تشیکل شي، ښځه او خاوند دواړه یو لړ هغه ازادۍ د لاسه ورکوي چې تر واده پخوا یې لرلې. د بېلګې په ډول، دوي چې به هر وخت کور ته راغلل پروا به یې نه کوله، که به یې له هر چا سره ناسته ولاړه وه، کوم خاص قیودات پرې نه وو، مګر تر واده وروسته هم په اخلاقي او هم د مکلفیتونو په لحاظ دواړه ښځه او خاوند ځان مجبور احساسوي چې په خپل ژوند کې یو لړ تغییرات راولي، چې یو له بل سره د خوښۍ او همکارۍ ګډ ژوند ولري، له بده مرغه ځینې ځوانان بیا دا توانمندي نلري چې دغه ضرورت محسوس کړي او بیا تر واده وروسته هم غواړي چې هماغه شان بې قیده و شرطه (آزاد) ژوند ولري، چې دا بیا د هغه د ژوند شریکبان ته د بې اعتنایۍ، بې مینیتوب، شک او تردید سوالونه پیدا کوي او دغه تردیدونه او شکونه بیا د مینې د کمښت، اختلافاتو، مشاجرو او جنګونو او بالاخره د جدایۍ سبب کیږي، پدې توګه ځوانانو ته جدي توصیه کیږي چې تر واده وروسته دواړه په خپلو ځانونو کې یو لړ بدلونونو راوستو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ځانونه اماده کړي. هو ، کله که کوم ځوان بیا د یو معقول معذرت له کبله په ټاکلي وخت کور ته نشي راتللای، هغه دې په روښانه او تفصیلي بڼه خپل شریکبانې ته ووایي او له راتللو سره سم دې تري معذرت غوښتلو ترخوا باید د هغه وخت مکمل ګزارش ورکړي.

۲- تر واده وروسته یو لړ اقتصادي مکلفیتونه او کورني مسوولیتونه د نوي واده شویو ځوانانو لپاره د خستګی، بې حوصله ګی، قهر او غوسې زمینې برابروي او د دغه قهر او غصو غیر موزون کنترول بیا ښځه او خاوند په خپل منځي جنګ جګړو اخته کوي.

واضح خبره ده چې تر تازه واده وروسته ګڼ ځوانان د کور یو شمېر سامان الاتو او وسایلو ته ضرورت لري، خو په دې سربېره اکثراً ځوانان په ودونو کې د غېر معقولو اضافي مصارفو له کبله قرضداري شوي هم وي. دغه راز د واده د مشغولیتونو له کبله د څه مودې لپاره له کار او وظیفې څخه هم بې کاره شوي وي، پدې توګه دا ټول مسوولیتونه او اقتصادي ناتوانۍ دوی یو لړ فشارونو او ستونزو سره مخ کوي. له بل اړخه دوی له هغو مرستو څخه چې پخوا به یې له مور، پلار او نورو څخه ترلاسه کولې هم محرومیږي، ځکه خپلوان فکر کوي چې دوی اوس د واده خاوندان دي، باید په خپلو پښو ولاړ وي او هغوی نه غواړي چې دوی تر دې زیات په نورو متکي پاتې شي خو له بده مرغه چې د خپلوانو لخوا له دغسې ځوانو جوړو سر دفعتاً د مرستو بندول ډېره دردوونکي وي او پدې توګه دوي یو لړ ضروري شیانو ته ضرورت او له بل لوري د همکاریو او عایداتو کمېدل پر ځوانانو یو لړ فشارونه او ستونزې ورتحمیلوي چې دا فشارونه بیا د دې په عوض چې په یوه مناسبه او سنجیده زغم او حل کړي، برعکس د ناموزون اثر تر تاثیر لاندې د فشار، پریشانۍ، قهر او غوسې خواته

ماتېږي او د خپل منځي شخړو او ناندریو زمینه وربرابرېږي. له دې له کبله ځوانانو ته پدې برخه کې لاندې توصیې ضروري بولو.

۱- تر واده له مخه د دغو واقیعیتونو په نظر کې نیولو سره پخیله یا د یو پوه خپلوان او یا یو باوري ملګري په مرسته یو درست، ممکن او عملي پلان جوړ کړئ چې هفه ستاسو له شرایطو سره برابر وي.

۲- کوښښ وکړئ چې تر واده له مخه یو څه مناسب مالي امکانات د یوې مودې لپاره- حد اقل د ۳-۲ میاشتو لګښت- جدا وساتئ.

۳- په واده کې د قرض کولو څخه خصوصاً له لنډې مودې قرض څخه جداً ډډه وکړئ.

۴- مور پلار او نور خپل خپلوان باید خپلې مرستې او همکاری له نوو واده شوو اولادونو سره ژر قطع نکړي.

۵- د خپل مالي حالت په اړه له خپل شریکبانې سره رښتیني او واضح خبرې وکړئ، چې هغوي هم ستاسو په مشکل پوه او له تاسو سره پدې برخه کې مناسبه همکاري وکړي.

۶- د کور اړتیا وړ ټول توکي لست کړئ او د خپل توان په اندازه یې په ترتیب سره په مناسب وخت کې واخلئ. په یو ځل د ډېرو شیانو د اخیستو او یا هم له خپل توان نه د پورته قیمتي شیانو له پېرلو څخه ډډه وکړئ.

۷- د کورنیو اسبابو د اخیستو صلاحیتونه له مناسب کنترول سره خپلې میرمنې ته وسپارئ.

۸ـ که ضرورت و یوه دوهمه دنده هم پیدا کړئ، چې د خپلو اړتیاوو چاره وکړای شئ.

۹ـ د کور په مصارفو له سره غور وکړئ او ځینې غیر ضروري مصارف بند کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰ـ که اړتیا مو زیاته وي او ستاسو میرمن د ځینو چارو ترسره کولو توان ولري، هغه هم باید کار شروع کړي. مېرمنې کولې شي ځینې واړه کارونه حتي له خپل کوره هم پرمخ بیولای شي.

د واده مراسم او وروستي اثرات یې:

واده د انسان په ژوند کې یو ځانګړي بدلون دي، هر څوک غواړي چې د واده مراسم یې ښکلي، ډېر تاوده او باشکوهه وي، ځینې وخت دغه غوښتنې د احساساتو تر اغېزلاندې راځي او واده والا پدې احساساتو کې خپل تعقل او کنترول له لاسه ورکوي. ځینې یې بیا دومره زیات مصارف کوي چې ګالل یې تر واده وروسته نورې ستونزې را منځته کوي او حتا د دوي دغه خوږ واده له ستونزو او پریشانیو سره مخ کوي. د واده ښه پلان کول یوه مهمه او ضروري خبره ده، پدې برخه کې به دغه لاندې مشورې مؤثرې وي:

۱- ښه به دا وي چې د واده لپاره له کافي مودې راهیسې تیاري ونیسئ. پدې اړوند هغه جدول نه کتې واخلئ چې په ۲ جدول کې د ضمیمو په برخه کې لیکل شوي دي.

۲- البته ښه واده به هغه وي چې هلک او نجلۍ دواړه او که نه حد اقل یو تن یې له یوې زیاتې مودې راهیسې په خپل عاید او امکاناتو متکي وي.

۳- کوښښ وکړئ چې د واده د ورځو لپاره د هیڅ دوست او خپلوان څخه قرض وانخلئ او که حتماً له دغه ناوړه انتخاب سره مخ شوئ، تر ممکنه حده لږې پیسې قرض کړئ او د بیرته ورکولو لپاره یې کافي موده وخت وغواړئ. دا به ښه خبره وي چې که تاسې د هغې تاکلې مودې نه ړومبی خپل پور ور پرې کړئ، مګر دا به د ډېرې پریشانۍ ځای شي چې بیا تاسې تر واده وروسته په تاکلې موده کې هغه پور ور ونه شئ رسولای.

۴- واده ته د میلمنو په راغوښتلو کې هم له پوره دقت څخه کار واخلئ، ضرور نده چې تاسې زیات خلک راوغواړئ، ځکه ممکن

(c) ketabton.com: The Digital Library

مناسبه مېلمه پالنه يې ونشي. ښه به دا وي چې لږ خلک راوغواړئ او ښه قدر يې وکړئ، ګټه او نيک نامي به يې زياته وي. د ميلمنو په اړوند د خپل شريکبانې له کورنۍ سره هم خبرې وکړئ، د ميلمنو راغبنتلو لپاره يو ځل عمومي لست جوړ کړئ او بيا يې له جملې څخه يوازې هغه کسان راوغواړئ چې ستاسو د اړتيا په وخت مو په درد دوا کېږي او يا مو نېږدې خپلوان وي.

۵- واده ته سامان الات او اسباب اخيستل د احساساتو له مخې ونکړئ، ښه به دا وي چې صرف عاجل او ضروري شيان واخلئ او پاتې زيات شيان پرېږدئ. دا به ښه خبره وي تاسې بايد له خپل شريکبانې سره د سامان الاتو په اخيستلو کې صلاح وکړئ، که دا امکانات نلرئ نو کوښښ وکړئ چې د ځينو غير ضروري شيانو اخيستنه تر واده وروسته مودې ته پرېږدئ؛ خو دا خبره خپل شريکبان ته په واضح توګه وواياست چې د هغې د مصلحت او نظر يې لپاره مو د ځينو اسبابو اخيستل ځنډولي دي. دا چاره به نه يوازې دا چې ستاسې د اړينو توکو په اخيستلو کې مرسته وکړي، بلکې ستاسې په واده کې به مينه او محبت لا هم زيات کړي، ځکه ستاسې د ژوند ملګري به پدې پوه شي چې تاسې يې نظر او مشورې ته اهميت ورکوئ.

بله مهمه خبره دا ده چې اکثراً خلک تر واده وروسته د استوګنې ځای بدلوي او يا له مور او پلار نه جلا کيږي، مګر د ځای بدلول ډېر کله د اسباب د خرابئ، ماتېدو او زيان سبب ګرځي او هم يې په کور کې بيا پر کارولو اغېز پرې ووځي او عمر يې کمېږي.

۶- دا په کلکه مشوره ده چې له واده څخه ړومبی د خپل ځانګړي کور خاوندان و اوسئ او په خپل کور کې ولو که وړکی هم وي واده وکړئ،

که د ځينو خاصو ملحوظاتو له کبله دا نه شئ کولای نو بيا د سامان الاتو اخيستنه ترممکن حده محدوده کړئ.

۷- د ځانګړي کور اخيستل د واده نه مخکې د کورنۍ استقلال، عدم مداخلې او د ښه ژوند او مينې د زياتوالي سبب کيږي، د ځانته اوسيدلو په صورت کې بايد د خپلې ښځې او کور امنيتي تدابير په کلکه په نظر کې ونيسئ.

۸- کوښښ وکړئ چې له ځان ښوونکو، درواغجنو او نمايشي کړنو څخه (چې ځان وښيئ چې ته ډېر پيسه داريې، يا داسې نور)، تر ممکن بريده ډډه وکړئ، ځکه دا بيا ستاسې نورو پلانونو باندې منفي اغېز پرېباسي.

۹- د واده مراسم يوه سټرې کوونکې او فشار راوړونکې مرحله ده اکثراً د واده د کورنۍ خلک د ستومانۍ په وجه خپله حوصله مندي او استقامت له لاسه ورکوي او په ودونو کې جنګونه او خفګانونه منځته راوړي.

۱۰- د يو مشکل د پيدا کيدو په صورت کې تر ممکن حده تاسو پخپله مداخله مه کوئ او په عوض مو خپل يو معاون ته وظيفه ورکړي چې هغه مشکل وارزوي او د حل لپاره يې لازم اقدام وکړي. خپل معاون ته دا ووايئ چې د موضوع د حل او يا نه حل په اړه بايد ډېر ژر تاسو ته اطمينان او خبر در کړي. او که ضرورت وي فوراً ورسره مشوره وکړئ.

د دې لپاره چې واده مو ښه، ارام او په بريا سره تر سره شي نو:

- د واده د مراسمو په وخت کې ډېر متحمل اوسئ او له هر ډول جدي برخورد څخه ډډه وکړئ.
- د خپل واده په مراسمو کې کوښښ وکړئ چې ځان زيات ستومانه نکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- کافي خوب او استراحت وکړئ.
- کارونه او وظايف د يو تاکلي مهالويش له مخې د کورنۍ مناسبو او مؤثرو غړو ته وسپارئ. په خپل ځان زيات فشار مه راولئ. د کارونو د تقسيم په اړه د ضميمې له اول جدول څخه استفاده کولای شئ.
- دا په ياد ولرئ چې په ودونو او دغه ډول نورو لويو او درندو مسايلو کې خامخا ځيني شيان د معمول په خلاف واقع کيږي او د داسې حادثو د پيښيدو په صورت کې خپل استقامت او حوصله د لاسه مه ورکوئ.
- خپله وظيفه بل چاته وسپارئ او ورته ووايئ چې زه تر فشار لاندې يم، غواړم لږ خپل فکر بدل کړم او زما کارونو ته توجه وکړئ. پداسې حالاتو کې ارام پاتې کيدل، حوصله او له نورو نه کومک غوښتل او حتی له مخې څخه لرې کيدل فوق العاده ګټور تمامیږي.
- که تر ډير فشار لاندې راغلې د څو دقيقو لپاره ځان ساحې څخه جدا کړئ او هلته ګوښه ځای کې چې ازاد وي څو ژوړې ساه وې (تنفس) وباسئ او بيا څو قدمه چکر ووهي او خپل مخ په يخو اوبو سره پرېمينځئ، پر دې سربېره يو ګيلاس يخې اوبه هم وڅښئ. تجربو دا ثابته کړې چې د يخو اوبو څښل او يا هم پرې مخ مينځل قهر، غوسه او بې حوصله ګي کنترولوي.
- په ودونو کې خپلوان، ملګري او حتی پردي د احساساتو له مخې مداخلې کوي، حتي نا معقول پيشنهادونه وړاندې کوي او ستاسې پام بلې خوا ته اړوي چې ځيني وخت دا کارونه قصدي او د يوې بلې زړې کينې له وجه هم کيداي شي. بايد دا دواړه صورتونه سره

تفکيک کړای شئ. پداسې حال کې چې هغوی سره مؤدبانه برخورد وساتئ، لاکن له خپل پلان سره سم پرمخ ولاړ شئ.
- يو يا دوه تنه تکړه ملګري فارغ او د ناڅاپي او غير متراقبه پيښو لپاره ودروئ او پر چارو پر کنترول سربېره يې پوه کړئ چې د اړتيا پرمهال مو مرسته وکړای شي. د بېلګې په ډول: ممکن د پلان په خلاف ناڅاپه ميلمانه زيات شي، يا د پروګرام په اوږدو کې څوک خفه او يا کوم جنګ جګړه پيښه شي او يا کوم تاکلي مسئله په خپل وخت او خپل ترتيب ترسره نه شي چې خپله هم له همدغسې يو حالت سره مخ شوې وم. زما د واده په شپه ناڅاپه په نل کې اوبه بنديږ شوې، دا يوه غير متراقبه حادثه وه چې موږ يې ناڅاپه نا سنجول شوې او له غټې ستونزې سره مخ کړو، د ښه تدبير، ښو او پوهو کسانو د منظمې همکارۍ په وجه پدې ستونزې بريالي شو. مګر دا بيا سبا معلومه شوه چې دا مشکل د اوبو د نل مؤظف سړي قصداً کړي و چې له موږ نه څه پيسې تر لاسه کړي. په هغې ورځ موږ پدې پوه نشو او هغه هم جرت ونشو کړای، چې د پيسو غوښتنه وکړي. کيداي شي داسې کارونه برقيان او يا نور اړوند کسان هم وکړي، د پيښې په صورت کې اول خپل استقامت په ځای کړي او پدې خوښ شئ چې تر دې لا زياته ګرانه پيښه نه ده شوې.
- د پلان نيولو په وخت او د وظايفو د تقسيم په وخت کې ټولو تاکل شوو کسانو ته واضح او په کلکه سپارښتنه وکړئ چې د چارو په اوږدو کې د بې ځايه جنګ زمينه برابره نکړي. لکه د واده د غرمې د ډوډۍ په وخت کې زما يوه ښه دوست راته يو غلط خبر راکړ چې د خبرېدو په وجه يې زه په قهر او غصه شوم او خپل څو تنه خواړه ملګري او همکاران مې چې ما يو شمېر دندې ورسپارلې وې، مګر دوي هر يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه نا څه غفلت کړي و ، مسله دومره سخته نه وه لکه ما چې پرې هغوي خفه کړل. دا د دې باعث شو چې هغوي خپل وظایف پرېږدي او زمور ستونزه لاهم زیاته شوه. که زما دغه دوست له تعقل څخه کار اخیستی و ، ده کولای شو چې هغه مشکل یې په خپله په ډیره اسانۍ سره حل کړای وای، د دې په ځای چې مشکل حل کړي ماته یې هم خبر په افراطي ډول راورساوه چې ما هم د فوق العاده ستومانتیا په وجه ونشو کولای ستونزه په درسته توګه درک او حل کړم او بالاخره کار پسې لا خراب شو.

نو پدې توګه جدي سپارښتنه کیږي چې د ښه نظم په خاطر وظایف مؤثرو او حوصله مندو خلکو ته چې د ښه کار او مشکل د حل توان ولري وسپارئ. دوي ته په ښکاره ووایئ چې دا حالت ډیر حساس دی کوښښ وکړئ چې د موضوعاتو په حل کې ممکنه ونډه واخلئ او د بیځایه مداخلو او جنجالونو مخه ونیسئ.

• بله مهمه خبره دا ده چې کله خلکو ته وظایف ور سپارئ نو کوښښ وکړئ چې هغوي ته اړوند مناسب صلاحیتونه هم ورکړئ او پدې اړوند نورو مؤظفو خلکو ته هم دا ووایاست چې پدې برخو کې د هغوي اطاعت مندي وکړي.

• د پرابلمونو او مشکلاتو د حل لپاره له ځان نه جدا یو ټاکلې (دوه یا درې کسیزه) اما توانمنده او هوښیاره او حوصله منده کمیټه وټاکئ او نور خلک پدې پوه کړئ چې د مشکل په صورت کې هغوی ته مراجعه وکړي او ټول مسایل ستاسې په غاړه وا نه چوي.

• کوښښ وکړئ چې د هرې ساحې لپاره د ټاکوونکي تصمیم نیوونکي سړي ترخوا دهغه لپاره یو یا دوه تنه معاونین هم غوره کړئ

چې د ضرورت په صورت کې هغه ته مشوره ورکړي او یا هم د هغه د عدم موجودیت په صورت کې د هغه وظایف ترسره کړي.

• کوښښ وکړئ چې وظایف خلکو ته د هغوي د موافقې او توانمندۍ په اساس وسپارئ ځکه اکثراً د عدم علاقې او یا عدم مؤثریت له وجې خلک خپل وظایف بې له دې چې چا ته خبر ورکړي پرېږدي چې پدې توګه د کار په ادامه او نظم کې فوق العاده ستونزې منځته راځي. د بېلګې په ډول: زما د لور واده و او په دروازه کې د راتلونکو میلمنو د روغبړ او د کارتونو د "چک" کولو کار مې یو داسې ملګري ته سپارلی و چې هغه له موسیقۍ سره ډیره زیاته مینه درلودله، د ساز له پیل سره سم هغه مخکې له دې چې وظیفه یې ختمه شي صالون ته راغلی و او د موسیقۍ په اوریدو مصروف شو. دا د دې باعث شو چې څو تنه نابلل شوي کسان د واده صالون ته داخل شي او د یو ډول تشنج او تشویش پیدا کولو سبب وګرځي. سره له دې چې د مؤثر او ښه اقدام له لارې مور د دغه تشنج مخنیوی وکړو لې که لږه نوره بې غوري شوې واي ممکن د یوې غټې حادثې او ستونزې زمینه یې برابره کړې وی.

تر ټولو ښه خبره دا شوه چې هغه مؤظف ملګري سره مو پدې مشخصه مقطع کې کوم برخورد ونکړ کنه نو ممکن هغه هم خفه شوی وای چې دې به د لا زیاتې پریشانۍ زمینه برابره کړې وای، د واده په دې بیمه ورځ مې هغه راوغوښت او تېر شوي ټول جریان مې ورته تېر کړ. هغه هم ه په خپلې بې غوریۍ اعتراف وکړ او دا یې وعده وکړه چې بیا به هیڅکله هم داسې تېروتنه نه کوي چې پدې ډول ما له هغې منفي تجربې څخه هم د هغه ځوان په اصلاح کولو کې مثبته ګټه واخسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څو واده لرونکو تجربه کارو لارښوني:

۱- سره لدې چې د کتاب لیکوال د یو ناکام واده ډېرې ترخې تجربې لري او هغه یې په مختلفو ډولونو د یو شمیر نورو دوستانو له تجربو سره یوځای د دغه کتاب په مختلفو برخو کې له تاسو سره شریکې کړي، په ځای به وي چې پدې برخه کې هم ترې یو څو سپارښتنې په لنډه توګه ذکر کړو.

د لیکوال له نظره:

- واده په مینه وکړئ، واده کې مینه وکړئ او له خپل شریکبانۍ نه هم همیشه مینه ترلاسه کړئ.
- تر واده پس خپل شریکبانۍ تر بل هر چا ځان ته ډېر نېږدې او مهم وګڼئ. لکه چې زما پلار مرحوم به ویل: د واده نه پس پلار او مور او د کورنۍ نور غړي د اسې حیثیت لري لکه واسکټ چې یو غیر لازمي شي دي- او ښځه د اسې حیثیت لري لکه پرتوګ چې یو لازمي او حتمي شي دي.
- تر واده وروسته د خپل ځان او خپل شریکبانۍ د هیلو پوره کول خپل لومړیتوب وګڼئ او هیڅ ته هم اجازه مه ورکوئ چې پدې لاره کې ستاسو خنډ وګرځي.
- تر واده مخکې باید حتماً خپل شریکبانۍ وګورئ او له هغې سره منظمې او په تفصیل خبرې وکړئ.
- ستاسو د شریکبانۍ ښکلا باید تاسو ته دومره زړه راښکونکې وي چې هغې سره مو واده کولو ته وهڅوي.
- د واده یو شمیر اړونده مهم موضوعات باید حتماً د خپل شریکبانۍ او د هغې له کورنۍ سره په تفصیل مطرح کړئ او پدې اړوند خپل پوره اطمینان حاصل کړئ.

- واده په مناسب وخت کې وکړئ، دا ضرور ده چې د واده په وخت تاسو خپل تحصیلات تکمیل کړي وي او په اقتصادي لحاظ په خپل ځان متکي اوسئ.
- په واده کې له زیاتو او بې ځایه مصارفو نه په کلکه ډډه وکړئ.
- د خپل شریکبانۍ سره ژوند په ملګرتوب او ښه تفاهم پر مخ یوسئ.
- د واده په اړه تر موافقې مخکې خپل ټول هغه شرایط چې د خپل شریکبانۍ نه یې په راتلونکي ژوند کې هیله لري، هغه ته په واضح او مفصل ډول و وایئ او د منلو اطمینان یې ترې حاصل کړئ. دغه راز یې په مقابل کې د هغې غوښتنې هم په غور واورئ او یوازې هغه غوښتنې یې ومنئ چې تاسو په سلو کې اقلاً اتیا یې منلو ته تیار اوسی.
- خپل شریکبانۍ سره په کوروالي کې له پوره مینې، رواداری، اخلاص او ابتکارونو څخه کار واخلئ. کوښښ وکړئ چې د مقابل لوري رضا، ارضا او اقناع هم حاصله کړئ.
- په خپلو کورنیو چارو کې د خسرخیلو او زیږنوالو لاس وهنې درک او په کلکه یې مخنیوی وکړئ.

۲- یو ۲۴ کلن سړي چې بې سواده او اطرافي و او د یوې باسواده او د ده له نظره له (خپلواکې) ښاري نجلۍ سره یې واده کړي و او بیا یې واده له ستونزو سره مخ شوي و، ځوانانو ته د اسې توصیه کوي:

۳- له خپلې کچې سره برابر کس سره باید واده وکړئ او پدې برخه کې هر ډول اختلافات که هغه اقتصادي وي، اجتماعي او یا کلتوري، ولوکه ډېر واړه هم وي، په جدي توګه مراعات کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- کوروالی د ښځې یو حق او ارزو ده، خو په کوروالي کې باید ځینې بنسټیز ټکي په پام کې و نیول شي.

• کوروالي نه دمخه باید نارینه او ښځه که امکان ولري ولامبي او که نه نو اقلاً د اوداسه کول دواړو ته جدآ لازمي او د کوروالي نه په خوند او د بل ځل کوروالي ته د اشتها په زیاتېدو کې ډېره مرسته کوي. ښځه باید خپلې سینې او د سینو لاندې ځایونه هم پرېمینځي.

• کوروالی باید د یوه ښه ډېر ساعت لوبېدو او ښکلولو، لاس وهلو او په هغه نهو ځانګړو ځایونو چې د ښځې د پارونې او په شوق راوستلو سبب کېږي نارینه لاسونه ووهي.

• په ژبه دې په ډېره نرمه توګه د ښځې د سینو څوکې و څټل شي، دا د ډېرو ښځو لپاره د مجامعت کولو اشتها را پاروي او د ښځې د مهبل (خاص غړي) افرازات زیاتوا و ترشح کوي.

• مجامعت باید په بسم الله پیل او په ډېره ارامه اول د قضیب (د نارینه خاص غړي) څوکه دې په ورو ورو د مهبل په زړي (Clitorise) او همدا راز د ښځې د خاص غړي په شوندو و سولول شي چې ښځه په تمامه معنی کوروالي ته چمتو شي، نو بیا ژر، ژر قضیب لږ لږ ور دننه او بیرته یې را بیرون کوئ لکن چې ټول قضیب را و نه ووزي.

• نو چې کله ښځه په تمامه معنا چمتو شي هغه به تاسو ته پخپله د ژر ژر د قضیب د ننویستلو او د ښه وړاندې ورتللو بلنه درکوي چې په دې وخت کې معمولاً ښځه هم انزال ته اماده کېدو په حال کې وي. نو که په دې وخت کې دواړه یو ځای انزال شئ، نو دا دومره ډېر خوند او مزه لري چې تاسې به تل د خپلې ښځې سره جماع ته تیار اوسئ او د خپلې ښځې نه بغیر به مو د بل چا سره جماع ته هېڅ لېوالتیا هم پیدا نه شي.

۴- پنځه ویشت کلنه سکینه چې میړه یې په واده کې د زیاتو مصارفو له کبله ډېر قرضداره شوي و او په ډېره تنکۍ ځوانۍ کې یې درې ماشومان وزېرول او بیا یې میړه د غریبۍ په وجه د قرضدارانو د لاسه پیسو پیدا کولو په امید ایران ته وتښتیده. متاسفانه درې کاله وروسته تش لاس او د هیروینو له ناولې روږدتیا سره بیرته کور ته راغي. هغه اوس ځوانانو ته داسې سپارښتنې لري:

• په ودونو کې له قرض کولو او زیات مصرف کولو نه په کلکه ډډه وکړئ.

• تر واده پس کوښښ وکړئ چې د خپل خاوند له اقتصادي وضعې سره ځان برابر کړئ او که ضرورت وي ورسره کومک وکړئ. مه پریږدئ چې پیسې ستاسې او ستاسي د خاوند ترمنځ د جنجالونو او یا هم د هغه د مسافرۍ سبب شي.

۴- بله ۲۳ کلنه ښځه چې د خپلې خوښې د شیطانت، د خاوند د ناپوهۍ او خپلې ښځې ته په غوږ نه نیولو نه په چغو او فریاد ده، خپله کیسه ځوانانو ته د پېغام په ښه داسې بیانوي:

• خوښې مې غوښتل چې خپل زوي (زما میړه) ته خپله ورېره وکړي او خسر مې غوښتل چې خپله خورزه (ما) ورته را واده کړي. بالاخره خسر مې چې زما ماما دي په ما مرکه وکړه او زما واده د ده له زوي سره وشو. خوښې مي کینه واخسته او له ما سره یې بدې ورځې شروع کړې، هره ورځ زما میړه ته شیطاني کوې او هغه زما په ضد لمسوي. د خسر په وړاندې یې زما اړوند څه داسې تهمتونه پر ما راپورې کړل چې هغه یې هم رانه خفه کړ، خاوند مې هم لا تر اوسه د ماشوم په څېر د مور په لاس او خوله دي، زه چې هر څه ور ته وایم خاوند مې هیڅ د هغې په اړه خبرو اوریدو هیڅ پام نه کوي. د مور له

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه يې د زوي او زما ژوند په دوزخ بدل شوي دي. ځوانانو ته زما سپارښتنه دا ده چې:

- تر خپل واده پس په خپل کور کې د هيچا لاسوهنو ته اجازه مه ورکوئ، حتي د خپل پلار او مور، خوښې او خسر ناسمو خبرو ته وخت مه ورکوئ. اقلآ د هغې موضوع سپيناوي کول در ته ضروري دي. مقابل لوري يعني خپلې ښځې ته هم غوږ کيږدئ، چې په واقيعيتونو ځان پوه کړئ. د شيطانتونو ترشا د هغه انسان ولو که ستاسو مور هم وي په اهدافو او علتونو يې ځان پوه کړئ.

۵- يوه بله ښځه چې ۴۰ کلنه ده او د واده يې ۱۹ کاله کيږي، واده يې هم په سلو کې سل د دې او خاوند په خوښه شوي دي، ځوانانو ته دا سې سپارښتنې کوي:

- اول بايد شيرين خوري وکړئ او زيږنوال بايد اولادونو ته د نامزدۍ په وخت کې د دې اجازه ورکړي چې يو له بل سره ناسته ولاړه ولري چې يو بل سره ښه وپيژنئ.
- د هلک او نجلۍ کورنۍ بايد هيڅ يو هم د دوي په کورنيو چارو کې لاس وهنه و نه کړي.
- هلک او نجلۍ بايد د ګډ ژوند له پيله بل ته ګران وي.

۶- يوه بله ۲۸ کلنه ښځه چې ۹ کاله يې د واده کيږي او د ۱۲ ټولګي فارغ التحصيله ده ځوانانو ته سپارښتنه کوي چې:

- لومړي خپلې زده کړې بشپړې کړئ.
- په خپل انتخاب کې جدي پاملرنه وکړئ
- د واده مصارف مو بايد ډير کم وي.
- د دواړو کورنۍ بايد د دغو ځوانانو په کورني ژوند کې مداخله ونه کړي.

۷- يو بل سړي چې ۲۹ کلن دي او ۸ کاله يې د واده کيږي، وايي چې د واده کولو په وخت کې يې د واده په اړوند ډير کم معلومات لرل، دا سې سپارښتني لري:

- ښځه مو بايد ښايسته او لوستې وي.
- د نامزدۍ دوره مو بايد اقلآ (۲) مياشتې وي، چې يو بل سره ښه وپيژنئ.
- بايد د هلک او نجلۍ کورنۍ د دوي په ژوند کې مداخله و نه کړي.

که پورته سپارښتنو ته زيږ شو، نو ليدل کيږي چې ټول د ښې پيژندګلوۍ، په خپل ځان د اتکا، د خسرخيلو د لاسوهنو د مخنيوي، د واده د مصارفو د کموالي او مينې کولو سپارښتنې کوي. څرنګه چې دا سپارښتنې د هغوي له عملي ژوند نه سرچينه اخلي نو ډېرې ريښتونې او مهمې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په واده کې د شریکباڼو د خویونو او فکرونو د مشابهت ضرورت او معلومول:

واده د دوو متفاوتو جنسونو او د دوو متفاوتو انسانانو ترمنځ د یو شمیر کړو وړو شریکول دي چې په دې اړه ممکن هر لوبغاړي جلا او متفاوت نظر ولري. سره له دې چې دا به ناممکنه وي چې د ټولو ټکو په باره کې مخکې تر واده مصلحتونه او نظریات معلوم کړای شئ ولې ځینې ټکي داسې اساسي بریښي چې باید په مختلفو مرحلو کې د هغوي په اړه د دواړو لوبغاړو ترمنځ نظریات تبادله او حد اقل له ۶۰٪ څخه زیات ورته والی پکې وجود ولري.

اوس دا سوال پیدا کیږي چې ایا مورډ کولای شو د مختلفو روحي او سلوکي موضوعاتو په اړه د هلک او نجلۍ ترمنځ د نظر حد اقل توافق او اختلاف پیش بیني کړو؟ او بیا د دغه اختلاف او د اختلاف اندازه وټاکو؟ او یا هم د هغه د بدلولو په اړوند نظریات ورکړو؟ خاصتآ زمورډ د هیواد په ځیر په کلتوري لحاظ په یوه محدوده ټولنه کې چې حتي د هلک او نجلۍ ترمنځ د خبرو کولو چانس دې هم ډېر کم او حتي ناممکن وي؟ د دې پوښتنې ځواب دا دي چې:

هو، د دغه اثر لیکوال د ځوانانو (هلکانو او نجونو ترمنځ د واده د تطابق پیش بیني کوونکي امتحان) اختراع کړي دي چې په ازمایلو سره چې هلک او نجلۍ یې باید سوالونو ته جلا جلا ځوابونه ووایي، بیا دغه ځوابونو ته د کمپیوتر په وسیله نمرې ورکول کیږي او د دې نمرو له لارې د دواړو نظریاتي تطابق فیصدي ټاکل کیږي. کمپیوتر دغه سوالونه او ځوابونه سره مقایسه کوي او تحلیلوي یې او مورډ ته د دې په اړه دغه لاندې معلومات راکوي:

۱- د دغو دواړو کسانو ترمنځ توافق څومره او اختلاف څومره دي؟

۲- د دوي ترمنځ دا اختلاف د ژوند په کومو اړخونو کې ډېر زیات دي؟

۳- او بیا د دوي نه په پوښتنه مورډ دا معلومولای شو چې د دوي ترمنځ د جوړ جاړي امکان څنګه دي؟

ځوانان کولای شي تر نامزدۍ له مخه او یا هم د نامزدۍ په دوره کې دا ازموینه واخلي او په دې توګه له خپل راتلونکي شریکباڼ سره د ګډ ژوند په اړه د خپل روحي تطابق اندازه معلومه کړي او بیا پدې اړه زمورډ سلا مشورې هم تر لاسه کړي.

مورډ دغه کار لپاره داسې یوه ساده او ځانګړې ازموینه جوړه کړې چې حتي هلک او نجلۍ کولای شي هغه جدا جدا په خپل کور کې ځواب کړي او بیا یې مورډ ته په خوندي بڼه راواستوي. مورډ په کلکه د دې سپارښتنه کوو چې هلک او نجلۍ باید د یو بل ځوابونه و نه لولي دا ځکه چې بیا د دې ازموینې هغه اصلي مفهوم ته صدمه رسیږي او ممکن دوي د دې ځوابونو په پوهیدو سره یو له بل نه خفه شي. ځکه دا مهمه ده چې جوابونه باید محفوظ وي.

خو د لاندې موضوعاتو په باره کې توافق النظر جدي او ضروري ګڼل کیږي:

۱- څوک به د کورنۍ نهایي تصمیم نیونکی مشروي؟ سره له دې چې د شرعیت له مخې نارینه (میړه) د کور مسوول او مشر دي، خو په ځینو استثنایي حالاتو کې چې ښځه تر نارینه هوښیاره او توانمنده وي کولای شي د کور مسوولیت او مشري په لاس کې واخلي.

دا ضروري ده چې په کورنۍ کې یو نهایي تصمیم نیونکی معلوم وي، چې د ځینو ورځنیو موضوعاتو په اړوند د عدم موافقې په صورت کې، باید د هغه نفر فیصله نهایي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- څوک به پيسې تنظيموي او د پيسو د مصرف انفرادي تصميم حدود به څه وي؟
۳- څه وخت او څو ماشومان به زيږوي؟
۴- کله او څه ډول کور به اخلي؟
۵- د ښځې او خاوند له خپلوانو سره به څه نوع روابط او تر کومو حدودو پورې ساتي؟
خصوصاً پدې ټکو توافق هلته جدي ضرورت وي چې هلک او نجلۍ د دوو مختلفو کورنيو او مختلفو کلتورونو لکه ښاري او اطرافي، بډاي او غريب، تعليم يافته او بې سواده، تاريخچو لرونکي وي.
مونږ له ټولو پلرونو مينډو او ځوانانو نه غوښتنه کوو چې خپل اولادونه تر واده کولو مخکې او هم ځوانان بايد تر واده مخکې دغه امتحان واخلئ دا به له دوي سره لاندې مرستې وکړي.
لومړي- امتحان به د دغو دوو کسانو (ځوانان تر واده مخکې) او يا هم د ښځې او خاوند ترمنځ د اختلافاتو فيصدي ورپه ګوته کړي چې د دې فيصدۍ د اندزې په نظر کې نيولو سره بيا دوي ته ځانګړې مشورې ورکول کېږي.
دوهم- دا پوښتنپاڼه کولای شي چې د دغو دوو کسانو ترمنځ د اختلافاتو عمده ټکي واضح او روښانه کړي. اکثره خلک پدې پوهيږي چې له خپل شريکبانې سره روحي توافق نه لري لکن دا ورته مشکله اوګرانه وي چې د اختلاف اصلي موضوعات ورته معلوم شي، دا امتحان پدې اړه له تاسو سره مرسته کولای شي چې د خپل منځي اختلاف اصلي ټکي روښانه او بيا يې تاسې د حل لپاره يو له بل سره واضح او روښانه خبرې وکړئ.

درېيم- د دغه امتحان په نتيجه کې تاسې کولای شئ چې زمونږ له طبي مسلکي مشورو څخه هم ګټه واخلئ او د دغو اختلافاتو په اړه د تصميم او حل لارې په برخه کې زمونږ لارښوونې له تاسو سره جدي مرسته وکړي.
په هر حال دا ضروري خبره ده چې يو شمير دغه موضوعات مخکې له مخکې سره بحث شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواده د يـو لـړ اړخونـو، پروګرامونـو او د مصـارفو پـه اړه

تفاهم:

د هلک او نجلۍ ترمنځ تر تفاهم وړاندې دا ضرور ده چې لـه دوي هر يـو په خپلو حقوقو او د مقابل لوري په حقوقو پـوه وي (۱۰۱مخ وګورئ) او بيا دوي هر يو له مقابل لوري څخه د خپلو حقوقو په اړه پوښتنې وکړي او پدې اړه د هغه پوهه او منلو اندازه ځان تـه معلومـه کړي. يـو لـه هغـو مسايلو چې بايد د واده پـه اړه د هوکړې کولـو نـه تـر مخـه بايـد دغـه يـو شمير موضوعات سره بحث او پـرې تفـاهم او موافقـه حاصـل شـي، چې تر تعهد وروسته د اختلافاتو مخنيوي وشي. د ښځې او ميړه ترمنځ پـر تفاهم د اسلام له نظره ډېر تاکيـد شـوي دي. پـدې اړه الله پـاک فرمـايلي دي: (وشاورهم في الامر) ترجمه (اي د الله پيغمبره! تـه د خپلـو کـارونو پـه اړه لـه ښځو سره مشوره کوه) دغـه مسائل پـه عمومي توګه زيـات خـو لاندې موضوعات يې اساسي دي.

(۱) د مهر اندازه. (۲) د ولور موضوع او اندازه. (۳) خوړه (طويانـه) يـا د واده د مصارفو اندازه. (۴) جهيز. (۵) د واده د مراسمو لپـاره مناسـب طريقه ځاي. (۶) په واده کې د ميلمنو د شمېر ټاکنه.

۱- د ولور موضوع او اندازه: لومړي بايـد د ولـور او مهـر پـر فـرق خبـرې وکړو، مهر يو شرعي منـل شـوي اصـل دي چې د نکـاح د شـرعي کيـدو لپاره يو شـرط دي. مهـر هغـه پيسـې دي چې هغـه بايـد ميړه ښـځې تـه د نفس د تصرف پـه مقابـل کې ورکړي. دا پيسـې د ښـځې مـال دي او بـل هيڅوک لکه د نجلۍ پلار، مور، ورور يا بل څوک نشـي اخيسـتلاي. د مهر حداقل اندازه په شريعت کې معلومه نـده، حتـي قـران شـريف د څـو ایاتونو ورزده کول هم پيغمبر(ص) پـه مهـر کـې د قبـول وړبللـي وو. خـو ميړه کولاي شي چې له دې څخه زيات مهر چې که وغواړي خپلې ښـځې

تـه ورکړي باک نه کوي لکن کمه اندازه يې ترجيح شوې ده. ښـځه کـولاي شي چې خپـل مهـر بيرتـه خپـل خاونـد تـه ورکړي. کـه څـه هـم چې د مهـر حداقل اندازه په شريعت کې معلومـه نـده، خـو يـو څـه شـي بايـد وټاکـل شي، چې د نکاح شرطونه پوره شي.

مهر په دوه ډوله دي:

الف- معجـل (فـوري) مهـر: هغـه مهـر دي چې بايـد فـوراً او د نکـاح پـه وخت کې ښځې او يا يې د وکيل له لارې هغې ته ورکړل شي.

ب- مؤجل (ځنډني) مهـر: هغـه مهـر دي چې خاونـد يـې کـولاي شـي تـر واده هم وروسته ښځې ته ورکړي. د دغه مهر اندازه اختياري او د ښځې او خاوند پـه موافقې پورې اړه لري. خـو کلـه چې وټاکـل شـو دا د نارينـه مسوولیت ګرځي چې هرڅومره ژر چې امکان ولـري بايـد ښـځې تـه يـې ورکړي. دواړه مهرونه کله چې ښـځې تـه ورسـېدل پـه ښـځه باندې فـوراً دهغه ذکات لازمېږي نو ځيني خلک بيا د همدې لـه وجهـې موجـل مهـر ځنډوي.

دا ضروري خبره ده چې د دواړو مهرونو په اړه د هلک او نجلۍ تـر منـځ دغه مخکې له مخکې خبرې شوې او د دواړو موافقه پرې حاصله شوې وي. دغه راز هريو بايد ټاکل شوي شرايط له خپلو کورنيـو سره شـريک او هغـوي هـم پـدې فيصـله مخکـې لـه مخکـې قـانع کـړي، کنـه نـو دا موضوع اکثراً بيا د واده د مراسمو په وخت کې د يـو شـمير جنجـالونو، بدرنګينو او سپکاوي سبب کېږي.

۲- د ولور موضوع: ولور هغه پيسې دي چې اکثراً د نجلۍ کـورنۍ يـې په هلک ږدي- د يو اندازه معينـو پيسـو يـا جايـداد پـه مقابـل کې خپلـه لور دغه هلک ته ورکوي-. ولور په شريعت کې جواز نه لـري او د کلتـور

(c) ketabton.com: The Digital Library

له لحاظه هم یو منفي او بد عمل دي. د دغه بد عمل اثرات دوه اړخیزه او دا دي:

الف- ډېرکلهً هلک نشي کولاي چې دغه ډول لوړ ولور پوره کړي او بیا چې کله د فعتاً د یوه لوي مجلس په مخکې له داسې یوې غوښتنې سره مخ شي ، پایله یې بیا د شرم او مجبوریت په لحاظ زغمونکې نه وي او نه یې زوم ردولي شي. پدې توګه د داسې یو پیټي منل وربانديږ وتپل شي چې هغه یې له توانه نه نشي وتلاي او بالاخره یې د پوره کولو لپاره یا قرضدار شي او ځینې ځوانان خو بیا کلونه کلونه له کور او کلي نه مسافر او په نورو هیوادونو کې په غریبۍ پسې د عمر یو مهه او زیاته موده د همدغه غلط رواج قرباني شي. حتي ځینې ځوانان بیا د همدې سوچونو په اوږدو کې چرسیان، پوډریان او ټول ژوند یې تباه شي. نو مخکې له دې چې تاسې د دغسې یوې لوبې ښکار شئ او داسې یوه مرحله کې پدې اړه خبرې کوئ چې حتي تاسې ته د خبرو شرایط هم نه وي. په دې تړاو اړینه ده چې دغه موضوعات مخکې له مخکې لومړي د هلک او نجلۍ ترمنځ فیصله شوې وي او بیا د دوي له لارې او یا هم په مستقیمه توګه د کورنیو د مشرانو له لارې معلوم او په ارامه وجه او باصلاحیته محیط کې له پوره سوچ او فکر سره بحث شوي او د قناعت وړ ګرځیدلي وي، چې د نکاح او عامه مجلسونو په منځ کې له غیرلازمي فشارونو او تحمیلي منلو څخه مخنیوی وشي.

ب - د ولور په اړه باید تاسې داسې فکر وکړئ چې لومړي هغه باید هیڅ ونه منئ او په مقابل کې تاسې د نجلۍ کورنۍ له جهیز څخه معاف کړئ او که په خپلو کې مجبور شوي نو ښه اصل دا دي چې له مناسب حد نه زیات نه وي.

۳. خوړه (طویانه):

طویانه هغه پیسې دي چې ډېرکله یې د نجلۍ کورنۍ د هلک له کورنۍ څخه د واده د مختلفو مجلسونو او مراسمو لپاره نقدې او یا هم د خوراکي موادو په شکل اخلي. کله کله دغه مصارف دومره غیر عادلانه وي چې د هلک د کورنۍ لپاره د یو بې ځایه سردردي سبب جوړېږي. په داسې حال کې بهتره وي چې د طویانې په اړه مخکې له مخکې خبرې وشي او د امکان په صورت کې هغه له منځه یوړل شي او یا اقلاً داسې یوې اندازې ته را ټیټه کړای شي چې د منلو وړ وي.

۴. جهیز:

جهیز هغو اسبابو ته ویل کېږي چې ښځه یې له ځان سره د خاوند کورته وړي. سره لدې چې دا موضوع په افغانستان کې په ډېره پراخه کچه دود نه ده، اما په ځینو نورو هیوادونو لکه پاکستان، بنګله دیش او هندوستان کې دا د نجلۍ په کورنۍ یو غیرضروري، لازمي بوج وي چې په هغو ملکونو کې دغې موضوع دومره مشکلات رامنځته کړي چې زیاتره نجونې یې له دې وجې واده نشي کولاي.

د جهیز موضوع درې ستونزې لري: لومړي دا چې دا د نجلۍ د کورنۍ لپاره یو اضافي سر دردي وي او د تکلیف سبب یې کېږي. دوهم دا چې ځینې ښځې بیا تر واده وروسته له دې شیانو نه استفاده کول صرف خپل صلاحیت بولي چې دا بیا د میړونو په صلاحیتونو کې یو ډول مداخله ده چې د اضافي ستونزو سبب جوړېږي.

درېیم کله کله ممکن د جهیز سامان د نوو واده شوو کسانو له شرایطو سره برابر نه وي چې پدې توګه تر ې ښه فایده نشئ پورته کېداي. د بېلګې په ډول: کله چې زما لومړي واده کیده، نو زما خسرګنۍ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيښوريان وو د يوزيات اندازه جهيز په تيارولو مصروف وو ، زه له دې ډول چارې سره په کلکه مخالف وم (د تفصيل لپاره ۲۲مخ وګورئ) نو لدې کبله په کلکه سپارښتنه کوم چې دا به ښه خبره وي چې نجلی د جهيز په عوض هر هغه څه چې يې پلارګنی هغې ته ورکوي د نقدو پيسو په ځير له ځان سره د خاوند کورته يوسي او بيا پرې هلته د مېړه په مشوره د اړتيا وړ هغه اسباب واخلي چې د دوي له استوګنځي سره مناسب وي. دې چارې به له يو اړخه د وړلو راوړلو ستونزه کمه کړي وي او له بلی خوا هغه به يې د زيانمنېدو يا ماتېدو مخنيوي او له پيسو مناسبه ګټنه اخستلې وي.

۵. د واده د ځای او مصارفو تعينول:

د واده د مصارفو په جمله کې يو عمده او لوي مصرف د واده د محفل ځاي، د غذا نوعيت، سندرغاړي او د ميلمنو شمير دي. څرنګه چې دا هم د مصارفو يو مهم اوغټ اړخ تشکيلوي، نو دا به ښه وي چې پدې اړه هم مخکې له مخکې خبرې شوې وي او متقابله موافقه پرې حاصل شوې وي. که چيرې پدې اړه د دواړو لوريو درېځ سره ډېر فرق ولري او يا د يو اړخ وړاندیز بل خوا ته د قناعت وړنه وي، دا بايد همدا اوس فيصله او که فيصله کول يې غيرعملي وي نو د واده له لفظ ورکولو نه دې ډډه وشي.

د واده مجموعي مصرف بايد ستاسې د وداه لپاره د ټاکلې بودیجې له ۵۰٪ څخه زيات نشي. دا به ښه وي چې تاسې د خپلې کورنۍ اقتصاد او امکاناتو ته په نظر کې نيولو سره د خپل واده د ټولو مصارفو اندازه وټاکئ او د دې بودیجي معينه فيصدي هر پروګرام يا هرې برخې ته تعين کړئ او تراخره دې کوښښ وشي چې د يوې برخي مصارف هم له

ټاکلي بودیجې څخه زيات نشئ. خو دا ضروري خبره ده چې تاسې بايد د سنجول شوو مصارفو دوه چنده او که نه اقلآ يو نيم چند پيسې له ځان سره چمتو ولرئ، ځکه په واده کې ځينې داسې مصارف هم پيښيږي چې هغه ته به ستاسې هيڅ پام نه وي شوي او يا هم هغه ټاکلې اندازه ور ته ممکن بسنه ونه کړي. د واده لپاره د عمده مصارفو جدول د همدی فصل په اخر کی وګورئ.

د واده لپاره مالي منابع:

د واده مصارف د هرسړي د واده له مخې فرق لري چې په عمومي توګه دا مصارف په دوه ډوله دي:

۱. په کلي ، کورونو او حجرو کې واده

۲. په هوټلونو کې واده

د کورني ودونو مصارف که څه هم نسبتاً کم وي خو تکليف او ستوماني يې زياته وي. د هوټلونو د ودونو مصارف زيات اما تکليف يې کم وي.

ښه دا ده چې د واده لپاره يا خپلې نقدي پيسې ولرئ او يا هم هغه له داسې کسانو څخه په پور واخلئ چې اول يې هغه تاسو ته درکړي او بل دا چې د بيرته غوښتلو په اړه يې ډيره بيړه و نه کړي. دغه راز تاسې بايد دا پيسې کافي موده تر مخه ښې پخې کړې وي چې بيا د واده په وخت کې د پيسو له اړخه پاتې را نشئ. د پيسو د پور کولو په برخه کې دا مهمه ده چې د بيرته ورکولو په اړه يې هم تاسې بايد ټاکلې موده او يو معلوم مدرک په نظر کې نيولي وي. اکثره خلک په واده کې داسې ګرم شي چې خپل ځان ته نه پوهيږي او دومره مصارف وکړي چې بيا يې پرېکول ورته يو لوي مصيبت وګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له یو شمېر هغه مرکو چې مو له څو واده شوو کسانو سره کړي دا جوته شوې ده چې د هغوي یو زیات شمېر د خپلو ودونو په بېځایه مصارفو پښېمانه وو. واده یو ډېر پرمصرفه او اوږده پروسه ده چې له مرکې شروع او آن تر واده وروسته یې هم ځینې مراسم غزېدونکي وي.

د نامزادۍ په مرحله کې باید د هلک کورنۍ د نجلۍ کورنۍ ته یو څه پیسې په دستمال او پتنوس کې کېږدي او بیا د کوڅې مراسم هم اکثراً ډېر زیات شوي، ځکه اوس خو اکثره کوڅې هم په هوټلونو کې نیول کېږي نو دا له ډېرو مصارفو سره ملګري وي.

څومره چې د کوڅې او واده ترمنځ وخت زیاتیږي، هومره ورسره نورې خوښۍ او مصارف لکه اختري، د برات برخه او داسي نورې کیسې پام کې ونیول شي چې پدې برخو کې هلک بیا یو څه جامې او خوراکي مواد د نجلۍ کورته وروړي. خو ترټولو غټه برخه په ودونو کې د واده مصارف دي چې هغه د ضمیمې په ۴ جدول کې وګورئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیم څپرکی
د واده پر وخت ځینې موضوعات او مکلفیتونه

وا ده ته تیاری

یو با پلانه واده یعنې څه؟

یو با پلانه واده هغه دي چې تر کافي وړاندې مودې ورته په منظمه توګه کارشوي وي. مثلاً: اقلاً د یو یا د دوو کالو ورته کار شوي وي. د واده لپاره کافي مالي تدابیر نیول شوي وي او د ضرورت وړ پیسې ورته اماده شوې وي. خو اقلاً د درې میاشتو له مخه تر یو منظم پروګرام او مهال وېش لاندې باید کارونه ترسره کړای شي.

دا ډېره مهمه خبره ده چې د هلک او نجلۍ ترمنځ هم لیدنه کتنه، د امکان په صورت کې په ځینو مهمو خبرو خبرې شوې وي او د ضرورت وړ توافقات ترسره شوي وي، دا به ښه خبره وي. که شرایط اجازه ورکړي دا به ښه وي چې د واده د یو شمیر غټو مصارفو او مهمو مسائلو په اړه سره هلک او نجلۍ په خپلو کې موافقې ته رسیدلي وي. او بیا دی دوي په دغه موافقه د خپلو کورنیو موافقه هم تر لاسه کړئ.

د کور د ضرورت وړ ځینو اسبابو اخیستل او خاصتاً د ناوې لپاره د لباسونو او طلا په اخیستلو کې د نجلۍ ونډه به ګټوره وي.

که نجلۍ نشي کولاي چې له هلک سره یو ځای د سودا اخستلو لپاره لاړه شي، بیا کېداي شي چې د هلک د کورنۍ له ځینو ښځو سره یو

ځای ولاړه شي او د کور د ضرورت وړ توکي خپل لباسونه او حتي د میړه لپاره هم لباسونه د هغه له ذوق سره برابر واخلي. د درې میاشتو په دننه کې د واده اړوند کارونه تدریجاً زیاتیږي. که تاسې د دغو اړونده کارونو لپاره یو منظم تقسیم اوقات په ضمایمو کې ۲ جدول وګورئ) جوړ کړئ، وبه کولاي شئ چې کارونه ښه پلان او په پوره حوصله مندۍ بې له دې چې تاسې وار پار خطا شي او یا مو ځینې چارې پاتې شي؛ و به کړای شئ چې له دغه جدول څخه کاپي واخلئ او هغه د خپل پلان او پروګرام له مخې ډک او له مخې یې پرمخ ولاړ شئ. دا ډېره مهمه ده چې تر ممکن حده هر کار په هماغه ټاکلي وخت ترسره شي.

که تاسې د یو کار لپاره کوم شخص موظف کړي وي او هغه خپل کارونه بې له کوم معقول عذر څخه ترسره نکړي، کوښښ وکړئ چې نور کارونه هغه ته و نه سپارئ.

د مهال وېش جوړول او له مخې یې د هر کار لپاره اړوند مالي امکانات برابرول، دغه راز د هر کار د تکمیل لپاره ټاکلې نیټه او معلوم شخص ټاکل ډېر ضروري او اساسي کارونه دي. د ځینو کارونو لپاره تاسې ممکن ضرورت ولري چې دوه یا زیات کسان وټاکئ خوپدې صورت کې دا حتمي ده چې اول مسوول شخص او د هغه معاون او همکار په توګه ټاکل شوي شخص معلوم وي. د موظفو اشخاصو په ټاکلو کې هم ډېر دقت پکار دي او هر کار باید هغه چاته وسپارل شي چې د کولو توان او علاقه یې ولري.

هر کار ټاکل شوي مسوول شخص ته دا باید واضح شي چې په مهمو کارونو کې د وروستۍ پرېکړې نه مخکې هغه له تاسو سره مفاهمه وکړي. که د کومې برخې پیسې تاسې ته زیاتې او بې تناسبه معلومې شوې، د هغې لپاره یو بل ټیم هم مؤظف کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپلې کوژدې، د نکریزو د شپې او واده د مراسمو لپاره یو ښه تکړه او با مسوولیته عکاس او فلمبردار استخدام کړئ، چې دغه ټول پروګرامونه په ښه او منظمه توګه ریکارد کړي. البته پدې اړه دغه لاندې ټکي خاص ارزښت لري.

۱- دغه کمپنۍ، یا شخص باید د ښې تجربې خاوند وي ولو که قیمت یې یو څه زیات هم وي، دا ستاسو د ژوند یو ځانګړي وخت دي باید خاطرات یې په ډېر ښه شکل راټول او ریکارکړل شي.

۲- که امکان ولري داسې یوځوک استخدام کړئ چې هغه په مطمئنه توګه ستاسو د عکسونو او فلم خامو موادو اصل یا چپس (وړوکې کمپیوټري ریکارد کوونکې پرزه) هم تاسو ته در وسپاري. دا دوه ګټې لري: یو ستاسو د عکسونو یا فلم د خرابوالي په صورت کې تاسو ترې بیا استفاده کولای شئ. دوهم ستاسې د واده عکسونه او فلم د خپریدو او بل چاته له لاس ته ورتللو خوندي پاتې کېدلي شي. خو دا "کنده" مواد باید تاسو په یوه محفوظ پلاستیکي پاکټ کې خوندي او د پاسه پرې واضح ولیکئ او هغه په یوه خوندي ځای کې له نورو مهمو اسنادو سره یو ځای وساتئ. البته د عکسونو او نهاي فلم اقلآ دوه کاپي له ځان سره د نهایي موادو اوریجنل (اصلي) موادو سربېره ترې واخلئ او هغو نورو موادو سره یې یوځای خوندي وساتئ، باید لیبل یې هم کړئ.

۳- له عکاس او فلمبردار څخه دا تعهد واخلئ چې د هر کار لپاره جلا جلا اشخاص مؤظف کړي؛ ځکه یو سړي په یو وخت کې هم عکاسي او هم فلم برداري نشي کولي.

۴- له عکاس او فلمبرارانو نه دا تظمین واخلئ چې ستاسو د واده دغه مواد (فلمونه او عکسونه) ترې ګل او یا ورک نه شي. که احیاناً داسې

پیښه وشي نو هغوي به څومره تاوان تاسو ته درکوي؟ دغه تاوان باید اقلآ د هغه د اجورې (مزدورۍ) پنځه چنده وي. دا موضوع ورنه په لیکلې توګه سند واخلئ.

۵- همدا راز پدې اړوند چې ستاسو د واده مواد په هیڅ صورت هم بازار کې د عرضې لپاره او یا هم چاته یې د ښوولو لپاره ستاسو له اجازې پرته حق نه لري. (مګر دا چې د افغانستان قوانینو یې حکم کړي وي) هغه له بل چا سره شریک کړي او یا یې بل چا ته وښیي، پدې اړه هم ترې لیکلي سند او د تخطۍ په صورت کې یوه لوړه جرمانه واخلئ. دا سند باید د دواړو خواو امضآ او دوه تنه بیطرفه ولی پیدا کیدونکی شاهدان هم امضا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه ښه واده د مراسمو لپاره تیاری:

دا چې اوس نور ټول مراحل تکمیل شوي او تاسې دې ته تیار یاست چې واده وکړئ، دا دې مورِ هم په دې اړوند ځینې سلا مشورې درسره شریکوو، هیله ده چې تاسې دا برخه څو، څو ځل تر واده له مخه لوستې وي، که مو نه وي لوستي جداً مشوره درکوو چې له واده نه یو میاشت له مخه ا وبیا تر وروسته هره اونۍ کې یو ځل دا برخه ولولئ او ځینې خاصې لارښوونې د ځان لپاره یادداشت کړئ. واده یوه مغلقه، فشار راوړونکې او ستومانه کوونکې پروسه ده چې ورته لازم او مناسب تیاري اقلاً درې میاشتي له مخه که نه وي نو اقلاً یو میاشت له مخه خو باید ونیول شي. مورِ به پدې اړه ځینې عمده لارښوونې د میاشتو او اونیو په حساب تاسې ته په ۲ جدول کې لیکلي دي، هیله ده تاسې به یې بیا خپلو خاصو شرایطو سره برابر کړئ.

الف- هغه کارونه چې تر واده درې میاشتې د مخه باید ترسره شي:

۱- خپلو خپلوانو سره د واده د میلمنو، د محفل د ځای او د واده د بلنلیک په اړه خبرې وکړئ.

۲- د خپلې کورنۍ له مشرانو سره کینئ او د واده ممکن مصارف تخمین کړئ.

۳ - د واده د کارنو لپاره یوه منظمه کتابچه واچوئ او په کې ټول موضوعات او وظایف درج کړئ.

۴- د سنجول شوو مصارفو اقلاً دوه چنده که نه نو لږ تر لږه (۵۰٪) اضافي پیسو د پیدا کولو لپاره قاطع او ټاکلي پلان ونیسئ. که له چا څخه پیسې قرضول غواړئ، حداقل ۱-۳ هفتې وخت ورکړئ لږکن د قاطع ځواب غوښتنه تر په یو هفته کې وکړئ او ورته ووایئ چې دا

موضوع جدي ده که تاسې کومک کولای شئ ښه او که نه نو ماپه طمع کې مه پریږدې.

۵ - که تاسې هر څومره پیسې قرض ته ضرورت لرئ باید هغه معلومې او په یو مناسب تناسب سره یې په هغه دوستانو و ویشئ چې تاسې پدې یقین لرئ چې اول هغه دا اضافي پیسې لري. دوهم دا چې هغوي په تاسې اعتماد وکړي چې پیسې به درکړي. هر شخص ته په واضح توګه ووایاست چې تاسو په خپله وعده کې جدي یاست او دا هم ورته په واضحه توګه و وایاست چې تاسې به کله د دوي پیسې بیرته ورته سپارئ. دا مو په یاد وي چې ممکن ۷۰٪ خلک چې تاسې پرې حساب کوئ تاسو ته پیسې درنکړي، باید د هغوي په عوض نور کسان په نظر کې ولرئ او ورته ووایاست. دا پروا نه کوي که پیسې درته زیاتې راغلې هغه اضافه پیسې مه مصرفوئ، خوندي یې کړئ او له واده نه یې یوه یا دوه جمعې وروسته یا هماغه شخص ته ورکړئ او یا که نور خلک چې عاجل درنه پیسې غواړي د هغوي د پیسو یوه برخه ترې ورکړئ. دا به په دواړو صورتونو کې ستاسې لپاره ګټه وکړي او اعتماد او باور به مو لا ښه کړي.

۶ - د واده لپاره د مناسب او ضروري لباسونو او سامان الاتو اخیستل:

لومړي خو کوښښ وکړئ چې د خپل شریکبانې په مرسته ترممکن حده د واده په وخت کې له غیر ضروري او اضافي خریدارئ نه ډډه وکړئ، کوم لباسونه او سامان الات چې ډیر ضرور وي کوښښ وکړئ چې په اخیستلو کې یې د خپل شریکبانې ونډه او مصحلت تر لاسه کړئ. که امکان ولري هغه هم له ځان سره خریداری ته یوسئ. خو دې ته مو پام وي چې ممکن تاسې د خریداری په وخت کې تر احساساتو لاندې راشئ او خپل شریکبانې ته د خپل ځان د کم نه راوستلو لپاره ډیر قیمتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیان واخلئ. په دې برخه کې به دا ډېره ګټوره وي چې د همغه لومړي شي په اخیستلو کې هغه ته خپل اقتصادي حدود روښانه کړئ.

۷.په واده کې د میلمنو د شمیر ټاکنه: واده معمولاً داسې وخت وي چې خلک کوښښ کوي خپل زیات ملګري او دوستان دعوت کړي چې ځینې وخت بیا د میلمنو شمیر دومره زیات شي چې مناسب لمانځل یې مشکل او حتي کله کله ځینې میلمانه خفه هم شي، پدې اړه غواړم چې څو ټکو ته ستاسي توجه راواړوم.

۱-تاسې باید پدې پوه شئ چې د میلمنو راغونډتل اسانه او پالل یې خورا ګران کار دي. کوښښ وکړئ چې د میلمنو شمیر مو کم وي. د میلمه راغونډتلو ښه فارمول دا دي چې لست مو جوړ کړئ او په کې ټول خلک چې ستاسې زړه یې غواړي، نومونه یې ولیکلئ او بیا دغه میلمانه د اولیت په حساب د A-D پورې کته ګوري کړئ.

A ډله هغه میلمنو ته ورکړئ چې راغونډتل یې لازمي او هم ضروري دي، لکه نږدې خپلوان او دوستان.

B ډله هغوي ته ورکړئ چې راغونډتل یې ضروري نه بلکې لازمي دي.

C ډله هغه ملګرو او دوستانو ته وټاکئ چې راغونډتل یې ګټور دي

او D ډله هغوي ته ورکړئ چې راغونډتل یې ښه کار دي.

د مهم لازمي او ګټور میلمه معلومول صرف پدې کولای شئ چې فکر وکړئ، که ستا اوس پدې واده کې څو زرو ډالرو ته ضرورت شي او دا سړي یې ولري تاته به یې درکړي که نه؟ که پوهیږئ چې دا پیسې به درنه کړي، راغونډتل یې هم په کار نه دي. بله دا خبره هم په نظر کې ونیسئ چې د هرچا راتګ واده ته هغه ته هم کافي تکلیف د وخت او پیسو ضایعه ده. ایا دا پدې ارزي چې هغه ته دې دومره تکلیف ورسیږي؟ د مثال په ډول، زما یو ملګري په مزار شریف کې دي او زما

د زوي واده په کابل کې وي، که زه هغه را وغواړم شاید چې تقریباً دغه واده ته زما د خفګان د مخنیوي لپاره راشئ، مګر له هغه ځای نه د ده راتګ د دې وړ دي او که نه؟ نو دا بل یو معیار دي چې تاسې کولای شئ په واسطه یې میلمانه کم کړئ.

نو چې کله مو لست پوره شو، بیا د خپل توان له مخې چې د څومره میلمنو لپاره یې لرئ، په ترتیب سره اول درجه، بیا دوهم، دریم او څلورمه درجه میلمانه راوغواړئ.

همدا سې باید فکر وکړئ چې ستاسې مقابل لوري هم میلمانه رابولي، پدې حساب ستاسې د میلمنو تعداد دوچنده کېږي، باید د دې فکتور په نظر کې نیولو سره د خپلو میلمنو شمیره تعین کړئ.

د دې لپاره چې د مېلمنو ټولیزه شمېره کمه شي، نو ښه دا ده چې اول هلک خپل مېلمانه را کم کړي او بیا دی د همغه په تناسب د نجلۍ د کورنۍ نه هم د مېلمنو په را کمولو کې غوښتنه وشي. دا چې هغوی خپل مېلمانه کولای شي چې را کم کړي یا نه، دا د نجلۍ په کورنۍ پورې اړه لري، خو هلک باید د مېلمنو په راکمولو کې هر ډول انعطاف او بدلون ته

فکر مو اوسي چې تاسې هلته په مقابل لوري میلمانه کمولې شئ چې لومړي خپل میلمانه محدود کړئ، د میلمنو د تفکیک همدغه تصمیم د خپل شریکبانې سره شریک کړئ، چې هغوي هم له همدي میتود نه په ګټه اخیستنه خپل میلمانه کم کړئ.

د مېلمنو په اړه یو عمومي فارمول دا دي چې معمولاً له راغونډتل شوو میلمنو څخه ۱۵٪ میلمانه نه راځي، مګر پر ځای یې ۲۰٪ نور اضافي نا رابلل شوي راځي. پدې توګه تاسې باید د رابلل شوو میلمنو تعداد ته حتماً په مکمل ډول تیاري ونیسي. یو بل فکتور چې د میلمنو په تعداد

(c) ketabton.com: The Digital Library

په د واده کې د غیر متراقبه حالاتو پیش بیني او د هغو سمه مهارونه:

په ودونو کې رنګارنګ او د مختلفو خویو او عادتونو لرونکي خلک سره یو ځای کیږي. دغه راز د هلک او د نجلۍ کورنۍ هم چې د واده د تیاري نیولو په وجه کافي سترې شوي وي او ځینې خو یې بیا د اقتصادي ستونزو په وجه هم تر فشار لاندې وي یا ډېرکله په ودونو کې داسې ناګهاني خبرې او مصارف هم را پیدا شي، چې د واده والا ته حیرانوونکي وي، ددغه رنګارنګ مسایلو له امله ځینې داسې پیښې منځته راځي چې هغه واده او د واده پلان ګډوډ کړي. او کله کله د بې حوصلګۍ، جنګ او جنجال سبب هم وګرځي، دا هغه موضوعات دي چې باید مخکې له مخکې پیش بیني او په اړوند یې لازم تدابیر نیول شوي وي. د مثال په ډول: ما د خپلې کوڑدې لپاره (۲۰۰۰) کلدارې خپل ملګري لودین صیب ته ورکړې، هغه راته سبا وویل چې له هغه نه دا پیسې ورکې شوي، مور دفعتآ له دوو بدو پیښو سره مخ شوو. لومړي دا چې عاجل باید د کوڑدې د مراسمو د بندوبدو د مخنیوي لپاره نورې پیسې پیدا کړو او بل دا چې دا پیسې اوس باید څوک لنډې کړي؟ ایا دا چې لودین صیب زما لپاره ملګرتوب کاوه، باید دا تاوان زه وګالم، پدې کې زما څه ګناه وه؟ او که دا چې دا پیسې هغه ورکې کړي دي، باید هغه یې تاوان وګالي، دا خو بیا هغه زما په کوڑدن کې بیځایه تاواني کېږي، ځکه دې کې د هغه څه ګناه وه. بالاخره مو فیصله دا وکړه چې تاوان به نیم کړو، دفعتآ به هغه پیسې له چا نه را واخلي. داسې پیښیږي چې تاسې د واده او کوڑدې په مراسمو کې له یو شمېر ناڅاپي پیښو سره مخ شئ نو باید هغه ته فکر وکړئ او اماده ګي ورته ونیسئ.

همیشته موثر وي هغه د واده وخت، موقیعت او دهنرمندانو نوعیت دي. که واده په جمعه او رخصتۍ کې وي یا په یو لکس هوټل کې وي او یا هم ورته خاص سندر غاړې راځي، دا بیا ستاسې د میلمنو تعداد تر دیرش فیصده نور هم زیاتوي. لومړي ټول رابلل شوي خلک ورته راځي. دوهم یو شمیر نور اضافیي خلک (لکه ډریور، ګارد، ملګري) هم له ځان سره راولي چې دا فکتور مو همیشه په نظر کې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله نمونه يې دا وه چې ما مې خوابنې سره تر کوژدې مخکې شپږ تولې طلا (سره) وعده وکړه، زما دا وعده د هغو خبرو په اساس وه چې ماته به مور ويل: ماستا ښځې ته ګانۍ ساتلې ده، دا کله هم نه هغې و ويل چې هغه ګانۍ څه وه او نه ما ترې چيرې پوښتنه کړې وه. بالاخره معلومه شوه چې هغه يو څه سپين زر وو چې قيمت يې ډير نا څيزه وو. زما هغه اټکل چې يو څه ګانۍ خو کور کې لرم او يو څه به ورسره واخلم پرځاى يې يوه بله ناڅاپي ستونزه هم راپيدا شوه، چې د دې کار تر سره کول يې ستونزمن کړ. کله چې ما مرکې کولې او کوژدن مې لا نه وه کړې، زه پدې وخت کې د يوې نړيوالې ادارې سره په ډېره ښه دنده بوخت وم، شپږ زره کلدارې تنخواه مې لرله چې دا په هغه وخت کې په پاکستان کې ډېره لوړه تنخوا وه. د کوژدې او واده ترمنځ زما د يوې اشتباه له وجهې چې هغه هم زما په يوه بېځايه غيرت ولاړه وه، زه د وظيفې نه برطرف شوم او له يو لړ اقتصادي ستونزو سره مخ شوم. کله چې د واده شپه رانږدې کيده د يوې خوا رانه پلار او مور مرور وو او له بلې خوا مې وظيفه له لاسه ورکړې وه، دا ښه و چې مسلک مې ډاکټري وه او د ډاکټرۍ مسلک ښه والي پدې کې و چې سرکاري وظيفې پورې يې ډېر تړاو نه درلود. هغه زما د يو ملګري خبره مې رايااده شوه چې کله کونږ څلور کليوال د لومړي ځل لپاره د طب پوهنځي ته کامياب شوو، زه او زما دوتنه نور کليوال درې واړه په خوشحالۍ کورته روان وو، د غوث الدين نورزي په نوم زما يو کليوال ملګري مو مخې ته راغې، ما ورته حال وويلې چې مونږ درې واړه طب پوهنځي ته کامياب شوي يوو، ده لومړي شوخي وکړه، يوه ګولۍ يې له جيب څخه راوويسته او وې ويل چې ډاکترصاحبانو دا د څه لپاره ده؟. مونږهم وخندل. هغه وويل: ملګرو ډير ښه شوو داسې مسلک مو انتخاب کړي چې ډوډۍ مو هر وخت

ګرمه، اوبه مو يخې او عزت به مو هر چيرې وي. ما غوندې به د سر کار لاس ته نه يې ناست. ماته هم ډاکټرۍ د معاينه خانې له لارې دومره پيسې راوړې چې پرې ژوند وکړم؛ لېکن د واده د پيسو درک نه و. د بلې خوا په وطن کې هم د جنګ جګړو له کبله د ځمکې او پټې عايدات ټول له منځه تللي وو، پلار مې دي خداي وبخښي چې کله يې را سره "جوړه" وکړه او پېښور ته راغې، راته يې وويل چې که تا دا غلطۍ نه وې کړې او زه دې اول کې راغوښتي وم ما به دا شرايط (د خسرګنۍ له خوا شپږ تولې طلا) نه وو منلي. خو اوس چې نه مونږ سره پيسې شته او نه هم له تاسره نو ګډ يوو، خير وبه ګورو چې زه څه وکړم.

زما پلار يو کليوال سړي و، مکتب يې نه و لوستي لېکن ډېر ښه ليک او لوست يې زده و. په تجارتي معاملو هم ډير ښه پوهيده. ولسي روغې جوړې به يې کولې. بالاخره دا دهغه هماغه ولسي حکمت او پوهه وه چې واده مو زمونږ د شرايطو سره برابر وشو. خير په واده کې مې يو څه روپۍ له يوه دوست نه هم قرض کړې، ښه وه چې زر مې بيرته ورلنډې کړې.

د دې کيسې د شريکولو نه اصلي هدف دا دي چې لومړي په واده کولو کې ډېر احتياط وکړئ، سره لدې چې زه له خپل واده نه راځي وم، دا د قضا او قدر خبره وه چې زما د ټولو هغه تصميمونو برخلاف ما له يوې پاکستانۍ نجلۍ سره واده وکړه، زده کړې يې تر اتم ټولګي وې، ما د واده تر شپې هم هغه نه وه ليدلې او هر څه د نورو په سترګو ترسره شوي وو. خو زما د ناپوهې په وجه خپلې خسرګنۍ سره دهغه څه وعده کړې وه چې پوره کول يې مشکل او غير عملي وو. اصلاً ما دا نه وه سنجولې چې ممکن زه دنده له لاسه ورکړم، ما ناسم اټکل کړي و چې پلار به مې واده کې راسره کومک وکړي، زه پوه نه وم چې وچکالۍ او جنګونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه نه مالي توانمندي اخيستې وه او يا هم ممکن هغه پدې وجه چې ما په مرکه او کوژده کې نه و خبر کړي، د قهر او غسې له امله يې زړه نه وي غوښتي راسره مرسته وکړي. يا خو هغه غوښتل دا ماته وښيي چې ما دا دومره کلونه ډاکتري وکړه نو له پيسو سره مې بد چلن کړي و او کومه ذخيره مې تړې نه وه بېله کړې. نو ده غوښته چې ما ته يو عملي درس راکړي. دغه مسايل د دې سبب شوو چې زه بل چاته سوال وکړم چې راته د پيسو قدر معلوم شي. دا هر يو دليل د ستاينې وړ وو، مګر زه پرې نه پوهيدم. غواړم تاسې ځوانانو ته دا ووايم چې وګورئ زه پدې وخت کې (۳۱) کلن وم، سره لدې چې زه د ښوونځي په درسونو کې ډېر پوه، هميشه اول او يا دوهم نمره وم، هومره چې بايد هوښيار وم نه وم، نه مې د پيسو ارزښت ته پام و او نه مې تړې څه له ځان سره سپما کړې وه. دلته دې چې تاسې د پوهې او هوښيارۍ په فرق پوهيداى شئ. پوهه يو ځانګړي استعداد دي او هوښياري بل ځانګړي استعداد چې يو له بل څخه بېل دي.

د پوهې په وجه خو زه په ښوونځي کې تل اول يا دوهم نمره وم، مګر د هوښيارۍ د کموالي ثبوت دا و چې د پيسو د ساتلو چل يا زما زده نه وه، يا مې عملي کولای نشو. رښتيا هم چې د پيسو ساتل يو ځانګړی مهارت غواړي.

اصل خبره مو د دې کوله چې په کوژده او واده کې داسې غيرمتوقع او نابېره پېښې پيدا کېږي چې تاسې ممکن هغه هيڅ تصور هم نکړئ، داضروري ده چې دغسې نابېره پېښو ته پيشبين اوسئ.

په ژوندانه کې د فکر او نظرونو او يا د دستورونو او کلتورونو اختلافات دا شان لانجې او جنجالونه زيږوي. زه غواړم چې تاسې

ځوانان دې ته متوجه اوسئ او کوښښ وکړئ چې د دغسې پېښېدونکو مسايلو مخه مخکې له مخکې ونيسئ.

تر واده يوه شپه له مخه مې د خسر کورنۍ راغله او زموږ کور ته يې نکريزې را وړې وې، موږ خو کليوال خلک وو، پدې دود او دستور هم دومره نه پوهېدو چې د نکريزو په پروګرام کې څه څه شامل وي او نه دوي له ما سره مخکې له مخکې پدې اړه خبره کړې وه، کله چې دوي رانه غوښتنه وکړه چې زه بايد په يو سينګار شوي پالنګ کېښنم او دا پېښورۍ نجونې به رانه شاوخوا ګډې وړې او ما ته به نکريزي کوي، زه خو سياسي سړي وم، دا راته څه بل شان بې عزتي او چټي کار ښکاريده، سمدواره مې تړې انکار وکړ. زما دا انکار هغوي ته يو ډول سپکاوي و. دې موضوع جنجال پېدا کړ، بالاخره مو سره حل کړ، څه زه ښه شوم او څه هغوي تغييرات ومنل. خو د موضوع اصلي مشکل دا وه چې مونږ بايد مخکې له مخکې يو د بل سره پدې اړه واضح او په تفصيل سره خبرې کړي واى، او يوې موافقې ته رسيدلاى واى نو نه به زه سپکيدم، او نه به دوي بې عزته کيدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر واده وړاندې دوستانو ته د ډالیو د لست تیارول:

په خارجي هیوادونو کې دا عادت دی چې کله یو هلک او جلی واده کوی، نو دوی د خپل ضرورت وړ شیان په یوه لست کې ثبت کړی، او د یوی مغازی سره خبره وکړی چې د دوی د تحفو اخستونکو ته یوه ټاکلی فیصدی ارزانوالی ومنی. بیا دوی (هلک او نجلی) خپلو دوستانو ته وایی چې د دوی د ضرورت لست په ـــ مغازه کی دی. نو پدی ډول د دوستانو او خپلوانو نه هر څوک ورځی، او د هغه لست له مخی هر هغه شی چې د دوی په وس پوره وی اخلی. پیسی یی ورکوي، لاکن جنس هملته پریږدی، خو مغازه خریدار ته یو رسید ورکوی، او په یوه جدا لست کې دا رسوی چې کوم سامان چا اخستی دی. اما په عمومي لست کې د چا نوم نه وی، صرف هغه جنس باندی خط راکش کول کیږی چې معنی یی داده چې دا جنس اخستل شوی دی. او پدی توګه بیا هغه مغازی والا هغه جنس د لست نه لری کوی، او د ټولو خریداریو په اخر کې بیا د غه ټول سامان د هغه هلک کور ته وروړی. دا یو ډیر ښه کار دی چه لاندی فایدی لري:

۱- خریدار ته هغه جنس څو فیصده ارزانه پریوزی او د وړلو نه یی هم بیغمه وی.

۲. د واده والا ته ټول د ضرورت وړ شیان اخستل کیږی، اما داسی نه کیږی لکه ځمونږ په شان چې یو شی دوه دری کسانو اخستلی وی او نور د ضرورت وړ شیان پاتی وي.

سره لدی چې دا کار تر اوسه ځمونږ په ملک کې رواج نه لری خو رواجول به یی ډیر ښه او ګټور کار وی. او تر هغو چې مونږ دی مرحلی ته رسیږو نو ښه خبره به دا وی چې د واده والا و نه یوه پوښتنه وشی، او د څو قلمونو اجناسو چې دوی ور ته ضرورت لری لست واخستل شی

او د تحفو اخستونکي دی بیا د هغه لست نه یو جنس خوښوي، او په لست کې دی پری قلم راکشوي، چې بل څوک یی وانخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده (ناوې او شاه) د کوټې جوړول:

تر ټولو مهمه داده چې تاسو باید د خپل واده کوټه مخکې له مخکې سینګار کړې وي.

۱- په کوټه کې مو باید له روښانه څراغونو سره، ډیم او رنګه څراغونه هم فعال وي.

۲- د خوب په کوټه کې د تلویزون اینبودل مناسبه نه ده، دا ځکه چې د تلویزون کتل ستاسو تؤجه له میرمني او د هغې توجه له تاسو څخه بلې خوا ته اړوي. خو که تلویزون هم لرئ، باید د واده په اولو شپو کې یې و نه ګورئ، ځکه چې هغه ستاسو توجه بلې خوا ته اړوي. یا یې صرف مشخص د څو لحظو لپاره لکه خبرونه وګورئ او نور یې بند کړئ.

۳- د تلویزون په عوض د موزیک وسایل خاصتآ سې ډي پلیر، رادیو ټیپ او د نرمو او ښاسته سندرو سې ډي ګانې او کسیټونه باید اماده او لاس رسي ته نېږدې وي.

۴- (۲-۸) د کتان واړه دستمالونه مخکې له مخکې تیار کړئ. دا دستمالونه که په ټرمو اوبو کې تاوده اینبودل شوي وي، تر کورواليې وروسته به ستاسې دواړو د تناسلي الو د پاکولو لپاره ډېر مزه دار وي. او یا هم دا دستمالونه د ضرورت لپاره د خپل بستری په خوا کې دومره نږدې اماده کیږدئ چې د کورواليې په وخت کې ستاسو لاس ورته په اسانۍ ورورسیږي.

۵- د واده د بسترې او روجایی دپاسه هم یوه بله پسته روجایي د دې لپاره تیاره غړولې واچوئ چې د کورواليې په وخت کې مو بیا د بسترې روجایي ناولې یا لمده نشي.

۶- له کورواليې نه د پوره خوند اخستلو په خاطر خصوصآ د اولې شپې لپاره یو څه واسلین یا د زیتون تیل د کټ سرته کیږدئ او د اول ځل

مجامعت (کورواليې) په وخت کې لږ څه د میرمنې په مهبل کې او د خپلې تناسلي الې دپاسه استعمال کړئ. دا چاره د ښځې د مهبل د پردې د سوري کېدو په وخت کې له درد څخه مخنیوي کوي او د ښځې د تناسلي هارمونونو او افرازاتو د تحریک سبب کیږي. دغه راز د ښځې مهبل نرموي او د مجامعت لپاره یې ښه اماده کوي چې د کورواليې په وخت کې د درد د احساس په عوض د خوښۍ او خوند احساس کوي. دغه کار ته همیش دوام ورکړئ خو ډېر لږ یې استعمالوئ. د دې تیلو استعمال د هر ځل مجامعت په صورت کې ډیر ګټور او خوندور وي.

۷- په خپله کوټه کې مو باید یوه لویه قد نما شیشه هم لګولې وي.

۸- که مو په وس پوره و کوشش وکړئ چې د واده تخت داسې جوړ کړئ چې د تخت لپاسه یې یوه غټه رونمایي شیشه لګیدلې وي چې په هغه شیشه کې خپلې میرمنې سره د کیف او لذت ټولې صحنې وکتلای شئ.

۹- پر کټ سربېره په ځمکه هم دوه توشکې او بالښتونه اوار کړئ چې د ډوډۍ خوړلو او نورو ناستو لپاره ترې کار واخلئ.

۱۰- که د خونې یو خوا د خپل ځان لپاره او بله خوا یې د خپلې میرمنې د بکسونو او سامان الاتو لپاره وټاکئ، دا به ښه خبره وي او د کور شیان به په ښه توګه تنظیم شي.

۱۱- دا حتمي ده چې په خپله کوټه کې دننه تشناب او د ګرمو اوبو انتظام ولرئ. که دا اسانتیا ونه لري، دا یوه غټه خلا ده. خو بیا هم کولای شئ چې خپلې خور یا د کورنۍ بلې کومې زنانه ته وظیفه ورکړئ چې په تشناب کې تاسو او ستاسو میرمن دواړو ته د غسل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو لپاره تودې اوبه، ځانوچې او نور د ضرورت وړ شیان لکه صابون او شامپو تهیه کړي وی.

۱۲- د واده پر جامو سربېره ځان او میرمنې ته څو جوړې ساده، پستې او اسانه د شپې جامې جوړې کړئ
چې ویستل او اغوستل یې اسانه وي.

۱۳ـ د واده په شپه ستاسې د ناوې د ناستې او خبرو د اولې برخې عکاسې او فلمبرداري ډېره مهمه ده. د دې کار لپاره دوه لارې دي. اول که امکان ولري، د عکاسې او فلم برداری داسې وسایل مخکې له مخکې په کوټه کې ولګوئ چې د ریموټ کنترول له لارې کار وکړي، دا به ډېره غوره وي. که دا ممکنه نه وي بیا د خپلې کورنۍ یو مطمئن شخص (غوره به دا وي چې هغه ستاسو کومه خپله یا د ښځې بله خپلوانه وي او که نه نو ستاسو د خپل کورنۍ یوه تکړه نجلۍ. چې هغه مو مخکې له مخکې پدې اړه روزلې وي) غوره کړئ او وظیفه ورکړئ چې ستاسو عکاسي او فلمبراري وکړي. د امکان په صورت کې په وقفوي توګه دا عکاسي او فلمبرداري چک هم کړئ چې په درسته توګه کار کوي که نه. که د ریموټ کنترول وسایل ولرئ نو تاسو کولای شئ چې د خپل واده د شپې نوري وروستۍ. محرمي او په زړه پورې برخې هم پخپله ریکارد کړئ.

دغه راز د خپل واده دوه البومونه تیار کړئ، یو هغه البوم چې تاسو کولای شئ هغه د خپلوانو او دوستانو سره شریک کړئ او بل یه یې هغه البوم وی چې ستاسو خصوصي وي او هغه له ځان سره محفوظ وساتئ. دا دواړه باید بیل او په واضح ډول په نښه شوي وي.

د واده شپه او تیاری یې:

اوس نو تر نورو ټولو ستړیاو وروسته ستاسو د ارمانونو شپه ورو، ورو راخوریږي. که مو شرایط مساعد وي چې د مانښام ډوډۍ مو میرمن سره یوځای وخورئ، دا به ډېره ښه خبره وي. ودونه اوس اکثرا د شپې لخوا په هوټلونو کې وي خو زما مشوره به دا وي چې د امکان په صورت کې واده د ورځې له خوا ونیسئ دا به ښه وي چې د غرمې ډوډۍ میلمنو ته ورکړئ او ماسپښین ناوې کورته راولئ.

ښه به دا وي چې د دې لپاره مو مناسب تدابیر نیولي وي چې اکثراً خپل خپلوان د وخته رخصت کړئ. د دې ښه لاره دا ده چې مخکې له مخکې دوه درې تنه مشران او ښځې پدې پوه کړئ چې نورو میلمنو ته و وایي چې ښه شوه د دوي واده مکمل شو راځئ چې مورږ او تاسې ترې ولاړ شو. اکثراً خو نکاح له پخوا ترل شوې وي، خو که ستاسې نکاح نه وي ترل شوي کوښښ وکړئ چې نکاح هم وختي خلاصه کړي.

تر دې غوره او سنت طریقه د "ولیمې" ده چې د واده تر خوړې وړاندې یعني د واده په شپه ناوې او خاوند سره شپه تېره کړي وي او سبا د ورځې په سړه سینه میلمنو ته ډوډۍ ورکړي. د دې خیر په دې کې دي چې یو خو به وړا (ناوې) په کور شوې وي او د راوستو پېټي به یې د واده والا له اوړې لرې شوي وي. بل دا چې کله یو نعمت انسان وخوري بیا پرې شکر ویستل پکار دي، دلته هم باید ښځې او خاوند شپه تېره کړې وي او دوستان یې په سبا بیا د ګډ ژوند مبارکۍ ورکړي. خو که ستاسو واده په هوټل کې او د شپې له خوا وي، نو ښه خبره به دا وي، چې په هوټل کې مو ځان ته یوه کوټه د شپې د پاتې کیدو لپاره ریزرف کړی وي، او خپل لازم او ضروری مواد مو له ځان سره دی کوټې ته راوړي وي. نو د مراسمو د خلاصیدو سره سم میلمانه رخصت او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل واده شپه هملته په هوټل کې په ارامه او مسترحه توګه تيره کړئ.
په ياد مو وي چې د ريکاردولو تدابير او کس مو له ياده و نه وځي. ښه به دا وي چې يو موټو او موتروان هم مؤظف په هوټل کې درسره وي، چې د ضرورت په وخت کې تری کار واخلی او سبا سهار د [ايو نه مخکې يا وروسته مو خپل کور ته بوځئ.
د شپې ډوډۍ لـه خپلـې ميرمنـې سـره يوځـاي وخـورئ. د ډوډۍ دسترخوان ته د کښيناستلو په وخت کې د هغې ښې لاس تـه کينئ چې ستاسو ښي لاس د هغې خولې ته برابر وي. هغه د ډوډۍ په خوړولو کې و نازوئ، ورته يو او بل خواړه ور ته وستوئ ، او دا به لا ښه وي چې يوه نيمه مړۍ ورته تياره ورکړئ، تر ډوډۍ پس په ميوه او چاي څکلو کې هم همدا راز مهرباني او لطف جاري وساتئ.
ښځه د خداي يو لوي نعمت دي او داسې فکر وکړئ چې هغې اوس خپل مور پلار او ټوله کورنۍ پريښې او تاسې ته يې پناه راوړې ده. ستاسې دغه وړې وړې مهربانۍ هغې ته ډاډ ډاورکوي چې دلتـه يې هم قدر او عزت شته او اوس دا له داسې يو انسان سره ملګرې ده چې هغه د يو نفيس جنس په قدر او عزت پوهېږي.
د خوراکونو په وخت کې کوښښ وکړئ چې ډېر نرم او خوږ موزيک او ښکلې سندرې په نرم او خوږ اواز کې چالان وي. البته دا کار مخکې له مخکې اهتمامات غواړي چې تاسې تايپ ريکارد يا سې ډي پليـر او مناسب کسيتونه ټول ځاي په ځاي کړي وي.
دا به ښه خبره وي چې د واده په مانښام ولامبئ، ږيره او نور ويښـتان مو اصلاح او د سر ويښتان مو شامپو کړي وي. خپلې ميرمن تـه هم د دې زمينه برابره کړئ او د خپلې مور يا خور لـه لارې هغـه و پوهـوي چې کـه ولامبي دا به ډېره ښـه خبره وي، کـه هغـه نـه غـواړي نـو اقلآ بايـد اودس

وکړي چې ستاسو اول کوروالي د ثوابونو نه ډک وي او هم په صحي لحـاظ پـاک او ستاسـو لپـاره زړه رابنـکونکي وي. ښـځه بايـد خپلـي سـيني او د تجرګونـو لانـدی ځايونـه هـم پـه اوبـو او صـابون پـاک پريمينځئ.
بايد د واده جامې "ته" او ميرمن دې دواړه بدلې کړئ او پـه عـوض يې سپکې پستې او اسانه ويستونکي جامې واغوندئ چې د کوروالي لپاره مو اسانه او بې تکليفه وي.
فکر وکړئ پـه دغـه وخت کې د تلويزون پر ځاي يـوازې او از لرونکي موزيـک ګتـور دي دا ځکـه چې تلـويزون او تصـوير لرونکي موزيـک ممکن ستاسې او يا ستاسې د ميرمنې مخ او توجه يو لـه بـل نـه واړوي؛ مګر يوازې صوتي موزيک دا اثر نه لري.
بيا په داسې حال کې چې خپلې ميرمن تـه د هغې د ښکلا ، ښـه خوي او ښو اخلاقو په اړه خوږې خبرې کوئ، ورو ورو يې لاس په خپل لاس کې واخلئ، کښکاږئ او بيا يې خوشي کړئ. د سترګو په کونجونو کې په ناز او تسکين ور وګورئ، بل ځل يې لاس په خپـل لاس کې ونيسئ او ورو ورو يې د ښکلولو لپاره ځانته را پورته کړئ، په ډېر ناز خيالـه توګـه يې په خپلو شونډو ښکل او په ډېره مينه او ښکلو الفاظو د خپلې نامزدۍ د دورې ښه خاطرات ورسره شريک کړئ. ځينې جملې لکـه دا لانـدې بـه ګټور وي:
ګراني زه ډېر خوشبخت يم چې له تاسو سره مې واده وشو. د ژوند نوي کور ته دې هرکلي کوم، دزړه په مينه دې پالم. ګراني زه ستا پـه نيکـو اخلاقو او ښه خوي فخر کوم.
په داسې حال کې چې تاسې يې ښې خواته ناست او سئ ښې لاس يې پـه چپ لاس کې ونيسئ او د خپل ښې لاس پـه ګوتـو يـې د اوربـل ويښـتان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ږمنځ کړئ، دغه راز کله نا کله په مړاو سترګو د سترګو په کونجونو کې ورو- ورو په مسکو شونډو ور وګورئ.

لږ شیبه پس د میوزیک په بهانه پاڅیږئ، خپل ځان او هغې ته لږه موقع ورکړئ چې تازه هوا او ازاده ساه واخلي، ترې و پوښتئ چې د چا په اواز سندرې خوښوي، دا کار باید تاسې پخوا لا معلوم کړي وي او د هغه سندر غاړې څو کستونه مو اخیستي او تیار لیبل کړي هم وي، دا هیڅکله مه وایه چې تاسې د هغې د ذوق سندر غاړې پېژنئ او یا کومه سندره خوښوي. هماغه سندره باید تاسې په یوه معلومداره کست کې اماده کړې وي. ښه به دا وي چې ورته و وایئ ! ګرانې خوښه دې نده چې (د هماغه سندرغاړې نوم) سندره واورو ؛ نو هغه به پدې خبره لا زیاته خوښه شي، دا ځکه چې هغه فکر کوي چې ستاسو ذوق او د هغې ذوق یو شان دي او یا هم دا چې تاسو د هغې د ذوق خیال ساتئ.

بیا یې دوباره ورو ورو خواته ورنږدې شئ، لاسونه یې ښکل کړئ، په وینښتانو کې یې لاس و وهئ او د ورمږ تر وینښتانو لاندې برخه یې په مزه مزه مالش کړئ او ور سره یې د غوږو پوڅکونه ښکل او خپله ژبه یې ورو ورو د غوږونو د کرښو کې په شاوخوا کې په نرمه توګه ووهئ، بیا یې سترګو ته ورو شان وګورئ او ورته مسکي شئ. لږ څه میوه را واخلي او په ډېر ناز یې خولې ته ور وړاندې کړئ. په لومړي ځل نه خو په دوهم یا دریم ځل یې شونډه په ورو د ګوتو منځ کې را ونیسئ او ورو پرې د ګوتي زړه (د ګوتو د څوکو دننه پسته خوا) د نوک مقابله خوا، پرې را کش کړئ.

یو ځل بیا یې له غاړې خپل چپ لاس تاو او ورو ورو یې وینښتان ور ږومنځ کړئ، د ورمږ شا او بیا یې غوږونه ورو ورو د ګوتو په زړونو مالش کړئ، د سترګو په کونج کې ورته متوجه اوسئ، تاسې به وګورئ

چې د هغې شونډې لکه د اوبو په سر چې د ونې نه را ځوړنده د "ولې" پانې نرۍ نرۍ رپېږي، داسې به د هغې شوندې هم بې اختیاره او بې کنتروله رپېږي. اوس نو د دې وخت دي چې په مخ یې په کراره کراره د ګوتو په پستو څوکو په خوند خوند مساژ جاري وساتئ او په ورو ورو یې لومړي په تندي او بیا د سترګو په بڼو ښکل کړئ. یوه لنډه دمه واخلئ، د یوې خوږې تبصرې په ویلو ورو ورو ترې لرې او د موزیک او یا میوې په بهانه لږ لرې شئ، خو د سترګو په کونج کې یې تر نظر لاندې څارئ، که متوجه شئ نو به وګورئ چې هغه لکه د ولې پانه ریږدي او ستاسو د بیرته ورتللو نا صبره انتظار کوي. د موزیک تر بدلولو وروسته یې تر خوا کیښنئ او ورو ورو یې ځانته را نږدې کړئ. په خپل لاس او شوندو ورسره دومره ولوبیږئ چې هغه ستاسو له خوا پوره د منل تیا او کوروالي لیوالتیا احساس کړي. بیا یې ورو د لاسه ونیسئ او پالنګ ته یې دعوت کړئ.

په کوروالي کې باید له ښځې سره له ډېر احتیاط څخه کار واخیستل شي او له زور او فشار څخه باید په کلکه ډډه وشي. د کوروالي په اړه حضرت محمد (ص) فرمایلي دي:

(اذا جامع احدکم اهله فلیصدقها فاذا قضي خاجته قبل ان تقضي حاجتها فلا یعجلها حتي تقضي حاجتها.)

ژباړه: (کله چې تاسو له خپلو ښځو سره کوروالي کوئ، باید له صداقت نه کار واخلئ. که تاسو خپل حاجت پوره کړ(خلاص شوئ)، باید کوروالي بس نه کړئ او تر هغو ور ته ادامه ورکړئ ترڅو چې د هغې حاجت هم پوره شئ (خلاصه شي) او د کوروالي نه خوند واخلي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شریعت له نظره خپلې ښځې سره کوروالي کول په هر ډول چې ترې زیات خوند اخیستي شئ روا دي؛ مګر د شا (مقعد) له لارې ناروا دي.
پدې اړه حضرت محمد (ص) فرمایلي دي:
(هنت حرثک الي شلت و اطعمها اذا طعمت واکسا اذا اکتسیت) ابوداود.
ژباړه: (اجازه ده چې په هر کیفیت با همسد خپلې میرمنې سره کوروالي وکړئ او هغې ته خوراک ورکړه، هر وخت چې ته څه خوړې او هغې ته جامه ورکړه لکه څنګه چې ته یې اغوندې.) د کوروالي په اړه شرعي حکم دا دي چې باید دواړه میړه او ښځه ترې پوره لذت واخلي. د میړه او ښځې ترمنځ ستر (پرده) وجود نه لري دا نه یوازې دا چې جواز لري؛ بلکې توصیه ده چې دوي سره بالکل لوڅ وي او په رښا کې کوروالي تر سره کړي، چې یو د بل د کتلو او لاس وهلو نه خوندونه واخلي. په دې اړه حضرت عایشې (رض) فرمایلي دي: (کنت اغتسل انا و النبي (ص) من اناٰ واحد) بخاري. ژباړه: (ما او رسول اکرم به یو ځای لمبل او له یو لوښي به مو اوبه اخستې). خو باید د خلکو په محضر کې حتې د وړو ماشومانو په وړاندې (چې ویښ وي) کوروالي ونشي.
بله خبره داده چې کوروالي باید په ډیره ارامۍ شروع او له یو بل سره په ساعت تیرې کولو (لکه مچول، دیوه بل په بدن او تناسلي اعضاو لاس وهل) شروع او تدریجاً پر مخ ولاړ شي. دې ته په عربي کې ملاعبت یا چمتوالي وایي، چې دواړه خاصتاً ښځه د کوروالي لپاره ښه اماده کړاي شي. د کوروالي په وخت کې خاصتا د الي تناسلي د ننویستلو (دخول) په وخت کې باید کلمه (بسم الرحمن الرحیم) وویل شي. په دې اړه حضرت محمد (ص) فرمایلي دي:

(اذ اراده ان یاتي اهله قال بسم اللهم جنبناٰ الشیطان و جنب الشیطانما رزقتنا) صحیح مسلم.
ژباړه: (کله چې خپلې ښځې سره کوروالي کوئ نو ووایئ، شروع کوم د خداي په نوم، اي خدایه موږ ته له شیطان نه امان راکړه، او شیطان د دغې څیز څخه چې تاسو موږ ته راکړي لرې ولره.) د کوروالي نه وروسته لمبل لازمي دي.
(نور نو تاسو پوه شه او خوږه شپه مو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر واده وروسته ژوندانه لپاره تر واده مخکې تیاری:

لکهچې دمخه مو وویل چې د واده اصلي مفهوم د کورنۍ تشکیلول او د سوچه نسل ادامه ده. هره ښځه او خاوند باید د واده له پیله دې ته متوجه وي، چې دوي به اولادونه راوړي، د اولادونو مناسبه نفقه، لباس، سالمه تربیه، تعلیم او تحصیل، د اسلامي او مدني علومو زده کړې او د نیکو اخلاقو لرل، د مور او پلار ترټولو درنده او اوږده دنده او مسوولیت دي.

د دې لپاره چې مور او پلار د خپل ژوند د غه مهم اصل په ښه توګه تر سره کړي وي باید تر واده مخکې تر واده وروسته ژوند ټولو اړخونو لپاره یو منظم او قبول شوي پلان ولري او له مخې یې باید عمل او اجرات وکړي.

اول- د دې لپاره چې واده والا لومړي د یو بل له ځوانۍ او توانمندۍ نه ښې مزې واخلي دا په جدي توګه توصیه ده چې دوي باید اول خپل صحت او سلامتیا ته زیاته توجه وکړي او پدې غرض باید هر وخت یو مناسب او غني غذایي رژیم خصوصاً میوه جات، سبزیجات او د شیدو له محصولاتو څخه کافي ګټه واخلي چې په صحت سالم او تندرست اوسي چې دا خبره بیا د خاوند په نسبت د ښځې لپاره کې ډېره جدي ده..

دویم- دوي باید د خپلو ځانونو لپاره یو څه ګډ وخت وټاکي او هم د ځان لپاره مناسب تفریحي پروګرامونه، د موزیک او نورو خوښوونکو سرګرمیو یو پروګرام ولري. سپورت او خاصتاً په تازه هوا کې قدم وهلو ته که (اجتماعي او محیطي شرایط یې اجازه ورکوي) مناسب وخت ورکړي. که د دوي په نېږدې محیط کې د واده لرونکو خلکو ګډ سپورتي کلب وي، هلته باید لږ سپورت تر سره کړي او که دا شرایط

ممکن نه وي، د سپورت ځینې سامان الات دې واخلي او په کور کې دې تر ډیره استفاده وکړي.

په تلویزیونونو کې سالم او ښه تفریحي پروګرامونه خصوصاً هغه پروګرامونه چې خندوونکي او علمي او زده کوونکې بڼه ولري په ډیره ګوري.

دریم- دوي باید د خپلې کورنۍ د جوړښت په اړه تر واده مخکې یو منظم پلان ولري. زما توصیه به دا وي چې د مناسبو وقایوي پروګرامونو د استعمال له لارې دې اقلاً تر دریو کالو لپاره د بچو له راوړلو څخه ډډه وکړئ او دغه موده دې یو د بل له ځوانۍ نه خوندونه او مزې واخلئ، د اولادونو د شمېر په اړه یوه ګډه پرېکړه اړینه ده، سره لدې چې اولادونه د لوي خدای (ج) یوغټه تحفه ده، مګر سالمه پالنه او تربیه یې هم مهم او ضروري کار او یو غټ مسوولیت دي. په عمومي توګه توصیه داده چې د ۲-۴ ماشومان یو مناسب تعداد دي، باید د هرو دوو ماشومانو ترمنځ اقلاً ۲-۳ کاله فاصله پکار ده، چې مور وشي کولای هر ماشوم ته مناسبې شیدي او توجه ورکړې چې هرماشوم ورته جدي ضرورت لري. د مور شیدې په نړۍ کې تر هر څه بهتره غذا ده، خاصتآ د اولو څو ورځو شیدې چې ټینګې وي او کنډ (فله) ورته ویل کېږي د ماشوم د ښې سلامتیا او د ناروغیو په مقابل کې د مقاومت پیاوړي ځواک ګڼل کېږي.

څلورم- مېړه او ښځه باید په ګډه د خپل ژوند لپاره یو مناسب اقتصادي پلان جوړ کړي وي چې د دوي شرایطو سره برابر وي، په دغه اقتصادي پلان کې اقلآ د یوه مناسب اندازه نقدو پیسو پس انداز، په څو کلنو کې، د یو کور او بیا د یو موټر اخستل، شامل وي. پر دې سربېره که د هلک او یا نجلۍ پلرنۍ کورنۍ د دوي مرستې ته ضرورت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولري، بايد چې هغوي ته هم مناسبه مرسته وکړي. د مناسب اقتصادي پلان تشريح په(۳۲)مخ کې شويده.

پنځم- د کور لپاره د ضرورت وړ غټو سامان الاتو (لکه تلويزون، کمپيوټر، قالينې، تخت، د جامو مينځلو ماشين، يخچال او داسې نورو) د اخستلو لپاره هم بايد يو مناسب پلان موجود وي او دغه سامان الات بايد د هغه د ضرورت د جديت له مخې په ترتيب سره واخيستل شي.

شپږم- د ماشومانو د تعليم او تحصيل لپاره ځانګړي پلان، پروګرام او مناسبې پيسې بايد مخکې له مخکې پلان او يوې خوا ته کيښودل شي.

اوم- داخبره ترټولو مهمه ده چې د واده په لومړيو ځو کلنو کې چې يوازې ښځه او خاوند وي، دوي کولای شي چې په يو وخت دواړه کار وکړي ځکه هم په فزيکي لحاظ توانمند وي او هم نور زيات کورني مسوولیتونه نه لري. په دغه وخت کې دوي ښه کولای شي چې د خپل راتلونکي عمر لپاره يو ښه اقتصادي بنياد جوړ کړي په کلکه توصيه کېږي چې ښځه او خاوند بايد پدغه وخت کې:

۱. خپل عايدات زيات کړي، دواړه کار وکړي او اضافه ساعتونه کار وکړي.

۲. خپل مصارفات کم کړي او له بيځايه مصارفو مخنيوی وکړي.

۳. د خپلو پيسو په خوندي ساتلو او ګټه اچولو کې هوښياری ونه کار واخلي.

***

[زه چې مجرد وم ټول خلک ګونګيان ول، اوس چې واده شوم ټول خلک کانه دي]

***

[ښځه د موسيقۍ د يوې الې مثال لري، چې د ښکلا او مينې نه يې د مزو او خوند اندازه د غږوونکي په مهارت پورې اړه لري]. (م م)

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم څپرکي
تر واده وروسته مسایل او مسوولیتونه

د ښځې خوشحاله ساتنه:

واده د الله تعالي يو داسې نعمت دي چې له کبله يې نارينه او ښځه دواړه کولاي شي په قانون او په ټولنه کې په منل شوي توګه د الله پاک له هغه ځانګړي نعمت څخه پوره خوند واخلي، چې هغه په خپل خاص حکمت د نر او ښځې په بدنونو کې خلق کړي دي. لکه چې رب العلمين فرمايي:
(و عاشروهن بالمعروف) سورت النسا ۱۹ ايات.
ژباړه: خپلو مېرمنو سره عيش او عشرت(جنسي مزې او خوندونه) ولرئ، په ښې طريقې سره) ښه ده چې اوس ستاسې واده وشو، محفل، د خوښيو ميلمستاوې او سرګرمۍ ټولې تکميل شوې، بالاخره تاسې او ستاسې د ژوند شريکبانډ د ژوند د يوه نوي اوږده سفر په پېړۍ کې سپاره ياست. داسفر ډېر اوږد، ستومانه کوونکي او له ستونزو سره ملګري سفر دي. تره هر بريده چې تاسې دې سفر ته ښه تياري نيولي وي، همغومره به داسفر لذت بخش او له سيل او سياحت څخه ډک وي. خو که تاسې دغه سفر ته ښه اماده ونه اوسئ نو هماغومره به داسفر

ستاسې لپاره ستړي کوونکي او مشکل وي. د دې لپاره چې دا سفر خوږ او له خوند نه ډک شروع شي ځينې عمومي او ځيني خصوصي پرنسپونه دي، چې پر هغو باندې بايد پوه او هغه په جدي توګه مراعات کړئ.
ښځه د (الله جل جلا له) له يوې ډېر نازک خيالې او ژر باور کوونکي او ژر خفه کيدونکي قشر څخه ده. دوي اکثره په وړو خبرو خفه او په لږو خوږو خبرو ډېرې خوشحالېږي. دا هغه اصل دي چې تاسې يې بايد د واده له شروع څخه نيولې آن تر ټول پاتې عمر لپاره په نظر کې ولرئ.
له دې شپې نه او د خپل واده له هرې شپې نه اعظمي خوند اخستل نه دا چې کوم بد کار نه دې، بلکې ډېر ثواب هم لري او د واده په خوږوالي کې هم خورا زيات تاثير لري. دا د کوروالي هغه مهارت دي چې ډېر کم خلک پرې پوهيږي او يا هم ترې په خوندوره بڼه استفاده کولې شي. البته د دې ترخوا د کوروالي ځينې نور خاص مهارتونه هم شته چې هغه د دغه کتاب او د دې ځاي بحث نه دي، پدې اړه د يو بل راتلونې اثر انتظار وکړئ او که مو تنده ډېره زياته وي نو بيا له ليکوال سره د مخامخ کتنې په لټه کې شئ.

هيڅکله هم خپلې ميرمنې سره د کوروالي په وخت کې د بېړې او امريت نه کار وانخلئ بلکې تر ډېره حده کوښښ وکړئ چې ور سره دومره ولوبيږئ چې هغه کوروالي ته دومره اماده کړئ چې حتی هغه په خپله د کوروالي غوښتنه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوښښ وکړئ چې کله ناکله خپلې میرمنې ته د هغې له ذوق سره برابر تحفه واخلئ او یا هم کله نا کله ورته ځینې خوښې خبرې چې په دې برخه کې د هغې صفت شوي وي، ورته وکړئ.

کو ښښ وکړئ چې د کور په اکثره کارونو کې يې مشوره هم واخلئ، په يوې کورنۍ کې د مشکلاتو او ستونزو اساسي علت د ښځې او میړه ترمنځ د خبرو او تفاهم نه کول وي. کوښښ وکړئ چې د هرې موضوع په اړه په مشخصه توګه خبرې وکړئ. ښځې ته اجازه ورکړئ چې بې له کوم ډآره د خپل زړه خبرې او موضوعات تاسې ته وويلاي شي. خپله ښځه کله نا کله په نا ګهانه توګه د ځینو خپل خپلوانو کره بوځئ، کوښښ وکړئ چې هغه خپلوان خبر، مګر ستاسو میرمن نا خبره وي.

الف- عمومي پرنسپونه: دا هغه پرنسپونه دي چې هلک او نجلۍ دواړه باید پدې پوه او هغه په نظر کې ولري چې ځینې يې دا دي:

اول – د واده سفر اسانه شروع کړئ او ورنه کومه ډارمه او له واده نه کومه معما مه جوړوئ. د علماوو نظر دي چې ژوند همغسې تیریږي چې کوم ډول مو شروع کړي وي. یعنې که مو ژوند اسانه ونیوه نو اسانیداي شي او که مو سخت ونیوه، مشکلبداي شي. کوښښ وکړئ چې خپل او د خپل شریکبانې واقعي او رینبستني حالت درک کړئ او خپل توقعات ور سره برابر کړئ. د ببلګې په ډول: که ستاسې شریکبانې یو کلیوال هلک یا نجلۍ وي، د یوې ښاري نجلۍ یا هلک توقعات تری مه لرئ، بلکې د هغې ښکلا او ښه والي پدې کې ولټوئ چې هغه به همغومره ساده او ژوند کول به ورسره هماغومره اسان وي. نو د هغې دغه کلیوالتوب ته د یو مثبت ټکي په سترګه وګورئ نسبت دې ته چې هغه اوس منفي وارزوئ. که ستاسې شریکبانې پوره تعلیم نه لري، فکر وکړئ چې دا یو کمبودي ده، دا هغه کمي ده چې تاسې منلې ده اوس

وګورې چې څه کولاي شئ چې د یوې خوا هغې ته له لازیات تعلیم زمینه برابره کړئ او له بلې خو دا فکر هم وکړئ چې دا ممکن یو لړ هغه ستونزې ونلري، چې یو شمیر لوړو تعلیم لرونکو کسانو سره مل وي.

دویم– واده لکه د یو نیالګي مثال او خپل شریکبانې ته مینه ورکول لکه د اوبو مثال لري. هره ورځ ځانګړې او نوې ډول مینه ورکول واده تر او تازه ساتئ، هغه لویوئ او میوې ته يې رسوئ. که تاسې هره ورځ یو کوچني کار هم داسې وکړئ چې هغه ستاسې د شریکبانې لپاره خاص ځانګړې او نوي وي دا ستاسې د واده د لازیاتو خوښیو سبب کېږي، مثلاً که یوه ورځ د توقع خلاف هغه ته د ورځې په نیمایي کې تیلیفون وکړئ او ورته ووایاست چې ګرانې ډېر مې یاده شوې يې او په زړه مې را و وربدې، ځکه مې درته تلیفون وکړ. د دې ښه اثر به تر ډېره دوام وکړي.

درېیم- کوښښ وکړئ چې خپل شریکبانې مطالعه کړئ، د هغې په خوي او خواصو ځان بلد کړئ او تر ډېره حده خپل ځان د هغې له خواصو سره برابر کړئ. په ودونو کې یو لوي مشکل همدا دي چې هر اړخ غواړي چې هغه بل لوري دې د ده په لور تغییر وکړي، مګر په خپل ځان کې یو هم هیڅ ډول تغییر ته اماده ګي نه ښیي، چې دا تر ټولو غټه او مهمه نقیصه او د زیاتو جنجالونو مور بلل کېږي. یعنې تاسې باید پدې پوه شئ چې واده راکړه او ورکړه ده، څه به له لاسه ورکوې او څه به اخلې، د دي اصل په نظر کې نیولو سره کوښښ وکړئ چې د مقابل لوري ځینې معقولې غوښتنې او ارزوګانو ته پوره احترام او درناوي وکړئ.

څلورم- له خپلې میرمنې او خاوند سره ملګرتوب شروع کړئ، سره ټوقې او ټکالې وکړئ، یو بل سره مناسبې لوبې لکه د "قطعو" لوبه یا نورې داسې لوبې چې د خندا او ساعت تیرۍ وسیله وي ترسره کړئ. که

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغوي دغه لوبه زده نه وي ورزده يې کړئ کوښښ وکړئ چې هغوي لوبې وکټي چې مايوسه نشئ او له لوبو کولو نه لاس وانخلي. د کورنيو له نورو غړو سره يو ځای لوبې وکړي. کله ناکله خپل شريکبانې يو ځانګړي ګډ کار ته لکه قدم وهل يا د يوه خپلوان يا ملګري کورته ورتلل يا هم د ګډې سودا اخستلو لپاره وهڅوئ.

پنځم: کله کله ځينې ښه، ګټور او خندوونکي راډيوي او تلويزوني پروګرامونه او سريالونه سره په ګډه وګورئ، پرې تبصرې وکړئ او هلته په ربنتيني توګه ملامت ته ملامت و وايئ او دا چې دغه کس بايد په دغه حالت کې څه کړي وای، ښه به وايې، هم پرې په تبصره کې شامل کړئ.

شپږم: يو شمېر محدود مګر حسابي، اعتباري او با مسوولیته ملګرو سره د خپلې مېرمنې په مصلحت د هغوی سره د راشې درشې پروګرامونه جوړ کړئ؛ خو کوښښ وکړئ چې دا مجلسونه او ناستې ولاړې ساده او بلا تکليفه او د ځينو ساعت تېريو او لوبو سره لکه قطعه بازي، پارکونو او مېله ځايونو ته تلل، يا نور داسې سرګرمیو سره چې د ټولو لپاره دلچسپه او اسانه وي مل وي، تر څو يې ادامه اسانه او خوندوره وي. همدا راز که يې توان او زغم لرئ، نو خپل ماشومان هم سره د عمر او جنس په لحاظ په مناسبو ډلو جدا او هرې ډلې ته ځانګړې سرګرمۍ پيدا او هغوی سره ګډو لوبو ته وهڅوئ. کوښښ وکړئ چې په نوبت يو له غټانو کسانو څخه د ماشومانو د لوبو څارنه وکړي، تر څو هغوی محفوظ او د اصولو مطابق لوبې وکړي؛ خو په دې اړه ځانګړی احتياط وکړئ، که پدې ماشومانو کې کوم يو داسې بې اصوله او يا د ناسم سلوک خاوند ماشوم وي، نو هغه فوراً د

نورو ماشومانو د ډلې نه بيل کړئ، تر څو د نورو ماشومانو په اخلاقو منفي اثر و نه غورځوي.

همدا راز په مېلمستيا ګانو کې هم د نورو غټانو او وړو سلوک او حرکات تر جدي نظر لاندې وساتئ او که مو لږه بې نزاکتي هم مشاهده کړه، فوراً د خپلې کورنۍ سره مصلحت وکړئ، او کوربه کورنۍ پدې بې نزاکتي وپوهوئ، تر څو هغوی هغه ناسمه کورنۍ رخصت کړي. هره کورنۍ ځانته ځانګړي اصول او د راشه درشې ځانګړي مقررات او بريدونه لري، که مو د کومې کورنۍ اصول خوښ شول هغه وستايئ او هغه ښه سلوک تر پې را خپل کړئ، خو که منفي سلوک ولرئ، په تمکين سره هغوی و پوهوئ چې دا کړنې په فاميلي ملګرتياوو کې ښې نه دي او بايد نور دا تکرار نه شي، خو که د اصلاح وړ نه وه نو بيا يې د خپلو ناستو او ولاړو له دايرې څخه هغه رخصت کړئ.

اوم: د واده نه وروسته ځينې د کور نه بهر خوښوونکي بوختياوې لکه سينما، کنسرت، ځينو سپورتي لوبو يا پارکونو ته تګ که ممکن او خوندي وي ډېر ګټور دي. کوښښ وکړئ چې تر ممکن بريده د دغسې سرګرمیو نه استفاده وکړئ. همدا راز د ځينو تاريخي ځايونو ليدل، لکه ژوبن، ميوزيم، ملي ارشيف، او داسې نور تاريخي او مذهبي ابداتو ليدنه ډېره ګټوره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر واده وروسته د کورنۍ ټولو امورو او ژوند ته یو ساده او عملي پلان:

ژوند داسې یو پدیده ده چې هغه هم اسانه کېداي شئ او هم مغلقه او ستونزمنه، زمونږ توصیه به داوي چې تر واده وروسته له خپلې ښځې سره د افهام و تفهیم لاري خلاصې کړئ، د دې جرئت او احساس ورکړئ چې د خپل زړه هر راز خبرې له تاسې سره شریکې کړاي شي او دا هغه وخت کېږي چې لومړي تاسې د خپل زړه حالات او رازونه له هغې سره شریک کړئ.

هغوي پدي وپوهوئ چې ژوند اسانه او ساده ونیسئ، له ډېرو مغلقو او غیر ضروري کارونو څخه ډډه وکړئ، خصوصاً د یولړ رسم او رواجونو ترسره کول هغه شیان دي چې د اکثره کورنیو ژوند تریخوي. کوښښ وکړئ چې اول له غیرضروري او غیر لازمي اړیکو، ناستو، ولاړو څخه صرف نظر وکړئ او خپل اړیکي د څومحدودو ولې حسابي کورنیو، دوستانو او خپلوانو سره وساتئ. نورو خلکو سره په ښادۍ او خوشحالۍ کې له سیالۍ او منفي رقابت څخه ځان وساتئ.

له لومړي سره چاته د دې اجازه او جرآت مه ورکوئ چې تاسې ته د غیر ضروري شیانو په اړه خبرې او پردي غیبت وکړئ او یا ستاسو د شخصي او کورني ژوند په اړه درنه پوښتنې شروع کړئ. البته یو زیات شمیر خلک د غه ډول مداخلې په ډېر ماهرانه ډول داسې کوي چې حتا پرې پوهیدل هم ګران وي. خو باید ستاسې میرمن او تاسې دواړه په ډېره هوښیارتیا سره دې ته متوجه اوسئ. او د داسي بې ځایه پوښتنو ځواب ورته یو ځل او داسې په پښو الفاظو ورکړئ چې بیا د بلې پوښتنې جرآت هم ونکړي. مثلاً ورته وایی، (دا زمونږ کورنۍ خبره ده او تاسې ته لازم نه دی چې د چا په کورنۍ خبرو کې مداخله وکړئ.)

له ملګرو او خپلوانو سره مړي او ژوندي هم ډېر ساده او اسان ونیسئ. له چانه ګیلې ګذاري مه کوئ، که څوک درکره راغلل مناسب اندازه یې عزت او درناوي وکړئ، کوښښ وکړئ چې میلمنو ته د خوراکونو په تیارولو کې هم د سالم او مناسب روش نه کار واخلئ، هر وخت هاغه څه وکړئ چې تاسې یې د زیات وخت لپاره کولاي شئ، دي ته متوجه اوسئ چې ځینې خلک له دی کبله چې کوم علمي او شخصیتي ارزښت نه لري نو بیا د خپلو پیسو له لارې ځینې داسې بیځایه سیالۍ کوي چې هغه ډېرې بیځایه او تکلیف ورکوونکي دي. له داسې خلکو سره ځانونه له سیالۍ کولو وژغورئ او که تاسې ته یې یا داسې قیمتي تحفه واخیسته او یا یې ډېره لوکسه ډوډۍ تیاره کړه، په ډېر اطاعت مندۍ ورته ووایئ چې تاسې د داسې غیر ضروري کارونو خلاف یاست او هغوي باید له تاسو د دارنګه کارونو توقع ونکړئ، که لازمه وه د هغوي تحفه ورته مسترد کړئ او ورته و وایئ چې دا زمونږ له حالت سره یو برابره تحفه نده. مونږ ته یوازې ستاسې راتګ په هرڅه منظور دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوه ښه او مناسب مالي پلان جوړول او عملي کول:

د نوي واده شويو کسانو ترمنځ اکثره جنجالونه د پيسو په صلاحيت او د مصارفو په برخه کې منځته راځي، البته پدې برخه کې دري ډوله روابط وجود لري:

۱- هغه کورنۍ چې ښځه او ميړه دواړه کار کوي او نقد (نغد) عايد لري.

۲- هغه کورنۍ چې يوازې ميړه يې کار کوي او نقد عايد لري.

۳- هغه کورنۍ چې يوازې يو تن (ښځه) يې کار کوي او يو عايد ولري.

ښه خبره به دا وي چې د خپل شريکبانې سره د پيسو د مصرف او پس انداز په باره کې روښانه خبرې وکړئ او د روښانه پاليسۍ په نظر کې نيولو سره پيسې د ښځې په اختيار کې ورکړي؛ ځکه ښځې ته يو شمير صلاحيتونه ورکول او په هغې اعتماد کول ممکن د کورني روابطو په ښه والي کې مرسته وکړي، دا اعتماد بايد له يو کم مقدار څخه شروع او د ښه سنبالښت په صورت کې هغه تدريجاً پورته يوسئ.

هغه ټکي چې د پيسو په پاليسۍ کې بايد شامل وي او مهم دي دا دي:

۱- د مياشتيني ثابت عايد او غير ثابت عايد تثبيتول.

۲- د مياشتيني ثابتو، غير ثابتو او غير متراقبه مصارفو تعينول.

۳- د عايداتو او مصارفو د بيلانس په نظر کې نيولو سره د مياشتني پس انداز تعينول.

۴- د کورني مصارفو په برخه کې په ځانګړې توګه د يو نفر (سړي سر) د مصارفو د صلاحيت د اندازې تعينول چې له هغې څخه د زياتو پيسو د مصرف په صورت کې بايد دا مصارف د يوې مشترکې فيصلې له لارې صورت ونيسي.

۵- شريک بانکي حساب لرل ګټور دی، مګر د ناموزون استعمال په صورت کې يا له طرحه شوو اصولو څخه د خلاف ورزۍ په صورت کې بايد ځيني د سيپلييني مقررات مطرح وي.

۶- د هرې مياشت په پاکلې نيټه او ممکن هر درې مياشتې وروسته د پس انداز او د سردست پيسو په باره کې هغه بل شخص ته واضح معلومات ورکړل شي.

۷- د کور لپاره د ضرورت وړ شيانو د اخيستلو لپاره يو لازم پلان لرل، د مثال په ډول، هره مياشت کې يو معينه اندازه د وړو سامان الاتو لپاره بيلول او يوه معلوم اندازه د لويو سامان الاتو لپاره لکه، تلويزيون، صوفه سيت، موټر، کور د اخيستلو لپاره په تدريجي توګه ذخيره کول بايد په پلان کې شامل وي.

په عمومي ډول يو ښه اقتصادي پلان دا سې وي: که د يو انسان عمر اتيا (۸۰) کاله وي، په لومړۍ شل کلنۍ کې عموماً د ده عايدات شروع کيږي، اول شل کاله خو له حسابه وتي دي. تر ۲۱ کلنۍ وروسته بايد د هر (۱۵) کلونو لپاره لاندې پلانونه ولرئ.

اول پنځلس کاله (۲۰-۳۵) کلنۍ، د خپل ټول عايد ۴۰٪ دورځنيو مصارفو لپاره او ۳۰٪ يې د کور غټو او قيمته سامان الاتو د اخستلو لپاره او پاتې ۳۰ يې د ذخيره کولو لپاره بيلې شي.

په دوهمه دوره (۳۶-۵۰ کلنۍ) د خپل ټول عايد نيمايي (۵۰٪) دورځنيو مصارفو لپاره او (۳۰٪) يې د اولادونو د ودونو او نورو لپاره او پاتې (۲۰٪) برخه يې د مړي ژوندي لپاره بيلې کړئ.

په دريمه دوره (د ۵۱-۶۵ کلنۍ پورې) د خپل ټول عايد نيمايي (۵۰٪) د ورځنيو مصارفو او ثلورمه برخه يې (۲۵٪) د کوچنيانو لپاره او پاتې ثلورمه برخه برخه (۲۵٪) يې د مړي ژوندي لپاره بيلې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

البته په ۲۵ کلنۍ کې سړي ضعیفه او عایدات یې هم له منځه ځي، باید دي چې اولادونه یې ورسره کومک وکړي. تاسي باید د یوه پرنسیپ له مخې هر کارکوونکی اولاد مکلف کړئ چې د خپل عاید یوه برخه (۵-۲۰٪) له تاسو سره په هره میاشت کې کومک وکړئ.

هغه کورنۍ چې دواړه نر او ښځه یې کار کوي باید خپل عایدات سره شریک او د همدغه پورته فارمول له لارې یې استعمال کړي.

خپلو او خپلوانو سره د کومک کولو او یا د خپلوانو او دوستانو د خوښې او نورو مصارفو لپاره یوه برخه پیسې د دواړو د خپلوانو لپاره یوشان او معادل مصرف شي. دا برخه باید د کسانو د تعداد په وجه تاثیر ونکړي. د مثال په ډول: که د هلک د پلار په کلیزه کې (۱۰۰) افغانۍ تحفه اخلئ همداشان باید د نجلۍ د پلار په کلیزه کې هم تحفه د (۱۰۰) افغانیو معادل وي. که د نجلۍ د ورور یا خور لپاره (۵۰) افغانۍ تحفه اخیستل کیږي دغه عین مقدار باید د هر یو ورور او خور لپاره برابر او همداشان د هلک د خپلو ورونو او خویندو لپاره هم همدا شان یوه اندازه غوره کړي. ښه خبره دا ده چې پدې اړوند مخکې تر مخکې یو توافق شوي وي او هغه په لیکلي ډول موجود وي چې هر ځل په دې شیانو د بحث ضرورت نه وي. دا به ښه خبره وي چې د هلک خپلوانو ته تحفه او مرسته د ښځې له خوا او برعکس د ښځې خپلوانو ته تحفه او مرسته د هلک له خوا ورکړل شي. دغه ډول تعادل ساتل فوق العاده ګټور او ډېرې ستونزې کموي. د واده په اړه تر واده نه وروسته د هیلو او کارونو جدول ته په ۳ جدول کې وګورئ.

له خپلې ښځې سره د خپلې کورنۍ اصول مطرح کول:

د دې لپاره چې ستاسو ښځه یا ستاسو نږدې یا د زوي ښځه ستاسې د کورنۍ اصول ومني، ښه او لازمي خبره داده چې لاندې ټکي په پام کې ونیول شي:

۱- باید ستاسې کورنۍ ځینې اصول ولري چې متاسفانه اکثراً کورنۍ یا اصول بالکل نه لري او یا هم هغه د معما په توګه صرف مور و پلار سره وي او دوي داسې اټکلوي چې ګوندې د دوي اولادونه او حتي د دوي دغه نوې را واده شوې نږدې په هغوي ټولو باید پوه وي او آن دغه نوې را واده شوې نجلۍ هم په همغه ډله کې حسابوي، دا بالکل نا سم اټکل دي. ښه به داوي چې دغه نوې را واده شوې نجلۍ ته دیوې خوا وخت ورکړل شي چې ځینې شیان تدریجاً زده کړي او له بل اړخه ستاسې د کور ښځې او نارینه باید د هغې لپاره نمونه (مادل) اوسي. د بېلګې په ډول: که تاسې غواړئ چې دا ښځه باید خپل میړه، د میړه پلار (خسر)، خوښې او څو نورو مشرانیو ته ودریږي او سلام ورکړي، باید چې ستاسې خپله ښځه، لوڼې او زامن دا کار په منظمه او عملي توګه پخپله وکړي چې هغه پدې پوي شي چې دا د دې کورنۍ یو منل شوي اصل دي.

تاسو باید د دغې نوې ناوې په اړه داسې فکر وکړئ چې یوه پردۍ نجلۍ ده چې خپل ټول بلد محیط، پلار، مور، ورور، خور، نور خپلوان او هرڅه ترې پاتې دي، دا اوس ستاسې کورته راغلې ده او ستاسې کور یې د خپل راتلونکي ژوند اثره ګرځولې ده، هغه به څومره وارخطا، حیرانه او ډاریږي؟!. تاسې باید دا ټول شیان په نظر کې ونیسئ، تاسې هریو باید هغې ته د مینې غیږ خلاصه کړئ، له عاطفې ډک او مشفق چلند ورسره وکړئ او ورته لږه لږه لارښوونه هم وکړئ، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارښوونې ښه سیستم به دا وي چې شفقت او مهربانۍ سره یو ځای وي. په کور کې تاکلي مشران په تاکلو وختونو کې له هغې سره څو څو دقیقې ځانته خبرې وکړئ. لومړي د هغې احوال پوښتنه وکړئ او وې پوښتئ چې څه خاص مشکل او یا نارضایت خو به ورته نه وي؟ او که وي نو هغه باید په تفصیل ترې واورېدل شي او د حل په برخه کې یې لاس په کار شئ. د مثال په ډول: که خسر د هغې سره د څو لحظو لپاره بلا کینې او ورته و وایي: "لور جانې زه غواړم نن له تا سره څو شېبې خبرې وکړم او ستا د احوال پوښتنه وکړم. زه پدې پوهیږم چې دا د یوې ځوانې نجلۍ لپاره څومره مشکل کار دي چې د خپل کور، پلار، مور، ورور خور او نورو خپلوانو نه دفعتاً رابیلیږې او په یو نوي کور او کورنۍ کې استوګنه غوره کوې، زه غواړم چې په شم چې ته خپل ځان دلته څنګه محسوسوې؟ کوم کشکل خو در ته نشته؟ که هر مشکل وی نو لظفآ یی ما ته ووایه چې زه یی حل او یا اصلاح کړم.

لور جانې! ته اوس زمونږ اولاد یې، ستا خوشحالي زمونږ د ټولو ارزو ده. له ما نه نیولې د کور تر هر لوي او واړه به ستاسې په خدمت کې وي. که تا ته هرڅه تکلیف یا ناراحتي وي ته هغه بالکل ماته یا دې خوا ښې ته ووایه؛ ممکن ځینې شیان داسې وي چې زمونږ به ورته پام نه وي لاکن هغه به تا ځوروي، لطفاً ځان مه پریشانه کوه چې هره خبره وي هغه مونږ ته ووایه، مونږ ټول دلته ستا د خوښۍ لپاره ستا په خدمت کې یوو.

بچي! زه چې تاته ګورم، خپلې لونې راته سترګو ته کېږي چې که زما لور واده شي د هغې خوا ښې او خسر به ور سره څه ډول رفتار او خوي کوي؛ نو دا ځکه ماته مهمه ده چې زه باید تا سره دا خبرې وکړم او تا ته د دې ډاډ او اطمنان درکړم چې مونږ هومره چې د خپل زوي خوښي او خوشحالۍ غواړو هومره ستاسې خوښي او خوشحالي هم غواړو.

بچي! زمونږ کور او کورنۍ ځینې خاص اصول او مقررات لري چې خوا ښې به دې هغه درسره شریک کړي او تا به پرې پوه کړي، زمونږ هیله به له تانه دا وي چې د دغو اصولو او مقراراتو احترام او درناوي وکړي او هغه عملي کړې، ستا د هر مشکل د حل لومړنۍ مرجع ستا خاوند او بیا زه اوستا خوا ښې یو، مونږ نه غواړو چې ته خپل مشکل له دې ځاي نه خپل پلار و مور ته یو سې؛ دا ځکه چې مونږ نه غواړو هغوي ستا په اړه پریشانه وي، هغوي نشي کولاي چې ستا مشکل حل کړي، مونږ یې حلولي شو، دې ته ښه متوجه اوسه چې مونږ ټول ستا په خدمت کې یو او ستاسې دواړو خو شحالي زمونږ ارزو ده".

وروسته یا یوه بله ورځ باید خوا ښې او کله نا کله ور سره خپله بیا بیا خبرې وکړئ او احوال یې واخلئ. که ساسی زوي په هغې په کومه خبره په قهر او یا په غوسه وي، باید ترې د قهر او غوسې دلیل و پوښتئ او د سهوې په صورت کې خپل زوي ته نصیحت وکړئ. خسر، خوا ښې، لیور او ندرورګانې(د میړه خویندې) باید هغې ته ناز او مینه ورکړي، کله نا کله ورته تحفه ورکړي او یا خاص خواړه ورته تیار کړي.

په مناسبو وختونو کې باید خپل زوي ته لارښوونه وکړئ چې هغه د څه وخت یا څو شپو لپاره د پلار کور ته ورولي. د هغې د خپلوانو د راتللو په صورت کې د هغوي ښه قدر وکړئ او هغه خپلوان چې له دې سره د کیناستلو حق لري لکه مور، پلار، ورونه، خویندې او نورو سره باید ور ته ځانته ناستو زمینې برابري کړای شئ. د هغوي تر ملاقات وروسته مشران تري پوښتنه وکړي چې د هغوي نظر څنګه دي؟ څه خاص مشکل خو به نه وي او هغوي ته د بیا بیا راتللو وړاندیز وکړي، که کوم مشکل یې مطرح کړ، ښه به دا وي چې ورته وویل شي چې ښه ده مونږ ته وخت راکړې چې دا مشکل وخیړو او حل یې کړو، خو تاسې هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل لور ته سپارښتنه وکړئ چې خپل مشکل مستقیماً مور سره شریک کړئ او پرې نه ږدئ چې هغه له تاسو سره تر لیدو پورې وځوریږي او یا تاسې د داسې وړو ستونزو په اړه وځوروي؛ مور دلته د هغې دپاره یوو.

په کورنیو اصولو پابندي او ثبات:

هره کورنۍ باید ځانته ځانګړي اصول او قوانین ولري، کله کله دا کېدای شي چې د هلک د کورنۍ اصول د نجلۍ د کورنۍ له اصولو څخه فرق ولري، دا تر ټولو ډېره مهمه ده چې هلک او نجلۍ باید هر یو جلا جلا کیني او د خپلو کورنۍ ځینې غټ او مهم اصول چې مراعاتول یې د هغې کورنۍ ته ارزښت لري په نښه کړئ او حتي هغه باید په لیکلې بڼه تهیه کړئ. د دې شیانو لست کیدای شی دا برخي ولري:

۱. هغه شیان چې باید ستاسې شریکبانې یې ستاسې په کورنۍ کې او یا هم ستاسې د کورنۍ د مشرانو په موجودیت کې ونه کړي.

۲. هغه شیان چې باید وې کړي.

خو دا ډېره مهمه ده چې دا اصول عیني او عملي وي. مثلاً: که ستاسې کورنۍ کې د سګرټ څکول منع وي، دا باید تاسې خپل شریکبانې ته په وضاحت او جرآت سره و وایاست چې ستاسې د کورنۍ د مشرانو په وړاندې سګرټ، چلم یا نصوار استعمال نکړي.

دا اصول باید د دواړو خوا او له خوا واضح او مقابل لوري سره حتي له کوژدې او توافق نه تر مخه شریک شوي وي، که احیاناً نه وي شریک شوي وي، اوس بیا هم لا نښه وخت دي چې هغه له خپل شریکبانې سره واضح کړئ او تري غوښتنه وکړئ چې دغو اصولو ته پاملرنه وکړئ، تاسي هریو مجبور او مکلف یاست چې تر ممکن حده د هغه بل لوري اصولو ته احترام او درناوي وکړئ، که ستاسې شریکبانې د دغو اصولو د منلو په اړه کوم قانوني معذرت او یا مشکل درلود ور سره پرې خبرې وکړئ او د حل یوه مناسبه لار ورته پیدا کړئ مګر دا ډېره مهمه ده چې د کورنۍ په ټولو اصولو بحث صورت نیولي وي او په هغې سره قناعت شوې وي. خو که له دې سره سره بیا هم ستاسې شریکبانې یادو اصولو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړه نه اینبوده، باید جدي بحث ورسره وشي، ځکه د دغو اصولو عملي کول د مقابل لوري احترام او درناوي او د هغې ماتول د بې احترامۍ او کم توجهۍ مانا لري. د یادو اصولو ځینې یې دا دي:

۱. د کوم ډول لباس اغوستل جواز لري.

۲. کوم ډول عادتونه او خویونه د قبول وړ او کوم یې د قبول وړنه دي؟

۳. ستاسو د کورنۍ د غړو ترمنځ اړیکي او حتي د خبرو کولو اصول څنګه دي؟

۴. له چا څخه باید د کومو کارونو په اړه اجازه وغوښتل شي؟

۵. په کورنۍ کې د غړو ترمنځ اړیکي څومره ازادانه دي؟

د شریکبانې څېړنه، پیژندنه او ورسره خپل ځان برابرول:

لکه څنګه چې انسانان د رنګ او رویت له مخې بېلابېل دي همدا سې انسانان د رویې، سلوک، خوښۍ او ناخوښۍ او نورو کړو وړو په اړه یو د بل سره ډېر فرق لري. مثلاً: ځینې انسان ټوکې خوښوي او هروخت غواړي چې په یوه موضوع ټوکې او مسخره برابره کړي چې پرې وخاندي پداسې حال کې چې ځینې نور بیا ټوکې یوه مسخره او توهین امیزه عمل بولي.

ځینې خلک علاقه لري چې په سیاست او نورو موضوعاتو ډېرې خبرې اترې وکړي، ځینې بیا ګوښې او خاموش پاتې کیدل خوښوي.

ځینې خلک نظم او ترتیب ته ترجیح ورکوي او غواړي چې د کور ټول شیان دې په خاص ترتیب کیښودل شي، ځینې نور بیا د نظم او ترتیب دومره پروا نه کوي او شیانو ته اسانه لاسرسي یې خوښیږي، د یو چا تېز رنګونه او د بل چا تت رنګونه خوښیږي.

نو د واده له کولو سره سم ښځه او نارینه دواړه د دې مسوولیت لري چې د خپل مقابل لوري خوښۍ او ناخوښۍ ته په دقت توجه وکړي چې دا زده کړئ چې د ده د شریکبانې خوي او مزاج څه ډول دي او بیا دې کوښښ وکړي چې ترممکن حده په خپلو کړو وړو کې د هغه مقابل لوري خیال هم په نظر کې ولري. مثلاً که میړه یې غواړي چې خبرونه او سیاسي تبصرې وګوري، ښځه یې د ډرامو لیدلو سره مینه لري، پکار دا دي چې دغه وخت په مناسبه توګه تقسیم کړئ چې هم د هغه خبرونه او هم د دې ډرامه پکې په نظر کې نیول شوې وي. یو کس باید په بل کس خپل فکر او نظر ور ونه تپي او هغه د خپل نظر په منلو مجبور نکړي. یا دې هم د امکان په صورت کې جلا جلا تلویزونه په جلا خونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

میرمنې سره با دسپلینه منظمې ناستې او د روانو کورنې حالاتو منظمه جاج اخیستنه:

ښځه ستاسې په کور کې د یو شاګرد حیثیت لري، تاسې کولای شئ چې هغه له همدغه لومړي سره پداسې یو چوکاټ کې تنظیم کړئ چې ستاسې د شخصیت او د کورنۍ له حیثیت سره برابروي. د واده اولنې شپې ورځې او څو اونۍ د ښځې په خوي او روشونو باندې ډېر کلک او جدي اثرات لري، د دې لپاره چې پدې اړوند په منظمه توګه په سمه لاره برابر شئ لاندې مسایل په پام کې ونیسئ:

۱. هر دوه، درې ورځې وروسته خپلې میرمنې سره ځانګړې مجلس ولرئ او هغې نه د ټول وضعیت او حالت په اړه و پوښتئ چې هغې څه کړي، د د کور له غړو سره یې څه ډول چلند کړي او د هر چا په اړه څه فکر کوي؟. هغې ته خپلې هیلې او غوښتنې واضح تشریح کړئ، په ټولو هغو شیانو یې واضحه پوهه کړئ چې تاسې یې ترې کول یا نه کول غواړئ. کله کله ورته بیا دا خبرې تکرار کړئ. هغې نه هم پوښتنه وکړئ چې ستاسې او ستاسې د کړو وړو په اړه او یا ستاسې د کورنۍ د غړو د کړو وړو په اړه څه ډول احساس او برداشت لري. پدې برخه کې هغې ته پوره اجازه ورکړئ چې خپل احساس تاسې ته څرګند کړای شي.

که د هغې ځینې خبرې غلطې یا سؤ تفاهم وي ورته یې واضح کړئ او که ځینې خبرې یې درستې وي هغه قبولې کړئ او اطمنان ورکړئ چې تاسې به د هغې دغه شکایت وځیړئ او بیا په با مسوولیته او بیطرفه ډول هغه ستونزه وځیړئ، که مقابل لوري ستاسې په شمول مسوولیت درلود، هغه ته مناسبه توصیه وکړئ او خپلې میرمن ته بیرته اطمنان ورکړئ. د خبرو دغه سلسله باید په دوامداره توګه پرمخ یوسئ، کوښښ وکړئ چې نه له خپلې ښځې څه پټ کړئ او نه هغې ته د دې

کې کښردي چې دا بیا یوه غوره او اقتصادي لاره نه؛ بلکې د ښځې او میړه ترمنځ د بیلتون لاره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجازه ورکړئ چې له تاسې څه مسایل پټ کړي. د خپلې میرمنې د سلوک په اړه له خپلو خپلوانو څخه هم پوښتنې وکړئ، و دې ته متوجه اوسئ چې کله ناکله د کورنۍ د غړو غوښتنې او هیلې تر اندازې لوړې وي. که له هغوي یې د هیلو په اړه وپوښتئ او ترې مکمل تفصیل وغواړئ چې څه شوي او څنګه شوي؟ د کورنۍ غړو ته په جدي توګه دا وایئ چې تاسې ته ټوله خبره وکړي، نه داچې نیمایي معلومات درکړي، ځکه تاسې ته باید هر څه په ریښتیا ووایي، هغوي پدې پوه کړئ چې په درواغو او غلطو دلائلو ستاسې په قهریدلو به په کورنۍ باندې ډیر بد اثر پرېووځي. له هغوي څخه د حل لارې پوښتنه وکړئ چې د دوي توقع ستاسې له میرمن نه څه ده او ولې به ستا میرمن د دوي توقع نه وي ترسره کړي.

د خوښو او خسر خیلو د خوا خوږۍ او مداخلو توپیر او د هغو مهارول:

د پلار او مور رول د خوښې او خسر په نسبت فرق کوي، د هر ځوان پلار او مور تر واده وروسته د هغه د شریکبانې خوښې او خسر جوړیږي، یعني د هلک مور او پلار د نجلۍ خوښې او خسر شي او د نجلۍ مور او پلار د هلک خوښې او خسرشي.

اکثره تر ودونو وروسته د مور او پلار او خوښې او خسر ترمنځ هم یو ډول سالم رقابتونه رامنځته کېږي. د هلک مور او پلار (د ښځې خسر خپل) له نجلۍ څخه یو لړ داسې توقعات کوي چې هغه اکثراً نامعقول او غیر عملي وي او پدې توګه غواړي چې د زوي میرمن یا نږور یې باید د دوي د یو نوکرې په توګه همیشه لاس په نامه او چوپړې وي. همدارازد نجلۍ مور او پلار (د هلک خوښې او خسر) بیا برعکس له هلک څخه یولړ بیځایه هیلې او تمې کوي چې دا بیا اکثراً د هلک او ښځې ترمنځ د اختلافاتو او جنجالونو سبب کېږي.

د خوښو او خسرګانو لاسوهنې مستقیماً د هلک او نجلۍ په توانمندۍ او په خپل ځان باور پورې اړه لري، هر څومره چې هلک یا نجلۍ په علمي لحاظ باجرآته، په رواني لحاظ یې په خپل ځان اعتماد زیات وي، په اقتصادي لحاظ هم په خپل ځان متکي وي، د خپل خسر او خوښې د لازمو لارښونو اندازه او معیار ښه وپیژندلای شي؛ مګر تر دې زیاتې او غیر لازمې غوښتنې یې په ډېر جرآت سره رد کړای شي، په هماغه اندازه به دغه لاس وهنې کمې او غیر موثرې وي.

برکس که هلک یا نجلۍ په علمیت او د جرآت له لحاظه ضعیفه وي، په اول کې دغه لاس وهنې یا درک نشي کړای او یا یې په مقابل کې سالمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او موثره موضعیګري ونشي نیولای، بیا دا لاس وهنې په هماغه اندازه وسعت او زیاتوالي مومي او د دغو ځوانانو ژوند ور خرابوي.
تر واده وروسته ځوانان هر یو د خوښۍ او خسر یو شمیر لارښونو ته اړتیا لري، دا ښه خبره هم ده چې د دوي ترمنځ اړیکي ښې وي او هغوي وکولای شي چې دوي ته لازمې او ضروري مشورې ورکړای شي.
خو متاسفانه ډېري خوښۍ او خسران بیا یا د دې کار په اړه خپل حدود او صلاحیتونه نه پیژني یا خو هم د غیر ضروري او غیر لازمي فشارونو له لارې دوي ترخپل اثر او نفوذ لاندې ساتل غواړي.
د دې لپاره چې د خوښۍ او خسر لازمي او غیر لازمي لاسوهنې سره ببلې کړي شي دا زیاتره د هلک او نجلۍ په علمي توانمندي، جرآت او روانې حالت پورې اړه لري.
د دې بې ځایه لاسوهنو د مخنوي لپاره دوه شیان ډېر مهم او ضروري دي:
اول- باید ښځه او خاوند په خپلو کې سره پوره تفاهم او نیغ په نیغه خبرې وکړي، هر یو دې هغه بل ته د خپل مور او پلار د صلاحیتونو او لارښوونو او همدا راز د ممکنه مداخلو په اړه په واضح ډول ووایي چې ته زما د مور او پلار دغه غوښتنې ومنه او تردې زیات بیا به د هغې په منلو مجبور نه یې. دا موضوع ستاسې مقابل لوري ته دا جرآت وربخښي چې لازمي غوښتنې یې په پوره اخلاص ومني او غیر لازمي غوښتنې یې په جرآت سره له لومړي سره رد کړي.
دویم- یوه مهمه موضوع چې پدې اړه ډېر اهمیت لري هغه د خوښۍ او خسر خبرو ته په دقت غوږ نیول او درست تحلیلول یې دي چې اکثراً ځوانان د دغه تحلیل توانمندي نه لري او دغه ناتواني بیا د دې سبب کېږي چې هغوي بیا په دوي ځینې غیر لازمي غوښتنې ورتحمیلوي.

نو هر څومره چې تاسې خپلې خسرګنۍ ته له لومړیو شپو دا ثابته کړئ چې تاسې په خبره پوهیږئ او د هغوي په ارزښت او مینه هم پوهیږئ، دا توان هم لرئ چې د دوي بې ځایه مداخلې درک کړئ دا په هماغه اندازه تاسې سره کومک کوي.
د دې موضوع ښه شکل دا دي چې اول د خپل خوښۍ او خسر مناسب عزت او احترام وکړئ.
دوهم- د هغوي د کور په یولړ اصولو او مقرراتو ځان پوه کړئ او تر ممکن حده یې سالم اصول او مقررات په ځان عملي کړئ، مثلاً که یوه کورنۍ کې ټول خلک (ستاسې خوښۍ خسر، لیور او ندرورګانې) ټول منظم لمونځ کوي دا بیا په تاسې هم لازمي ده چې ځان ورسره عادت کړئ.
درېیم- د هغوي ښې لارښوونې ومنئ، ولې تر منلو مخکې هغوي ته اطمنان ورکړئ چې زه له تاسو نه مننه کوم چې دا مو راته رایاد کړل، لاکن زه پخپله هم پدې شیانو پوهیږم او هغه ترسره کوم، تاسې پدې اړه زیات تشویش مه کوئ، که احیاناً نه پدې اړه کوم څه بې پروایي کېده نو راته یې ویلي شئ.
څلورم- که ستاسې له مناسبو اجراتو سره سره بیا هم ستاسې د خوښۍ او یا خسر لاسوهنو او غیر لازمي غوښتنو ادامه پیدا کړه، هغه په زړه کې مه اچوئ او فوراً یې له خپل شریکبانۍ سره شریکې کړئ او په دې اړه تر ې نظر وغواړئ. د ګډ نظر په نتیجه کې هیله ده چې ستاسې شریکبانۍ به بیا د دې مسئلې حل په خپله غاړه واخلي او له خپل مور او پلار سره پدې اړه غوڅې خبرې وکړي.
پدې اړه یوه مهمه موضوع دا ده چې اکثراً خوښۍ او خسر دغه موضوعات د کنایې په توګه وایي او یا خپل زوي او لورته لمسونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي چې د خپل شریکبانې په مقابل کې منفي حرکات شروع کړي چې دا د لاسوهنو هغه خطرناک شکل دي چې درک کول يې ګران او اصلاح يې هم مشکله ده، هیچاته هم تري فایده نه رسیږي.

د داسې لاسوهنو په اړه دوه شیان مهم دي:

۱-د خپل مور او پلار هغه خبرې چې تاسې ته يې د يوډول تحریک لپاره په ډېرو خورېدو الفاظو کې کوي، مثلاً تاسې ته وايي چې دا موضوع کنترول کړه کنه هغه به بیا ستا په سر وخیژي يا خپل زور ورته سر له اوسه ونښیه او داسې نور. يا تاسې ته وايي چې کله تاسي نه وئ، نو ستاسې ښځې / خاوند دا کار وکړ، يا هغه کار. چې پدې ډول دوي تاسې ته ځان ډېر نېږدې معرفي کوي او داسې درته ښیي چې دوي تا ستا د شریکبانې په وړاندې حمایه کوي. د دوي دغه خبرې په دقت واورئ او وې ارزوئ، همدا چې پوه شوئ چې دا خبرې غیر لازمي او ستاسې ترمنځ د سوَتفاهماتو د پیدا کولو سبب کېږي، فوراً په ډېر معقولیت او د پوره جدیت په ښو دلو يې مخنیوي وکړئ، مثلاً تاسې ورته داسې ځواب ورکړئ:

پلار يا مورې! زه مننه کوم چې تاسې زما په اړه دومره تشویش لرې، ولې زه هم اوس يو لوي او پوه سړي يم، زه پخپله د ښو او بدو فرق کولاي شم. زه فکر کوم چې ستاسې دا موضوع پدې رقم ويل ماته درسته نه ده، زه جدي يم هیله کوم چې مور په خپل منځ کې تفاهم ته پرېږدئ، هغه پدې کور کې نوې او يو وخت ته ضرورت لري. لطفاً يې زړه مه ور توروئ، زه به ورسره هم خبرې وکړم، تاسې پسې ډېر سر مه خورېږئ.

که له دې سره سره بیا هم د دوي خبرو او مداخلو ادامه پیدا کړه يو بل وخت دوي کښینوئ او ورسره په جدیت خبرې وکړئ چې مور دواړه په

خبره پوه او غټ خلک يوو، لطفاً مورې ته د آزاد ژوند او پخپلو کې د تطابق د کولو چانس راکړئ تاسې نورې مداخلې مه کوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماشومانو د روزنې اساسات:

۱. د ماشومانو د پیدا کیدو په اړه له خپلې میرمنې سره توافق ته ورسیږئ. ښه تعداد به یې ۲-۴ پورې وي.
۲. اول ۳-۵ کلونو کې د ماشوو د نه پیدا کیدلو لپاره لازمو وقایوي تدابیرو باندې ځان د خپلې میرمنې د کورنۍ ډاکټر په لارښوونه ښه پوه کړئ او هغه تدابیر په کلکه او جدي توګه مراعات کړئ.
۳. د ماشومانو د تولد ترمنځ مصافه اقلاً درې کاله وساتئ.
۴. په ماشوم نیک نوم کیږدئ.
۵. خپل ماشومان را واخلئ، ښکل یې کړئ؛ مګر د ماشوم په خوله ښکولول اجازه نه لري او همیشه یې په مخ یا تندي ښکل کړئ. میلمنو او نورو خپلوانو ته هم دا وویئ چې ماشوم په خوله ښکل نکړي، خصوصاً هر هغه څوک چې د تبې بخار (تب خال، یا هغه وړوکې د بخار په څیر تناکې چې معمولاً د تبې د تېرولو نه پس پیدا کیږي) ولري، هغه ته هیڅ اجازه نشته چې حامله ښځه یا ماشوم ښکل کړي، ځکه دا کار حتي د هغې حاملې ښځې په ګیډه کې ماشوم ته ضرر رسوي او حتا ممکن د ماشوم د سقط سبب وګرځي.
۶. ماشومانو ته د لوبو شیان واخلئ، خو دا شیان باید پاک و ساتل شي، ځکه اکثره واړه ماشومان د لوبو شیان په خوله کې وهي.
۷. ماشومانو ته د لوبو د شیانو په اخیستو کې ډېر دقت وکړئ چې وړې پارچې و نه لري، هسې نه هغه ماشوم وخوري او په ستوني کې یې بند شي.
۸. هر مور او پلار باید د ماشومانو CPR (دا یو ډول اولیه طبي مرستې دي) زده کړي، چې د ضرورت په وخت کې د ماشوم د نجات په برخه کې ترې د ماشوم ژغورلو لپاره کار واخلئ. کله چې د ماشوم په

مرۍ کې څه شی بند شو، که مو نو هیڅ هم زده نه وی ماشوم په چپه واړوي، سر یې تیټ کړئ او په شا ورته یو څو دبه ورکړي، شاید چې هغه شې را ولویږی، او که را و نه لویده، خوله یې خلصه کړي، او که ممکن وه په ګوته هغه شی تری راوباسئ.
۹. ماشومانو ته د اور، تېره شیانو، برق د کمرغاړه او نور خطرناک شیان او ځایونه وښیی. او ورته د هغوي د سن سره سم د (نه، نه) (بو) (ترې لرې) په کلمو هغه پوه کړئ چې ډډه ترې وکړئ.
۱۰. په کور کې ډوډۍ خوړل په دعا ویلو شروع او بس کړئ. او یو، یو تن کوچني ته په نوبت سره وظیفه ورکړئ چې وعا ووایي.
۱۱. د کور کارونه په ماشومانو وویشئ او د دوی ترمنځ د کارونو دوره مراعت کړئ.
۱۲- ماشومانو سره د کارونو په کولو کې مرسته وکړئ، او دوي ته د هر کار د کولو دلیل تشریح کړئ، چې دا کار مو ولې داسی وکړ. او هغوي ته ښه روښانه لارښوونه وکړئ، دغه رازیې له چارو څخه ځارنه وکړئ.
۱۳. خپلو ماشومانو سره د مکتب درسونه تکرار او د کورنۍ کار لپاره ټاکلې وخت ولرئ. ښه وخت یې د مکتب د راتللو نه پس او د ډوډۍ د خوراک نه ړومبی دی.
۱۴. په کور کې د قران کریم تلاوت او د مذهبي مسائلو تشریح د تقسیم اوقات له مخې پر مخ بوځئ.
۱۵. خپل ماشومان په منظمه توګه جومات ته د لمانځه او ديني تدریس لپاره یوسئ. د دوی د ديني علومو د زده کړې په باره کې دوی سره وخت په وخت بحث وکړئ، دې ته متوجه اوسئ چې ستاسې ماشومان د افراطیت خواته و نه هځول شي، ځکه خو خپل ماشومان دغو سرو لیکو ته متوجه کړئ او وخت په وخت هغوي سره د دې موضوعاتو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

سالمه تربیه کې ډېره مرسته وکړي. زه په خپل دغه اثر دومره ډاډه یم چې تاسو ته د دې ظمانت کوم چې تاسو به دا کتاب ډېر ګټور و ارزوي، او که پشیمانه وي، کتاب دې ستاسو وي، راشئ چې زه یې قیمت هم بیرته درکړم.

۲۰. د خپلې میرمنې په مصلحت او تایید د خپلو ماشومانو لپاره یو سالم او مناسب د تلویزون کتو، درس ویلو، او نورو لوبو یو ټوکلي پروګرام جوړ او تر ممکن حده یې پرې عملي کړئ. د دې کار لپاره خپله میرمن مؤظفه کړئ چې هغه پروګرام پرې منظم عملي کړي او د سرغړونې په صورت کې له ماشوم نه د هغې د خوښې تفریحي پروګرامونه، لکه د تلویزون کتل یا بیرون ته بیول او یا داسې نور امتیازات واخستل شي. ماشومان دا نسبتآ په اسانه منې چې ورته وویل شي اوس مو په تلویزون کې د مورد خوښې پروګرام دي راځئ مورږ او تاسو به په یوه بله برنامه مصروف شو او تلویزون به اوس هغې ته پریږدو. یعني خپل ځان هم د دوي په جمله کې شامل کړئ.

۲۱- د میلمنو د راتللو په صورت کې ماشومان د میلمنو سره په ستړي مشي، ناستې ولاړې او خبرو کولو روږدي کړئ. همدارنګه کوښښ وکړئ چې خپل ماشومان د نورو کورونو په میلمستیاو کې له ځان سره بوځئ، خو د تللو نه مخکې ورته د هغې کورنۍ د جوړښت او د هغوي د کورنۍ اُصولو په باره کې پوره معلومات ترلاسه او دوی ته یې روښانه کړئ چې څه کولای شي او څه نشي کولای؟ که دوي ستاسو لارښوونې و نه منې نو سزا به یې څه وي؟

۲۲. پلار او مور باید پدې پوه وي چې ماشومان نشي کولای چې د زیات وخت لپاره په یوځای کې غلي او ارام کښیني، بلکې هغوی د خپل عمر په تناسب لوبو او ملګرو ته ضرورت لري. پدې برخه کې

اړه خبرې وکړئ. پدې وروستیو کې زیات ماشومان د اسلام په مینه او لټه کې جومات ته خي، خو متآسفانه هلته بیا د افراط ګرو په لومو کې پریوزي، او د ځان نه ناخبره په ځوانمرګو بدل شوي وي.

۱۲. ماشومانو ته د شاوخوا، کورنۍ، ټولنیز، ملي او بین المللي مسائلو د تحلیل او ارزیابۍ په باره کې خبرې اترې وکړئ او دوی ته لازم معلومات، د نقشو او حوادثو له مخې تشریح کړئ. د تلویزون خبرونه ورته په ساده شکل او که ممکن وي د نقشې له مخې واضح کړئ. ماشومانو ته د ځینو ډرامو چې موزونې نه وي د لیدو اجازه مه ورکوئ او په عوض یې ورته د یو ښه بدیل لکه د کارتون لیدل، یا هم د یو تفریحي پروګرام د لیدو شرایط برابر کړئ او د ځینو ډرامو د لیدو په صورت کې ورته دهغې ښه او بد اثرات تشریح کړئ.

۱۷. د خپلې کورنۍ لپاره په مناسبو اخبارونو، مجلو او نورو موزونو نشراتو کې ګډون وکړئ او هغه په منظمه توګه ولولئ، حتی ماشومان د هغې په لوستلو روږدي کړئ. د ماشومانو لپاره د ماشومانو ځانګړي کتابونه او مجلې واخلئ، خاصتآ هغه مجلې چې په کې د ماشومانو د ذهني رشد لپاره ګټور مواد او سوالونه موجود وي واخلئ، او خپل ماشومان د هغې په لوستلو او زده کړو بلد کړئ.

۱۸. خپل ماشومان د خپل کتابتون او نندارتون جوړولو ته وهڅوئ. دوي د کتابونو اخیستو، ښې ساتنې او د کتابتون د جوړولو سستم ته چې زما په هغه بل اثر (ځوانان او شخصیت جوړیدنه) کې ډېر ښه تشریح شوي دي) تشویق کړئ.

۱۹. خپلو ماشومانو او کورنۍ ته دغه کتاب (ځوانان او شخصیت جوړیدنه) حتمي واخلئ تاسې یې هم ولولئ او په هغوي یې هم ولولئ، امیدواریم چې د دغه کتاب لوستل به تاسو سره ستاسو د بچو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی ته باید له عمر سره مناسب سرګرمي برابرې کړي او ورته مناسب او موزون ملګري پیدا او غوره کړئ. ماشومانو ته تشریح شي چې د ښو ملګرو لرل ولې مهم دي او دوي ته دا اجازه ورکړئ چې له ښو ملګرو سره یو ځاي وخت تیر کړي. اولادونه پدې وپوهوي چې خپل ټول ملګري تاسو ته در معرفي کړي.

۲۳- له ماشومانو څخه توقعات د دوي د امکاناتو او د دوی د توان له حدودو څخه باید لرې نه وي.

۲۴. د خپل ماشوم ښه او اوچت شخصیت هغوی سره د مؤدبانه خبرو په کولو او دوی سره د مینې په څرګندولو او د دوی د ملګرو په وړاندې د دوی په صفت کولو او تقدیرولو سره وستایئ.

۲۵- خپل ماشومان په درانه نامه سره یاد کړئ. مثلآ د هغوي له نومونو سره خان یا جان استعمال کړئ.

۲۲. د خپلو ماشومانو تقدیر پانې او ستاینلیکونه چې یې له ښوونځي څخه لاسته راوړي وي په ډېر ښه شکل کې قالب او هغه په میلمستون کې داسې ښکاره وځړوئ چې میلمانه یې ولولئ او چې کله ستاسو ماشوم موجود وه نو دا تصدیق پانه د هغه ماشوم له صفت سره میلمه ته ور معرفي کړئ.

۲۷- خپل ماشومان همیشه د شاباسي په ورکولو او د نورو په وړاندې د دوی په صفت کولو سره تشویق او ترغیب کړئ.

۲۸. له خپلو ماشومانو سره هیڅکله درواغ مه وایئ او یا هم د دوی په وړاندې منفي او غلط کارونه مه ترسره کوئ. ځیني خلک فکر کوي چې ګوندې د دوی ماشومان واړه دي او دوی نه پوهیږي چې د دوی غټان څه کوي، پداسې حال کې چې دا درسته خبره نه ده او اکثراً ماشومان خپل مشران په ژوره توګه څاري او د دوي کړه وړه تکراروي.

۲۹. که له مور او پلار څخه یو تن په ماشوم باندې د کوم غلط کار په وجه قهر او غوسه کوي هغه بل تن (مور او یا پلار) ته پکار ندي چې د هغه ړومبي تن مخالفت وکړي، بلکې برعکس باید د هغه اول کس د خبرې په اړوند ورته مناسب دلایل ووایي.

۳۰. خپل هر ماشوم ته د هغه د استعداد او علاقې له مخې ځانګړې د زده کړو، د مسلک د انتخاب او د ژوند یو پلان جوړ او ولیکئ او هغه وخت په وخت له هغه ماشوم سره تکرار کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر واده وروسته طبعي تغيرات او اثرات يې:

تر واده وروسته تدريجاً د نښځې او خاوند عمر زياتيږي، طبيعي نښکلا او انرژي يې کميږي، د دوی ماشومان پيدا کيږي او پدې توګه د دوی مينه چې پخوا يوازې د دوی ترمنځ وه يوه برخه يې د دوی او د اولادونو خواته منعکس کيږي چې دا بيا په طبيعي توګه د نښځې او خاوند په منځ کې د مينې د کموالي سبب کيږي.

همدارازد بچيانو د مسوولیتونو له کبله ممکن ميرمن زيات وخت ونلري چې خپل ځان او خپل نظافت او نښکلا ته هغسې توجه وکړي لکه چې پخوا به يې کوله، نو دا بيا حتماً د هغې په نښکلا، جذابيت او مينه کولو کې اثر اچوي او پدې توګه د خپل خاوند په وړاندې د هغې جذابيت او کشش راکموي چې دا حالت په غير مستقيمه توګه د دوی ترمنځ د مينې د کموالي سبب کيدای شي.

نو د وخت تېرېدل، د بچيانو زيږول او روزل يوه طبيعي پيښه ده چې هغه بايد ميړونه د يو واقعيت په توګه په نظر کې ولري او پرېنږدي چې دا د ده او د نښځې ترمنځ د مينې د کموالي سبب وګرځي. له بلې خوا نښځو ته توصيه کيږي چې بايد د اولادونو پر زېږولو سربېره خپل پاکوالي او نښکلا نه ناخبره پاتې نشي، بلکې په ځينو نورو طريقو سره د خپلې نښکلا هغه ځلاوالی چې د وخت په تيريدو سره کميږي د ځينې نورو مثبتو تغيراتو په راوړلو سره لکه نوې او نښايسته جامې اغوستل، د ويښتانو نښه ساتل او د بدن د نښايست د نورو وسايلو نه په استفادې د خوب په کوټه او بستره کې د زړه راښکوونکو او دلچسپ تغيراتو په راوړلو او د خپل خاوند سره د مينې او محبت په نوو طريقو سره د خپل خاوند مينه او توجه د خپل ځان په برخه کې ګرمه وساتي.

د (ته اوس زما مال يې) روش او سلوک يو بل ناوړه عمل دی چې ممکن د نښځې او خاوند په منځ کې د مينې په کموالي کې اثر واچوي. تر واده له مخه هلک او نجلۍ يو له بل سره کتنه د مينې په خاطر کوي، له واده نه وروسته هر يو د خپل ملګري په هکله داسې فکر کوي چې (ته نو اوس زما مال يې) ته خو چيرته راځخه تللی نه شې او چې اوس زه څه وايم ته بايد هغه ومنې. دا هغه منفي فکرونه دي چې د مقابل لوري مينه او علاقه راکموي. دا ضروري خبره ده چې دواړه نښځه او خاوند بايد د دغه نوعه منفي برخورد او له روش څخه د يوه او بل په مقابل کې په کلکه مخنيوي وکړي، بلکې بايد خپل روش او سلوک هميش داسې څرګند کړي چې زه تا غواړم، زه تاته ضرورت لرم، ته ماته خاص ارزښت لرې، نه يوازې چې د سړي او نښځې په خيال کې بايد دا ډول کلمات وي، بلکې په خوله او نښکاره ويل يې هم خورا ګټور او د مينې په زياتوالي کې خورا مرسته کوي.

بې ځايه حيا کول: کله کله خصوصاً نارينه داسې فکر کوي چې له خپلې ميرمنې سره مينه کول، د هغې نښکلول او يا هغې ته د يوې تحفې راوړل بد سترګي او بې حيايي ده چې دا يوه فوق العاده غلطه مفکوره او نظر دی، دا ډيره ګټوره ده چې خاوند خپله نښځه هميشه وستايي، هغه د خپل مور او پلار او نورو خپلوانو په وړاندې تقدير کړي، ورسره مينه وکړي او هغې ته وخت په وخت تحفې راوړي. يوه تحفه ولو که ډېره وړه هم وي چې په اخلاص ميرمنې او يا خاوند ته ورکړل شي هغه د يو او بل په وړاندې مينه او محبت ډير زياتوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر واده وروسته د کورنیو ستونزو مهارول:

ودونه همیش بریالي نه وي. لکه چې مو ورته اشاره وکړه ودونه د دوه متفاوتو کسانو چې د متفاوتو خویونو، خصلتونو او ارزوګانو او امیدونو لرونکي وي سره یوځای کیږي چې دغه جدا جدا خصلتونه وخت په وخت د ښځې او میړه ترمنځ په مختلفو موضوعاتو کې اختلافات رابرسیره کوي. دغه اختلافات خصوصاً هغه وخت زیات او جدي کیږي چې د میړه او یا ښځې خپلوان او یا هم د دواړو خپلوان بیا خپلې غوښتنې د دوی په منځ کې ځای په ځای کوي او له دوی څخه رنګ غوښتنې او ارزوګانې لري. د دې په عوض چې د نوې واده شوي ښځې او خاوند مشکلات حل کړي، دوی د یو ډول تحریکي موضوعاتو او غلطو مشورو په ورکولو سره لا نور هم د دوی په زخمونو مالګې دوړوي او د دوی اختلافاتو ته لا زیاته لمنه وهي. حتی دا بیځایه مداخلې کله کله دغه تازه جوړې نوې کورنۍ ژوند له نوو بدبختیو سره مخ کوي. خو پدې وجه د دې فصل لوستل او پدې توګه د ځینې تخنیکونو زده کول ممکن تاسې سره دا مرسته وکړي چې د واده په اوږدو کې د څه ډول ستونزو منتظر واوسئ او څرنګه یې د مجادلې لپاره ځانونه اماده کړئ.

۱- د خپل شریکبانې په باره کې په غور او دقت ارزیابي وکړئ چې په وه شئ چې د هغې مثبت او منفي ټکي څه دي؟ د هغې څه شی خوښ او څه شی یې نه خوښیږي؟ څه شی ورته خاص ارزښت لري؟ د هغه د برخورد طریقه د مختلفو مسایلو په باره کې څه ده؟ کوښښ وکړئ چې پدې برخه کې قضاوت کوونکي نه بلکې مشاهده کوونکي اوسئ، چې د خپل شریکبانې خصوصیات په پراخه پیمانه او واقعي توګه درک کړئ، بیا کوښښ وکړئ چې خپل ځان او خپل کړه وړه له هغې سره برابر کړئ.

لومړي د کومو شیانو په برخه کې چې تاسې موافق النظر یاست هغه په اوله مرحله کې سره شریک او پرې بحث او مذاکره وکړئ.

بیا هغه شیان چې ورسره نسبي اختلافات لرئ تر ډیر ارام بحث لاندې په غیر مستقیمه توګه پر هغو بحث وکړئ. له ځان سره تصمیم ونیسئ چې پدې شیانو کې څه ومنئ او له کومو شیانو څخه هغوي ته د صرف النظر کولو ته ځان باید اماده کړئ.

په اخر کې د هغه شیانو په اړه چې سره اختلاف لرئ، پخوا لدې چې هغه په مستقیمه توګه بحث کړئ غیرمستقیم هغه تر بحث او ارزیابی لاندې ونیسئ او کوښښ وکړئ چې په غیرمستقیم ډول په هغه برخه کې خپل دریځ خپل شریکبانې ته ور څرګند کړئ. همیشه پدې پافشاري وکړئ چې د دارنګه موضوعاتو په باره کې باید دواړه بحث او ګذشت کولو ته تیار اوسئ.

۲- له خپل شریکبانې سره د خپل مور، پلار او نورو خپلوانو عکس العملونه او برخوردونه هم تر غور لاندې ولرئ، ځکه چې کله نا کله د یو اړخ نه خپل خپلوان بیدون له دې چې د خپل کړو وړو په منفي اثراتو ته توجه وکړي ځینې واقعیتونه په غلطه توګه خپل خپلوانو ته وایئ او په دې توګه د هغه د شریکبانې په باره کې کینه، کرکه او غلط فهمي ایجادوي او حتا کله کله دغه خپل خپلوان د خپل تسلط د تثبیتولو په غرض هم منفي مداخلې کوي.

د منلو وړ نه بریښي چې حتی کله کله ممکن ستاسې نږدې خپلوان د ځینو مغرضانه اهدافو او یا کینې له کبله ستاسې او ستاسې د شریکبانې ترمنځ د غلطو خبرو او دروغو د لارې غلط فهمي منځته راوړي. پدې برخه کې زما د خپل ژوند یو ریښتیني مثال ذکر کوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډېر وخت لپاره به زما او زما د (میرمنې او خوابنې) ترمنځ جنجالونه پیدا کیدل. دا جنجالونه به دوه درې ورځې وروسته زما د یوه خپلوان (کاکا) له راتللو نه پس را زېږېدل او د هغه تر تللو وروسته به بیا به دوی (زما خوابنې او میرمنې ځینې کنایې خبرې کولې چې زه به حق حیران وم چې دوی ته دغه ډول غلط او منفي معلومات له کومه ځایه پیدا کیږي. بالاخره پس د څو میاشتو ژورغور، تحقیق او پلټنې وروسته راته معلومه شوه چې زما دغه خپلوان به زما خوابنې او زما میرمن زما په غیاب کې په منفي توګه تحریکول. دا خبره هلته بیا راته زیاته جوته شوه چې ما دغه مشکل د خپل یوه بل تره له زوی سره شریک کړ هغه راته عین مشکل د خپل فامیل په باره کې وویله چې د همدغه خپلوان پذریعه هغه ته هم راز راز مشکلات زېږېدل. نو بیا زه او دي دواړه په دي پوه شوو چې دا همدغه زمونږ کاکا و چې زمونږ د دواړو په کورونو کې به یې ستونزې پیدا کولې، چې تر هغې وروسته مو په ډېر احتیاط هغه له خپلو کورو څخه بند کړ، نور جنګونه هم ورو ورو ساړه شول. بالاخره د دې خپلوان د روابطو محدودول او زما له خپلوانو سره دهغې دلیدو په صورت کې هغه ورسره یوازې نه پریښودل د دې باعث شو چې دغه ډول جنجالونه کم او له منځه ولاړ شي.

۳- خپل شریکبانو سره د جنجالي موضوعاتو په باره کې مخامخ، جدي او قاطع خبرې وکړئ او په خپلو خبرو کې قاطع روښانه، مستدل او جدي اوسئ. مخکې له دې چې یوې موضوع باندې بحث وکړئ، لومړي یې په اړه کافي او مستدل معلومات ترلاسه کړئ او د خبرو کولو په وخت کې خپل شریکبانو ته دا واضحه کړئ چې تاسې پدې برخه کې کافي معلومات را جمع کړي او پدې اړه جدي یاست. د پرېکړې په برخه کې خپل جدیت او قاطعیت وښیئ. کوښښ وکړئ چې

د مهمو موضوعاتو په برخه کې یې په نامناسبه توګه او بې وخته او بې ځایه بحث کولو څخه ډده وکړئ. ځکه نیمګړي او بې ځایه بحث د موضوع ارزښت کموي او فیصلې ته رسیدل ناممکن او یا د فیصلې جدیت کموي. کله کله د دې پرځای چې نیمګړي او ناقصه بحث وشي دا غوره ده چې بحث معطل او تر مناسب وخت پورې انتظار وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کورنیو ستونزو د حل لپاره مناسبې طریقې:

کله چې د ښځې او خاوند ترمنځ د کورنۍ د ځینو معلومو عواملو له کبله خفګان، قهر، غوسه او جګړه منځته راشي د هغې د حل لپاره ځینې لاندې طریقې په ترتیب سره پکار اچول ګټور بریښي:

۱- د اصل مشکل په اړه باید له اړوند شخص سره مخامخ په ځانګړي ډول، په اطاعت مندانه توګه په ارامه فضا کې بحث وشي او د همدغې مشخصې موضوع په اړه خپله نا رضایتي په ډاګه کړئ.

۲- د مشکل په برخه کې خپل نظر او دا چې تاسې هغه څرنګه ارزیابي کوئ خپل مقابل جانب ته روښانه کړئ.

۳- د دغه مشکل د تحریک کوونکو عواملو او د دې د اثراتو په باره کې له مقابل اړخ نه وضاحت وغواړئ او د هغې د معلوماتو د ورکولو په صورت کې کوښښ وکړئ چې ارام او ښۀ غوږ ورته ونیسي.

۴- د همدې عمل پرو ړاندې ستاسې توقعات باید روښانه او قاطع وي.

۵- یو مشکل باندې د بحث په وخت کې اصول هیڅکله تر پښو لاندې نکړئ او تر هغې تېر نشئ.

۶- د مقابل لوري تر وضاحت ورکولو وروسته خپل دریځ لنډ، غوڅ او په جدي توګه مطرح کړئ.

۷- هیڅکله د یوه مشکل د بحث په صورت کې نور مشکلات او ستونزې ورسره مه ګډوئ. هر مشکل په ځانګړې توګه تر بحث لاندې ونیسئ.

۸- د مشکل د حل لپاره روښانه پیشنهاد ونه او څو ړاندیزونه ولرئ.

۹- د مشکل د حل په باره کې قاطع معیارات غوره کړئ چې کله، څوک، څرنګه او څه به کوي.

۱۰- د مشکل د هر اړخیز بحث او د هغې په باره کې تر تصمیم وروسته بیا هغه د خپل ذهن او سلوک نه لرې وساتئ.

۱۱- د یو مشکل د تکرار په صورت کې د هغه په باره کې په خپلو خبرو کې خپل جدیت او قاطعیت د خپلو خبرو په تون (لهجه)، جدیت او قاطع موضیګریو ټاکلو سره جدي او روښانه کړئ.

۱۲- که د مستقیمې مفاهمې له لارې مشکل حل نشو او موافقي ته ونه رسیدې، نو کوښښ وکړئ چې خپل شریکبانۍ ته وړاندیز وکړئ چې دا چې اوس زه او ته پدې اړوند سره پرېکړې ته و نه رسیدو، ستا څه خوښه ده چې له یو بل چا څخه کمک وغواړو. د هغې ځواب واورې که د قناعت وړ وه ښه که نه ښه بدیل به دا وي چې بیا د دې مشکل د حل لپاره یا یو نېږدې ملګري یا یو نېږدې خپلوان (خصوصاً د شریکبان ملګري یا خپلوان) چې ستاسو په خفګان واقعآ خفه کیږي او د عدالت او بیطرفۍ خاوند وي دا موضوعات یې په محضر کې توضیح، خپل توقعات او عکس العملونه روښانه کړئ.

۱۳. خپل شریکبانۍ هیڅکله هم د بل چا په وړاندې مه توهینوئ. حتي که هغه دا کار هم وکړ، تاسو تحمل وکړئ او خپله ګیله ورته بیا وروسته چې یوازې وي ووایاست.

۱۴- کوښښ وکړئ چې تر ممکن حده پورې خپل ماشومان له خپل شریکبانۍ سره د مشکل په باره کې دخیل نکړئ. مګر که مشکل دوام پیدا کوي او د ماشومانو عمر هم له (۱۵) کلونو څخه زیات وي کولای شئ چې هغوي د مشکل د بحث کولو په وخت کې د ناظر په توګه ولرئ. خو هیڅکله هم مه له هغوي نه قضاوت کول وغواړئ او باید هغوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې مجبور نکړئ چې يا ستاسو پلوي وکړي او يا ستاسو په طرفداري شاهدي ورکړي، بايد بې طرفه پاتې شي.

***

[دا چې واده د يوه انسان د ژوند د نيمايي نه زيات اړخ په برکې نيسي؛ نو په دې اړه مخکې تر مخکې لازمي او د ضرورت وړ معلومات لاس ته راوړل او په دې اړوند مخکې تر مخکې خپله کورنۍ دنده سرته رسول يو حتمي سوال دي. هيله مند يوو چې دا کتاب به په دې لاره کې ستاسو يو لړ سوالونو ته د لازمو ځوابونو وسيله شي.]

[ملت مل]

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم څپرکي
ستونزمن ودونه او چارې يې

د يو بې پلانه او ناکام واده نښې او اثرات

لکه چې د مخه مو وويل تر واده وروسته انسانان له دې لاندې درې حالاتو څخه له يو سره مخ کېږي:
اوله ډله هغه ده چې د ښځې او خاوند ترمنځ توافق او د يو بل په مقابل کې پراخه تيري او ګذشت ته اماده کېږي. هريو د بل د خوښۍ لپاره قربانۍ ته اماده کېږي، دې ته کامياب ودونه وايي او د دوي ترمنځ د مفاهمې او خبرو دروازې خلاصې وي، يو له بل سره ښه په خبرو پوه او ژوند يې په ډيره خوښۍ او خوشحالۍ تيريږي.
دوهمه ډله هغه دي چې په نسبي توګه يو د بل سره توافق کوي په خپلو کې اختلافات هم لري، لاکن تريوه حده يو بل ته تيريږي کله خوشحال او کله خفه، خپل ژوند تيروي او خپل رازونه خوندي ساتي.
دريمه ډله هغه ده چې يو د بل په مقابل تحمل نه لري، د يو خوښه د بل بدې راځي، د يو او بل په وړاندې هيڅ ډول ګذشت ته تيار نه وي. د دوي ترمنځ هره ورځ او په هره خبره غالمغال وي، د دوي د غالمغال له املې حتي همسايه ګان هم په عذاب وي او که اولادونه ولري بيا د

هغوي خوي او خصلتونه هم خراب او د ډېرو غلطو کارونو سبب کېږي.
دغه ډول ودونه عموماً هغه ودونه دي چې دوي په اول وخت کې د يو او بل په اړه هيڅ ډول مسوولیت نه وي ترسره کړي او اکثراً يې جبري ودونه وي. د دغو ودونو يو شمير تدريجاً د وخت په تيريدو سره ورو ورو د قبوليت خواته ځي او ستونزې يې هم را کميږي. اما يو شمير يې مجبوراً له اختلافاتو او جنجالونو سره سره بيا هم ژوند او واده ته دوام ورکوي چې د دغو خلکو د کور او زندان چندان فرق نه وي. دغه راز بالاخره يو شمېر يې د طلاق مرحلې ته هم رسيږي، نور نشي کولاي چې يو بل تحمل کړي او د دې عدم تحمل په نتيجه کې ځيني يې کور پرېږدي چې اکثراً ښځې پدې ډله کې راځي او د خپل پلار يا ورور کور ته پناه وړي.
يو بله ډله يې بيا د هغې مينې په خاطر چې يې بايد د خپل ميړه نه تر لاسه کړې وه اما نه يې تر لاسه کوي، نو کور پرېږدي او معمولاً له بل چا سره تښتي، واده کوي او ميړونه يې هم بله ښځه کوي او او لنې ښځه په بدو ورځو کې د ده په کور کې شپې تيروي او يا هغې ته مخه ورکوي چې د خپل پلار او ورور کورته ولاړه شي. اما يو شمير ميرمنې بيا په دغسې حالاتو کې اکثراً په ځان وژنه لاس پورې کوي. نو کله چې د يوې کورنۍ حالت ورځنيو جنګونو او دوستانو او خپلوانو ته شکايت کولو ته ورسيد، معمولاً دا ودونه له جدا کيدو او ناکاميدو سره مخ کېدونکي دي هغه څه چې دا کورنۍ يې بيا هم کولاي شي دا دي:
۱. په صادقانه ډول له خپلو خپلوانو نه مرسته وغواړئ او د هغوي نصيحت او فيصلې ومنئ.
۲. د کورنۍ مشوره ورکولو يو مرکز ته مراجعه وکړئ، پدې اړه مناسب کومک وغواړئ او د هغه ډاکتر مشورې په درسته توګه عملي کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. که له دوې نه یو ته هم نوئ حاضر؛ نو بنه خبره به دا وي چې محکمې ته مراجعه وکړئ او خپله نکاه ماته کړئ، تر څو هر یو ازادانه دا حق ولري چې د خپلې خوښې یو بل چا سره شرعي واده وکړي.

په ماشومانو او نوره کورنۍ د یو ناکام واده اثرات:

افغانستان یو عنعنوي ټولنه ده، دلته لا اوس هم خلک خپلمنځي اړیکو ته ډیر اهمیت ورکوي. دلته د هر چا کړه نه یوازې دا چې د هغه په شخصیت اثر اچوي؛ بلکې د هغه په کورنۍ او اولادونو باندې هم د راتلونکي عمر لپاره اثر غورځوي. پدې ټولنه کې خلک دورونو، پلرونو او نیکونو د شخصیت په اساس تللې کیږي او د هغه له مخې ورسره کیږي.

دا چې طلاق بنه کار دي یا بد، د هر چا په ځانګړي حالت پورې اړه لري. پدې ټولنه کې سره لدې چې د واده په اړوند پربمانه ناکاره رواجونه وجود لري چې اکثراً همدا رواجونه د ودونو د ناکامیدو سبب کیږي، مګر خلک همدا ناوړه رواجونه مني او په مقابل کې یې مجادله نه کوي. اما بیا که د همدغو خرابو رواجونو له امله یو واده ناکامیږي او څوک خپله بنځه طلاقوي، همدا خلک بیا هغه ته بد وایي او د (طلاقي) په نوم یې یادوي. دا نوم بیا نه یوازې ده پورې اړوند پاتې کیږي، بلکې د ده د بچیانو او لمسیانو ته بیا خلک (د طلاقي زامن یا لمسي) وایي.

دا داسې یوه ټولنه ده چې پدې کې خلک د نورو په کارونو کې مداخلې کوي. دا چې د یو چا په واده کې څه ستونزې وي په هغې څه پروا نه لري او د هغې په اړه ورپسې منفي تبلیغات کوي. د روغې جوړې کوم مسوولیت او احساس خو د سره وجود نه لري، که واده مو مات کړ، دا بیا د هر چا کسب او د مداخلې میدان ګرځي. در ته به طلاقي او بد سړي وایي. تر ټولو بده خو لا دا ده چې دا خبرې یوازې ستا په غیاب کې کوي او ستا مخامخ به هیڅ هم نه وایي. نو د دې له کبله چې پدې ټولنه کې د خلکو ژوند داسې څه عجیب او غریب دي، نور خلک ستا په کارونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې کار لري او ستا په ډيرو شخصي مسايلو کې مداخله کوي، سړي ته دوه لارې پاتې کيږي: يو دا چې د خلکو د دې منفي خبرو له ويرې بايد خپل له جنجالونو ډک واده ته دوام ورکړې او خپل ژوند او د شريکبانې ژوند او هيلې ټولې د (خلک به څه وايي) بدبخته کلمې قربانې کړې چې متاسفانه همدا اوس په زرګونو ودونه د همدې ويرې له کبله له ستونزو سره سره هم خپل ژوند ته دوام ورکوي.

دوهمه لاره دا ده چې (دا خلک به څه وايي) دا د هغوي کار دي زه غواړم د خپل ځان او خپل شريکبانې لپاره د يوه خوشحاله ژوند لپاره له دې خراب واده نه تېر شم او خپله ښځه طلاقه کړم ترڅو زه او هغه دواړه د پوره ازادۍ خاوندان شو او بيا له سره نوي ژوند پيل کړو.

نا کام او خراب ودونه د ماشومانو په ژوند او صحت باندې ډېرې منفي اغيزې لري. سره لدې چې طلاق ورکول هم د يو شمير منفي اغيزو نه خالي نه دي مګر ځيني وختونه بيا د طلاق منفي اغيزې ممکن موقتي او د يوې لنډې مودې لپاره وي نسبت خرابو او ناکامو ودونو ته که د طلاق دوره او تر طلاق وروسته د دې ښځې او ميړه ترمنځ اړيکي او د اولادونو پالنه او ساتنه په ښه توګه تنظيم شي او ماشومان د دواړو لخوا په درسته توګه وساتل شي نو بيا په هغه صورت کې ممکن د طلاقو منفي اغيزې پدغو ماشومانو کې کمې وي.

تر ټولو يو اړين اصل دا دی چې هيڅ يو هم (نه ښځه او نه خاوند) بايد د هغه بل مقابل لوري سپکه و وايي او نه خپل رازونه خلکو ته و وايي چې ولې او په څه دليل بې طلاق اخيستی دی.

سره له دې چې د سيکالوژۍ له نظره دا درسته ده چې څوک يو غم يا خفګان دننه په زړه کې ولري، نو کله چې يې په اړوند د نورو سره خبرې وکړي، نو د هغه زړه يو څه سپک او غم يې کم شي؛ خو له بده مرغه دا

بيا همدا خلک دي چې ستاسو دغه رازونه نورو ته وايي او بيا تاسې به وروسته له دې درکه ډېر په تکليف شئ؛ نو ښه خبره دا ده چې خپل رازونه له ځان سره وساتئ او يوازې د هغه چا سره يې شريک کړئ چې ستاسو د مشکل په حل کې ملګرې دي لکه ستاسو ډېر محدود نږدې خپلوان او بس. که د دوی نه غېر نور څوک در نه پوښتنه کوي، اول خو دا د هيڅا حق نه دی، خو که هغه سپين سترګي کوي او بيځايه خپله پوزه ستاسې په کار کې ننباسي، نو بايد په ډېر قاطعيت ور ته داسې ځواب ورکړل شي لکه: (ايا تاسو په رښتيا دې ته کومه ځانګړې اړتيا لرئ چې په دې مسئله پوه شئ؟ نو لطفآ ما هم پرې پوه کړه چې هغه اړتيا مو څه ده؟ او که نه نو دا زمونږ شخصي او کورنی کار دی، چې په تاسو پورې هېڅ اړه نه لري). يا دا چې کله پوه شوئ، چې خلک ستاسو نه خبرې اخيستل غواړي، نو د خپل مقابل لوري ډېر صفت وکړئ، او و وايې چې هغه ډېر ښه سړی يا ښه ښځه ده، لاکن زمونږ د دواړو تر منځ اروايي تطابق نه و، نو ځکه جدا شو او په دې توګه په جدي توګه د ګوتو نيولو نه ډډه وکړئ. دا به ستاسو ستونزه ډېره کمه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طلاق د اسلام له نظره:

که ښځه د میړه نافرماني کوي او یا په نورو ناروا کارونو لاس پورې کوي، د مشکل د حل لپاره دا مرحلې تعقیب کړئ:

۱. ښځې ته باید په ډېر حوصله مندۍ او ارامه فضا کې لازمي توصیې وشي.

۲- که له لومړي صورت سره اصلاح نه شوه، بیا دې ورسره کورواليې بند کړل شي؛ اما دا موده باید له ۴ میاشتو څخه زیات دوام و نکړي.

۳. فزیکي تنبه(یا په ورو وهل): که دوهم صورت سره هم ښځه اصلاح نه شوه هغه باید په ورو ورو ووهل شي، خو دا وهل باید دومره شدید نه وي چې هغه په لښته، لغته یا ډېر زور سره وي.

۴- که مشکل زیات شو له خپلوانو او ملګرو سره صلاح مشوره وشي.

۵- که له دې سره هم اصلاح نه شي، د کورنیو مشورو مرکز یې ته واستوئ.

۲- که له دې ټولو سره سره هم اصلاح نه شي، طلاق ورکول لازمي کیږي.

د طلاق اداب:

۱- یوازې په هغه حالاتو کې طلاق ته اقدام وشي چې یا ښځه د شریعت خلاف کار کوي او یا د میړه د روا او جایز اوامرو اطاعت نه کوي.

۲- باید په طلاق ورکولو کې د نارینه هدف ښځې ته عذاب ورکول نه وي.

۳- میړه باید په یو وار ښځې ته درې طلاقه (باین طلاق) ورنه کړي، ځکه دا په شریعت کې نا روا دي.

۴ـ طلاق باید د قهر او غوسې په وخت کې ورنکړل شي. په سخته غوسه کې طلاق نه واقع کیږي.

۵. طلاق باید په سنت طریقې سره برابر وي، چې دا جدا شرایط لري.

۲- طلاق باید په نرمو او ښو الفاظو سره ورکړل شي نه په بدو او سختو الفاظو سره.

د طلاق ډولونه:

۱- مکروه طلاق: هغه طلاق دي چې بې له کوم مؤجه دلیل نه ورکړل شي.

۲- واجب طلاق: طلاق هغه وخت واجبږي چې د اصلاح ټولې هلې ځلې ناکام شي او ښځه په هماغه ناوړه حالت کې قرار ولري.

۳- مستحب طلاق: طلاق هغه وخت واجیږي چې ښځه خپل دیني وجایب نه تر سره کوي.

۴- مباح طلاق: طلاق هغه وخت مباح کیږي چې میړه له ښځې نه ناراضه وي او ضرورتونه یې نه ورپوره کوي.

۵- رجعي طلاق: هغه طلاق ته وایي چې سړي خپلې ښځې ته یو ځل طلاق ورکوي، بیا بیرته خپلې ښځې ته مراجعه کوي او ورسره جوړیږي، بیا دا طلاق له منځه ځي.

۲. ثلاثه طلاق: هغه دي چې یو نفر خپلې ښځې ته درې ځله طلاق په یو وار ورکړي چې دې ته زمونږ په رواج کې په درې کانو طلاقول هم وایي.

د دې په اړه نظرونه دا دي:

الف- په دې سره ښځه طلاقیږي.

ب- دا طلاق نه کیږي ځکه چې د شریعت خلاف دي.

ج- دلته هم یوازې رجعي طلاق واقع کیږي او بس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره لدې چې طلاق په شریعت کې روا حتي کله واجب او مستحب که وي هم؛ خو د خدای په نظر هم طلاق یو نا غوره عمل دي. لکه چې حصرت رسول (ص) فرمایلي دي: (ابغض تاحلال الي الله الطلاق) ابو داود. ژباړه (په حلالو کې د خدای د غضب وړشي طلاق دي).

د طلاق مثبتې اومنفي اغېزې:

طلاق هغه عمل دي چې په قانوني توګه یوه ښځه او میړه د محکمې له لارې د خپل واده تعهد ماتوي او یو د بل نه جلا کېږي.

طلاق سره لدې چې زمور په ټولنه کې یو منفي عمل ګڼل کېږي او خلک ورته په بده سترګه ګوري، اما د شریعت له لحاظه دا یو روا او جایز عمل دي، لاکن د خدای په نزد یو نا غوره عمل دی. کله چې د یوې کورنۍ ترمنځ اختلافات دومره جدي او شدید شي چې حل لاره یې یوه ته هم د منلو وړنه وي او یا اکثراً خلک د همدومره غټو اختلافاتو او هره ورځې له جنجالونو سره سره بیا هم نه غواړي چې طلاق واخلي دا یو نا سالم او نادرست عمل دي چې د هغوي په شخصیت او د دوي د ماشومانو په خوي او خصلت ډېر منفي اثر اچوي.

اول باید میړه او ښځه په خپل ځانونو کې مثبت تغییرات راولي د بلې خوا دوي باید دې ته متوجه شي چې که دوي خپل دغه مشکل پخپله حل نکړي او یا یې د حل په طریقه نه پوهیږي نو لومړي خو باید دا ومني چې د دوي په واده کې مشکل موجود او ژوند یې له خطرناکو ستونزو سره مخ دي؛ نو باید یا دا مشکل پخپله حل یا یې د خپلو خپلوانو او دوستانو له لارې حل کړي.

مور نه وایو او نه غواړو چې خلک د طلاق اخیستو ته تشویق کړو، بلکې په کلکه یې سپارښتنه کوو چې د یوې کورنۍ په منځ کې دې د

اختلافاتو د حل نوري ټولې ښې لارې چارې چې هغه مخکې بیان شوې اول په کار واچول شي، که بیا هم و نشو، نو بیا خو طلاق یو ښه او منطقي اقدام دي.

د طلاق منفي اغیزې:

طلاق یو منفي عمل دي چې هغه نه یوازې په دغه ښځه او خاوند، بلکې د دوي په اولادونو او کورنیو باندې هم منفي اغېز پرېباسي، همدا وجه ده چې مور په کلکه د دې سپارښتنه کوو چې په هر ممکن توګه چې وي باید له طلاق څخه مخنیوي وشي.

خصوصاً که د دې ښځې او خاوند ماشومان وي نو د دوي ورځني جنګ او جنجال او یو بل ته بد الفاظ استعمالول د دوي د ماشومانو په روزنه ډېر بد اثر پرې باسي.

دوهم- د دوي د جنګ و جنجال په نتیجه کې کیدای شي چې یو تن زخمي او حتي مړشي چې دا بیا نورې قانوني ستونزې رامنځته کوي.

د مثال په ډول؛ محمد انور یو افغان و چې په امریکا کې اوسیده. ده خپلې ښځې سره بدې ورځې لرلې، هر وخت به یې جنګ و غالمغال و، د دوي دري ماشومان د دوي د اختلافاتو د لرلو په وجه په عصبي ناروغۍ اخته شوو. بله ورځ یې میړه د غوسې په وخت کې خپله ښځه په سر ووهله او مړه شوه. انور ۱۲ کاله بندي شو او ماشومان یې د محکمې له خوا یوې عسیوي یتیم خانې ته وسپارل شوو، او په دې توګه هغه ټوله کورنۍ تباه شوه.

له بلې خوا د دې امله چې طلاق زمور په ټولنه کې نا منل شوي عمل دي، که پلار یې طلاق ورکړي نو دا پیغور یې بیا اولادونو حتي لمسیانو ته هم پاتې کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دربیم- دا چې د طلاق په وجه ماشومان یا مور ته یا پلار ته او یا هم یوی یتیم خانې ته ورکول کېږي چې په دې واړو صورتونو کې د غه ماشومان له هغې مینې څخه چې د پلار او مور ګډه عاطفه ده محروم او په عصبي لحاظ په ناروغیو اخته کېږي.

د طلاق ګټې:
سره لدې چې مور طلاق نه تشویقوو، خو په ځانګړیو حالاتو کې چې په یوه کورنۍ کې کورني جنجالونه هره ورځ دوام کوي او د دې ښځې او خاوند ژوند او که ماشومان ولري نو د هغوي ژوند هم له دوزخ سره برابروي، د حل د لارو چارو په کار اچول یې هم یا ناممکن وي او یا دا چې نتیجه یې نه وي ورکړي، پدا سې حالاتو کې مور د دې توصیه کوو چې د اسې ښځه او خاوند باید په موافقه ژر تر ژره سره طلاق واخلي، پدې صورت کې به یې د طلاق ګټې هم دا وي:
۱. دا په شریعت کې یو منل شوي کار دي نو پیغور باید نه وي.
۲. ښځه او میړه دواړه دا آزادي پیدا کوي چې له بل چا سره واده وکړي.
۳. ښځه خپل پاتې مهر له خاوند نه ترلاسه کولای شي.
۴. د دوي ماشومان کولای شي چې د یو سره پاتې شي مګر هغه بل نفر یې هم په لازم وخت کې تر لیدنه کتنه کولي شي.
۵. دا به دا نور د کورنۍ په خیر له هغو خرابو عواقبو نه په ټوله کورنۍ وژغورل شي، په کومه پیښه کې چې ښځه یې ووژل شوه، انور بندي او اولادونه یې د عیسویانو په یتیم خانو و ویشل شول.
د دې لپاره چې د دې ټولو بد بختیو مخه ونیول شي اول مهمه او ښه خبره دا ده چې ودونه په موافقه او په تفاهم سره ترسره شي.

د هلک او نجلۍ تر منځ دې په ټولو امورو کې سره مفاهمه او خبرې اترې وشي. هر مشکل چې پیدا شي، فوراً او صرف هماغه مشکل باندې دې بحث وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ناکام واده او طلاق له منفي تجربو څخه د اولادونو لپاره د عبرت درس:

دا طبیعي خبره ده چې مور د طلاق خوښوونکي نه یوو خو په هغه صورتونو کې چې د میړه او ښځې مشکلات جدي او حل کیدونکي نه وي نو بیا طلاق ته د هغو نورو لارو نه چې بې نتیجې وي ترجیح ورکوو. خو که د مجبوریت په لحاظ مو طلاق واخیست، بیا والدینو ته زمور جدي توصیه ده چې په لاندې ډول له خپلې دغې ترخې تجربې څخه د خپلو اولادونو د سالمې روزنې لپاره د زده کړې د یوه درس په توګه کار واخلي.

۱. خپلو ماشومانو ته په خپل طلاق اعتراف وکړئ او هغوي ته درواغ و نه وایئ.

۲. هغوي ته ووایئ چې طلاق په شریعت کې روا او حتي په هغه صورت کې چې اختلافات نه حلېدونکي وي ښه لار ده.

۳. خپلو اولادونو ته د خپل طلاق د عواملو په اړوند رښتیا ووایئ ولو که هغه ستاسې نیمګړتیا او غلطي هم وي.

۴. د خپلو ماشومانو په وړاندې د خپلې طلاقې شوې ښځې یا خاوند سپکه مه وایئ او ورپسې بدې خبرې مه کوئ. صرف همدومره ورته ووایئ چې زمور ترمنځ نه حل کېدونکي اختلافات و، مور دا غوره وګڼله چې سره طلاق واخلو.

۵. خپل ماشومان د هغه بل نفر (پلار یا مور) احترام او درناوي ته وهڅوئ

۶. خپل ماشومان پدې پوه کړئ چې که تاسې طلاق نه واي اخیستي نو کېداي شي چې د محمد انور په څېر یوه بده حادثه پېښه شوې واي چې

په هغې صورت کې به بیا هر چاته ستاسو (ماشومانو) په شمول ډېر تاوان رسیدلې واي.

۷. ماشومانو ته اطمینان ورکړئ چې تاسې به د دوي روزنه او پالنه په ښه او با مسوولیته توګه ترسره کوي.

د هغه بل زیږنوال (پلار یا مور) سره د ماشومانو د ملاقات په وخت کې له هغه سره درواند سلوک وکړئ.

که تاسې تصمیم ونیوه چې بل واده وکړئ، ځان پدې ښه یقیني کړئ چې ستاسې راتلونکي شریکبانې (ښځه او یا خاوند) به ستاسې له ماشومانو سره ښه او درواند سلوک کوي. دا ډېر مهم او اساسي شرط دي او له دې نه به هیڅکله هم نه تېریږئ.

کوښښ وکړئ چې د انتظار تر قانوني مودې (۳ میاشتې) پس ژر؛ اما ښه او د پوره تفاهم او خبرو په رڼا کې بل واده وکړئ. کوښښ وکړئ چې د زاړه واده منفي تجربې تکرار نه کړئ.

د خپل زوړ شریکبانې په اړه هیڅا ته هم د هغه سپکه او خپل کورني موضوعات مه وایئ. دا تر ټولو ښه خبره ده چې زمور ترمنځ روحي توافق نه و؛ نو مو تصمیم ونیوه چې سره بیل شوو. که چا تردې اضافه معلومات غوښتل شروع کړل، په ډېر جرآت سره ورته ووایئ چې دا په تاسو پورې کومه اړه نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ليکوال نور اړوند او ګټور اثار

❖ **ځوانان او شخصيت جوړېدنه**:

دا اثر ځوانانو ته د شخصيت جوړېدنې او اهميت په اړه يې ډېر ګټور او لازمي معلومات ورکوي. دا کتاب ډيرو ځوانانو په مينه خوښ کړي او د پوهنې وزارت هم تر يوې ژورې ارزيابۍ وروسته منلې ده چې د افغانستان ټولو مکتبونو ته به يې توذيع کړي (البته دا د افغانستان د معارف په تاريخ کې اولين کتاب دي چې د نصاب تر خوا يې معارف توذيع کول قبلوي). پدغه کتاب کې ځوانانو، زيږنوالو او ښوونکو ته ډيرې ګټورې لارښوونې شوي دي. زه په کلکه ځوانان، پلرونه، مينديې او ښوونکي د دغه کتاب لوستلو ته هڅوم.

❖ **بشري حقوق (پراخه لومړنۍ ټولګه)** :

دا کتاب چې د داکتر ملت مل په ابتکار او د څو توانمندو علمي او مسلکي ليکوالو په مرسته تنظيم شوي دي، د بشر د حقوقو په مختلفو برخو او انواعو ډېر په تفصيل بحث کوي. دا کتاب چې د نوي سيد جمال الدين افغان د انستېتيوت له خوا نشر شوي دي، د ځوانانو او د مدني ټولتو د غړو له خوا ډېر ستايل شوي، چې البته د ماشومانو، د ښځو او معلولينو د حقوقو برخې يې د ځانګړې پاملرنې وړ دي. زه د دغه کتاب لوستل هم ځوانانو او د ټولنې ټولو مدني فعالينو ته په کلکه توصيه کوم.

❖ **د اسلامي هجري شمسي تاريخونو د بدلولو فارمول په عيسوي تاريخونو او برعکس يې**.

دا د ډاکتر ملت مل له هغو څلورو علمي اختراعاتو څخه يوه بيلګه ده چې په امريکا او پاکستان کې هم د پوهنتونو د اړونده علمي څانګو له خوا منظورشوي او د امريکا د کانګرېس په کتابخانه کې چې د نړۍ تر ټولو لويه او معتبره کتابخانه ده، د داکتر ملت مل په نامه ثبت او راجستر دي. تاسې کولاي شئ چې د دې فارمول نه په استفاده سره په دقيقه توګه اسلامي تاريخونه (نيټې) په عيسوي او عيسوي نيټې په اسلامي هغو بدلې کړئ.

❖ **واکسين او واکسينيشن**:

دا د ملت مل يو بل اثر دي چې په لومړي ځل د واکسينونو په اړه اړونده معلومات سره راټول او د يو کتاب په څېر په پښتو ژبه کې چاپ او نشر شو. يعني دا کتاب نه يوازې دا چې په پښتو ژبه کې پدې اړه اولين کتاب دي، بلکه د واکسينونو په اړه په نړۍ کې لومړي کتاب دي چې په پشتو ژبه نشر شوي چې دا نه يوازې د ملت مل لپاره؛ بلکه د ټولو افغانانو لپاره د افتخار وړ دي.

❖ **کيمياوي ذهرجن مواد، پيژندنه او تري ځان ژغورنه**:

دا هم د ډاکتر ملت مل يو بل ځانګړي اثر دي چې په ټوله نړۍ کې د لومړي ځل لپاره د کيمياوي ذهرجنو موادو په اړه علمي مواد د يو کتاب په شکل او هغه هم په پښتو ژبه کې نشرېږي. دا کتاب ۱۳۶۵ کال کې په پيښور کې د وفا د ټولنې لخوا چاپ او تکثير شو، چې په هغه وخت کې يې د روسانو په مقابل کې د افغانانو د وطن پالنې په جګړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

❖ **امریکا ته بنه راغلاست**: (**ناچاپ**)

دا د ملت مل هغه اثر دي چې په کې د هیواد نه بهر ته خصوصآ د غربي نړۍ هیوادونو ته د لومړي ځل سفر کولو په برخه کې لارښوونې او لازمې مشورې سره راټولې شوي دي. بهر ته لومړي ځل سفر کول ډېر یو نا بلده او حیرانونکي کار دي او سفر کوونکي د ډیرو سوالونو سره مخ کوي. نو د دغه کتاب لوستنه کولای شي د لوستونکو په سفر کې ډېره مرسته وکړي. د کتاب لوستل ټولو ځوانانو ته کټور دي، خو د لومړي ځل سفر کوونکو ته یې لوستنه د سفر نه مخکې په کلکه توصیه کیږي.

❖ **شاهکار** (تر ټولو خوندور کوروالي): د تر ټولو مزه دار کوروالي په اړه لارښوونې: (ناچاپ)

دا یو بل حیرانوونکي اما ډېر په زړه پورې اثر دي چې له خپلې ښځې سره د شرعي احکامو په رڼا کې تر ټولو ښه کوروالي په اړه ټولو میړونو ته، خاصتآ ځوانانو او د دوي ښځو ته پکې لازمې لارښوونې شوي دي. د دغه کتاب لوستنه به نه یوازې دا چې ځوانانو، بلکې زړو سړیو او ښځو ته هم د خپل شریکبانې سره له جماع نه د لا زیاتو خوندونو اخیستو زمینې برابرې کړي. دغه راز به د دې لارښونو د تطبیق په وجه دوي او د دوي ښځې هم خورا خوشحاله، ودونه به یې کامیاب او اولادونه به یې هم نیک صالح وي. ډېر ژر د دغه کتاب د لاسته راوړلو ته سترګې په لار اوسئ.

کې مجاهدینو ته توذیع شو، ترڅو ورسره د هغوي کیمیاوي زهرجنو موادو په تشخیص او ځان ژغورنه کې مرسته وکړي، چې به د روسانو له خوا استعمالیدل.

❖ **د پښتو ژبې نوی ګرامر**: (**ناچاپ**)

البته پدې کې هیڅ شک نشته چې د پښتو ژبې د ګرامر پلار (پوهاند صدیق الله رشتین صاحب) د پښتو ژبې د ګرامر په اړه بې مثاله هلې ځلې کړي او ډېر پراخ او هر اړخیزه ګرامرونه یې لیکلی دي؛ خو د ډاکټر ملت مل د فعلونو او (ي) ګانو په اړوند نوي اختراعات او پرمختګونه د پښتو ژبې د ګرامر دغه سختې برخې ډېرې اسانوي. هیله ده چې د پښتو ژبې په ګرامر کې به دغه نوښتونه ډېر ژر د با صلاحیته مقاماتو له خوا و ارزول او منظور شي، چې د پراخه ګټې اخیستنې لپاره ټولنې ته وړاندې شي.

❖ **د دري ژبې نوی ګرامر**: (**ناچاپ**)

البته پدې کې هیڅ شک نشته چې د دري ژبې په برخه کې بې مثاله هلې ځلې شوي، چې د ستاینې وړ دي؛ خو د ډاکټر ملت مل د دري ژبې د فعلونو په اړوند نوي اختراعات او پرمختګونه د دغې ژبې د ګرامر دغه سختې برخې ډېرې اسانوي. هیله ده چې د دري ژبې په ګرامر کې به دغه نوښتونه ډېر ژر د با صلاحیته مقاماتو له خوا و ارزول او منظور شي، چې د پراخه ګټې اخیستنې لپاره ټولنې ته وړاندې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذونه:

۱ـ قران الکریم

۲- د افغانستان اساسي قانون

۴ـ (دفاع از حقوق زن در قران و احادیث)، الحافظ مولوي شایق احمد (همیم)،
په دري ژبه، مرکز تعلیمي نور له نشراتو څخه، ۱۳۸۴ هـ ش کال

۵ـ Cambridge Dictionary

۶- (بشري حقوق، پراخه لومړنۍ ټولګه، پښتو ژبه، د داکتر تاج الدین ملت مل نوښت اثر)

ضمایم:

۱ـ جدول:

په واده کی د مختلفو مصارفو اندازه اود تخمین پیش بیني:

د مصارفو مدرک	تخمینی فیصدی	تخمینې مقدار
ساسو دواده د بودجی اعظمی مقدار	۱۰۰٪	
د کوژدن د دستمال نقدی پیسی	۲٪	
د کوژدن سامان الات	۱٪	
داخترونواو نوروورځودبرخو پیسي	۱٪	
د نجلی د لباسونو لپاره پیسي	۵٪	
د واده د ځونې د سنبالولو پیسي	۴٪	
د هلک د لباس لپاره پیسي	۲٪	
د واده د ۲ ځلی ارایشګاه مصارف	۲٪	
د واده لپاره د ګل پوش موټر مصارف	۱٪	
د هوټل پیسې یا د غذایي موادو مصارف	۴۰٪	
د نجلۍ معجل مهر	۵٪	
د نکاح مصارف	۱٪	
د نکریزو د شپی مصارف	۱٪	
د نکریزو د شپی د ارایشګاه پیسی	۱٪	
د نکریزو د شپی د سازندو مصارف	۱٪	
یو تعداد نور واړه او غټ مصارف	۸٪	
د عکسونو او فلم مصارف	۵٪	
د واده لپاره د موسیقی مصارف		

تاسې باید چې دا مصارف و سنجوئ او اقلاً ۵۰٪ پرې علاوه کړئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- جدول: د واده د مراسمو د تنظیم کمیټې او وظایف یې:

الف: که ستاسو واده په کور او یا کلي کې وي؛ نو تاسو دې کمیټو ته جدي ضرورت لرئ:

ب: که ستاسو واده په هوټل کې وي؛ نو تاسو له دغو کمیټو څخه لاندې کمیټو ته ضرورت لرئ:

د امنیت او نظم عامه کمیټه، د میلمنو د هرکلي او انتظام کمیټه، د موزیک او سندرغاړو د انتظام کمیټه او د ډوډۍ د انتظام کمیټه؛ خو دا کمیټې به وړې او مسوولیتونه به یې هم نسبتآ کم وي.

کمیټه	وظایف	مشر او معاونین	اعضا
۱- د امنیت او نظم عامه کمیټه	۱ــ د بیرون او داخلي ساحې د امنیت څارنه ۲- په حویلۍ کې د ننه د نظم څارنه ۳- د پروګرام په خونه کې د نظم او نسق څارنه	۱.ریس: (باید یو نظامي /استخباراتي سړي وي) ۲- معاون: ۳.معاون:	۱- ۲- ۳- ۴-
۲- د ترانسپورت د نظم کمیټه	۱ــ د میلمنو د موترو د پارک کولو تنظیمونه ۲- د میلمنو د موترو امنیتي څارنه ۳- د ضرورت وړ موټرو تهیه کوونه ۴ــ د ګل پوش موټر تنظیمول او اماده کول	۱.ریس: ۲- معاون:	۱- ۲-
۳- د میلمنو	۱ــ په دروازه کې د	۱.ریس:	۱-

د هرکلي او انتظام کمیټه	میلمنو هرکلي ۲- د میلمنو لارښونه لازمو ځایونو ته ۳- په هره کوټه کې د میلمنو سره د دوامداره ناستې مسوول او د هغوي ضرورتونو ته پاملرنه	(باید ټول میلمانه په ښه توګه وپیژني ۲- معاون: ۳.معاون:	۲- ۳- ۴-
۴- د اشپزخانې د انتظام کمیټه	۱ــ په پخلنځي کې د پخلي کنترول او د اشپزانو د ضرورتونو پوره کول ۲- د ډوډۍ ایښودلو د موظفینو ټاکنه ۳- د ډوډۍ د توضیع کنترول او د ځانګړو غونډتنو مشر او د اړیکو د کسانو ټاکنه ۴- د لاس مینځلو د تدابیرو (د تودو اوبو تهیه، لاس پاکي، صابون،) پوره کول او د مسولینو ټاکنه	۱.ریس: (باید ښه کنترول وکړای شي) ۲- معاون: (باید ښه کنترول وکړای شي) ۳.معاون:	۱- ۲- ۳- ۴- ۵- ۶- ۷-

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د موزیک او سندرغاړو د انتظام کمیټه	۱. د موزیک تنظیمول ۲- د هنرمندانو د ضرورتونو پوره کول ۳- د ځانګړو موسیقي د فرمایشون انتظام	۱.ریس: (باید نبه کنترول وکړاي شي) ۲- معاون (باید نبه کنترول وکړاي شي)	۱- ۲-
۶- د خسرګنې د کورنۍ سره د اړیکو کمیټه	۱ـ د خسرګنې کورته د ورتللو سستم ټاکنه ۲- د خسرګنې کورته د ورتللو ترانسپورتي سستم انتظام ۳- د خسرګنې په کور کې د خوراک انتظام ۴- د مراسمو په اړوند د خسرګنې سره تفاهم ۵- د ناوې د را اوچتولو انتظام ۶- د میلمنو مودبانه رخصتول	۱.ریس: (باید یو نرډي خپلوان وي) ۲- معاون: (باید نبه کنترول وکړاي شي) ۳.معاون:	۱- ۲-
۶- د خسرګنې د کورنۍ سره د اړیکو کمیټه	۱ـ د خسرګنې کورته د ورتللو سستم ټاکنه ۲- د خسرګنې کورته د ورتللو ترانسپورتي سستم انتظام ۳- د خسرګنې په کور	۱.ریس: (باید یو نرډي خپلوان وي) ۲- معاون: (باید نبه کنترول وکړاي	۱- ۲-

	کې د خوراک انتظام ۴- د مراسمو په اړوند د خسرګنې سره تفاهم ۵- د ناوې د را اوچتولو انتظام ۶- د میلمنو مودبانه رخصتول	شي) ۳.معاون:	
۷- د کراکرۍ او نور سامان الاتو د اهتمام کمیټه	۱ـ د ضرورت وړ کراکري تعین کړئ ۲- د کراکرۍ نرخنامه واخلئ او د مناسب دکان سره فیصله وکړئ. ۳- د کراکرۍ سامان په لازم وخت راوړئ، و یې شمارئ او بیرته یې وروسپارئ. ۴- د کراکرۍ پیسې ورکړئ.	۱.ریس: (باید یو نرډي خپلوان وي) ۲- معاون: (باید نبه کنترول وکړاي شي)	۱- ۲-

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- جدول: د واده لپاره د کارونو د تنظیم تقسیم اوقات:

میاشتې هفتې	۲-۱۲ میاشتې دمخه ۲۲-۵۲ هفتې دمخه	۴-۵ میاشتې دمخه ۱۳-۲۱ هفتې دمخه	د واده نه دري میاشتې دمخه ۱۲هفته
مشخص کارونه	۱-بودجه وتاکل شي ۲- د پیسو منابع تثبیت شي ۳- ۴-	۱- ۲- ۳- ۴- ۵-	۱- ۲- ۳- ۴- ۵-
تاکلي شخص			
ورو ستې نیټه			
ماصارف			
ملاحظات			

د واده نه دوه میاشتې دمخه	۸هفته	۹هفته	۱۰ هفته	۱۱ هفته
	۱- ۲- ۳- ۴- ۵-	۱- ۲- ۳- ۴- ۵-	۱- ۲- ۳- ۴- ۵-	۱- ۲- ۳- ۴- ۵-

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده نه یوه میاشت دمخه	۵ هفته	۷ هفته			
۴ هفته	۵ هفته	۶ هفته	۷ هفته		
۱.	۱.	۱.	۱.		
۲.	۲.	۲.	۲.		
۳.	۳.	۳.	۳.		
۴.	۴.	۴.	۴.		
۵.	۵.	۵.	۵.		

	۲ هفته	۳ هفته				
	۱.	۱.				
	۲.	۲.				
	۳.	۳.				
	۴.	۴.				
	۵.	۵.				
	۶.	۶.				
	۷.	۷.				
	۸.	۸.				
	۹.	۹.				
	۱۰.	۱۰.				

(c) ketabton.com: The Digital Library

	اهفته	۱۔ ۲۔ ۳۔ ۴۔ ۵۔ ۶۔ ۷۔ ۸۔ ۹۔ ۱۰۔			
د واده په هفته کې ورځې ۳		۱۔ ۲۔ ۳۔ ۴۔ ۵۔ ۶۔ ۷۔ ۸۔ ۹۔ ۱۰۔			

	۲ ورځې	۱۔ ۲۔ ۳۔ ۴۔ ۵۔ ۶۔			
	۱ ورځ	۱۔ ۲۔ ۳۔ ۴۔ ۵۔ ۶۔ ۷۔ ۸۔ ۹۔ ۱۰۔			
د واده په ورځ		۱۔ ۲۔ ۳۔ ۴۔ ۵۔ ۶۔			

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده نه پس	د واده په اوله هفته کې	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.				
	د واده په دوهمه ورځ	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.				
	د واده په سبا	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.				

۴- *جدول:*

ستاسې او ستاسو د شریکبانې لپاره د ژوند په اړه د اهدافو تاکنه

برخې	کلونه	ستاسو اهداف	ستاسو د شریکبانې اهداف	لاسته راوړنې
۱. د تعلیم او تحصیل په اړه	۱-۲ کاله			
	۳-۵ کاله			
	۶-۱۰ کاله			
	۱۱-۲۰ کاله			
۲. د کار په اړه	۱-۲ کاله			
	۳-۵ کاله			
	۶-۱۰ کاله			
	۱۱-۲۰ کاله			
۳. د مالي موضوعاتو په اړه	۱-۲ کاله			
	۳-۵ کاله			
	۶-۱۰ کاله			
	۱۱-۲۰ کاله			
۴- د کورنۍ	۱-۲ کاله			
	۳-۵ کاله			
	۶-۱۰ کاله			

(c) ketabton.com: The Digital Library

	۱۱-۲۰ کاله			
۵- د نورو موضوعاتو په اړه	۱-۲ کاله			
	۳-۵ کاله			
	۶-۱۰ کاله			
	۱۱-۲۰ کاله			

۵- جدول: د کورنۍ په اړه مشخصې موخې او د لاس ته راوړلو ټاکلی موده:

شمیره	موخه	څو کاله بعد به یې اخلو
۱	د خپل لومړي کور اخستل	
۲-	د خپل لومړي موټر اخستل	
۳-	د مور ضروري مادرن وسایل	
۴	یو بهر هیواد ته ګډ سفر	
۵	د خپل ارمان ورځ کور اخستل	

د کتاب په اړه د لوستونکي وړاندیزونه او نیوکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب په اړه د لوستونکي وړاندیزونه او نیوکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب په اړه د لوستونکیو نظرونه، وړاندیزونه

محترم لیکوال صیب:
ستاسې لیکلی د (واده) په نوم کتاب ما ولوست. ستاسې د دغې علمي خدمت تقدیر کوم، خو په خوا کې یې د دې کتاب په اړوند دغه لاندې وړاندیزونه، نیوکې او د غلطیاؤ د اصلاح لپاره پشنهادونه تاسو سره شریکوم. هیله ده چې په راتلونکي چاپ کې تری ګټه واخلئ.

الف: نیوکې:

۱:

۲:

۳:

ب: وړاندیزونه:

۱:

۲:

۳:

(c) ketabton.com: The Digital Library

املايي تېروني

مخ	کرښه	غلط	صحيح

املايي تېروني

مخ	کرښه	غلط	صحيح

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ته یو په زړه پورې او کامیاب واده، او یوه خوشحاله کورنۍ غواړم.

د لا خوندور واده لپاره ځما بل ځانګړي کتاب ته سترګې په لاره اوسئ.

د لا زیاتو مرستو لپاره کولای شئ موږ سره په لاندې پته خپلې پوښتنې او نظریات شریک کړئ:

(ملت مل) tajmim@aol.com

لیکلړ

سرلیک	مخ
لومړی څپرکی	۱
عمومیات	۱
د واده تعریف:	۲
واده څه شی دی او څه شي نه دي؟	۱۳
د واده ارزښت:	۱۷
د واده په اړه څوک هم رښتیا نه وایي !	۲۳
واده یا په ژوند کې تر ټولو مهم تصمیم:	۲۵
د واده په اړه ناسم توجیحات او هیله مندي	۲۸
ناسم دودونه او مخنیوي یې:	۳۹
۱- ناسم دودونه:	۳۹
دو هم: دد واده په وخت کې ناسم دودونه:	۴۶
د اولادونو د ودونو په برخه کې د دوی د مور او پلار	۴۸
دویم څپرکی	۵۷
تر واده وړاندې موضوعات او مسؤلیتونه	۵۷
د کوژدې، واده او نکاح پېژندنه او توپیر:	۶۹
د واده په اړه تیاري:	۷۳
د شریکبانې خصوصیات:	۷۶
دویم مقابل لوري سره فزیکي کتنه:	۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوې سالمې کورنۍ د جوړښت لپاره مشورې او نظریات: ۸۵
د واده مناسب شرطونه: ۹۲
د تعلیم په دوره کې د واده کول د ې عمده ستونزې را منځته کوي: ۹۳
دویم- مالي استقلالیت: ۹۴
د واده په انتخاب کې مهم ټکي: ۹۵
الف- شریکبانې پورې اړوند فکتورونه: ۹۵
۴.د مزاج او دلچسپیو ورته والی: ۹۶
دوهم- کورنیو پورې اړوند فکتورونه: ۹۷
۱. اقتصادي ورته والی: ۹۷
۲.اجتماعي ورته والی: ۹۸
۳.د دواړو کورنیو نږدې استوګنه: ۹۸
د ښځې او میړه حقوق پر یو بل باندې: ۱۰۰
الف- د ښځې حقوق په خاوند باندې: ۱۰۱
ب: د میړه حقوق پر ښځه: ۱۰۲
د واده د بریا لپاره څو با ارزښته وړاندیزونه: ۱۰۸
د واده مراسم او وروستي اثرات یې: ۱۱۲
د څو واده لرونکو تجربه کارو لارښوني: ۱۱۹
په واده کې د شریکبانو د خویونو او فکرونو د مشابهت ۱۲۵
دواده د یو لړ اړخونو ، پروګرامونو او د مصارفو په اړه تفاهم: ۱۲۹
دریم څپرکی ۱۳۷
د واده پر وخت ځینې موضوعات او مکلفیتونه ۱۳۷
د یوه ښه واده د مراسمو لپاره تیاری: ۱۴۱
په د واده کې د غیر متراقبه حالاتو پیش بیني او د هغو ۱۴۲
تر واده وړاندې دوستانو ته د ډالیو د لست تیارول: ۱۵۱
د واده (ناوې او شاه) د کوټې جوړول: ۱۵۳
تر واده وروسته ژوندانه لپاره تر واده مخکې تیاری: ۱۶۳
څلورم څپرکی ۱۶۷
تر واده وروسته مسایل او مسوولیتونه ۱۶۷
تر واده وروسته د کورنۍ ټولو امورو او ژوند ته یو ساده او عملي پلان: ۱۷۳
د یوه ښه او مناسب مالي پلان جوړول او عملي کول: ۱۷۵
له خپلې ښځې سره د خپلې کورنۍ اصول مطرح کول: ۱۷۸
په کورنیو اصولو پابندي او ثبات: ۱۸۲
د شریکبانې څیړنه، پیژندنه او ورسره خپل ځان برابرول: ۱۸۴
میرمنې سره با د سپلینه منظمې ناستې او د روانو کورني ۱۸۶
د ماشومانو د روزنې اساسات: ۱۹۳
تر واده وروسته طبعي تغیرات او اثرات یې: ۱۹۹
د کورنیو ستونزو د حل لپاره مناسبې طریقې: ۲۰۵
پنځم څپرکی ۲۰۹
ستونزمن ودونه او چارې یې ۲۰۹
په ماشومانو او نوره کورنۍ د یو ناکام واده اثرات: ۲۱۲
طلاق د اسلام له نظره: ۲۱۵
د طلاق مثبتې او منفي اغیزې: ۲۱۷
د طلاق منفي اغیزې: ۲۱۸
د طلاق ګټې: ۲۱۹
د ناکام واده او طلاق له منفي تجربو څخه د اولادونو ۲۲۱
د لیکوال نور اړوند او ګټور اثار ۲۲۳
ب: که ستاسو واده په هوټل کې وي؛ نو تاسو له دغو کمیتو ۲۲۹
ستاسې او ستاسو د شریکبانې لپاره د ژوند په اړه د اهدافو ټاکنه ۲۴۰
د کتاب په اړه د لوستونکیو نظرونه، وړاندیزونه ۲۴۶

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library